

نق
ص

Accession no.

Author bibl.

6694769

Call no.

Manuscript
Arabic
12

بسم الله الرحمن الرحيم

أحمد الله الذي جمع بين اللطيف والكشف
وأقام لنا مواداً من الغذاء والدموية
واللدوية وأمرنا بتبنيها ما نحتاجها ^{لنقتل} الحاجة لها
للمرج وجعل الوباء الرقة فائتة والوجه القف
المكروه بيان من العلم الواضح ووراثة الله
الدالة على الصحة التبرأ منها وقسم وأمرنا
وبه إذا طالت أقامتها حلت وإذا كبرت ^{ظلالها}
عرفت ومن له أدنى مسكة من عقله أصح من سببه
خلق وخلقه ولم يخلق شيئاً أسوأ من خلقه
وحبه فرأيت أن أخفنا خوفاً إلى كمالنا
إذا كان ذلك واجباً وحكم الله أن يخرج ^{من}
الشيء ما نحتاجه من عباده ^{الطبيب}

ليكون مدخل الى علم الصاغة على المبدأ
 ليتقرب من الغنى وأرجو به الثواب الجزيل
 عرف على وهو المعين فاقول وما يتوفى الى علم
 ينقسم الطب الى جزئين واما حفظ الصحة
 على صحتهم بالنبات المباشرة لهم ومدادها المسمى
 بالنبات المضادة لمرضهم بالصحة اعتدال
 المراج ما علة اخروج عن الاعتدال من
 ذرات الاجسام من النار والهواء والماء والارض
 ما مثله الصفراء والدم والبنفسج والسوداء ما طبع المضر
 حار يابس طبع النار ما علة غلبة الصفراء صفراء
 اللون ومرارة الدم والعطش واحكامه في الشان
 والقوى سرعة النفس والافراز ما اكثر كثر غلبة
 المرة الصفراء انما هي الحمرة والبرص انما هي
 والقروح الساعة والطراش والحمرة

والبرقان وحرقة المول وسقوط الشهوة للطعام
وقروح اللامع، ما لا ينحسب ان يعمل عند
وجود هذه العلامات المارة الى تلحق
ما يعقها وما لا ينحسبها جميع الاشياء المارة
الرطبة كماء الشعير ومار الرمان والحصرم والحمض
فان لم تعيد هذه الاشياء اوضح ما يخرج المرة
الضرا بالليل ولم تخن كاللصاحف ومار اللبلاب
والنبيق والجباشنة والرخمين ومار الهليلج
وما الرمان المدقوق لخم ومار التمر الهندي
ما طبع السوداء بارد ما ينس طبع الارض
ما علة غلبة المرة السوداء الزائدة في العبد
والوهيم والصال الغم والهم وفصل الشهوة
والسهر والكودة اللون او الغم في النوم
والووال ما لا ينحسب غلبة المرة السوداء

المالحون والحميات الربيع والسهل والرقان
 السود والذوال ودار الفيل والحنون والصرع
 ذا سلق حق فحقها بالذغنة المعتدلة الباردة الرطبة
 ان كان من الدخراق والاباحارة الرطبة والآن لم
 يعيدل استفرغ بالافيتون وطبخه وماشبهه ما طبع
 البغم بارد رطب طبع الماء ما علة غلبة البغم
 ساقض اللون والبلادة والكسل والنوم وكدر
 الحواس والرتيل وقلة الشهية ما الدخرك غلبة
 البغم الفالج واللقوة واخذروا عرشه ولبثان
 والسكر والحميات التراخذ كل يوم بما ذا سلق حق
 يعقها بالرياضة الشديدة والذغنة الحارة الباردة
 والذوال الحارة كالغفل والدار صفر والرحيل وال
 فان لم يعيدل فحج بالبريد وشحم الحنظل ونحوها
 ما طبع الدم حار رطب طبع الهواء ما علة
 غلبة الدم حمرة الوجه وثقل الراس وكلال الحواس

واحكامك المواضع التي اعتد منها افراحه باليد
 تحدث عليه الدم الدمايل والقروح الطوائن
 والكواشق واحذر من الحميات المنطقية والاسم
 والموت فحذار ما الذي يفتقها افراحها بعضه
 واحماته ان امكن او السكين بالمبررات والركوب
 احامضه مثل رب احمر ورب الراس وحامض
 اللدخج وشبابها القوت في غل الراس
 ما ان كان محم الكواشق كم غل الواقعة في الراس
 الصداع والشفقة والسر والردوار والاسم
 والصرع والسناب والاسه والسكر والعالج
 واللقوه والركام والكواشق واحذر والسر والشيخ
 والرعشه والاختلاج واما على الظاهرة فالحرار
 والسفوف والاعطاش واحتمه والصلع والقروح
 والشور والصلع ما الصداع المزعج للرأس
 وكل منه الكواشق من ما يكون الصداع

الصداع

من تغير مزاج الدماغ اذا افراط في الحار او البرد وماذا
 سبب تغيره يعرض ذلك لما من قبل الهواء المحيط
 بالبدن او لا فلفظ في اللدكول او المشروب او الحركة
 او الكون او النوم او التقط او الاستغناء او الالذ
 او الالذات النفسانية بماذا يعالج بتعديل
 المزاج وكيف يعالجه اضداده كزول الصند
 فيقابل لهواء الحار بالبارد والبارد بالحار والاملاء
 بالخلل والخلل بالاملاء والحركة بالكون والكون
 بالحركة وسائر الاشياء على هذا المثل بما يبرر دليل
 يعرف هذه الالذات بمسئلة المرض وتعرف بما
 اكثر او اقل ما انذر نذرا بصداع اذا فارق
 احاص ان فارق الاعتدال في البرد والرطوبة الى الحار
 واليبس انذر بالبرام والعيوس والصداع الحارة
 وان افراط في الرودة والرطوبة انذر بالبصر والسكر

والسندان والفالج واللقوة والصداع البارز

أحار ما التفتة وجع بعتر نصف الرأس

بماذا يد اور مايد اور به الصداع ما الصدر هوكن

يعرض في الرأس محدث التدوار ما سبه كحار

م غليظ حار او بارد ما السيل على حدوث هذه

العلّة ما تقدم من التدبير الزيادة والنقصان

ما دليل الزيادة النقصان في الرأس والسبات والكسل

وعظم النبض وتواتر النجم بماذا يعالج بالحوار والدفع

ما دليل الكائن من الحوار الطينين واللدن وانخفة

في الرأس والهوش والقيال السهر ودوام الصوم

بماذا يعالج بالدمسلة وصب المياه واللدن

ما السام وزم محدث في الدماغ من الدمسلة

والاستفراغ ما كيفية هذه النوعين اما الكائن

من الدمسلة فمن الدم والتلفم واما الكائن

من الاستفراغ فمن كيفية لمرارة اذا ارتفع

الى الدماغ بخار حار ما علة السام احر اصداع
 الدائم والسهر والهديان والفرح والنوم وانخفاض
 والعطش كيف تخترز منه ترك الغم والتعرض
 للشرب والتعب والسهر والحرق وما ينشأ من استعمال
 اللذات المرطبة من المياه واللذات واللدونة
 والدغنة ما علة الكان من الدم احرار الوجه
 وادرار العروق وسيلان الدموع والصداع الشديد
 والنفور من الضوء كيف تخترز منه استعمال
 المردات من الحوضات والعضد والاسهال
 ما لان وسهل واستعمال الدغنية المردة المرطبة
 ما علة السام البارد السات والشلل وال
 وباض اللون وتفاوت البصر وقلة العطش
 وانخفاض ما اذا تخترز منه ترك المطبات
 والعضد والمخات ما الوبس خفاوض

ما علة السام

ما الوبس

فرغاء الرأس فيض بالذهن والحواس بلحمي
والصداع ما سببه دوام الصوم وانجواء
السهر والغم وشدة الملحقاق وخاصة الدم
فزعوق الدماغ وتسميتها الى المنة السوداء
ما علمته انحران الدائم والوحشة من الكسل
والصمت والاختلاط والظلم والصحة والكفا
ايما اقرب من السلة ما كان مع الصحة
فهو اسم واقبل خطرا وما كان مع كفا فهو خطرا
كيف يحزم منه اجنب الغم والتشاغ والماكول
والمشروب والملاهي والانتقال الى اللذات
تباديلها في تبغير المزاج بالاشياء الباردة الحارة
وبالحام والبارد والجماع ما الكاوس ضرر من
اختناق كحدث في النوم يمنع من تنفس واحسن
ساذلا انه بالصبر ما سببه ارتفاع حرارة
الاختلاط العظيمة الدرجة ومن دوام التخمير

الهضم والسكر الشديد لا يترجح بعض الكثر
 للشان والمكتهلين بماذا يحترز منه ترك الغم
 وتلطيف الغذاء والرياضة قبل الطعام وتخرج
 الفضول المحتقنة في البدن وقد تنفع اليهز
 والتعب وجميع ما يقل الفضول ما الصرع
 تعرض في طول الدماغ فيحدث الغرغرة على
 الشنج ما علامته كلال الحواس والسهل
 في الراس والغرغرة في الرئتين والغم وحروج
 البول غير ارادة من آخر حلقه تعرض من
 السوداء والبلغم فيفقد في الرئتين خمر الدم
 ولا ينفذ في الدماغ فيحدث الصرع فمن
 يمكن ان يبرأ اولى والاطفال ينتقل وبراء
 وفي الباقيين للبراء بماذا يحترز منه بدوام
 الرياضة وتلطيف التدبير في المأكول والمشروب
 والاشتغال من هواء رطب الى هواء رابس

ما الصرع

وترك السكر والتمغرات والمادرة الى
 اخراج الحظ الغالب بعد التبر الملطف
 وعند وقت النوبة يكثّر من نسيم السر والتمغرات
 للكرس وتعلق عليه الفاوايا وتستعمل الشرايق
 الدارج وطنج الاقيمتون ما التسيان اشد
 بعض المعروق في الدماغ من كحارات ترتفع من
 المعده وهو السام البارد ما علامته تصفح
 احمره واحمرارة وضعف النبض والتنفس وباض
 اللسان وتسرّ فتح الاحقان وتسرّ معها م
 اللسان لا تخرج بعض اكثر اجزاء حلق
 بلغم والبطن الموض من طول الدماغ والكثرة
 ما بعض من دوام السكر والتحم وقلة الرياضة
 ما اذا تحز منه يتطيف الغذاء والميل الى
 المحققات المنحآت وما خسر الغذاء والذل
 حزن النوم والهلاك الدائم وترك المطبات
 والانتقال الى المواضع اليابسة ما التسيان

ما التسيان

ما التسيان

السهر سدة نوحى في الدماغ من خلط بلغم المرار
 ما علة منه تخوض البصر مع اتصال السهر وفتح
 العين غير مطابق وان كان البصر لا قوى
 بطن العليل انه نام بماذا يعالج ان كان الغيبض
 العين اكثر عوج يعالج السيان والسكة
 كيف تحترق منه بما تحترق من السيان ويعالج علة
 ما السكة سدة كما نوحى في الدماغ
 من خلط بلغم فيمنع الروح التفسانه ان تثبت
 في الاعضاء بمنزلة منع الغيم ضياء الشمس ما علة منها
 عدم الحسن والحركة بل السليم منه ان السليم فيعالج
 بعضه ان يدفع الفضل من جانب الى جانب
 لا اثر ان بعض اكثر للمثابيح بماذا يعالج
 ان كان من سقط على الراس كان اوتى الى
 المخلص واسهل علاجاً بماذا يمتحن بل يغفل
 العلج بان يعطس بماذا حال ريشة اوسما
 في اللانف فان عطس برص سرودة ورافقة

والى لم يعطى لم يرج ماذا العالج ثم
 والعضو والعضو ليلما فيه ودخان الميعه وشم
 الثوبه والعضه والشفافات المليه وشم
 العاليه ما العالج لطلدن حاشى البدن
 مع سلة العقل وطلدن فعل العضو من
 ماذا تولد من فضل غليظ بلج فمات
 الاعصاب فيطل به حركه الثوب من البدن
 ما سبه سده تعرض للدياب وربما يطل
 معه اللسان وولد لسان ماذا تجز منه دواء
 الرضاة والدك وتطيف الغذاء والشهراة
 من التخم ما مقدم العالج الكطلد في الحواس
 والعضو الحركات واخذ وقلة العطن ماذا
 يعالج بالتدبير الملطف المسخن والانتقال الى
 اللماكن الحارة الباردة وركب المطبات
 والكيل الى المحففات المسخنة وشم العطر

ما العالج

والى

والنحو السليمانية وجميع ما يغمر مزاج الدماغ ^{لعلها}
وما ينقر الراس ويتقوى الخواص من الديارات وينفع
وينفع السد كما الدصول ودهن الخروع والاصطبانغ
بالخزول وتغير الماء بالحل ما اللقوة استخرجها
الوجه مع ميل الشفة وتطليل حس العضو ما سبها
السداد منافذ العصا المودي للحس الى عضل اخذ من
فتشنع عضل الفكين فميل بجانب الصحيح للشفة
المادة التي بجانب السقم بماذا يعالج باليد الكريمة
والسكنة بماذا الرأحين والشد والظلم وتلطيف
الغذاء ومنع النوم ويعالج بعلاج العالج المشان
والغزقة بالديارح والاصطبانغ بالخزول وتناول ماء
الحل وان نطلى بالغالية وبالعاقرقها والخوخ
والسراة والخزول ومنضع الكندر وتوخذه في الغم
جوزوا ويكمد بطبخ الفتوح وتلطيف التدهن
ويخرج بدهن الخرس واللبان والسنبلين

ما اللقوة

واللبان متفرا وقد يمرض الفالج واللقوة وبعض
الاجابين ويعالج بما يربط كماء الشعر والدمام
وشرب الشراب الممزوج وهذا النوع تعرض
لعقل الخبيث المحرق بالبرصه ضعف
بعض والعصب فيثقل عليه حمل ثقل البدن
فيترحل لضعف العصب من ما ذكره كذا
من يس او من رطوبة ما علة الكائن من
الرطوبة ان تعرض للمشاخ وتقدم لبيان
وسيلان اللعاب من الفم واللقوة وكذا كذا
واضدادها من اليس بما يعالج الكائن
من الرطوبة بما يعالج باللقوة والفالج كما اذا
يعالج الكائن من اليس بالدمام والشراب
والطعام واللبان وكرت الدمام والشراب
المنزوع وقد تعرض الرعي من كثرة شرب
الشراب وعلة التنقل بما يكره من عادته

محرر

وفعله ما آخذ من عدم أحسن وظلله من مادته
 من البغيم بماذا نيزر بالفالج واللقوة كيف
 يحسن بالكبد المملطف والصال السهل
 واليك بالاشارة وكرك المطبات
 والانتقال الى الأماكن اليابسة وكرك النجم
 وسعمال ما يعين على الهضم ما آخذ من حركة
 من غير ارادة تحدث من البغيم والحار
 فيحرك الجلد بماذا يعالج باليد وأحركاته
 وتلطيف الغذاء والتمريح بالذئبان احارته
 والقلل من الغذاء ما كتمتج حركته
 واتخذ اسب من غير ارادة من مادته
 من نيسل ورطوته ما علة ما حدث من
 ليس ان يكون يعقب الاستطاعة
 ويأتي جودا بعد جود ما علة الكاين من

بالاخذ

بالاخذ

ما علة الكائن من البرد المتعرض للهواء البارد
 والماء البارد والنقل في الرأس مع تواتر
 العطش ووجود الخفة والراحة ان كان من
 فضل محقق بماذا يعالج بالحمام الحار والكمادات
 بالحرق المسخنة والاكينات على كذا ما
 الراسين وجميع ما يقع المسام ويرتفع
 ثم اللسان الباردة الياسة كالورد
 والكافور والانتقال الى الدماكن بحارة
 الرطبة وقلة التعرض للهواء البارد والمكثف
 ورتب النوم على القفا وتغطيته الرأس
 وان ظهرت علامات الدم حمرة الوجه
 وعظم النبض سعل العضد ويقطع
 احاد من البلغم ثم الشونيز والخن
 بالسندروس والنوع الحار بالانديف
 نالكافور ورش اكل على حجر الدرحة
 المسخنة وبالنخال المنقعه فاكل فان

فإن كان الفضل لطيفاً جُذِبَ أن يعلِّقَ بما اتخذ من الشَّيْءِ
وماء الشعير وماء الباقلي والخبث من ماء السهراب
الذرق من ماء الحث من لبس ما إذا حاج
جميع الطومات والحمام وصبا الماء الغدب
القانز والموتش والعداء الموافق العلل الظاهر
والرأس ما أحرزته تشارفتور لطيفة من حلبة
الرأس شبه النخاله ما سببه بخارات ريشة
يجمع تحت الحلب ما علاجه دواريين الحلب
واخذ ما ينجو وعسل الرأس بما دلسق والملح
ودقيق الحمض والحطير والترس الباقلي وماء الشعير
وتدهين الرأس بدهن الورد والسكر ودوام
الحلق والطللي بطين الحمر ومرارة البقر والبور
والخل والفضل الدائم ما ذكره بالسعف قروح
تعرض في الرأس من بخارات حادة لذاعة
بما إذا يعالج تنقية المريج وتنقية البدن
النصر والنهليج بالمرهم المتخذ من العود
والخيار

المغلب
بالدواء

واخل وللداسنج ما العله المعروفة به الغلب واكثر
تأثر الشعر من الرأس واللحمه ما سببه افراط الطوباء
العريه بمنزله اللدغل السخه واما من الدخراق وعدم
الماء بماذا يعالج بقطع السبله كالحل الطوبه
بفعلج الفالج يعالج وان كان من السبله فبالمنوخ
والمروخ اللبنة والمياه العذبة والشراب المنفوح
والروح والراحه والنوم وكذلك يعالج منه الصلع
ما سببه تأثر الشعرات قطه كحل الحله وبعصال
مادنه آوفه كغضه بماذا يعالج بما يولد اخضر
واستعمل المغيره كاللادن ودهن الكس وورق
ما سببه تولد القمل في الرأس رطوبات حارة
فان دة غضة يكون كحل الحله ما عله به
الدغتل والتشطف وتغير الثياب واخلاق
وبانغير الرطوبه المولده للقمل كما لميوزج والارز
والرقيق والنبورق واخل والحمام الدائم والتفريق
وتبديل الثياب وليس الكمان القول

تولد القمل
سبب

ضمير كذا

القول فرعل العين ما العين وحده عصبان

اشرف ما في العين من الحواس وهو مركب من

طبقات ورطوبات ما جوهره جوهر النار

بماذا يتم الابصار ملاحظة الدور ما الحلق الواقع

والعين الرمد والاشفاق والسنور والقروح

والساقط والسيل والطفه والبطخة والماء والدم

والحمى والنهال والصفى ما الرمد

ورم حار من دم او لهب بار وعباره ما اذا

يحمس ما ضد اداة من الاسباب ما القرحة

تفرق الصالح لاجزاء ما اذا تحركت من شدة

تظهر ما سبب السنور الحار استلحارة بما

والعلاج اما اوله فجليب اللبس والعقود المتخذ

من حمى الصفو والاشعة المقرة والارزوت

والكثير المذاق بلين جارية ويقطع فيه

واللقابات المنضجة وبعد الدفجار بما يدخل

ما الفضة

من الشفافة المذيلة للقروح كثيف اللباض واللباض
ما الباض اثر القروح بماذا يعالج الرقيق الخشن
والغلظ بما يكلو مثل العزوف والسكر وزبد البحر
ما الحرج العارض في العين خشونة تعوض في باطن
الحفن من مادة لطيفة حنيفة ينزل اليها من الراس
ما علاجه الحكة والحام والعضد ما السبل السهل
العروق وامثلة لها من مواد مودنة تنضب اليها
ما علاجه ادمان الحام على الحواء وركت الدملة
والمرض يعالج باللقط والرقيق بما يكلو من الشفافة
ما السلاق الصاب في مواد حنيفة حادة ينضج اليها
العين والحام يلقق فينثر معها اللشفا ما علاجه الحام
وتغير المراج وقمع ما لولد المرار والتضمد بما يبرق
ويرطب والتبلة الحما والخش ويزرقطونا وسهل
اللبض واللبس ودهن الورد ما اكمل العارضة
في العين مادة مالحة بيضت اليها فيعرض في
الشفاف من العين حكة ما علاجه استنواع

الحسن

الحرج

الحكة

ما السلق

ما الحكة

الحار بما يخرج المرار والحار اللذاع ^{الدهني} ودوام

الماء الغدب العاتر وحب اللين والعين

وتقيده بما يبيده السلق واكله في اللواق

ما يحب خشونة مع صلابة يعبرها قمع العين

يعقب النوم ما علاجه الاستسكار من دخول

الحام وصت الماء الحار والتقيده ثم الحار

وصفة البض واللين ودهن الورد والغذاء

بالمطبات والدومات واكودامات مع

الشرايب المزوج بالماء الكثير ما شرب انتثار

الاشعار مادة جارة مبصرة ^{حفظ} الراس الى الله

فينثر معها الاشعار ما علاجه علاج السلق

ما سبب العمل في الاشعار رطوبات رائدة

على مقدار غذاء الاشعار ما علاجه

للاقلال من الغذاء والتعب والحام وحصل

بما يالح ما العرب وزم بعض فرماق

العين فيفجر فيسيل منه رطوبات دابة

ما يحب

ما ينبت في الشفا

ما الغدا

علاجه

ما علاجه تنقية الدماغ وتواري الاستفراغ وتقليل الغذاء
 وما لكي اذا لم ينفع الدواء المدلل ما علاجه
 الكشط والجلد ما السخيرة ورم مستطيل وسفار
 من رطوبة زائدة ما علاجه ما يحلل اللدورام
 واكحام والماء اكار ما الطرف دم مضى الى العين
 من صدقة او ضربة ما علاجه بان يعطى العين
 دم حار من جناح الوزح او حلب اللبن
 ما الحار سوذ فراج بارد يعرض للعين فيصيرها
 ما النهار دون الليل ما علاجه لطيف الغذاء
 والغرغرة ما يحلب الطومات والاكشال الشايف
 المرارات ما تحفش صنف يعرض للعين
 من فضل حار يصير صاجبه ما الليل دون النهار
 ما علاجه تقوية الدماغ بالمدرات والمقويات
 والدخول والماء الغضب وتفتح العين حار خل
 الماء بين الجفنين ما السب من مبر الشر

ما السخيرة

ما الطرف

ما الحار

ما الجفنين

من بعيد ولد بمصر من قريش السبي في
 الرطوبات المعذرة من الرأس إلى الحصى المودى
 بحس البحر ما علقه لقطيف الغذاء وركب
 الرطوبات واستعمال النعيق والحركات
 ما السبي فيمن بمصر الشرح من قريش ولد بمصر من
 بعيد القلة في سب غالب على الرطوبة الجليدة
 ما علقه الحام واستعمال الرطوبات في الولادة
 الباردة وشرب الشراب الممزوج بالماء
 الكثير ما سب حركه الطرف على الدوام
 العضلات ما علقه ان عرض الصبا
 عولج ما بهوضا كخط الغلب ما تحول
 ميل العين الى احد الجانبين ما علقه ان
 كان الصبا في لطيف غذاء المرصعة
 ويلقى على وجهه من اتحاشب الذنبر مال
 عن مواد العين خرقه سوداا ليكون نظره
 اليها كثيرا ما لانت ز الشياء احده

ما تحول

ما لانت

عن المقدار الطبعي مما اذا حدث من رطوبة
 يصب العين المتولد للحسن ما الضيق ضد
 اللزوجة من مما اذا حدث من بوسة
 او رطوبة مما اذا عالج احداث من الرطوبة
 بالمخففات والكيفيات في المرات مما اذا
 يعالج الكائن من اليس باللات في الغذاء
 والشراب المزوج بما اكثر وما في الشعر والدخول
 الى الحمام المحدث الهواء وكرت في الدواء
 ما علة النهر في العين ككثف بعض من
 ما علة التحلل في جميع ما كليل ما علة امتداء
 الماء النازل في العين ان يرشبه الذباب
 والبق والهباء وما صغر من اجسام فان كان
 فرعين واحدة وكان ذلك دارا فليس عن
 المدة وان كان في العين جميعا فخمسة
 واثنتان اخر فالعلة سببا المدة مما اذا عالج
 بتلطيف الغذاء واستفراغ فضول النواغ

ما الضيق

ما علة النهر

ما علة النهر

القول على اللذان

وإذا استحكم وكان الماء عذبا قدح القول في
علل اللذان أحدهما اللذان جسم مركب من
عصب وعضروف ويخدر اليه من الرأس
عصب نجس بالاصوات والنفثات والاختلاف
بين الحركات ما ينبغي إدراكه لأن السمع حلو
في الهواء ساكن وإذا أحدث في الهواء متصل
به القرب حركة أدركت إلى الهواء الساكن
الذي هو أحسن اللذان فيجس بالتغير الحادث
والاختلاف الواقع ما للعلل الواقعة في اللذان
النور والقروح والدور والدور والطينين
والثقل والدورام والرض بماذا يعالج القروح
أما وأولها فيلزم جسم اللبعض وما كان
الطول مدة في الصبر والمرو والغرور في دم
الدخول والكندر وحمل وإن أذن فيجب
أحد به المرأ بالجل العتيق وبمر جسم الشجار
بماذا يعالج الدم من اللذان بماذا الكرات

علاج الدود والكلب

واخل بماذا يعالج الدود والكلب لورق الكبريت
 اذا عصاه وحلط بخل لفتق واسخن وقطر
 واصل التوت في الزراب مع اخل وعصارة الفجل
 والفودج والافستين بدهن لوز اخوخ سماذا
 يعالج للحصى اذا وقع في اللذان بقط فيه دهن فاتر
 ويدخل الحمام ويعطس بالكبدش وكس النفس
 لينجح فان تعذر اخرج بالمحدي ما علقه
 الطرش المولود من الطرش لليعالج والحاكش
 لعقب عرض حار فبادر بالمرار وان كان باردا
 فباخراج البلغم وان كان من ونح صفيه
 دهن فاتر ثم يذلل الحمام ويضع اللذان على
 الطابق الحار لسبيل الوسخ مع الدهن او ثيابا
 باللائه وان كان من سدة فماء الراحين
 او تحذ قبله من غسل ووضع في اللذان
 من ماذا يحدث الدود والطين كمان

اعلمه الطرش

الدود والطين

الاملاء او الكوار ما علة الاملاء النعم
وتوار الك والنوم بعقب الكل ما دالج
اما من الاملاء فبسطف الغذاء والشهر
ويطرفه دهن الداب ودهن الفسق
او دهن اللورالم والغذاء ما احمض
ما علة الكوار اخف في السهل والشهر السهل
ما دالج بان يطرفها دهن ورد ويطبخ
مع مثل خل خرنوب اكل فان كفا
والله قطرفه قدر طوج افيون مذاب دهن
وردا ودهن البنج ما دالج الورم الصلب
خلف اللذان بجميع المنصحات الملبسة
والكنكة والضماد الملبس والتحليل المتخثر
شم الصاج وبع الغنم ودفق الشجر واخطى
والكاقل ما دالج ارض اللذان
بالكنزة والمرو الصبر والدافيا وما دالك

ورم اللذان

القول في علاج
اللائف

والورد وان كان فيه ورم حار فسد القول
وعلى اللائف ما حد اللائف عضومك
من عصب وعظ ونباح حسن بالروح
ما العلل الواقعة واللائف احسن ورداة
راحت اللائف والكفوح والبولس والراحت
والكر ما احسن لطلد النسم من ماد
اما من سدة او تغفر زاج ما علة السج
ان يمنع ما ينفع فيه فيخرج برة ما علة السج
اللائف على الراحت والتعطس بالكنش
وجميع ما يصلح الكفاح والراحت الماردة
ما اذا يعالج الكاف من سدة بال لعطس
بشوية مسحوق كالحار زهرت ومعلد فم
ماء ولوم را حنة النفس ونقلب
الى خلف ما امكن نفعل به لشفه انما الكود
من احسن للعلاج له ما علة السج

احاديث من تخير مزاج بارد الثقل ^{مسألة}
 واحذر والكسل والفتور ما علة اخراج
 الطوبات بماذا يعالج المتن في اللدنف
 بد من الورد وما الورد وتنقية الدم ما
 ما علة الرعاف من الدم حمرة الوجه
 وامسك العروق وشدة البض بماذا
 يعالج بالعصه والحجامة ويسكن في البرد
 وآل افراط قطع بال نسيط بماذا الكاويج
 وجبة كافور وطل الحبة تحببت القول
 وعلل الفم ما حد الفم منفذ الهواء والحناء
 وملتق الشفتين والاحتين ومجمع اللسان
 واللسان والتهوات وادراك المذاقات
 ما العلل العارضة في الفم تفتق الشفة
 وحركت اللسان والوجع وورم اللثة
 والساكن والضرر في الحفر ما سلب

(علل الفم)

يفتق

17
تشتق الشفة مواد لورقة كحبقن فيها
من اغذته مالحه وعرفه الكثيفه ما علاجه
اصلاح المزاج بما يعيدله وتعالج بعدد هم
الدهني ارج وما العفص وتعمل والكثيرا وتدهن الشفة
والمقعد بدهن ورد ويكلى الموضع بالكثيرا المسحوق
وتعالج شراب اللبن مع السكر الزبد ودهن
الشريح المقطر ما يغيب اللبعض ما الطلوع
وتحبه بعض ونسج الغم والكثيرا بعض اللطفال
من قلة غل الغم من الدشاء اللزخه وكحال
سيفض غل الغم من اللزخات بما اذا يعالج
القلع ما كان من المزار فما لا تنزع ما
الهللجين وما يصلح للمزاج احار ولوضد الغم ورد
وطابشير وعسل وبرر بقلا احما، وساق وحا
واصل الحوس كل ذلك مفرد ومجموع مع كافور
وتمتنض بعده نخل وماء ورد مبردا وماء الشح

ما الطلوع

و الحمد مع اكل و يد من مضغ الطرخون و ان كان
 كينغته بلغمية و علامته باض الفم و سليلان
 الرطوبات ان يدك بالصل و الراج و ماخذ
 فيه ما ميران و الهليلج و ورق الزبول و لثت
 ماخذ الانسان الحسن ارض من عظام من
 الطعام و تقوم الكلام ما هنية منها قواطع
 و هو الشيا و الراجيات و منها ما يصلح للسكر
 و هو الليناب و منها طواحن و هو اللصراس
 من ماذا يرتك الانسان امان الشخوخة
 او رطوبة او ضرة ماذا يعالج ما كان من
 الشخوخة بالنسبة العسل و المر و النوشادر
 و الراج و من ماذا يحدث و جمع الكسنان
 من سوء المزاج الحار او البارد او الرطوب او اليابس
 ماذا يعالج كل نوع مضادة سبابا ان كان
 مزاج حار فالحل و الثلج و التندب و المبرد
 و ان كان من مزاج بارد فالحل و العا و قضا

ماخذ الانسان

و الراج

18
والرياق ومضغ الثوم والنارجيل ومضغ السداب وتعلق
الراس على ماء الراصين ومكس في الفم منها
قد طبع فيه اصل الحظير بابونج ماسك على اللثة
الدورام احارة والباردة كما علقه احارته احمره
والضريان ما علقه الغصه والسهال ومكس في الفم
حل وماء ورد ودهن ورد والكافور والشرط وال
العلق قال كان الورم بارداً علقه سافل الورم
والركون الى الماء احار فلقه ان مكس في الفم
دهن الاسود ودهن المصطكي بعد الاستيفاع
بالدراج وحس البصر فالضرس خونه تعرض
فر اللسان بماذا العالج بما عليه كاله من والملح
وركة الحموضات والمضغ على صفه البض
وانجبر احار من ماذا احمر الحفر واللسان
من بخارات رده فمده به وبق اللسان
سماذا العالج بالملح وزبد البحر وخوف احمر الحفر
والسبادج والساجد والفصل والنوشادر

والملح ما اذا يطيب الكهنة كالمسك والكباب
اذا اخذوا الفم والقرنفل وحوزوا ما النحر حمار
يخل من الفم يخرج بالتففس فكه من ماذا
محدث من افساد المزاج احمار او البارد
او ما تكل ما اذا يعالج المزاج احمار ما شاء
الساودة والباردة ما الحار وما يسقى الكونغ
والقرنفل احمار كبريت ما خضر الغذاء ولما به
ما يقع الكبريت كمنقيع الدجاج والمشمش
والكزبرة والميل الى الحموضة وشرب
ماء الشعير والسويق المبرد وترك ما
يسخن وان كان من برد ما ضار ما
واما الكان من ما تكل الكسان فداواته
قلعه او الحشا ما المسك والصنع والشونيز
واخل ما جدد الكسان عضو حس مركب
منه جم رخو وعروق وعصيدة واعصاب
وشرايين فهو اله البان ويميز المذاقات

ما العقل

ما العلل العارضة للسان الاسترخاء والتشنج
 والقلع والسور والثاق واخثونة والدورام
 والضعف ما حد الاسترخاء رطوبة العصب
 المحرك من ما ذكر من التشنج المطبق
 ما علاجه المحففات وعلاج الفالج والدلك
 بالجنين والغزاة بالديارح والحزل والعسل
 وان تعطن بالكتش ما تشنج اليدين
 ما علامته ان يفقر اللسان ويغليظ وكف
 ما علاجه اعتدل مزاجه والتفرغ به من
 البابونج وتخرج دهن اللوز املو المقشر وامله
 اللغذية الى ما يطب والتابعه من علاج
 المغلوج ما اذا بعالج الثاق واخثونة من اللسان
 باللعابات الباردة وما الشير والرنه والدلك
 اللسان بالكثير او تناول دهن الدكارع
 وصفة البيض النيئ والحب والحرارة
 المتخذة من دهن اللوز وحب البلوط

وأحمضات والعفوصات والمرارات بماذا
 يعالج الورم في اللسان أحار منه بالعضد والحماة
 والغرغرة بالماء البارد والماء ورد والحبس وأصل
 السوس وتيسر الطبخة بالفاكهة بماذا يعالج سليل
 اللسان بالمحففات دون اللطبات ما
 الصنفع الكبان في اللسان ورم تطيل الشغل
 يحرق تحت اللسان ما علقه أن ينفق
 ويخرج أن كانت كبرة وإن كانت صغيرة
 ذلك بالدواء الحار كالأخاخ والزنجار وميك
 في الفم خل وليم ما اللهاة عضو علق وقص
 أحسن كالعود ما الحلل الحارصة في اللهاة
 الاسترخاء والسقوط ما سببه الضامة
 حارة أو باردة ما علقه احارة آخرة والتهب
 ما علقه العضد والتفريخ بالجل والماء ورد
 والكافور ورب البوت وطبخ أصل السوس
 والسماق وجميع الدباء القابضة ما علا

بالسبلان

بالضفيع

باللهاء

الكبان

من عمل الحلى

ما احقاق

الكائن من الرد فله العطش والساخس ما علقه
 الخمرية بالسفوف والامر والخل والنوشادر
 والملح والنسج والحل ورب الحوز القوي في
 عمل الحلى ما احلى أقصى غاية الفم ما اطلق
 الواقع فاحلى اخوانى والجر والحلوة وما
 فيه ما يزدريه ما احقاق ورم يعم طريق الهواء
 وملاك الغذاء من ما احدث من الله
 ما علقه الاستفرغ والعضد والخمرية ماء
 يحلل الورم كالنجار شرب ورب الموث وما
 الكثرة وحلب اللبن وطبخ البتين في اول الامر
 عند ما يحتاج الى النضج والتغذية ماء الشعر
 عند التهاب وتآب رزقونا والله سأل
 ماء الفاكهة والميل الى ما رطب والكائن
 من البلغم وعلامة سلك اللعاب وقلة
 الوجع وضيق المبلغ ما علقه التغذية ماء
 الحلى وماء الفحل المعصور وطبخ البتين ورب الحوز

والميل الى اللذنة المحففة والصاعا والقلديا
 اسر علة ما اردى لاصحا احتياق عسر
 النفس وظهور الرند والغم ومنع اللزدراد
 وشدة الاحتياق بمخيف الزراق ما
 اخشونة تقيض الملة من ما احدث
 من كثرة الصباغ او اللصاح او العار وتناول
 الشرايح بما لا يعالج تجمع دهن اللوز واكل
 اخضر باللبس والسكر والرند والدسم باجاء
 اللينة واجتباب الكسرة المسخنة والتبخير
 بالباد الحار وشرب شراب الخشخاش والدقنة
 بالباقل المقشر والمكش بالانفاخ والقرع
 القوي فعمل الصدر ما حد الصدر احد
 تخوفات البطن من قدام وفيها تخويف الرية
 والقلب ومن رواية تخويف المعدة والدمع
 وسائر اللات الغذاء واللات الهواء فعمل
 الصدر ومنفعة اخلاف الهواء البارد
 واخراج الحار الفاسد وفعل التنفس

الاحتياق

بم

الذنا

والترجيع عن القلب ما للعلل العارضة والصد
 والحجاب السعال وضيق النفس والورم السعال
 وغدة تعض فقصبة الرئة من رطوبات مشبعة
 اليها من الرأس أما حار أو بارد ما علة منه
 الحار أحمرار الوجه واليخيم والصباب ذلك
 من المتخثرين وربما كان ذلك باب بلغم شتة
 خاصة بالليل إذا نام على القفا ما علاجه افضل
 علاجه شراب الكحل والشعر قبل النوم ما قد
 طنج فيه ورد وحببار وعطر ماء الشعر مع ج
 المربا ولوخذ بالليل في الفم السعال والغذاء
 الدسفاخ وما الساقلي بدهن لوز وسمن طر
 آودهن خل واجناس الكحاضات والملوحات
 فان انجح واللاخذ من الكندر حوز آودهن المر
 والافول من كل واحد ثلثة اجزاء تحب
 ولوخذ منه حبات بالليل ويخلق الرأس
 ويدلك بحرقه شتة ذلكا شديدا حركم

ما السعال

ما حد الحال الكائن من الرد الثقل والركل
مع اللامعة والسيارة والمنافير والثقل في
النوم بماذا يعالج بطبخ الزفا وشرب اللبن
والزبيب واللبنة على بخار ماء الراعي
وشرب ماء العسل وتغذية الرأس وشرب ماء
الاصول والبرور ودهن اللوزين وان منع
الحال بالليل من النوم اخذ من احب المتخذ
من المر والمبيح اليه والكندر من كل واحد
عزود ومن اللصون ربع جزء وتخذ في موضع
تحت اللسان وتعمل الترخي واحمام
ويتابع من العار والذخا ويجمع دهن
اللوزين وان كان من يسس يتاوم من اللبن
احلب وتعمل بالليل لعاب سرقطونا
مع سكر ويكتب احمضات ونميل الى
المليحات كالخيز والنخالة واللبون والبرور
ما الشوصة ورم حار بعض فر الخش

ما الشوصة

المستقل

المستبطن للصلح ما علمته الحال أو النجعة
وضيق النفس وأحمر الحارة بماذا يعالج بالعقد
الآن أكلن وتباعد الزمان وبالمرشح والظاديين
والتضيض كالحظ والبابوي والتفج والسيلوفر
والآن انتقلت ذات كجنت إلى ذات آتية
ظهرت أحمره في الوجنتين والتغير في النفس ^{عقبت} وضيق
ضيق النفس وكحدث مع الذوبان بماذا يعالج
بماذا الشغل كأنه أحمر حارة والآن كانت
لنته في اللبن الحليب ويخرج الصدر دائما للشمع
والدهن وتستعمل اللوزن والحمائم المعسل الهواء
والتباعد من الرج السائل وجميع ما كعفف
وما تسد عن الغم بماذا تنذر الحال الكاين من
الزلات تنذر بالببل والدق إذا حال
ما الزبو توار النفس وتغير الذات الصدر ما
سببه رطوبات بجميع في الصدر وآتية

فيضيق لذلك النفس فيسروح صاحبه الى
الهواء البارد ما علدته النفس المتواتر
والله نقاب والوثوب من النوم وان يكون
مع خرقه في الصدر مع حال ما علدته ثقته
الرأس والصدر بما يفيض ويكيل لطبخ الرقاع
وماء الحسل والكخبين المتخذ بمصل الفار والدس
بالبريد والغاز يقول فتناول لعوق الحكة وور
كتان وورس النوس وورس اللوز والتمرج بالشمع
والدهن وطبخ البتين والرنب والحمام وقد صلح
طبخ الدصول والبروز وان احتمل السن والوث
فصد الباسيق ان ظهر علقه الدم وسفر
الشعر مع البفج المبرأ ما الحلة المعروفة
بالبرسام ورم حديث والفا المستطير
للذئذع والحيات ما علدته احمر الحاف
وضيق النفس في الحال والبر ما علدته

الرم

تصد البليق ان احتمل العليل وتناول ما يشبه
 مع البسج المبرأ وطبخ الزباد الصار المتخذ
 من دقيق الشعير والحظير والبابونج والبسج والسيلوفر
 والغذاء ماء الباقلي والكفاياخ وما يتخذ بالن
 والسكر ودهن اللوز القوي وعسل الزرة ما آتته
 مروحة القلب ما أعلل الواقعة في الزرة اليوم
 الحار والقروح والعال ما سبب ذات الزرة
 نزلت بخدر من الكس بعقب الكمام أو كحل
 وانتقال ذات الزرة الى ذات الحنجرة ما علقته
 عن النفس والحمررة الوحشتين ما علقه القصد
 فرا دأله ان احتمل السرم المزاج والوقت والدم
 طبخ الزباد والتمرخ بالبسج والدهن ما علقه
 القروح في الزرة نفث الدم والمدة اذا خرج
 بالعال وكان ترنيدا مع الحنجرة ما علقه

وعلى الزرة

بالبسج

العقد فراد إليه وما يدل مما يتخذ من الكبر
والطين اللد من المختوم ومشار الحشاش
وماء الشمر وطين الروفا وشرب اللبن
وخاصة لبن اللدن بماذا يحشش الوقوع
فالسل يصرف الغم والمدايرة الى قطع
الزلات والمواد من الرأس وترك المحققا
كم هو انواع النفث ثلثة وما هو اما ان
يخرج الفم وفروجه من المعدة ونواحيها
واما بالحال وفروجه من الرية والصدر
ونواحيه واما بالخنخ وحدوثه من الراس
ما الذي يدل على سلامة الحال وفروجهما
من اماكنها ارداءا واخيشا ما خرج من الرية
واما ما خرج من الكف والمعدة ما اسهل
في مداواة هذا النوع على علاج ما يخرج
بالتنخخ على سهل سهولة لان كان لتب

24
المقدار كفاه لمغفر الأشياء القابضة كاللحم ودرم
الساق ورتوب الفواكه القابضة والعصه وما ^{يلصق}
أخرج كاللحم ودرم الدخون والطيب اللزج
والصنع والكثير بماذا يعالج ما يخرج بالقران كان كثير
المقدار ودرام فلفيف السلق ولسبق الأشياء
القابضة والمغرية كاقراص الكهر يا والسد والخليل
والصنع والكندر والطيب والشح والشح
بقلة أحما، ومار الشح ونغز بالذراع ان لم يكن حمر
مفرط أحمر ووصفة البيض وحب السومات
والخللوات وان كانت الحمر جعل الغذاء ماء حرم
وكحه ويطبخ في الماء الذي يشربه والطيب والطيب
بماذا يعالج ما يخرج بالقران ان يبدأ بالعصه وبقدر
الدوية القابضة الماسكة للدم كالفن بماذا يعالج
ما يخرج من الحكة بالان يصفى الشح ما يخرج
الرعاف كقنور الزمان ورقاق الكندر والعص

صالح الحبل

وسوق الشجر واللبان والطيب المختوم وبالغصن
بالدنيا الباردة الحامضة القوية ^{والغلة} القلب
ما القلب ينبوع الحرارة الغريزية ومعدن العرق
الصوارب ما القلب العارضة والقلب منها
ما حصة زفتة ومنها ما يترك غيره وانواعه
حسب تفرق الالتقال ما حصة المزاج الغر
ما مثل حسب الامراض الدلية الحرة والدورام
الطوبى اليه ما مثل حسب تفرق الالتقال
التفوج والحوادث ما الغر التحلل القوة
اكيواني دفعه من ماذا حديث من اربعة اشياء
اما من وجع شديد يخل القوة واما من اسلده مفرط
او استفرغ او سوء مزاج ما علامه وجع الكلى
من سوء المزاج برد الاطراف او صل الاغصان
وصفر المحبة وفروجه عن النظم واستحالة اللول
واللذع والسهر والعرق البارد والقوى

نحوه

جاء

والاثر

وتواتر النفس والغزواختلاج القلب كل ذلك يدل على
 العطش ما أخفقال آخلةج القلب من ماذا
 بعض من سوء المزاج الحار والبارد والارطوب واليبس
 ما علامة الحار منه الامله واحمرار الوجه وعظم النفس
 ولهب القلب والاستراقة الى الهواء البارد ما
 علاجه فصد السلق وشرب ماء الشعير وماء
 القزح والراوان والتفاح وجميع ما يقع الصفراء
 واقرص الكافور والدغذاء بالشيء الباردة القاضية
 ما علامة أخفقال الكهين من الرد قل العطش
 والعييب وسيلان اللعاب وسوء الاستمرار
 والاستراقة في الهواء الحار بماذا يعالج بتغير المزاج
 بماذا العل ودواء المك ومحو الكفرج والغذاء
 ما دحض والكرزة وغيرهما من الأشياء النافعة
 ما علامة أخفقال الكائن من المرة السوداء
 الذكر والفرغ من النوم والوحشة وجد النفس
 بماذا يعالج بماذا يحسن وشرب طنج الدفتول

أخفقال

أخفقال

والغاريقون وسرشب الدشرة الطيبة ^{العضلي} والكمون
والغذاء اللطيف وجميع ما يتحل المزاج من
أحلاوات واللبونات وما يفرج القلب ويعتقها
من الخمر والسماح الطيب واللحان الشهية
بأذيا عاج الخمر الكاين من ضعف القوة رشي
الما وعلى الوجه وذلك اللطراف ومن الطيب
وتناول دواء المك بماه التفاح والكوكب المنوق
مع الشراب القوي في عمل المعدة ما المعده
وعاء التغذية والدشرة وأول اللامعا وآخر
الممر بماذا يتصل على حرارة مزاج المعدة
بأن يكون الهضم فيها أكثر من الشهوة وتغذتها
الغذاء اللطيف وتسمكها مضم الغذاء ^{تعلقت}
مع عطن وقلة مدافعة الغذاء وسرعة الهضم
والغضب ما علة مزاج المعدة الباردة
لأن يكون الشهوة فيها أقوى من الهضم وتغذتها
للغذية العظيمة مع قلة العطن وذكره الإطلاق

بماذا يتصل

واحش، الحامض ما علامة المعدة الرطبة ^{العطش} فله
وكثرة الاستطلاق والقو الغثيان والسدر والدوار
ما علامة المعدة اليابسة يب البراز وكثرة ^{العطش}
والشهوة والسهر والتخاف ما العليل الحارضة في المعدة
سوء الهضم وضعف الشهوة وموتها من الشهوة العزيم
الردي والقو الغثيان والدوام المتخلف للذوائج
والعطش والتهيب والهضم واحش والقواق
والدوام والقروح ما الهضم يستحيل الطعام
الى الدم واللحم وتخبر الى الكيفية الوافقة كم هي
اذا كانت الهضم ثلثه وماه تخلفه وتطلانه وفساده
على كم وجه يكون تكلف الهضم على ستة اوجه
وماه اجماع الدخلة الباردة وكثرة الغذاء
وعوارها وضعفها وبسها ما علامة تكلف الهضم
اذا كان من الدخلة الباردة فله الشهوة وضعف
النبض ووجود النفل والذمة اذ في المعدة وعسر
خروج الرجيع وعدم احش والققرة وواجب الحامض

بالهضم

والعشاق والتوجع بين الكفين بما دوا به
 بالجلخين العشق والمصطفى والعود والرجل الزبا
 وجوارش الفلفل وسعال الرياضة وتناول القلينا
 والمطبخات ونثر الزايف ما علة
 سوء الهضم من زيادة الغذاء حدود الهضم
 والعشاق ما علة تنظيف المعدة وتفرق
 الغذاء والنوم وجميع ما يورث المعدة من اللدغة
 واللدغة الحارة الباردة ما علة سوء
 الهضم العارض من بس المعدة بلس المعدة
 ونثرها وسوء الحظ والصال السهر
 ما علة سوء البين واما البصر والذين
 ونخرج دهن اللوز ما علة سوء الهضم من
 عدم المعدة ان يكون بعقب واختلاف
 وامثلة ونحو ما علة سوء الهضم من
 العود والمصطفى واللدغة ونثر الزايف
 الصوف والعائلة العائفة والرياضة والكد

سوء الهضم من
 سوء البين

ما علة

ما علة سوء الهضم من حرارة مزاج المعدة والقلب
 العطش الشديد وإحمرار اللسان ويسبب الغم
 وقلة الشهوة للغذاء والسهل ما علة هذه الاغذية
 الحامضة العاقبة وتكسب الحرارة ما واصل الرطوبة والنفور
 وماء الزمان والحمم والاراب والمخض ونزول الماء البارد
 وما يقع المرة من التقوفاست وما علة من احل والحمم
 وآل احماز والنعاس ما يبرد ما علة ضعف
 المعدة وقوة الشهوة الدائمة والسكران المفرط وكثرة
 النوم وقلة التحلل وكثرة احل ما علة ما ياربى الجراح ما علة
 واحمام والرافضة واستعمال ما ينفذ ونفذ وبسطة وما
 يحجب الحموضة والقبض وجميع ما يربط لطلب الشهوة
 ما الشهوة الطبيعية احسن فقال الغدلة وانتصا
 العروق وخللها ما بسبب لطلب الشهوة احسن
 بالنفصال وعدم المص والخذل ما الشهوة الحسية
 ان يزيد الشهوة الكلية والميل الى الطعام الحار

والعفض واما مض واحرف والنجم والطين مما
الشهوة الكلية من كيموس حامض او استغراق
مفرط او لضعف القوة او لكثرة التحلل والدم
تأذي ارباب الكيموس عن الاستغراق المستوي
الذبول بما يغذوا بسرعة اللحم والشراب
والدسم وشرب اللبان واللدن
المزاج ما الهضم تراجع الاحلوط
وأيضا عند تراكم النجم ما علمته القوي
الذريع بماذا يدور باليوم ثم يهضم
ما قد انقذ قبل ان يجرد وان لا ينقطع
ما لم يرف فان ارف قطع لصفوف تحذ
من العود والورد والطباشير وماء الدوف
والطين المر بالكا فور وماء الفاكهة الصا
وتنقى ترقيبا للدوامات الى ان سكن
وتغذوا ما جفرتة والساقية وينفع الكند

(البر)

في الشراب البقي أو زمببه ولطيم المغر والضعف
 الشديد ما لفر الكفاس الغذاء وتزاحها
 من ماذا يحدث أكم من ضعف القوة المسكة
 الرز والمعدة والكبد وأما من كثرة اللعنة
 والذئبة واللاهظ والكثرة الغالبة الزائدة
 على العضد في دفع الطبقة على طريق التنقية
 وحرارة غير أو على طريق الجوان ما علمه القر
 الكاين من ضعف القوة المسكة قلل الغذاء
 في المعدة وسرعته فروحها ما ذا يعالج ^{القائمة} ^{الساورة}
 من الربوب واللعنة وخاصة ان كان ^{الضعف}
 من اخوا وان كان من الامتلاء فنجب ان ^{لقطع}
 بل يحتاج في افرجه لتبر السكين المنقوع في ^{الحل}
 مع ماء حار ثم لتعمل ربوب الفواكه القائمة
 وما الدوقه الحامضة وان كانت الطيبة
 يابسة يعمل بماء الهند والدخايل وبالحقن

والثبات بماذا يعالج السخ الكامن
الاستفراغ بالتمتع بالدهان الحارة
والكبد والسقط وشر الشرا وما اللحم
وجميع ما يغذو بسرعة بماذا يعالج العطش
الكامن بعقب الاستفراغ بشر الماء البارد
والرطوبة الحامض وجميع ما يقع المرة الصفرا
كما دأبوا بالقرع وماء الشجر واستنشق
الهواء البارد وإن كان لطاف والمرى
وكالموم وإن كان من حرارة الزنه ولقلب
فاستنشق هواء البارد ما أحب أن يرج
نافحه بخل سرعة بمنزلة الصبا ويخرج إياها
وأما لفرقه وتكون من ضعف الهضم كما دأب
بالفر وأكواء وركب الأشياء المولدة الريح
واعتال أخواريات المسخنة كاللحم والخبز
والكحول والكندر وجوارش العود والخل
البريا والرافضة والحام ومضغ لمصطكى

والكندر

والكندر عند استفاخ البطن وعدم لحث رثتها
وان يعاوم الكيموس ما ضاردا وما يحيل الرياح
والنفخ من البرزخ كالكمون والاسون وسعال
الغدا والمطبخات ما القواق تشنج موض
لغم المعدة فتحدث حركة من غير ارادة من ماذا
حدث آمان اللاسلة او من الاستفراغ
بما اذا يد اور مما يتله اضداد فان كان من
ببس المرة الصفراء او السوداء عو كج تحج الماء
احار مع دهن اللوز والاذخر من البهل
وسكل قليل فان كان من اللاسلة فبالقوي
والماء احار باللبان اللينة وما يعقب الهضبة
لبق اللبن والاسار المتخذ من لبن وذن
اللوزين وان كان لورم في المعدة وعلمته
احمر والقوي وعلاجه شرب ما يشبع وما ارطال

بالقواق

وتفيد الكبد بالصدلين وتلين الطبيعة الالهيا
بما رايه شنبه ان كان من سيج ونخم فما
يحتل الراح كان نحوه وبرز الكرش والذويان
والكلون والفودج والرخيل مغذا وركن واكل
الهاب والركن ومنفع الكبد روا
ونشر الثراب والراضة واحمام ونفا الخلط
بحرك العطش واخذ اللعاش وطبخ ماء
الذصول وماء العسل بالداوية وان كان لم
والمعدة وعلمته شدة العطش وسيل
الريق والقال السهر والغزو والدرق
والذهب واحمر بما دابعالج بالعضد في
الدم وتلين الطبيعة بكون اختيار شنبه
والتحسين ونشر الكشمين وسفاح صا
الصدلين والمهني والمنتشر لصاد
والنفج والورد والسبل والسعد
والدوخ ويغذا الملقطات وان

الورم عولج بغير ماء الاصول ودهن اللوزين وان
 حدث في المعية قرحة وعلمه شدة الوجع والتدع
 يعالج بالطين المخنوم والورد والطباشير وماء السفر
 واكليب — ما علمه الدسيلة العارضة والمعدة
 ظهور الدم وجمعها مع اكمم والذبان والوجع الشديد
 ما اذا عالج باللبس اكلب والماء اكار الى ان
 ينفتح وماء الحبل فاذا انفتح فدم الدخول والكهرا
 والسبد والطين المخنوم واجلنجين والغذاء يخذ
 بدهن اللوزين احسا وماء السفر القول
 فاعلل الكبد ما الكبد دم حامد ما فعله تغير
 الغذاء وارساله الى جميع الاعضاء ما اعلل
 العارضة والكبد سوء المزاج المفرد والمزاج
 والا كخلل المفرد والورم والاسه والضعف
 ما دليل سوء المزاج اكار الالتهاب والاضاء

على السب

والصفرة والسرعة والنض وقلة الشهوة
وخشونة اللسان وحمرة الماء بماذا يعالج
نفس السلق والاسهال والاقراص الطيبة
والراوند والكافور وما احتار والقرع والكمون
الارج واما الهندباء وعن العسل وسر
الماء الصادق البرد وركب الشرا لواحده
واذا كنت احراة يقر اللبن اللقاح منبر
من رطل ويتدرج الى رطلين ويتدرج مع
عصارة الغافق والكمون والفوف والراوند
ور السوس وعصارة اللستين والسبل
والمصطكى والآن ما ج به خلد وزاد قطع
ما قرص الطيبة المسكه ونفس الصادق
والغذاء ما خض وتريد كبا ج واخل
رست والقرص والهللج ما علة سوء
المزاج البارد القالب على الكبد فلة
العطش ورطوبة الفم والطار النض و

وزيادة الشهوة وسباغ البول والسهج والركو
 وسوء الهضم ما علقه الكبد بالاشياء
 احارة وشرب الشرا الحقيق واليوسج حب
 اللافاويه ودرء الكرم والامردسيا ويكثر الدار صفر
 والطبيع وتبطل دهن اللوزين ودهن الكفوف
 وشرب ماء الاصول ومغول العظم وشرب شراب
 اللبنيين والسكنجبين المعلى ويقرن اللقاح من العنبر
 ويحل في الغذاء الكون والناخواه وتعد بحسن
 لشراب حذيقون ومحرر الفاكهة ما دلل الدوام
 الكافية والكبد ان كان الوجع مع ثقل في اليدين
 وعش نفس وسعال دل على ان الورم اعلى الكبد
 وان كان الورم وانفل الكبد كان الوجع مائلي
 المراق ما علقه ان احتمل فالعضد من الباسلوق
 والدكل بحس القوة ومحرر الدسهال الدال بالخير
 والركبين ويقرن الشجر مع السكنجبين ويحقن
 كفته لبنة وراغ الدم ليقرب الاصول من دهن اللوزين

واقراض الراوند ما علقه الورم البار دقل الصماء
 وزيادة الشهوة وليس البطن سمانا علاج دواء
 الكرم والذئابة ما علقه السد والكبد النفل
 بغير السالم مع قلة الاستمراء وليس البطن ما علقه
 ان كان مع السد والكبد النفل بغير السالم مع قلة
 الاستمراء وليس البطن ما علقه ان كان مع
 اثر حرارة فالكبحين وماء الهندباء وعسل النعيل
 وان لم يكن حرارة فماء الاصول ودواء الكرم ما علقه
 ضعف القوة الميعة اثر الكبد فمختلف عن كمال
 الهضم واليطبخ والنضج ما حسيبه توارث التخم من
 اللدغته العنطة من قلة الاستفراغ واحتمل
 اللدغته الى ما انقسم الى ثلثة انواع وما هي
 الى النوع اللحم والطبي وازرق ما اجد النوع
 اللحم بظهور الورم الرخوف جميع البدن من كثرة
 الماء اجتمع بين اللحم والجلد ويطلق شهوة
 الطعام من ارباب الحديث هذا النوع

النفث

النفث

صريح برد الكبد ما علمت ما ض البول ولكن الطبع
 فساد البهضم وتهيج الوجه والبدن لم صار يرم
 من البدن دون البدن من قبل حركة البدن
 وقربها من القلب وتعد اصل من الاستفقاء
 ورسب الفضل الغليظ الى اسفل ما حد الاستفقاء
 الطويل ان يفتح الله من كحارات لا تنفذ لها
 ما علمت انما ان ضربت به اليد سمحت له صوتا
 كصوت الطويل ما حد الاستفقاء الزفر ورم عرض
 فالكبد تمنع القوة الميعة من افعالها كما ان العالج
 الاستفقاء الزفر بعالج بالملطف ويفتح التدكا
 الدصول والبروز والبارجات وداء الدم والدم
 والانا سببا ما ذاب العالج الاستفقاء الطويل بالكليل
 البخار ويقوم الله كالسكنجبين المتخذ ماء الدوا
 والبروز ما ذاب العالج الاستفقاء الزفر بالكليل وزم
 الكبد احار كقراص الدبر بارس والراوند وما
 البقول والسكنجبين والدوا ما ذاب الهليلج و

الاستفقاء الطويل

استفقاء الزفر

وشراب الورد القوي في عمل الطحال
 الطحال عضو خفيف متخمل متقابل للبدن لقبل
 الدم وثقله ما العمل احاده في الطحال الدوران
 والضعف والسدة بماذا يعالج ما يقصد ان
 العليل وما لا يستعمل اقراص الكبر والسكنجبين
 اللبني باريس والسكر بالبلع والنبوق وامل و
 يصفى بالحقن والاشق والسان والغدا كبرية
 احلداوات لواحدة ما اكره ان الصفر من اشر
 المرة الصفر والاسود من اشر الصودا في جميع
 البدن ما سببه سخونة الكبد او الطحال او دم
 او سرة بماذا يعالج اما الاسود فيطبخ اليقطين
 وقصد الكلى وما ايجين وازراق الغافق
 الاسخام بماذا يعالج الصفر كحرارة الكبد
 بالعضد وطبخ الهليلج وشراب الورد وما ايجين
 المعده بالسكنجبين وما لا يستعمل والحادية على
 الجوان ما لا يستخام الدائم القوي في عمل الكلى

ما البرقان الحنف
 والاسود

القوي في عمل الكلى

ما الكلى

ما الكلى جسم ملزب كشيء مصنوع بين الصلب والدمار
 ما فعله اجناد بائنة الا حلاط عن الكبد ^{ما الحلاط}
 الواقعة في الكلى الدم والقروح والهزال والسهل
 والورم الحار وسوء المزاج وعسر البول وادرارة ^{وعطش}
 ما الدم جسم كشيء صلب متولد من خلط غليظ ^{ما الدم}
 لصادف حرارة مغرقة من ما اذا كبت من سدة
 ما الفرق بين احصى والقولنج القولنج مع عيشان
 ويعقب تواتر التخم واحصى مع وجع في البطن
 والشغل وعسر البول بما ذر يخالج الدم بالليل
 والحمى وتخرج الصلب به من العفاس ^{والفعل}
 والحمى وركوب الدواب العطف والنزول من ^{النزج}
 لبرغنة وركت تناول اللسان والمخاطبة لمعدة
 واستعمال ما يفتح السدد ويثير البول كز البطيخ
 والقفا واحمار وجه اليهود وبرسبا وثان
 وبرز الكفن والارزاج وحس الفلت وخاصة

والعقارب
الكامل مع قرحة في راس البول ويزر البول
المحرق ويزر الكعبين والاشباع مماخذ من
النس واللبس والبض والنجس والسيد والقطر
وما عرفت وركب الدسار البطية الدخار
ما العلة المعروفة بالدهان فيطس هذه العلة توضع من
سور مزاج حار في الكلى مع عظم شديد وسرعة
رذال ما يشرب على وجهه من غير تغبر لصنف القوة
الماسكة وشدة القوة الحادة كما حدث في الشهوة
الكلبة في الحدة ما علة به تغبر مزاج احارة
والبيوت بمخالطة اصد ادماء الشجر ويزر الماء
البارد الغندرك الدسار احارة واستقال
ما يبرد كما احار والقرع والمخض واقرص الكافور
وتعيق المستش والاشغال الى اللامكن الباردة
الرطبة واستقال اللطيفة القليلة مضى ماء
احصرم والساق والمصل وطم النقر المطبوخ
ما جل النقيف والهض ان الاحتمل والكول

وقد ينفع مثل هذا السوف لوضع زرع الفأ والحمار
 والفرع من كل واحد وزن خمسة دراهم طبا
 وزن سبعة دراهم صنع وكثيرا وكل واحد ثلثه دراهم
 طين ارض وزن درهم كافر وزن نصف درهم
 كزبرة يابسة وزن درهم يدق ويخل ويحجم بعجا
 زرع طوما والشرية كل يوم ثلثه درهم نخل مزوج بالماء
 النحل في غل اللعاب باللعاب وعاء اللعاب
 ما اللعل العارضة واللعاب النفع والمعض والنولج
 والفتق والسج والديك والكلية والخر من ما
 ذاك من النفع من الراح وسيل اللعاب وكثرة
 الحمار العنيط بماذا يعالج بالحوارسات الطاردة
 الراح وتنظيف الخنا والراصات والحمامات
 واستعمال الدافونية والطنج وشر البزاة المخص
 تقطيع وتذيع ووجع وتغل اما مع اللسهال
 او اللجاس بماذا يعالج احاد من اللجاس
 بماو اللجاس وماو اللجاس ودهن اللوزين والبر

النحل على اللعاب

بالنعص

النفخ

وشرب الحرف اذا ظهر البلغم وما يقصد اذا كان العلة
من صفراء يسهل ماء العاكنه واكثر شرب ماء العاكنه
مع الدسالي يفر المقلبات وما يشبهه على حال
ما القولج وجع تعرض والدماء مع اجبال شديد
وعسر نفس وفر من ما اذا حدث من ضعف القوة
الدافعة وشدة القوة الماسكة فراجع الدفقال
نحو المعدة فيخرج بالقر ما اذا تجر زرك الدفنة
البابسة انما يشبه كالدرر وانما درس والسلوط
وانما يحاف ادرم حار او بارد او سدة ادرم
اورباح او تقي بماذا يبالغ الحار من مس
الدغنة برب طنج البتن والربط والحاض
وشرب البنفسج والخلاب والدمقان بدلين
اخل السكر واستعمال مرق الدوك الهرم مع
الملح والبورق والدغنة ما حاست الدمه واكل
التمر والزبيب والفاسيد والسكر والقند
والسمن والربط والعسل وقيس البطن بالديارح

الحال

ل
س

ولا يحار شربة وان كان العطر مع احوار من السنج
 والسكر وماه اللبلاب واخذ العاكه المرقه فالحا
 واليتن والعب والمشمس وغير ذلك الموه وما
 السنج المركب مع حلا ب او ماء الرخمين
 والغذاء السمانح والعطف والملوخته وان كان
 مع بيس اللعاه وعلامة الهزال والبطن ورقته
 وشدة عطسه ما علقه ان يحيا الدهن قبل
 الطعام والدخول في الماء احوار وسمقال السراج
 اكلو والغذنة الدسة فان شدة الدسقر من
 احوار شبات المهله لنفجلى واقرص السنج
 والذشرة المهله وتغذر اللسانح بدس كثر
 ما علقته القولنج السليم ان يكون بعقب التخم
 واجف احوامض واحسن اللثقال والرواج
 اصله ما علقه ان يحقن بطبخ لثقال النخاله
 والمليح والبورق والسكر مع شرس كينج

السنج
 مدحج

وجاديشه ونحم الحنظل وحبل الصبر لقرنه شره
والغذاء اما حمص يدهن شرج او ماء وتنجح لم يمين
يحت اذنه وتغير الماء لشراب البتس والعسل
وسيلة بالبتس واخوز والغسق والقاسيد لسكر
ولشراب البتس القوي المرف من سخا او غير منحن
بعد ادرار البول واما الكاس من الورم فغلته
الحمر وانشاع الرجيع والكراز والاحراق وحما
اذا كان الورم حاراً بماذا يعالج اما في اول الامر
اذا كانت القوة قوية فبغض الباسق ثم الصلابة
وتغير ماء الهندبا مع خياشمة وما ورق الحطبي
والخيار مع دهن اللوز وتطلى الموضع يدهن
الثبت والبابونج وتحمق ورق البقول^{اللبنة}
كاللثة وطبخ الحمص والثبت وكثفن كقنة
كقنة متخذة ماء الشعر ولعاب تزر وطوبا
وليضد الورم لصابون الحنظل وكثفن بما يغلب الثقل

والهند باوانج شير ودهن اللوز وان كان الورد
 حارا اجلس في الماء الحار وتغليغ الصبر ودهن
 اخروج ماء الدصول والبرود والخذ اسفاناخ
 وماء النخالة ودهن اكل وان كان القولنج من
 الدود وعلامة الغثان الموط وشتاد
 الوجع عند حلقه اخوف حقن لطبخ الشج والبرق
 والكشش والقط والملح والبورق والرز
 والخذ امرفه الكرفس والسلق باعلامة القولنج
 الكاس من الراح القواف والسفج وبهاية
 ونيكته اضر تاذا يبالغ بحوارس الكندر
 والخذ ادقون وفطر اسالون والشر العشق
 وتغور الطيب وقد يصلح دهن اكل واسكر
 وسائر انواع علاج القولنج ما لا ينذر القولنج
 في الشهوة مع الغر والنفخ لعقب النخم
 بماذا تحسن منه بالنوم القبول والذماك
 عن الخذا ومعاومة اكلط الغالب باللدوية
 واللدغية ما العنق استرخاء بعرض اللد

بالنفق

فيزل الى الدبرية وما يزل الى اخصيتين سم قلة
واذا الصبب اليها ما فيه حصلت فيها سم قلة
الماء وان كانت بدل الماء راح سم قلة
الراح ما الاسباب المحذرة للفتق كثره الحركة
مع سخافة اجله وتغلغلها ما دلالة اذا الفتق
الجليل على فقاء ولسنت برجليه وغمرت على مصغ
رجع الى مكانه اكله او حقه بقرقة او عسولة
فما رجع بالقرقة فتولد من الرج الرج الدعاء
والدبر رجع بعسر فهو من الرب ما ذا العالج
يرد برفق قال لم يرجع بالغرافقة والماء ابحار
ساعة بعد حلاذ المعدة والدعاء وعمر عليها
فاذا راحت ضد لصاد الفتق او بالسه
ولذلك عشرة ايام ويمنع من شرب الماء البارد
واللاطمة المنفخة ما ذا اخصيتين منه من الحركة
بعد الغذاء فان احركه من عظم اللغات بعد
الغذاء ما ذا يختلط باستعمال الطرقل

الدصفر وحوارش الكون ما سبب توليد الديدان
 والدماغ النبت وتوارثهم بماذا يعالج ما تولد
 المزارع ليقابل النبت ما تملكه الديدان في البطن
 سرعه هيجان اجموع وقلة الصبر عليه وشدة الكدوع
 وصفة اللون والغشيان والوجع والبطن عند
 اجموع والدماغ السائل من الدم يعقب النوم
 وربما ولد الغر والشمع وذباب الغفل وخاصة
 اذا كان معه حمر بماذا يعالج بان يطلع من خارج
 البطن ثم يحفظ وماء الدباب ومرارة البقر
 فان كان الوجع شديدا جدا حتى يصع الحليل
 فيجب له سقر بعد سكون الوجع بما يخرج الديدان
 ولدتوا ما فيه وتعمل المعقب قبل الغذاء ويطلع
 من المأكول والمشروب وما يخرج الديدان
 الطول العراض ريح وخرس وقبيل وحل الشل
 وترد من كل واحد قرا فان شرب ماء اخضر
 او لبن اكلب اخضر لسهولة وقلة توجع
 ذلك مفردا ومزجا وقد يخرج الديدان

ما يخرج الديدان

ما يخرج الديدان الطول

وحسب القوع أحسن بطبيع الفستق وشيئا متخذه
من ملح ونطرون ونخم كحظي من ماذ أكبر من
دوام النخم ورتب أخضر الفطر وسائر ما يولد لهم ما أكلفه
حرفج بعض الفضول كجوهرة آمان قبل فساد
الكثفة وزيادة الكثرة أو قلته موافقة الغذاء والضعف
من القوة إلى سكون أو حركة القوة الدافعة بسبب
وكثرة أحسن في المعدة والامعاء والرتبة تنزل من الرأس
ما علة أخلفة أحادثة من نزله الرأس إلى يكون
بعقب النوم ويقطع والنقطة ما علة خلق
الرأس والدلك بالمنازل أحسنه وظهر ما يقط
والنقطة الكثرة والفقرة بالديارح واجتنب
النوم على القفا والقول بعد الأملد ما علة
أخلفه العارضه لملته المعدة والامعاء حرفج
الغذية غير متغيرة ولا تتحمل وبخاصة إلى حركة
الطبل فضل حركة بما إذا يبالغ باستعمال الماء
الصالح الرد إلى كانت العلة حارة

وتناول حب الرمان وماء اللسوق واللذنة المحضة
العابضة وما يعمل من عجم الزنب وأخرونق والساق
وحب اللس والسبط والساق السوط وسونق الجيرا
وسونق حب الرمان وتعال النوم والكول ماعلة
أخلفه السلفنة ان يكون اللسهال ابيض مع كثرة
البرق وقلة العطش والخزوق والسلف ماعلة
القروش الديارح ثم احوار شات كاللندري
وحوارش الزور والعذلي والعند يقول وجوارش
العود والامروسي ماعلة أخلفه احمادنه من
الدمع ان يتهج بعد الطعام وضع والمعدة والدمع
واذا نزل الطعام عن الكسالمكان سكن الوجع
وربما آل الدمع الى دوسنطاريا ساذ ايعالج بالله
احامضه العابضة كالصم والساق واقرص
احامض وسعوف حب الرمان وماء اللسوق والمخض
والعفص والخلبار وان لم يكن حمر استعمال الدراج

بعلامه أخلفه

والفرارح حصرت آوساقه وان كان الوجع من
فانذراخ من غير مادة تستعمل الدوخ مع الكحل
ولبن الماء المطبوع ببار المطر على البضف
خبر الماء وتغير اللبن بقراص الطباشير الممكنة
ما علامة مخلقة السوداء ان يهيج مع الشهوة
حموضه والغم ويكن عند الكحل وعند الرية
من الدهن ما علامة ضد السلق والاسهال
بمطبوخ الالفيتون ما علامة السج الكائن من المرة
الصفرا المحض واللذع وفروج الدم والمدة
ما علامة استعمال سقوف الطين وماء الدسوقة
واللبن المطبوع مع الصنع والرابب واللغذية
العائضة والصادات المعوية وان اتمت
السج فمزة السكباج البقية اذا غفد سم
على كحل واكمل وايمين بالماء الصادق البرد
واحقق المتخذة من مارسلون الشير وساقص
البض والاسفيداج ودم الدخون والنوطان

المحرق وما يقبله الحماة وقد نفع منفعته سلق
 التوت الحامض اذا شرب على ماء اللوز المطبوخ
 وجميع ما يدل ولحم القروح وان يتوانا فاعلاجه
 ماء الرض حركه وشهوه الى الداخله الى اخلاء
 وريافح الامعاء المستقيم ما سببه مواد حرقه
 لورقه تجر الى الامعاء فليغده وسوقه الى القيام
 ما علاجه تخفيف الغذاء واستعمال الشاف المتخذ
 من المرو الكندر ودم الاخوين والزعفران من
 كل واحد جزء وتخذ شاي فتمسح به نوره العنبر
 وتحمّل بالليل ويطلق برسم اللغيداج والطين
 اخضر مع عنب الثعلب ودهن الورد ما علاجه
 الرض البارد الثقل من غير تدبير ولا عطش
 واضرار الماء البارد اذا شرب وشربه ما علاجه
 بكمية بطيخ اكلية وبيض بد من نور الشمس
 ويقعد بالكرسي المعلق مع دهن الرية

[illegible]

وهو الكراث والكميل منه دم منه الباقى يصفى
 بضاد المسور أو صاذ صفرة البيض وللباب الخبز
 والزعفران وتقبل الطعام والشراب ثلثة أيام
 خريكين الورم وقد تستعمل الحزم بالجنيط والشرد
 ما ج منه وجع الحنظل بالكراث المسلووق والسم
 واحد يدس من الدهن الحار وأما النواصير
 فترحمه توفى في الحفدة أما نافذة وأما غير نافذة
 أما غلدة النافذة التي يخرج منها الدم والعايط وهذا
 النوع للبراءة بالحقن أو بالقطع بالمحل وتعالج
 بدواء الملحم ويبرسم السليقول وأما غلدة
 فيعالج بما يعالج به الناصور والدماق غير العري
 وأن لم يفتح فتح بعصارة كحور من أو عصارة
 البصل وقد تنفع البهليلج المر أو الحور والبخور
 بأصل الكبر والطراف إذا تعالج بها في الشقاق
 كان من إخراجة فيبرسم الدهن فيعالج والكميل

أو السور

من الرودة فبمرهم اللسقون وحس المعل
إذا اخبت الطبقة وينجز بالمعل والسكنجب
وتفيد بجم الدجاج والبط بماذا يعالج
سبلان الدم لا يجب ان يحسن بالمع
وان افطر قطع ما قراصل كلنار والكهربا
وطين المختوم ومجون اخبت والفحمون
وخبت احديد المتخذ بالدوغ ويعالج باله
بمرهم الاسفدياج والافيون ولحاز زلفها
ماذا يعالج الاسترخاء العارض والمفقد
الحلوس وما الحفص وقصور الزمان دور
الاشس والورد وخبت البلوط كلس فيه وهو
فاتر ممكن او يطلى بمعه الزمان مع دهن
السوس ان لم يكن بهائا احراق بماذا
يعالج خروج الراز من غير ارادة والنوم
وعند اجتماع ما بقود في المياه العاقبة

ويدهن بهن المصطكى والراكم واللافيا ^{البدغنة} وساول
القابضة وخوارش الخوز والظنفل والتمسح بالادان
المقوية القوت في علل المانة ما المانة
وعار البول ما العلل العارضة في المانة دغدة تعرض
مع حرقه وخروج شبه النخال ما علاجه ما الشجر
واحمام والدمراق الدتمة واكحقن بلعاب حب
الفرجل ولبس النساء ودهن الورد على كرم وجه
يعسر البول على ثلث جهات وماهر آمانان
يحبس اصله وآمانان تقطر وآمانان كحش ثم
يخرج لعسر ما سببه ستة تعرض والمخاري
آمانان كيموس غليظ او حصا او غلق دم او دم
ما علاجه الكدبرن واحمام والكتمه وما يدبر البول
كطبخ البرور وما الاصول يدهن اللوزين
او اخروج والغذاء ما احمص والنفل بلور المر
ما التقطر تواتر خروج البول لعسر وبحرقه

۱۲۱

والقروح ما العلل احادته فيها استغاث

واللهند باكل ذلك مع الحق والموافاة

مع حبيب أو الرقيب وزر ثقل الحما

وشراب الحشيش ودهن البسج الطري

الكائن مع حرقه في عالم سادق الزور

والقوس الفخ الاشياء لهذا النوع واما

قللنا ومطخناست سوايل حارة والكثرة

أوسقوفه والكنون والعلل فلم يسكنوا القلاء

العلم وما اخبر ومجمل المحمل

المسألة في حق النبوة والهدى
العلم وأما التمهيد المنقح والمصاوم

ماست البول احاركي قلت واسترحا
 (1) من مضامير...

البليغته كما ذاب العالج تقطر البول ملاحق

من انساب مواد صفراء و اضدادها من المرات

اولد فرقہ میں ماذاکھٹ الکاس میں فرقہ

کتابخانه عمومی

...انما هو في الحقيقة ...

منه

الطه واحسانها وانفاقها وحسادتها وسلبها
واعوجاجها ودرمها وقروحها والشفاق وعسر
اجل والولادة والاستقاط والحياء من كم سبب
ينبعث الطه اما من كثرة الدم او رقة وحدته
واما القروح والنفخ راواه العروق ما علة
الكآين من كثرة الدم عظم النبض وقوة البدن
وحمة اللون ما علة العصب وتلطيف العدا
وان لا تقطع ما لم يضيف فان ضعف وطع
ما قرص الكبريات واول الاشياء القابضة المأكلة
وشرب الماء الصادق الرد والشافات المأكلة
فيما تجذ بالافنول والمرو الكندر ما علة
انبعاث الدم من الرقة واحدة ضعف البدن
وتغير اللون ورقة ما خرج ما علة الاشياء
المعظية للدم كالقرص والهلام والشفاق

وجب الزمان والعسل والمسددة المعربة
كالقارورج والعصايد والهراس ما غلظه
القروح الورم احداث في المانة بالعضد
ان امكن والاذن وتناول الزور وما
وان كان الورم نازدا فباضاده كما في الد
والزور والضماد والكحة والتمرج بالادمان
احارة وتناول ماء الحمض وماء اللحم ماذا علاج
القروح الكبان في حار البول كبريت
حليب مع كروسانق الزور واواض الكاكي
والقذ المستفاد اذ انذ والسكر القوي على
على اللبش والرم ما اللبش او غيرة المنى
ما الحلة الواقعة في اللبش الوجع المفرد المر
واخلال المفرد والتحلف عن الباء بالتحلف
عن الباء قلة اللعنة ونبس الله ضعف

البدن من البرودة أو الحرارة وغلظ المزاج وضمف القوة
 النفسانية وتوثر الغم واسترخاء العصب وقلة التنفخ
 وضعف الكبد بماذا يعالج بمقاومة اضدادها
 من احرار والبارد والارطب واليابس ما ارحم
 وعار اجنين نشن ما ييل علاجه العضد من السلق
 وحسن الرحم بماذا العسل وسعال ما يدمل ويصلح
 كاقراص الكالنج من كم سبب كبتش الطمث اما
 من قلة الدم وغلظه ورده واخرط السن او كثرة
 الاستفراغات اخفه او الظاهرة كالعروق
 ما علامة احسن من قبل نقصان الدم الخافه
 والسر وعدم الغذاء وصفة اللون والكلوك
 بعقب المرض احرار ما علاجه التوسع فر
 اللغظه واللاشنة والنوم والجمام واللهود
 السرور وكل يميل النقل اليه من المحبوب
 ما علامة احسن من غلظ الدم ورده

احسن الطب

والدغنة والدلك والروح والمباشرة الكثرة ما
رذال الرجم الكيموس الغلظ يكثر وأحد رجا الرجم
فيميل ويعوج ما علاجه ان كان من احاسيس
الطمت فادار له وان كان من صلابة او غلظ
فتسيلها وتخليل حادها ما دبايج الشقوق
بالشحم والروح والمراهم اللينة كزبد الصنداج
والبلستيقون ما الرجا حادة تعوض الرجم
مع احاسيس الطمت وطهور النفل كعلامات
اجبل ودرجاته بل البدن وتجاوز الوقت ما سبها
لحم يجمع من صفاق الرجم ما علاجه شرب ما
الاصول وادمن اخروج واللوزين واللبارج
وساير ما در الطمت والبول من اللغذية واللاشرة
واللادوية من كم سبب تعوض عراجل من كوة
الشحم او السدة او الحفا بسند يد او بردا و

الرجم

اجبل

آورطوبه اوزلق اورياح اويواسير اوقروح اورداه
 فراج المنز اوصغر القصبه وضعف الشهوة ماذا
 يعالج بمقابلته اقصد اذنا من كم سب يكون عاقله
 انا من ورم حار اومارد واما من قبل اخمين اذا خرج
 حور حار دما واما الهزال وضيق او لسن وضعف او لسن
 جين ما الله به العاقل المسهل للولادة التمرح
 المسخنة والذرن واعنه الالهواء واللامراق الله
 وشرب طنج احلبه بدهن الشبرج وجميع ما يدين
 وان لم يخرج اخمين ومات ان يفتح ويخرج له
 يثنق المشبه بالظفر او المبيض ويحقن بالدم
 فان يقبض المشبه تعطين الكسش ويخرج بالمر
 والقنه والكبريت واي وشروا حلت
 ولعنه فرما الزاجين القول وتنبه الاطفال
 ما الذي يربيه الاطفال اصلاح اللبن وسكن
 الطفل بالجل وتعايد تقبه انفه باللب بالجار

وتمت يد اللعصار ويرضع معبدار مالا يتدرو وتفتح لطفه
 فيفسر وكبير فان ظهر هذه العلامات بمنع الرضاع
 مدة اطول من العادة وتنفق حال مضجعه كليل يقع
 فيه ما يبادر به وكذلك النار والهواء المحتل ويحرك
 فرمده ما عبال ويكون عقب الرضاع ابطار العين
 وقبل الرضاع اقور ويلقى على عينه والاول عرقه ولا يكون
 في موضع غير الضوء ويعلق امامه خزا او عرق ذات
 الاولان مصبغة كي يكون النظر اليه ليلته ^{عقل} خرا
 عنه فتولد الحول فاذا قرب الكلام فليكن اخا صفة
 ذلك لسانه والجبب به وذلك انظر لسانه
 بعجل ويلمح ان ابطار الكلام ويكظم من يديه
 كلاما خفيا سهلا فاذا حضر وقت ثبات الالوان
 ذلك لثت كل يوم زبد او تخم الصباح ويمر عليه شعر
 ويمر عنقه بالشمع والذهن فان انطلق

لبنه اخذ كمول وورد مدقوقين فذق بقليل
وما دخن به لبنه واديف في اللبن صمغ عربي
وطين ارض زرق وآن حبت الطبقة حل شبة
من بوق وملح وماطف او حسن او شيامن
نزل الغار او دوح الدذان واذا خروقه الطعام
فليخذه ملاط من ديق السميد ولبن وكر
ويدفع فريده ليجث بها ويدفع الهيم ثم
صدر البصاج ويمنع الضاع قليلا قليلا
ولا يتركه يرضع بالليل التبه ثم يدرج
خرا لا يرضع اليها ويفطم في الربيع محل القصف
ويحيط ما دأخار والقع وجميع ما ليس
ما التبر واخار النظر ان كخار النحي
النقطة اللوان ولا يكون ورتة العهد بالولادة
ولا يعبده ويدلك صدره باليد وقصع

46
ماء الشعير ومانتها من الباقي واحببوا كل واحد
احسن وجميع ما يصفى الدم ويدبر البول واللبس
والمخاطبة نضر الطير ما التدهن واللبس بعد
نقصه رتبا لشيء اخر فيه والمالحه والمخاطبة
والتغال ما يزيد في اللبس وصفة السيف وما اللحم
والشرا بارتق واللاتع في الغذاء بما اذا
تعمل اللبس بالملطقات وتناول القاصات
والغيب والحكة ما سبب اوجاع الشر من
من اذ يرضى اليها من الصم من قبل المسالك
والالاتصال وكثير ورم حار ثم يصلب بما اذا
يعالج في الاستداء بما يبر من الدليلية والاضدة
بدقق الشعر ونزق طوما ودهن الورد ودقق
الباقي ووالمنته بدقق الحلبة واخطم والبابونج
ودهن المنمش واخوج والمروج اللبنة

العرق وادجاع المفاصل ما يصلح
 المفاصل ضعف العضو القابل وكثرة المادة
 وسعة المفاصل وسوء المزاج الحار والبارد
 ما علة الوجع المفاصل الكان من الحرارة
 احمره والذهيب ما علة القصد واللكل
 لطيف الهليلج والطلح بالمرد والكيل الى
 ما يبرد ويرطب من الدغدة والذئبة
 وما يبرد المزاج ويرد موضع الورم والتهاب
 ويحلل في المشرباء البانوج والطلح المحلل
 والاصمدة ما علة الكان من خلط
 قلة الالتهاب والاحمر وسدة التمدد والنقل
 بما ذاب في ما تبه بالملطف وسعال القوي
 والاسهال كسب السورجان والنبطح
 والاسنفه باجات المطيبه البوابل والذباب

صبر اليف

والاسنفه

ورتب اجماع واستعمال ما يجلب من التمرحات و
 اللصقة وما يسرع الهضم ويدير البول والعرق
 ما اقله المعروفة لعرق الف وجمع بعض
 فر الورك ويمتد الى الكتف والباقي من ما اقله
 العامة لهذه العلة امتداد الوجع عند الحركة
 والركون الى السكون والراحة ما اذا تعالج
 بالعقد البسيط وتلطيف التدبير والدواء
 بما يخرج المرار ما علامات النوع الكامن
 من البغيم النفل واخذ وقت العطش وان
 يهيج عند الشرب ما علامته انه والدواء
 وتلطيف الغذاء وما يدير البول ودوام
 واستعمال معجون البرز والنفث والعسرة
 وشرب ماء الصل وماء الاصول والبرز
 ورتب اجماع وشرب الماء الكث والاحمر

على
 البغيم

من سوء المضم وأسماعل ما يحيل وينفج من اللادوة
من اللادوان والكمام والصادات وأخصن والقر
ما العلة المعروفة بالدرالى عروق عله احره وملتفة
تظهر فى الرق ما شبيه دوام العقب والكتف
من اللادغذبة المعنطة للدم ما عله قصد ^{اليسلق}
وترب طينج اللافتمون القوت ^{وعلى الظاهر}
والرنية لم العلل الظاهرة احرار واورى والراس
والعقد والقوام ودارا حمة ودار ^{المغلب} والصلع
وتناثر الشعر والثفن واطرافها والتفعل وتناثر
شعر الحاجب وفى واللون والطف والبرش
واللالول والنمش والهبق والرص واتخذ المشرط
واكله وتفسر اكله والشر واخصف والذمار
والبيض واللاطفار والصفرة والدراس ونقبة
اكله واصل الاطفار وتعققها والثفاق واللف
والعقب والدمع والدورام واتخاذ السدم
والقروح والبيحة والتسقط والملة والناظر

واللحم والطواعين وحرق النار ونثر السموم
والسهام والجروح والنفخ بالدم وإخراجات التاكل
والدود ومات اللحم على إخراجات الكس والطعام
والعظام والمواد العظيمة والعرق المذني والسحج
وانت راجله وورم اللبثين وإكله فاحضين
والقروح والنور والقيص ما أحرز وما
مواد بخارية ترفع من المعدة ما علاجه تنقية البدن
بما يحج المرار والحاجة والعصه والكثير من الورد
على الرأس والحق والغسل بالسلق والمخ
أحمض والباقي وإن يطلى بالقيول مع كل
الثقف ومرارة البقر يغسل عصارة السلق
والنظرون والبورق وتمسح به من ورد ما أحرز
العارض في الرأس بنور يتولد من مواد رقيقة
ما علاجه العصه والدسهاط يطبخ الهليلج
ونثر ما أحرز وإن يطلى بالحق وورم الورد

بعد اكله وان يدق فيه الكبريت الدصفر مع المورنج
 بالسوة ويغجن بماء الزفت ويطبخ به ما السعة
 بثور صفار تيرنج منها رطوبات كفة ما سبها
 سخارات غليظة ما علقها التثنية تحت الصبر
 ونقيته ويطبخ الهليلج والعصه وطرح الخلق
 وان يطلى بالمداسنج والعروق المرابا بالخل و
 دهن الورد ما القوما ميل خلط غليظ منص الى
 اكله فمده شيرة الحكرية فتع ما علقه
 ان كان اخلط حارافا لعصه وان كان باردا
 فباللهال ويطلى برق الصائم ودهن الحنظل
 والدقاقيا والزامك واخلط والاصل المداف
 لعاص الصائم ما العلة المعروفة اذ العلق
 وانحة تناثر الشعر من الراس والجمجمة خصر
 بمنزلة البقر ما سبها رطوبات غريبة زدية
 بكتنوع واصل الشعر الى كم نوع ينقسم واد
 الغلب الى اخلط الدرق بماء الباج

بالسفة

بالقوما

بالشعر
والاد

بما

تعالته اضداداً في العلاج فان كان من خلط حار ^{معدل}
مزايله ^{يطلى} وان كان من خلط بارد فاستفراغه وان ^{يطلى}
ان كان من الزيادة بعد ذلك بدهن اللوز المر
والشونيز المسحوق والتغرغر بالديارح ^{بالصل} والدلك
والنوم ويطلى بالحوذل والغصون وان كان من
قبل اليبس عالج بالحمام والدشاع ^{المحمود} والغذاء
اللبين ما يناسب الصلح عدم الرطوبة العادة
للعنيد اخلط ان حدثت وقتها غداً
رطوبة المزاج ملد علاج له ذلك عرض من هم
عرض تعالج بالبخوم المملحة وزبد البحر وسائر
ودهن الدس واللادن واصول العصف وكبد
تأثر الشعرات فطه عند تخلخل اخلط وبقصال
البحار واهتمام الحمام وتوسع الغذاء ما
لحق اطراف الشعر اليبس سائر العلاجات

ما يقبل

ما يقبل والته هي واما له اللغظة الى ما يبرد
ويرطب واللتاع فيها ونقص البدن لطيف
الهبليج وحس البصر ما القمل حوران يتولد
من فضول اللغظة والرطوبة التي تخرج عن الطيف
ما علقه بلطف الغذاء والاشغال بالعضد
والاسهال وما يقبل القمل كما يبورج والريج والبورق
والرنت واخرق والنب اذا سحق بالرس
وطلى به الراس ويكون اللغظة مرطبة وتبدل
الناب ويلزم انحام بماذا تباثر شعرا حيا
من الببلد العلب ويعالج بعلة حبه
ما يقبل اللون اما من عارض او من
اورقان او ضعف غالب او فدمراج بما
ذا يعالج بماء الصنداد ان كان من النقصان
فما زيادة وان كان من الزيادة فبالنقصان
من ماذا يتشقق الوجه من الرياح المارة

ما يورج

بما داء يعالج بما يعالج به السخو كالكثير او البسج والذه
واحمام واما ان كحيت فمرسود فراح بابس فيقيد
بالاغذية المرطبة واللاغذية باحات اللينة وشرب
الشراب بزاج كثير واهتمال دهن البسج الطاهر
مع ماء العنب والزنب وبعالج شحم الزلحاج
والغمر ويطلى بالليل بالخطم مع دهن زرد ودقيق
الباتل اذا غسل به وباض البص اذا طلى به على
الوجه ودرر اخضر مع الدقيق السبيد المنجوس فر
فر البرد دهن الزيتق قد قفق فيه العاقر قرحا
وتسح به الوجه ويسكن من اكمل البصل والثوم والرش
ما الكلف سواد كحيت فسطح الوجه من ماذا
كحيت من الضباب فضول الاغذية التتر
يدفع الطبقة على طريق التنقية ما داء يعالج
بالعصه واللاسها ما يخرج المرار السود واصلح
اللاغذية ودوام اللطينة واحمام وما ينفع البهي

اللّسود قد ينفع الكلف وكذلك الرشد لمن
 ما للبول ورم صلب صغير يظهر في الجنب من
 ما اذا حدث من خلط غليظ بما اذا يعالج
 ما فخرج المرة السوداء وان يطلى بالبصير الزنج
 والكلس او درر الشرا وبالذوق المتخذة
 بالريق ويوسع في العدا وقد يصلي الكلي ولين
 البتس والماء يقول والكسوحات ما الهن
 تغير حلبة الصدر الى الساق او السوداء من ما
 اذا حدث اما اللبيض فمن اللصراق بما اذا
 يعالج بالتقية بالدواء المخرج للسقم وسعال
 الحوارث الحارة وان يطلى بماء البطح
 والقوة والصابون ما للجمل والشمس او الكمام
 واما اللسود فعلاج بعضه الدحل وطبع
 اللفتول ومنقونه وماء الجبن وما يصلح
 للكلف من اللطية ودوام الحمام والتوسع

بالريق

والغدا

ما البرص

والغذاء ما البرص بنوع الغاية وعدم النضج وقلة تناول
أكله الغذاء اسماء فلهذا يقال ان يشبهه كونه
ما اذا يعالج بالبنفة وتطيق الغذاء واستعمال
حواريش الطلاء والظفر والكتف والكتف والكتف
بجمل السلدور والخرق والكتف وما من النعم
والقطران والفرغون والكبريت والعاور وحام
والشيطح والمرا ما اكدام تغير صورة الوجه عن حال
الطبعة وتاخذ الدراف وانتشارها حين
وتن الرابحة ما اذا يعالج للايكاد ليعمل العلاج
خبر بر ابل يعف فلهذا يزيد ويعالج يعف
والاستفراغ ما اذا يحسن وطبخ اللصقون وكذلك
السرطان الكان واكمله بد او يعطع المادة
عن العضو ما السرطان ورم حابس نوع
فر الموضع الرخوة من الدعصا ما اذا يحسن

ما الجذام

ما السرطان

ما احكته

اجابة

كرت ما يولد المرة السوداء الميل الى تبرير طيب
ما احكته دغدغة ويلذع فاحكه من ما احكته
من خلط بورق يجمع تحت احكه ما علقه
الاستفراغ ماء ابيض والعضد والهليلج الاحام
وان يطل بالدرز المسحق بالحل الثيف حمرن
ويخلط معه كرسيت ويطل به فاحام واقوى
من هذا الماء الكرفس المعصور اذا مسح به وما يستور
احوز الرطب وبمال الدغذبه الى احموصات
وكرت الدشاء احرقيه ما احرط ظهور فضل
سوا احكه من دم غليظ اعفن من ما احكته
من افاد المسام وطول العهد بالحمام وغليظ الدم
وسيله سهل الماء الزاكه الذي لا يحترق باذا يعالج
بتفتح المسام وكثرة الدخول الى انحام الى
كم نوع ينقسم الى الطب واليبس ما اذا يعالج

البر

الرطب بالعصير والاسهال ينقيع الحصرج والهيلج
 وان يطلى بالكندش ما اذا يعالج اليابس
 بالعصير والاسهال يطبخ الهيلج والاطلي بالمبيح
 والزرادند وخت الغصه والعروق والريوق
 واخل ودهن الورد ودهن الجوز وشمال لعقار
 وسواد النور ما سبب قشر الحبله كيفه حادة
 ما اذا يعالج بالديشال الباردة الرطبة ما سبب
 الشتر بخار حاد وكثير رقة غدة على الدم
 والمرة ما علاجه العصير والاسهال ما اذا يعالج
 وينقع الصبر واقرص الكافور وما قور الكبد واخله
 ما انحصف بنور صفار تبيح والصفير في الهرة
 مع نخس واخله من ما اذا كدت من كثرة
 العرق ما اذا يعالج بالعل والديشال من قوم
 وطم البطيخ وزره وبالغذية المطببة وتناول
 الال هنج والصبر ما الحش ورم لعوض
 بقرب اللطافار من ما اذا كدت من مواد

ما انحصف

ما الحش

حارة ما علقه العضد والسهال واداءه
 يطلى بالديون واخل وتوضع فوقه نرزقون ما وشد
 مرتحب ويدخل الاصبع في الشرج واحد مرة
 بعد مرة حتى يخرج ما اذ مل ورم حار صلب من
 ما اذا حدث من دم غليظ ما اذا عالج بالعضد
 والسهال وما ينضج ويدخل من بعد خروج الفضل
 ما اذا عالج الورم احار بالعضد والسهال
 والاطليه الباردة ما اذا نزل ورم صلب
 كحديث في الحق كالعضد ما علقه لطيف
 الغدارد القنيد ما يحلل من المراهيم كرم
 الداحليون والمراذيل بالشراب والمفل
 اذا حل لعاب الحلبه ارفت مع الزيت
 وربما خرج بالجدد وفيه خطر عظيم وقد تنفع
 دقيق الرمس اذا عجن بالكسحس واختار
 البقر المطبوخ بالخل ورمهم ارسل وكذلك

بالدمل

ما الحناري

الغبر

ما النملة

السلع والعذر يخرج ويحيا بدم الاخوين
والصبر ما النملة حمرة ذبابه مع بنور صغار
ودرم حار يبادر الى التفرج والسحر ما العالج
ما الغصه والاسهال يطبخ الهليلج والصبر والبن
يطلى بالصدلين والطين الدرم وشاف
ما يسا والكافور ما النار الفارس حمرة والها
مع بنور وقروح ويظهر فيها شبه حرق النار
من الصباب المرار ما علقه العقد السعال
وايل الى ما يبرد ويرطب وتطلى بالطين
واخل ما اللامه فضل حار يغيب الى اكله
فما كل وتعد يدب مع قروح ما العالج
بالكي والآن يطرح عليه دواء حار وتطلى خواليه
بالطين واخل واذا اسود وضع عليه كرف
مسلوق مع سم عتق ويد او ما ينبت اللحم
كم جسم الدم وكل ذلك يغيب العقد

ما النار الفارس

ما اللامه

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

أحمد لوليه والصلوة على نبيه محمد وآله الطاهرين
هذا كتاب أبي بكر محمد بن رزقيا دارا زرار رحمه الله
في اللدونة الموجودة بكل مكان مما ذكره
لما رأيت كثيرا من الناس يظنون بالمتطبب
أنه صادق فاضل إذا سمعوه يذكر وصفه
باللدونة الطويلة الامر كما لم يورد يطوس ومحول
هرس والسادر يطوس وادر ياكوس والكفقال
والغزور كوش والذنانا شيا والفجنوش
والرامهران والساوران والدرطون والسوطا
والد لور يطيقون ونحوها مما يقصد بعض
لها الى التحويل بها على من لا خبرة عنده
هذه الصائغة من الملوك والاكابر وبعض
المترفين لانه يجب جهل منه بصائغ الطب

واعمال

2
واعتماد منه على الحرفات والصحف والادوار باديتا
ان اللادوة مرطالت اسما واما وكثرت احذر طها
ونزفت سانية لها ونسها وامتد وصف الكتاب
بذكر ما فيها كانت اولي مان بوصف وثا بها
ولتعمل واحلوا نوح هذه اللادوة محل كتاب افسد
عز وجل الذر لا ينفع ان يغير ويبدل والذر لا يقدر
الانس واجن وكوا جمعت وتناصرت ولطاهرت
على ان ماتي بمسكه على ان اكثر ضمانات هذه اللادوة
الكبار كذب وباطل خزانة ليقال في المثل هو
الكذب من اوراق دين اللاطبا وقد دم هو كذا
الفاضل جاليسون في غير موضع من كتبه وخر
منهم واستندوا بهم خرفا قال ان كثيرا منهم
ضاعت كتبهم الركا كانت فيها نسخ ادوتهم
فما تواعما وافروا بقوا حيا را عوا عا منم

لا يمتد دل بش من امور هم و حدروارلى كته
ان يكون حالهم كالحكم و خدا هم و دعاهم
و نظمهم و بعثهم على تجريد فهم قور اللدوتية المفردة
و قوانين تركيبها و هذا هم لذلك و نصرتهم اياه
و من لهم انه من استغرق فهم ذلك استخرج
وركت و الفترت ساء ادوية كثيرة احوذ بـ
ما استخراجها القداما كاستخرج هو و ركب ادوية
كثيرة فافتت و حدودها ما ركت من بقية من
الاطباء و لم يكن حالته كحال هولاء الهيم
الذين الذين كذا هم و شهد ايضا و اللدوتية
المركبة و كتابه الموصوفة بكثرة المنافع للشفع
سافرواحدة من اخلال نفعا عظيمات و ما من
اجل انها لما ركت من ادوية شتى تنفع كل
واحد من علمه من العلل كان الذي ينفع

3
من الشبهة الواضحة من الدواء المركب النافع من كل
واحد منها فلا يبلغ فواصله العليل الرقيق لها
بالبغ ذلك المقدار من اللادوية المفردة النافع من
لكل العليل وأنه إلهام دعا الأطباء إلى تركيب مثل
هذه اللادوية معينا أحدهما إنهم أرادوا أن
يكون فرقانهم ومعهم وإسفارهم أدوية
الحد وينفع كل واحد منها وخودته كثيرة وإن لم يكن
تبع النقل بها شغلهم وكيف يحملها عليها والثاني
إنهم وجدوا دواء من اللادوية قد نفع ناسا
وعلى من العليل في حاله ما ثم حدثت تلك العلة
بأن آخر ذلك الإنسان نفسه في حاله آخر
ولم ينفع ذلك الدواء بل دواء آخر فمحمو اللادوية
المراد ما ينفع من علة واحدة وركبوا
جميعا ليكون آخر وأولى أن ينفع جميع الناس

فجميع الدوال من تلك العلة وقد قال جالينوس
ان من كان غرضه تركيب الدودة هذا المعنى
الثاني يكون ناقصا فضاغطة الطب بقضاها كثيرا
وذلك انه لو عرف من اخرجة الدودة الى دوالها
ومصادر العلى والدودة والقوة والضعف للطبيب
احد ان يعرفه لم ينجح الى تركيب هذه الدودة
بل كان يستعمل في كل حالة او فقها فتكون النفع
البلغ فان قال قائل فلم يركب جالينوس
الدودة وسمعتها قبل ان يركب احد ان يركبها
من الدودة اذ اركبت ما لم يكن لواحد منها
بالفعل كما قد ذكر هو ذلك في ارجاء الشرح
المداين فانه اذا جمع ارجاء الى الشرح والد
المداين تولد منها ومنه منبت اللحم والدودة
من هذه الدودة بلحم بالفعل اذا رجا ان ينضج

والحم

4
والشمع والدهن لويحان اخرج ولكن لما علم جالس
ان اللادوة المنتهية للشمع ولدا واحد من هذه اللادوة ثم
ما يفعل^ك ينبغي ان يكون معها من احلاء ما يفرق
ولديها وولدك ولد تعصر عنه وكان الرجا تحاور
للحلاء الى اللبغ والشمع واللباس معصرين عن
احلاء الى التمس والتغرة اداة الفكر والروية
والعش والاشراج الى ان يكون ان يكون
سها اذا جمعت دواء احلاء منت الهم فلما اخرج
ما استخرج بالعباش الى احسن وحده مطا بقا العيش
وكذا يستخرج العلم اللادوة المركبة ثم لا نقول
به غاية النقص في شهد لها التجربة اللهم الله ما
اكن ان يقوم عليه برهان تام فان ما قام
صحة البرهان من الدنيا واستخرج لم يخرج ان
ينظر للنقبة والركون اليه شهادة الحواس
يدل على ومن اجل انه ربما كان الدوا النافع

لعضو ما ادى من عليها فيه مضرة من وجه آخر فيحتاج

الى يبرج به ما يدفع حرره كما يبرج بالبصر المقل

ويجزم ان يخل الكثرة او من اجل انه ربما كان الدواء

المفرد النافع لعله ما وعضو ما لا يصل الى ذلك

الموضع لغلط جوهره او لبعده العضو فمخرج به

ما لو وصله كما ظهر من الدودة المطلقة بالحواس

اذا كان نغف الدم من الصدر والريته على انها

ردية لهذا المعز ولكنه من لم يخرج بالحواس

منها لم يصل الى هذه المواضع ولذلك نجد

الدودة الرابع بها خروج الدم من الصدر

والريته مركبة مع المطلقة ومن اجل انه

ربما كان الدواء غلطا حراما فلم يكن ان يلقاها

المواضع الرابع بها دون ان يخل ورمى

كالمراد اسخ وخوة ما يركب منه المراهيم

ومن اجل انه يحتاج ان يستفرغ به جلد الطام

مكتوب

مختصه است
 و این سه نوع را
 یوسف کوکبی
 در کتاب خود
 در باب اول
 در فصل اول
 در باب اول
 در فصل اول
 در باب اول
 در فصل اول

مختلفه که کرب جالبش الموقوف بالقویا
 و اما من اجل آنکه منقول کل من العضو و نه
 معاکلا لاضمة المستعمله و اورام الکبد و المعدة
 و من اجل آنکه محتاج الی علاج به غلیظ
 معاکلعال مع الاسهال و کمالعال الشدة
 الکامن من فضل رفق حلتش الاش مع
 غلیظه و قسمة الیه فانه یجوز وجود ادویه
 یلین الصدر و یقلل البطن و ادویه اخراج
 و قسمة الیه و لیکن الحال و منع نزول
 المواد الرقة من الاش و من آنکه رمان
 الی تیر العضو و یخرج مقدار مالیه و صله
 دوار مغز ممکن ان یفعل و لیکن فنیضط الی
 رکت اللدویه لیکون فعلها بعد از
 ان یقال به نده الحلل من اجل نده الحلقه
 و کذا اضطر اللطبا الی ترکیب اللدویه و یوفو کو به کف و نزول قیاس

و کذا و از شفا ره آرنه
 و خواص و رانست که هر کس
 که یک شربت از او بخورد
 که از کوفته آنی مالد و فرغ
 و عوبه بیا الی نام این

و کذا و از شفا ره آرنه
 و خواص و رانست که هر کس
 که یک شربت از او بخورد
 که از کوفته آنی مالد و فرغ
 و عوبه بیا الی نام این

از کوفته آنی مالد و فرغ
 و عوبه بیا الی نام این
 و کذا و از شفا ره آرنه
 و خواص و رانست که هر کس
 که یک شربت از او بخورد
 که از کوفته آنی مالد و فرغ
 و عوبه بیا الی نام این

ولو وجدوا في كل حاله ومكان دواء مفرد ارفع
حاجتهم ثم ركبوا الدوية البتة فمن اجل ما ذكرت
فراول هذا الكتاب رايت ان اعمل هذه المعالجة
ليبين منها ان اكثر هذه الدوية التي ملئت بها الدوايا
فضلي للحتاج اليها حاجة ضرورية فاقبل الداء على
تعريفها انها المستوح فرضاغة الطب البتة لك
انه ليس يحتاج ولا في واحد من الامراض الى هذه
الدوية ولذا في دواء غريب مجهول البتة لكن
ان تعالج جميعا بما يوجد في المطابخ والبيوت وان
كان لابد وتوسعت في العلاج اذ ما توسع ولم ين
فرغاية الدربة والمهارة ما سخرج الدوايا الدوية
التي تون بعضها عن بعض والبلوغ من المعالجة
البتة بهر ما بلغ منه عكر بالدوية فبالدوية الموجودة
المعروفة التي لا تجهلها اكثر اهدأ وانما سدر
مرض مرض وادركا للدمنة ومعالجة وان كان
منه بد ولم يكن احاجة اليه ضرورة فانها ماسة

6
التجمل البرد وتقصه مدة العلاج او تجوده واداء
من اعالي البدن اخذ اليها فله مع ما حترت به
سنة شائخا فانها تهبها للمخاض والزمان اذ كان
عالمها ورثة الدوايح ان تركب لدوية افضل
مما ركة القدماء فمن الدوايح الحادثة في
جلد الرأس واداء الغلب والصلع ويزيد الشعر
واخرازو السقف فاما داء الغلب فاني قد علمته
غير مرة بالبصل فنبت عليه الشعر حسن سوادا واشد
شعرا مما كان وقد تقالج ربادقنورا كوزا والسواد
وبسورق الخبز والكبريت واخذل وليس يحتاج اليه
ما سبغال الدودة ووصفها مواضعها في علاج داء
الغلب قوية وذا اثر يدل كان الى غيرة الدودة
اذا ضم اليها في بعض الدوقات القروط والاحتاج
الى تنقية البدن فيلغ فيه ثم انحطط والبصر والداء يسلخ
واللافتيون والقنونا والرتبة لتعمل بها حاج

وليس من هذه اللدونة غرته ولا محو له واما
 الصلح فالمرش منه لا علاج له واما شرط الشعر
 فانه اذا كان بعقب المرض لم يحجج الدال الى الحما
 والغدا والشراب ليعود كمنه الدم الى حالها
 ويكثر الحمار واما الكائن من سخافة حمله الاراك
 فقد عالجته بدهن اللبس وما لا يلبس والعفص
 والرايك والسك واما الذي يحتاج مع تقوية
 الحبل الى جذب فيعالج باللدون والشراب
 ورماد قوز الكوز والسبق وخبث السرو والصوبر
 ورماد الشيخ وخبث التين مع دهن اللبس
 واما اخشاب فانه زينة لمرض ولكن لادن
 كثير من الناس يستعملونه ريت ان جعل له
 دكرا فاقوت انه يكتفي فتويد الشعر
 بالعفص والرونج والورد والشيخ والكموز والازاج
 والكماد وراة احميد داخل واما الحراز فيعالج

اما الصلح
 شرط الشعر

خضاب

بالحن

ما يلحق الدائم وتدهين الرأس باللبيل غسله بالماء الحار
من الغد بالخط والحجاب برزقها وأكحص وورق النسم
والكبريت وطبخ السلق وورق الخبز والخباج وأخذل
على حماره وملكه إدمان الدهن والماء الحار وأما
الشفة فيعالج بالبرق وأحما والمداخن وقصور
الزمان وأخل ودهن الورد والزاج والماء المحور
والعصف والكبريت ورماة التوطين والنب
والموزة والزنجير بحمار من لبن البدن
وارمان العله وأما الشخوخة التي تقع في الرأس فإلم
بكم الشخوخة فانه يعالج بالبصر والكبريت والذرة
ودم اللخون وأما ما كرس العظم فانه يعالج
بالجديد وأما الصداع فالحار منه الدرس مع مادة
فيعالج بعد العصف والاسهال بالخل ودهن ورد
وعصارة البقلة الحما وكحوا والصدل والكحور
وماء الورد وأما البارد منه فترست قد على
سدر مطبوخ ودهن البان والمك
العالية والمر كحوش والنام وكحوا فينبغ

الشفة

الزنجير

الصداع

ويكفي من المسهلات بالاجال والنفج والذليلين
وساير ما ذكرنا في داء الغلب واما الدبر مادة
فهذه انفسها من غير قصد ولا اسهال واما الكائن
من اكار فبالمر دات من نده واما الحام والماد
اكار وشرب زبول الفواكه المرة واما مضه
والاكل بها انفسها كما ان اكار مض والمز والكثير
الصبر والتفاح المز والعنب المز واحصم ^{وما} اتخذ
به من البوارد والترايض بالجزر او ماء ورق
الكرنب والعنسية الصفراء وشراب
احلب ببرد او البير من الشرا في حالة
اخر وطول النوم وذلك للطراف وضعها
في الماء اكار واما الكائن عن ضرة او سقطة
فيحتاج بعد العضد واحتفنه ما ذكرنا من المر دات
ويجعل معها ما يقور كورق الدس والورد والرايك
ورامك العفص ويعظم ادفعه الصاج حاصه
واجداد واحملك واما الكائن مع الحمية

الحادة فانه عارض بعرض عن اكم فطرحه يكون علاج
 اكم واما الذي يتلو هذه من علل الدماغ فالصرع
 ويكتنفه غلبه ما يتبد منه اما من السهلل فشم
 انحطل والبصر والتردد والافتقار واخرى لا يسفح
 والاسطوخودوس واللبليج الدود والفورج وذهن
 الدخول واما ما ينقص الدماغ من فضوله وما يقويه
 ويبطل مزاجه ومزاج جميع البدن فبالكبد
 والفلفل وشحم انحطل والعاقرقرا والوج والخل
 والكافور والقرنفل وسعد الزخيل وتيديرا راضية
 بالبر الطويل اللين وقلة الغذاء وركته جمع ما
 يصعد الرأس وبعض الصافن وحماة الناق
 في الدحوال وبالخزول والبيتن والعلل وغسل
 والزفت الرطب وبعض الدحوال ويكتنف الماهر
 في علاج جميع فروس الصرع ما ذكرنا ولا يحتاج
 معه الى سواه التمه والكاكول هو معدم
 واذا اكثر وتواتر دشته وضعب انتقل اليه

فالصرع

والكاكول

وبيع الح بعض عديد الصرع واما الرسام الحار
 بعد العضد واكتفه اللينة والاسهال يطبخ النواكه
 بخل خمر ودهن اللوز والورد والفضة والكاغور
 والماورد وكنك الشير ومايه واما الحلب السخين
 السكر الساج وبما ينظف به الراس فالحشيش
 ويزراحن والبنفسج اليابس واخطم البابونج
 ماعده ولباب البروطونا واما القرع واما
 واما البطح الهند واما الرمان واما اللعاص
 بحس ما يدعوا اليه الحاجة وليس فيه البسطة
 شر غريب ولا محمول وفيها لهذه العلة كفاية
 والرسام البارد فيعالج وابتداه بعض
 احسن الرق فيها ادنى حدة المهاد من ثم اخطم
 والبورق وطبخ السلق واخطم والنخالة او الرق
 ودهن الخمل ودهن اللوز واما الكش واما
 العسل مع الكش مجموعته ومنقذه بحس ما
 تدعوا اليه الحاجة واما الجند ما كتبه واما الدر

الرسام البارد

واما البهون

وبالتولدات المعولة من الباليوخ والبريخ والفوج
والنهام ونحوها والسمومات الرمن نحوها واللقوه
لعالج بما ذكرنا فباب الصرع وما تقدم من المسهلات
والسدر والدوار يعالج بما يعالج به الصرع
المسهل وينقيج الصبر والافستنج والدليلج
وما تقرر الدماغ مما قد ذكرناه فباب الصرع والصرع
من المسهلات والسمومات واللعطوسات
وبما يجلب البلغم من الغم كالخزول والسكنجبين
والعقل والآق وحقاوار النجيل وبما يدلك به
الوجه لطبخ الفوج واخذل بدن قد فحق فيه
جند بدست وفرنول وماء العسل وماء احمص
والرنت والنت واخذل ونمصغ الكندر
والمصطكي بعد الغرغرة وصت الرق وذلك
كفاة والعلاج يعالج بالمحقن اتحادة
المختدة بطبخ اخطل ويحل فيه البورق

والدوار
والسكر

العلاج

والامر بالنظر وما لمسه لست المتخذة نسيم الحفظ والحمد
 بدست وبيكسج وفرهون وما لغيره لست والسوفا
 التزكنا وما بالعدل وما بالحق وما بالبدن لست قد
 فتن فيه بوق وفرهون وجند بدست ومك وما بديل
 المزاج ونسج الدم كله ويد العول كالحلقة وفي
 الداب واخوز والنخوة والنويز والعدل والرحل
 والعقل ونحوها وفيها كفاية والرحمة وتقر على
 من علاج الفالج وينفع منه الكرب كاجبة العسل
 والدرقة المشوية والتسج ويعالج الطيب منه
 بعلاج الفالج من الحقن والمسهلات والمبيدات
 للمزاج والدرقة المسخنة والحمام اليابس واما الياس
 فما امر ما قبل العلاج ويعالج على حال الماء والدم
 العائرين بما في الشعر والشراب الرقيق الكثير المزاج
 فالما ليجولها يعالج بالفضيد والسهال ما يخرج
 السودا كالهليلج للسود والدميتون وقرق اللين

بجرح

جرح

الدم

الهدم الكثير الملح والصفائح والفتوح واللاهج والحق
الاسود وما يحسب وزيد في الدم طعم اجداد الكحلان وصفه
البض والشراب الكثير للمزاج واكلوا المتخذ ما سكر
ودهن اللوز واما النوع الثاني الذي يكون من حرارة
باله الدماغ فبما فيه رطب الاسن بالمياه والادوية
الماردة والعقيلة الحرارة والسعوط بها ويسقى الشراب
الرفيق الكثير للمزاج والتزيد في الغذاء الرطب وبالعقد
للغوم بعقبه كسب الحجاز الرطب والاسن فيرجع الدم
الذي في عروق الدماغ الى حاله والبراقية تشبها ما
وصفا بالطحال وكودة الهضم وذلك يكون ما الشراب
القوي البسب المقدار واختاب التغذية الغليظة
وتخفيف الغذاء وقله شراب الماء خاصة ماء الدبار
والقشر وينبغي ان يكون ذلك العقيل صادق المراد
فال قليله خبيثه يمتنع عن كثرة وكسب العطن
ويقوى المعدة فيجود الهضم في الكثرة يحتاج
بما يلحق به العالج وما يحسن الحادة خاصة وكسب

فر البراقية

في الكثرة

الراس الآنة تادر بالعلاج وتقوم ومنه نصف
يعالج بالعقد وقد كفت اما جميع العلل
العلنية كالسكة والفالج والرعشة واخذ
وفاد الذر واللبات والشحوص وكذا هذه
الدوية واستغنت بها عن الدياتحات الكبار وعن
السحنة المبيلة للمزاج الذي وجد بها العقد وانبلغ
فمنها ما اصف لك ههنا من السهلة المبيلة للمزاج
وهي عدة تربد ابيض محكوك تحت عشرة درهما و
ثلاثة افر التريد عزول درهما وشم الحنظل عشرة
درهم وسقونا ثلثة درهم وثلث اومح هندي
درهمان وجذبة شتر وسكسج وتعل من كل
واحد درهمين وثلثان فربول درهم وثلثان
الشربة نصف درهم الى درهمين ونصف
حيث يزيد النقص القوي وخاصة تنقية
الراس والعصب آخر لوخذ صبرة عشرة درهم
شم الحنظل ثلثة درهم جذبة شتر خمسة درهم

مقل خمسة درهم ثمخذ جبال الشربة منه درهمان يافع
والرغلة حاصلة وماكم من الفالج شديد الحكام
وهو اخف من الاول آخر يصلي للمالبوليا ويخرج
حلقا السود لوضع غارة بقول سبعة درهم وثمان
عشر السود ثلثه وثلث مقل وبلغ هند وسقونيا من
كل واحد درهم وثمان شحم الحنظل ثلثه درهم
قرنفل درهم ونصف بحبيبه يصلي عشر شربات
آخر يخرج السود ابو هذا الهليج بود عشرين درهما متقا
من نواه وريض وبنفاج اربعة درهم تنقع ثلثه
ماء مغلي يوما وليلة ثم يغلي ثم يطرح عليه بعد ان تبرأ
الهليج وزن ستة درهم ايتون ووزن اربعة
اسطوخودوس ويغلي عليه خفيفة ويترس معاصر معول
من الغاريقون والكمج الهند معويا جعل ومن الحبيب
المتقدم خالصه آخر يخرج السود خفيف لوضع
خمس درهم ايتون بسحق وزنجبيل بسحق ووجود
بعد الخش ولبين الطبعه وفعال الحام فانخرج

[illegible]

ضالما وليس يتخلف عن ايارج برس دواء آخر جين
القصع الذي من الرأس يؤخذ فلفل وسعد وسبل
وترنفل ومصطكى واذخر من كل واحد منته درهم
عافرو حار وون درهما حليت ثلثة درهم نر البارد ووج
سبعة درهم و يؤخذ العنصل تغير ماءه و يقر على مثل
عل و يطبخ حتى ينصف الماء و يحجن به و يقر بطبخ
الدهن و هو دوس فلتصرف القول الى اعلال العين
فمنها الرمد و يعالج بعد العضد و الدهن السهل ^{الدهن} يطبخ
وما و الفواكه و بالبر و المصطكى و القويما كجب
الحاجة بالثاف و الدرور و الارضى و هيا من
اسفيداج الرصاص و ث و عززوت و افول و
كيزا و سكر و يتعمل بالمان الثا و باص ^{التفن}
و تلحاح اكلبه و تلحاح زركمان و تلحاح
الفصل بحب الحاجة و بالدرور و الاصفر و
الثاف ^{الدهن} اللين و آو الدهن و هيا من
الزعفران و المايبا و البصر و التورد و التبل

اعلال العين

الدهن

والطوحات المايعة على الاحفال وبها من اخصص الصبر
 والعرض والزعفران وشاف ماسا وربا حلط اول
 عند سدة الوجع والرد الياس يعالج مادام الحام
 والكتيب على جاز الماء الحار ونز الشرا ليسير الصبر
 وتقطر على الجلب وطبخ الزعفران في العين والتفوح
 والنور في العين يعالج بمثل هذه اللدونة وشاف
 اللابز وبها من اللدونة المحرق وصال الكندر مع
 اللدونة الترقمنت وبالدكيس في او اللدونة
 من الاقافيا والكحل والاشدنه وربا سرق الزعفران
 ويعلقها من بعد وتخذ من زبد البحر ولورق الحبر
 وسكر طرزد وانزروت ودر در الحمر والماسران
 والمروما والضاخ وهوران يوفد رجاخ انض
 ومثله فيلي فيد امان في لوطقة ووفد ما يعلونه
 ويعلق بالبوطقة فيحقق وتعمل وليس كحاج
 في قلع ما ينفع من الباسن الى غير هذه اللدونة
 وبها كفاية وليس من بد اشعر غيب ولا مجهول

آرمد الياس

في السبل يعالج بعد العصور والاكتمال بالمشاف الدم
 والاحضر اللين في احاديث على سباحة وترتيب
 الزاج المسود والصفيد ارج والزخار والدشق وما
 الساب والسادنة والذرة وت والكندر بخير كان
 الكندر الكثر ارج احاطة والحام وفضل الماتن
 ان ارجع اليه واما العليظ منه فيعالج بالمجيد في
 ارج يعالج مثل هذه العلل صارت والحكم
 بعد ذلك ان ارجع اليه في الطفرة يعالج بساب
 بهامن الزاج والزخار والزرنيخ الاصفر والدشق
 وبالذرة وريهان حشبة السوس والذرة وت
 وزيد البحر واما العليظ منه فيعالج بالمجيد في
 يعالج باللين والاشياف المتخذ من الكندر و
 الزرنج الاصفر ولباع الكلبة ويطبخ الزعفران
 واكطل الملك وما والذرة في الدعة يعالج
 بالهنيئ اصفر والكحل والتوبيا وبعفص
 والنوسادر والفلفل والدار فلفل ويزول الماء

الرجل

الرجل

الرجل

الرجل

الرجل

الرجل

[illegible]

يعالج بجلج الماء وضرب منه بصب الدهن على الرأس
السقوط به والاحتكام بالماء الفاتر وشرب ماء الشعير
والتمهيد للطب فكل على الماء واحفظون يعالج ضرب
منه بالبدوية التي تولد من القاذية والحادثة كالدهليج
مع النوسادر والرجل على ما وصفنا قبل ويعالج الدهن
بالدهنة الرهيا من الحسل المقشر ونخم الزمان والبض
ودهن الورد واللكمال الرهيا من نواة التمر المحرق بالنار
ورماد الكندر وهذه اللكمال يثبت الثفان فكل
البصر يعالج ضرب منه بالبدوية التي تخرج قضاوة
على ما وصفنا وضرب منه بالحادة الحاصلة في
المرارات جيد لهذا الضرب فالحب وهو
فتح اللدخا بعد النوم ويعالج اذا لم يكن مع
الحام والكبد والدهنة اللينة المهمة من دهن
والبيض ومن اكلية وزر الكناج واللبق ويجب
الدهن على الرأس وبالسقوط والفتا تنفع
منه شيان المرارات وسائر ما ذكرنا هناك

هذا هو
الدهن
الذي
يستخدم
في
المرارات
والدهنة
اللينة
المهمة
من دهن
والبيض
ومن اكلية
وزر الكناج
واللبق
يجب
الدهن
على
الرأس
وبالسقوط
والفتا
تنفع
منه
شيان
المرارات
وسائر
ما ذكرنا
هناك

هذا هو
الدهن
الذي
يستخدم
في
المرارات
والدهنة
اللينة
المهمة
من دهن
والبيض
ومن اكلية
وزر الكناج
واللبق
يجب
الدهن
على
الرأس
وبالسقوط
والفتا
تنفع
منه
شيان
المرارات
وسائر
ما ذكرنا
هناك

العين

العين

فمن ثلث العين ينفع منه الدخلة القاذية والحكة
من اللدوية الرقعة دكره والسهال المنوط
والعرب ينفع منه وهو فاستدأ به شياف
تولف من الصبر والذروت ودم الدخون
والكندر واقلية الغضة والرخار واداء الحكم
فليس اللدنية وكية واما سائر علل العين
كالنحر المنقلب والشراب والنسوة العظم المسمر
والشرة والاصاق وكوه فانها تعالج بالجديد
واما ما يحفظ على العين صحها من الدخيل فتشوي
التوبيا والادمية والكحل ويريابا ماء الدملج وما
واحصرم وكوه وريابا رتب ماء المر كوش مع ذلك
اذا اريد ان يجد البصر الصافي فليدقنطخ فيه شر
من المنك والكا فورقدر الحاجة داما كدش
واللنف فارعا فنعالج بعد العضة
وضع المحاجم على البطن وشدة الدخيل وشدة

اما ما يحدث
في اللدنية

العين

العصدين بما يتطفر الدلف ويتيل فيه كالصبر والكندر
والموزة وأجلبين والزاج والعفص والتجروما والكثرة
الرطبة وماء البارودج وماء الكرات وماء الداب
وبما يوضع على الرأس كالجص وأخل وأخضر وأحمر وأدأخل
مبردة على الشج والشج نفسه وأخشم يعالج بالونز
وأخل ومرارة البقر والكندش والنومكش والعوج
والشج والكبريت وأما السنن والدلف فمعالج
بالمر والعدو السبل والقرنفل وحوز السرو والشراب الحامى
والنواسير والدلف يعالج بالقطع والماء والاحاد
الذير ذكرناه بان يلوث فيه قتيله ويدخل فيها فاما
أخثرات فتقها ورمم الدفدياج وهو سمع
ودهن ورد ودفدياج وربما خلط به شحم الصاب وكثيرا
ولعاب حب السفرجل بحرهم مملون اذ يبلغ
وأما وضع اللذان فمعالج ما كان من رودة مائة
بعد النقص ما ذكرنا من اللدوية يفتق فيه شحم
فربون وجذ بدستر وافول وقد يتخذ من هذه

أخشم

أخشم

أخشم

اشياء تقطر فيه فزنده احواله والاماكان من حرارة مادة
فيقطر منها بعد العضد دهن ورد قد طبخ فيه حل خمر
خمر مضب اكل ودهن البفج ودهن القوق ودهن السليويز
والكافور ومياه البقول الباردة وان اشتد الوجع
فحواله ولم يكن هذه فاستعمل الدفون شيامن
فزنده العطورات وقد ينفع الضرايا الشديدة
ان يخذ تلك اللذان وثق الوجه بها وتخذ من
البفج اليابس وقور الحشيش واليانوح والكليل
الملك والخطم ودفق الشعير وحلبه وزر كنان وحلب
فيها اللبن من ثدر النساء ويصب عنها وفيها داما
واذا حسنت بان فيها برة فليكن العضد اقوى
وكذلك يامنع ويبرد واول الامر فان لم يكن
الضرايا فاعلم انه شجع فاجعل عند ذلك مع اللبن
لعاب احلبه وذلك اذا اردت يفضي ولعاب
بزر مرو فاذا يفضي وسالت المدة فمعالج
بالحل والدنزدوت والكندر والصبر ودم اللوز

والمرءان ارض من فبراده احميد واخيل والبخار والعسل
واما اللامعاج الباردة والكاراة بلادة بعض ما ذكرنا
واما الكاهن من كثرة البخار والرائ في السعال ثم الحام
الدايم والمسر الطويل ونزله الشرب وجمع ما يصيد
الى الراس والاذن مما يمنع صعود البخار الى الراس
كاللثة اليابسة بالسك والزر قطونا والرائ المر وما
احصر وكذا وذلك الراس في حمة حدة حدة
وصب طنج البابونج والمر كحش والشيخ والفوتج
والناعم عليه واما الكاهن بعقب النجم فبالجوع
والسعال ثم بعض ما ذكرنا ما يسجن ويكحل واما الدور
والطينين فيعالج بالدهن اللوز المر ودهن الفجل
ويكمد به بخار البابونج والمر كحش وسائر ما ذكرنا
قبل وقد ينفع من الدور والطينين اذا كان خرا
اخيل ودهن الورد والستفراغات بما يجذب
من الراس ان احسج الى ذلك فاما نقل السم
فيعالج للحاد منه والدم لم ين من بهن بال
فيه مسك وفريول وجند بيدستر ودهن

واما الدور

العتق

فانه نافع وبدهن السبل لوخذ ان ويطبخان ^{الدهن}
 ثلث مرات وبدهن اللوز المر وبدهن ^{طبخ}
 فيه قشور اصل الكبر واصل الخنظل فاما العشق
 منه فذلك دبراء واما الوجع والاذن فالكثير منه
 يخرج باله وبعالج فليده بالبورق واكمل ويطبخ ^{الدهن}
 الفاتر بالسبل والاذن والدخول الى الحمام من الغد
 النوم على ذلك الشئ فربما منها واما الوجع
 الذي يقرب من دخول فاعالج بالدهن الفاتر
 ويصب فيها وعنها مرات ثم يمسح بها بلص ^{واكمل}
 واما الذي يان في الاذن فقطر فيها طنج ^{الدهن}
 وشحم الخنظل وماء الكبر وورق الخوخ ودهن الخوخ
 واما الاوجاع الحارة فالغف منها القلوع وبعالج
 بالورد والطباشير والساق والحنظل ^{الدهن}
 والكماد والسكر والعسل والرج والكامفور
 والعاقرقها والطرخون والصندل ونير صرب
 يعالج بالبعد والعص واكلض وحوز السرو

الوجع والاذن

الذي يان
الوجع والاذن

والله

وكذلك من القواض الرقها حرارة وتس من
غريب ولد محمول ومنها استرخاء اللثة وتعالج
بالس وأكلار والعلق والنورة مع بعض اللافا
والمليخ داخل ومنها الورم الحار في اللثة وتعالج
بالمصطكى ودهن الورد وورق الكس ودهن أحل
وقد جربت هذا العلاج بعينه وهو غريب
وجع اللسان يعالج مكان من برد وأخلط غليظ
ولم يكن اللثة وارقة بالغليظ وأخذل وقشور
الكبر وأحلتيت وأخذت بدنة والرحيل والعطار
وحب التوتير والثوم ومخلط معه وبعض الدجوال
افنوك ونجر نزر البنج وسكتة اللحم وكور الحسن
مازيت المسخن وما أقل ما يكون وجع السن
نفسه من حرارة وأكثر من يرمخ إلى الكساة
العارة فوجع السن يكون لأن اللثة واردة
وتنفع بها كدهن السن العارفة والغم وأما
المسكط فيني بالمصطكى وإن توجعت

المسكط

وجع اللسان

الدهن

فبالطفل والعطشان وأحلبت فيسكن وجعها
أنه ليس لكثير التاكل الدالقع وما سهل قلع
العاقرة وقرحها وقور النوث والزنج الدصفر وقور
أحفظ إذا سمحت بكل ثقيف إياها وطلبي به
أصل السن مرار الكثرة وأما الصل فيفالج ما
كان من برد مضغ التقله أحمقا ومضغ الكوز واللوز
والجبن وبالبهمن الفارة وإذا كان لوجع غديش
الماء البارد جدا فينبغي أن يعصر على صفة بعض
مؤبة وهرش دية الحرارة أو على الجبن المسور وهو
حار يبلغ من حرارته أن يدمع العين وتقطر عليه
الدهن المسخن وأما حفظها من الدوخاع فيكون
بركة مضغ الدباء العلكة والدباء الصلبة و
استعمال السنونات المجففة ونها من العظام
المجففة والسالموق والمليح اللدني وأما
بيض الدبان فالشعر المحرق والمليح وزيد
البحر والزنج المذاب بالقلبي والنعل والكركرة

وخوف احرار اخضر واما تسهل نبات السهل
 فبان بذلك وبجبات الشجر تمر على الموضع الذي يرد
 يقطع السمن منه كان يخبث ثم تم عليها بعد ذلك الشمس
 والريز واما تقيف الشفة فيعالج بالدهن والشمع
 والكثير او شحم الصاج مع اسير من العفص واما
 ثعلب اللسان فيعالج بالبنادر والملح اللين والي
 والكندش والنوربون وقشور الكبر والعفص وكذلك
 من فوقه وتحتة والغزفة بالمر والخل والسكر
 وموضع المصطكي والكندر وصب الرق والماء والبن
 الذي ذكرناه في باب الفالج وربما اجتمع الى قطع
 الرباط الذي تحتة واما كثرة الرق فيسفع منه القير
 وموضع الكندر وصب الرق وسعال السوقي الي
 يشفع على الرق ويخرج المر الشيط والشر القابض
 وادامة اللطيف بالاصغر والتغزغ بما قد طبع فيه
 ععض وقشور السرو واما الخرف فانه اذا كان
 من عفن السن واللثة قلع السن وتعمل اللثة

تقيف الشفة

ثعلب اللسان

اما الخرف

الدواء الحادة الذر ذكر ما د هو الدواء المنخذ بالزخ
 واد اكان من المعدة منه ضرب يعالج بالعود والاسف
 الاطريفل الصغير ومحول الدبارج واما بر السطر وحك
 المك وتخذ من السبل والسعد والاذخر وفور
 الدترج والمك والعود والمصطكى وبالمسبر
 من المك والشراب الرخاوي وبورق الدك
 والزيب ومضغ الكرفس ومنه ضرب يعالج
 باكل المشمش الرطب وشرب نفعه واكل الثمار
 والكحوخ وشرب ماء التاج واما سقوط اللهاة
 فعلاج بالعفص والمك واليوسار واخواتين
 يعالج بالسكنجبين واخيل وماء احمر وماء الورد
 الذر قد نفع فيه الساق ودر السوت الشامي
 وفور اخوز وماء اللززة وباللبن الحليب وطبخ
 اكلار شنبه واليتي بحسب ما يحتاج اليه من اللهاة
 والذتها ويعالج فاعوالا من ريزر اكل واكل
 ويزر العجل والمو اكلست واليوسار

سقوط اللهاة
 واخواتين

والبورق

والبورق وماء العسل والكرب وليس يحتاج الى غيره
 هذه فيه حاجة ضرورية واما آدرا م السالم فيعالج
 بالعالج به الخواشيق وينفع منه بخاصة ذلك الخوخ
 الرطب وجميع ما يسيل لعابا كثيرا من الفواكه التي لها
 قبض وخموضة وينفع منه بخاصة فيه ماء الكحل
 في الغم وماء الكثرة الرطبة واما العلق اذا علق
 بالجلق فيعالج بالجل النقيف والكلست وبال
 في الحقوم الغفل والرحيل ويتغير بالجل والكمين
 ويجمع المر السبطر واما الكمام والرتة فمادام لم
 الى الصدر فيعالج بكمية الاس وماء الغرغرة يطبخ
 اخشى شى وبما يمنع نزوله من الدودة الرمش
 في الغم ويتهباه من الباقي واخشى شى والكندر
 والصنع وركب النوم على القفا وتقليل النوم والغذاء
 وذلك الاس في حركته وسطه وكمية ما ياكل
 المسخن او احرق المسخن في حركته بالحرارة قدوة

آدرا م السالم

واما العلق

اما الكمام والرتة

الى قعر الراس واما اذا زلت فيعالج بالعضد
 البرباد واما الشعر ويطبخ البتين وعناب والسب
 وكث الشعر ويزر الخطر واصل السوس وبراوان
 ويعالج الكفاح بالثونيز واما التجرة بالقط والكندر والقطر
 والسندروس والباقل والنخالة المنقوعة بالخل واما
 امراض البطن الاعلى فمنها ذاك يعالج بعد
 بالشعر والنفج البرباد وما يصدره موضع الوجع
 مما ذكرناه في القرايين ويسهل الطبعه بالاحاص
 والعناب واصل السوس والنفج اليابس فان
 احتجت الى ما هو اقوى من سطح مجرب فان اخذ
 الى ان ينقر المدة كغفر ذلك طبخ احلبه مع
 العسل ويطبخ البتين والبرساوان واصل السوس
 ويزر الفجل والبطيخ واحرق في الفور المر ومنها
 فيعالج بمثل هذه اللدونة الزها ان يخرج الحظ
 العليظ من الصدر بمثل طبخ احلبه والتمر والمفل

امراض البطن

البرباد

النفج

والعمل والموالوز المروزر العجل وأصل السوس الرستان
 ويسهل بالخازيقون ويختم الخطل والبورق ور السوس
 ويقاوان بالفجل والكسجين ومنها نفث الدم نعالج
 بعد العضة بالقابضة والمقوتة والمخدرة والملمحة
 كاللثة ودم اللجون والسندرس والذبح لطين
 اللد مرزوا حلبا ر والعفص والرايك والبصغ
 ويخلط بها ما ينقد وخاصة اذا كان من الصدر كثر
 الكرفس والناخواه والقرفة والسليخة واداكاف في
 الدم لم يجز مع الالدوتة والمنقذة وأتقن العاقبة
 والمغرة والفواكس التي تجتمع قبض ومرارة ونفع منها
 الكف والطين المحنوم والزيتل بعالج ماء الخمر
 وبالماء المغر واللات وشراب الكسجين فاذا
 نيق النفث فادوية الربو وكثارتها اوقفها
 بحس الحاجة والفعال الذي معه نفث
 ويحتاج الى تنقية الية وتضييق النفس الى اهل

نفث الدم

والك

الفعال

فيعالج ما تقدم من ذلك الادوية واما الذي يكون
 من مادة رقيقة حادة ونزل قليلا فليد من الراس
 وتعلق وتبر بالليل فيعالج ما ذكرنا وناب الخلة من خلق
 الراس والله والامساك والغنى لما يمنع النوازل
 ويغزو وكثيرا بالجنس وتليد وكلب النوم كالحشيش
 المعمول ما ينبغي واجبوبة المتخذة بالثبات والفترا
 ورسب السوس ودقيق الباقلي والحشيش والحاجب
 السفرجل وبزر قطونا والسكر الطرز فان صطرت
 فحالة جعل معها البير من اللينون وبزر البج وال
 ركب ركب الادوية والتدبير في السعال المزمن
 والغليظ والمنشع فيعالج بالدهن بالملحة
 والزنج والكتندر والمروا اكلان مع السعال
 اسهال فيعالج بحب الاس وربه والحنوب
 الكمر والبرسيم والسنع العربي والحشيش
 ومص العصبة واما على القلب فيعالج

السعال المزمن

مفعالج احر منها بالعقد وربوب العواكه احر منة ^{لغة} ^{والعاب}
 وبالدودة المكنة من طيبير والصندل والورد والكافور
 وحبال القمع واخيار والقنا وعصارة الدبر باريس
 وبزر البقلة احماء وبر آيس البقر والتفاح احمض
 واحمض والامان المز والتفاح احمض والكثيرى
 والبوت بهام وحامض الدارج حاضه وقد طرح فيه
 سمن ورقه وبالدودة المنهية من الصندل والورد
 والكافور وما ورد وما الدس في التفاح ولحم
 السفرجل وورق اكليل في كوكب واما الباراد ^{مفعالج}
 بالدودة والاسياء التي لها خاصية وتقوية القلب
 كالبنبل والمصطكى والتوفيل والعود وقشور الدارج
 والرخيل والقليل من مسك ويطرح ويخلط مع
 احمارة والماردة بالدودة التي ينفع القلب خواصها
 كاللؤلؤ الصغار والاماج والكركرة والنادرفج
 والفليج وكشور الدارج والذريش والبهمنين

والسبد والكهرباء والسندروس وتحمل اللصحة من
 اللافاوية التي تجمع الى القفض حرارة واما على
 البطن الدخيل فمنها صنف المعدة ويعالج فبالله
 اذا لم يكن حرارة بقله الغذاء والزيادة في الرأفة
 وباللذذة المسخنة كالفلعل والرجل والسبل
 والمصطكى والسعد والذفر والراس والوج
 والقوفه والناخواه والكرويا والكمول والدهوق
 والروفر والناصك وكوما وادكان الدواقر
 من هذا بالجلنجين والهيلج والرجل المربان
 مع المصطكى والعود وعصارة الفستق وليفه
 باللافاوية العائفة كالسبل والسعد والذفر
 والمصطكى وفي حاله اخضر يعالج بالبرد كالق
 واحصم والسفرجل والكل واكل الهندباء الطري
 والكثوث والذرة الباستة وشرب الماء الصافي
 البرد وفي حاله اخضر يارطبه كما يشعر واللسن

واما على البطن

والارز

الدورام الحارة

والشراب الكثير المزاج واكله والفواكه الرطبة المبردة على
 الشج والقرع والخيار ونحوها والاحتجام اللين قبل
 الطعام واما الدورام الحارة الرطبة المبردة فتعالج
 بعد الغضب بما يقوي ويرد رطب الفواكه الحامضة
 والفاضة فيما يصمد مما قد جمع تبريد او تقوية وطيبا
 كاللبن والورد والصدل وماء السفرجل وماء التفاح
 فاذا اخطت العلة عولج بالجياشتر وماء الهندباء وما
 اللبن ولا يحل فحاله من التقوية واما ما كان من
 الدورام الغليظة فيعالج بما يحلل كليله موتا وما يقوي
 كاللذوة المتخذة من المصطكي والمقل والاشع
 والسبل والسعد ومن اللذخ وزر الكرفس ورامد
 واكله وزر كتان والميعه والمرو والنور المر واط
 وعصاره الافنتين وكنوس اخيار شنبه مبردة في
 طنج الكون والبن وقد يصب عليه دهن النور المر
 في الفوات يعالج الكائن منه عن رباح
 غليظة لطبخ الصفة والنكحاه والكمون والكزبا

الغليظة

وبالماء الحار وبالقر وبالكمون والعنبر وقورق السد
والكنذر والاسن والفوتنج وجميع ما يفسد بالريح
وبالحجوع والشراب المصفى المسخن وأما الكائن
بعقب الاستفراغ فزدر وسلد حق معديه العلل
ويخرج دهن اللوز مع السكر الطريذ وما الورق
والدمل من اللوزنج ونيق دهن السنفنج وشراب
الشراب الكثير المزاج والدخول في الماء الفاتر
وأما الكائن لورم الكبد وهو عرض تتبع ذلك
الورم فينبغي ان يعالج الورم وأما الخراج
بسهل القرمة بالسكنجبين والماء الحار ثم يرب
العواكه الحامضة وبالدفاويه العطرية وبالشاه
الذئبية كاللادوية التي تهين المصطفى في الشل
والورد وقور الفتن والطين البش ثوري
والعود المسك والعنبر سقر بما والنفاح
وما الرمان ورس الرمان المجهول بالنفع
ورب السفرجل الساذج الحامض والسفرجل

علاج السهبة

أحى من المطبوخ بعقيد الحنظل اكلوا وباللوز
 المجنون بالزبيب المدقوق بعج و تعالج السهبة بوز
 من هذا العلاج اللانثيوت السخن و يشد العضدين
 و يوضع على المعدة فرق مبردة ماء وورد و النعنع و موضع
 الاطراف و الماء البارد بالنعنع و بسم الضلع الكافور
 و يحرك الكعب المسحوق بماء التفاح احياء و ما يشبه
 برد الشبع قليلا قليلا و يجاد من ثقبه الى كبد المعدة
 او ما يحى ماء اللحم المتخذ من فراريج مفضلة مطبوخة
 باللباز و تصب ماء السوفل و ماء التفاح و ما يشبه
 من البند الرخائي القابض و يصح البطن بالصدل
 و الكافور و ماء الورد و الكعب و لم السوفل و التفاح
 و ورق اللس و الشراب و لعجن رما الدرن و رما
 القصب و رما الطرفا بخل خمر و يلزم فم المعدة و اودع
 الكبد يعالج ما كان منها من حرارة بالكمين
 السكر و المتخذ من الهندباء و ماء الشعير و ماء الزمان

علاج السهبة

ونحو ذلك واصوله وما رغب الغلب وما لا اراض المتخذ
 من عصارة اللبني راس والورد والطبشير وزر الهند
 وما الشجر وما الرمان ونحو ذلك وما للضمدة البردة
 القوة ما ذكرنا واما الذي مع غلط وبرد شديد
 ورياح تكتها فيعالج بالمتخذة من عصارة الفانث
 والافيتن والمز والوزالم واللك وسنل ومصل
 والروند وادام عدم الصبر واخذ الفانث فيستق
 بالماء احارة غمرة ثم تصفى عنه حريق ملاطعم ثم يؤخذ
 راسك العفص فيصفى به الماء والشمس اياما
 بحيث يتقر منه مثل وزنه عشرين مرة ثم يستعمل
 بدلا من الصبر والعفص والسليخة والاذخر
 وقوة الصنع والعفصل والاهل والساخوارة والمقل
 واما الدورام احارة فيعالج بالعفص وما الشجر
 والسكرين الساج وما الرمان المز والضمدة البردة
 المعقوة حتى اذا انحط الورم عولج بما يحل برقي
 كالحيار شبر بما الهنديا والبيبر من عصارة
 العفص

الدورام احارة

الفنث والمعل واللوز مع الراوند والكندر والكرن و
الرازيانج ويجعل في الدمنه المبردة المقوية ايضا ويجهد
ان تجل قبل ان يصلب فان الورم الصلب والكبد
يؤثر الى الاستقاء في الرقان يعالج ما سهل الضم
بالدوية المبردة للكبد ما قد ذكره ماء الشجر وماء الزمان
وماء الهند وماء الجمن او براب البقر وتقرص السمك
الطرس وتقرص اجزاء والدلال المتخذة من لحم البقر
بالاستحمام بالماء الغلب الفاتر ويجعل ماء الورد وسفر
اقراص الكافور في الاستقاء فيعالج الحمرة بما يد
البول وتقرص الكبد وسخنة في اكثر الامر وقد ذكرنا هذه
الدوية واما الزفر فيعالج ما كان منه مع حرارة
وضيع كثير في الماء بما يد الكبد ويطفئ حرارتها ما قد ذكرنا
كما كتبنا من ماء الهند وعنب الثعلب وما يد البول
وله سخن كثير البطيخ والخبثار والهند باوثر التبله احماء
وبزر القز اكلو ويجعل معها بزر الكرفس وما سهل الماء

الرازيانج

الاستقاء

الاستقاء

ولا يسخن الصاكنين اسحاق كمنقوع الهليلج الدصفر
 وما اذا شترج وما الباقلي واليسبر من الدشمال
 الرطب واذا لم يكن معه حرارة بالقوة واسهل الماء
 كالسرم وكثيرا ما زرع والبساتين والمازريون
 المنقوع في الخل والسكنجبين والاروسنج والفسبول
 وبالدودة الرسجن الكبد ويقويه ويدري البول ويحلط
 اللامر وضاق البفر كمنقوع الى الرز واما الطبل
 فيعالج برز البقول والذهب المنقوع وبالبرور التي
 نفس الراح وبما تجسر ونخرج الراح من اسفل
 ويدلك البطن والحمم اليابس فروج الطحال
 بعالج بقور اصل الكبر وبرز الفجحت والدا
 واحرف والثويز واخل والاشق واذا كان معه حرارة
 فبالسكنجبين وبرز الهند ما وبرز الفجحت والكراخ
 والقرع اليابس والكبر بالخل ويكيد يقطع لبد مشربة
 بخل خمر حادق واما اذا لم يكن معه حرارة فيضمد

واما الطبل

الطحال
روج

اما السحج
والنوع الرابع

بورق الدباب والبورق والذئب ورماد الكرنس والمفل
واخل الدر قد صغر عن النورة فانه علاج قور واما السحج
والقروح اللعواء فيعالج اخفقه منها بالصنع العول
والطين الدر من البرق طوما المفلو وما يسوق الشجر
واذا حاور به الحمد فباللدونة التي تخذ من تراب الحاض
واكلبار والطين الدر من الصنع والنت والطباشير
والورد لاسيما ان كانت معمر واد كان اقوم من
ذلك وكانت مع حرارة فباللدونة التي تخذ من
العفض والصنع ويزر الحاض واكلبار والطين
الدر من اللدنون واد لم يكن حرارة فباللدونة التي تخذ
من زر البنت والكوش والسعال السلي واللدنون
واللهيل والكنازج واد كان السحج اسفل فبالخفة
المهابة مع طينج الدر والعدس المقشر والبلوط
ودورق الورد واكلبار والعفض وبعيداج الصا
ودم الاخون وصف البض ودهن الورد وربما
رند فيها رما د البردس ورماد العصب ورماد العواين

والى كانت القوصه من منه وكان ما يخرج خالص السافى
 جعل في الحفنه من الدوا الاحاد وادان كان الدم اكثر
 جعلت القابضة اقوى ولم يعرب اى ارة احادة
 واديف فيه من افنوك ونغذا بالبقواض والمغزى
 كاللرز والبلوط وسحم الكلى وصفو البضف والكارع
 واما ورس والطور الباسه المزاج والصنعة
 كالغابرو والحجل كدكان قد غرنت فيه وشرت ماء
 السماق واكلوز والثونير والغبر وكودكس واللال
 الذي يكون سبب انصباب صفو الخلع والدمع
 يعالج بالبطايشير والورد والحماض والسماق
 وعصارة اللبنياريس وبابونق الشعر ونصيد الكبد
 بالاصمدة الباردة وتغذ باللال المتخذة من لحم البقر
 وبابو احصم وبابو الزمان اى مض واللبنياريس
 وجميع الثمار التي قد جمعت قبضا وحموضة والكبد
 والارابيد واما ما كان سبب رد الكبد
 وعجزها عن جذب الكيلوس فيما ينحس ويعقب

والله اعلم

وينفع ويدبر البول كاللدونة المهيأة من الغفل والعوج
 والكثرة والناخوة والمصطلي والنيل والسعد
 والكرمانج والذهيل والتعرق والحمام والتفليل من
 الغذاء وشرب البثور اليسير القابض والمرود لك
 البدن جميعا فخر حمرا حلبة والراة والراضة والحركة
 والتفليل من شرب الماء وينفع الكلب باللدونة السمحة
 وينفع به التدبير لعينه من الاخذلة الشبيهة بما
 اللحم واما الديدان الكاين في البطن فتعالج
 بالمرج والشيخ والترد وحسب النيل والتفليل وتحول
 والرمس والكثرة والرخس القبط واما الديدان
 الدنر والمقعدة فتعالج بارتب الكاين ودهن
 الحرفق ونور الشمس وماء القوتج وحرارة البقر
 تجمل ففطنه وماء الدفستين وكوب من الكينا المرة
 وماء الورد اب قور جدا واما القولنج فتعالج
 منه ما كان من نحر النفل وبسبه اما وقت
 القدر وشدة الحلة وصعوبتها فبالدونة

اما الديدان

اما القولنج

السرقة الدسهال كالدواء المتخذ من شحم الخنظل والقنونا
ومن البزيم والمصطكى بحسب جبا صغارا وتعادلا
يقيا واما ليجتن الحادة الشريها من شحم الخنظل والورق
والمر واليسر من الدهن وان كانت الطهارة
كفا من المسهولة حواش السرجل والباركنة
المسيلين ومن اخفض طبع السلق والنخالة والكز
والعظم والفانيد ودهن اكل والمر واليسر
المورق واما فادكات الراحة فليستعمل البتن
المنقع بماء العسل واللاحاض المنقع بماء السكر
قبل الطعام اياها كان اذ في بحسب طبيعة الاحكام
الممرس وطبخ البتن مع دهن الجوز ودهن اللوز
ودهن الخروع مع نقيع البصر لتعمل او فقها
بحسب غلظ العلة وما يدعوا اليه الحاجة وحياء
قبل الطعام ماء الكزب الكثير الملح وما
احصم مع دهن اكل وبابل من زيتون الماء
ومن الفانيد والسكر بدهن اكل لتعمل

الطبيقة دايمة اللبن واما الدمن من الريح لغلبة فيمنع
النزاع البسيرة القور المراد اسخن وشرب صواعق الزق
وطنج الزور والادوية التي ترفع الريح كما يكون والكروا
والنحواه والتونيز والخنجان والفلفل والفونج
والدباب خاصة ما دفع به الدمنغ الدماء واج
والفعل واجنه بدست والافنون من كل واحد
دانق الى دانق ومنخ البطن واما الترس حرارة
وعطش شديد وشرب الفم وفي المرة وعدم الفنج
والقراقرض فالحج بالحقنة اللينة المهية من طنج
السق والنفج وورق الخطم والنخالة وتجعل فيه
من الغانيد احمر ودهن النفج والبسيرة من
البورق وليقر شراب الورد المعقور وشراب
الاجاص وماء السكر معقور بقونيا اذا اخرج اليه
من دانق الى ربع درهم على قدر صغوبة العلة
واما اوجاع الكلى والمثانة فممنها احصاه وبفالح
بما يفتتها ويدير البول ويكبح مجاريه كاللبنون

ونفع منه ان يجعل في
قد طنج فيه الداء وكل فيه
اجنه بدست فمرك

ابيض الكلى والمثانة

واصل البكر والنور المر والسعد والراوند المدوح
 وضع شجرة اللصاح والرجح المحرق وحقه ان يحرق
 ويلق فرما، القل قريش والعمار المحرق ووز
 احمل والمقل والشفق والسكنج والنفط والموالوخ
 واحمص اللدود والبرساتان ومنع من تولده ويكون
 ذلك ركة اللغظة العظيمة كالجن خاصة وعلظ
 من اللبن والهراس والدرز والنث وكما له رفقة
 كالدهان والعضل والجلود والسمك واجتبا الماء
 والشراب الكثير الكدرين وتعايد ما يد النول
 باعتدال وتقله العال القطن واسخانة ورك
 النوم عليه ليل لا يحن الكل واما وقت النوبة
 فيعالج بالالزك ويهر الطهر والظفر والمشرع
 والقطن وانما اهر باله من الفاتر ويضد بالمكنة
 للادوية كالباونج والخطم وما ذكرناه عند وضع
 من غير افراط وذلك خسر يخرج
 وفرا كحصاة الر والمثانة فانها اعر تفتيا

و يحتاج من هذه اللدوية الى اقوالها وكثيرا ما لا يحج
ادكانت مكمه وليس فذلك الوقت لا الشئ
عنها واما اللورام الحارة فالكلي فيعالج بالفضه
بتقليل الغذاء والشراب الماء ليلداكثر البول
فيشرب بوسا العواكه اى مض القافضه مع
الطبخير والورد والساق واللدن بارلس در
السوس والكثيرا فان سكن الوجع وهذا فيلنفر
ما تحلل ليلدا نصلب بقيه الورم فيقول الى اللورام
مثل اختيار شرب فطنج البين وماء العسل وما
واللدوية الرهيبا بالمقل در السوس والكثيرا
درزر البطنج والدرزر ويضد القطن بالمحما
الموصوفه قال لم يكن الوجع والضرايه فانه
لا يدال كبح فيعالج بالدرزر ويضد السوس
والبا بونج درزر اللقال وانظر واللدن
اخذ على الظهر خرا اذا انفجر ومال العسل المده
سفر بالغير ويمس ويغم كاللدوية المنحه

و يحتاج من هذه اللدوية الى اقوالها وكثيرا ما لا يحج
ادكانت مكمه وليس فذلك الوقت لا الشئ
عنها واما اللورام الحارة فالكلي فيعالج بالفضه
بتقليل الغذاء والشراب الماء ليلداكثر البول
فيشرب بوسا العواكه اى مض القافضه مع
الطبخير والورد والساق واللدن بارلس در
السوس والكثيرا فان سكن الوجع وهذا فيلنفر
ما تحلل ليلدا نصلب بقيه الورم فيقول الى اللورام
مثل اختيار شرب فطنج البين وماء العسل وما
واللدوية الرهيبا بالمقل در السوس والكثيرا
درزر البطنج والدرزر ويضد القطن بالمحما
الموصوفه قال لم يكن الوجع والضرايه فانه
لا يدال كبح فيعالج بالدرزر ويضد السوس
والبا بونج درزر اللقال وانظر واللدن
اخذ على الظهر خرا اذا انفجر ومال العسل المده
سفر بالغير ويمس ويغم كاللدوية المنحه

من نزر البطيخ والقرع اكلوا والنف والكندر اور
السوس ودم الدخون والكندر والطين الدرمني
واما بول الدم فيعالج بعد العضة بما وضعنا في باب
نفث الدم ويضم اليها شبر مائة ربول واما
سكنس البول الذي مع عطش فيعالج بما في الشجر
وعلجاء نزر قطونا ومها ليس لعطش كروا الفواكه
الحامضة والساق والراية والمصل والجلوس
فر الماء البارد والكستف رعى الارض الباردة
الندبة ويضد الظهرا بالخل وما الورد واما
البول الذي مع عطش معه فيعالج بالكندر والبلوط
وحب المحلب والمرو السعد والطين الدرمني
والنف والكندر ارج واجند بهستر ونزع المانة
ولواحيها بدهن البان ودهن قذ طنج فيه
سداب وقط او فبول ومسك وتناول
البتن باريت وماخذ من اللط تفل

سج

الصفحة

الصغير مع الكبدز واما عن البول فكان
 احصاه وقت فرم المنة فتغير ^{الجليل} ان يلقح
 على قفاه وتال رجله ونهره أشد به أو يدفع
 المبول أو يفتح الذر وما كانت المنة طارئة
 وكان الثقل والقطن والخواصر فبالذكر وبأيد
 البول وإذا حدث لعقب بول الدم أو المدة فما
 بجل ذلك الورم والمدة انجامة وما حدث أوله
 أوله ولم يزل يضيق مخضه خشن فانه يكون لشرة
 سد المحر ويحتاج بالمبول بعد ان لا يكون
 حاراً وآل اضطرت وأشرف العليل على الهلكة
 ثقت المنة ثقتا صغيراً كالعصه واما الدرام
 الحارة والممنة فينبغيها حر قوته أو توكيزها ما
 اورام الكلى فيغير ان يعالج بالعصه وماء
 ورتوب الفواكه الباردة ثم يخمر نحو التفسير الذي
 وصفنا في اورام الكلى غير انه يمكن ان

يرزق فزروح المئانة اللادوة التي تصلح كالبان
الن والشاف اللبيض وشاف الالبار
وتجود لك مما لتعمل فزهد الموضع لم يكن الوجع
أوبد مل القرحه او ينفقها ويكن الوجع اللسن
وسااض البيض ولحابة اللعدياج ولحابة
ليكن الوجع ويد مل والذزروت ودم اللزن
يد مل وما لعل ينقر فينفران لتعمل بحسب الحاجة
واما حرق البول ملد حرقه وللاول مدة فينفران
لديتوانا فزعلد فانه يفرج المئانة والفضض
اذا طال امر ويعالج بنز البطح واحمارا
والقوع واللوز المرور السوس والكثرة او الشا
والطين اللدخز وخشيش شرب ككلا او شرب
البنفنج وكندر اللسان الحامض والماء الحار
وكثير من طعام الدسم ودهن اللوز خاصة
ولحم الذنج واحد او اثنان صعب الدم و
رشدت الوجع طرح فيه من بنز البطح

وأما الزيادة والآباء فيكون باللدونة وأحقق
 الترهيب من البرور واللبوب والآفاويه المنجحة
 واللدغية الحارة المنفحة كالخزير والجرير واللفف
 وبرزها وبرز الرطبة والتورين والشفاف
 ولان العصاريف والركيل والقسط اكلوا والزعفران
 والبهمن والبصل والحمص اذا اكل مع الملح
 واكليت وصفة البصل اذا كتبت مع بر
 الجوز والعجوة المتخذة بهن البقر والبصل
 والهلبلول والثراب اكدت اكلوا الخلط
 ولبن البقر والركبين واكبت اخضر او النار
 وكذلك وأما احقق فهما من رؤس الحملان
 المصنوعة اذا طحنت وتوزع مع بعض الرور
 الزركزاواكخط المهرسة وصب عليه من
 واللاية المذابة بد من اللان ودهن حب
 اخضر او نحو ذلك فان فريده غفر لمن احسن استعمالها
 عن الاستغفورة والجارير وحب الزم واللفف

فيما يكثر الناس مدحه فزده الباب ^{بعلل}
 المنزرز الفجحتشت والد اس والكمول والكروان
 وكل ما يطف بلطف شديدا ووجه آخر والورد
 واخن والكافور واليلوفر والاشياء القاضية
 والاحامض وكثرة النعيق والاحمام واما على
 الارحام وتعالج بالمقوية والقاضية والمنخرة
 كاله دار المتخذة المكنية من الكهرا والضعف اخوز
 وصنع العولي والطين الدفر والكلبار والعرض
 والافنون والسماق وما احصم وكوة وما لمحوكة
 الترهتيا من الكحل والبس والعرض والكلوس
 والما الذي طنج فيه قنور الزمان وورق
 وكوة والما حم على الشد وضد الباسلق
 او الكحل والكل من العسل والكل و
 احش الطشت يعالج بالدهل والسنخ
 والقوة والعطرا والاسباب والفوج

لحم

جوز

والله اعلم

وكذا الشقاق في الرحم فيكون محميا
 يعالج بنجم البهاج وروح الصوف وورق
 الدغدياج والكثيرا ويبيض البيض ولعاب اكلبه
 وزر كنان واما الورم في الرحم فيكون محميا
 حاد وبعالج يعالج الدورام الحارة والمثانة
 والورم الصلب فيه يعالج بالثجوم والدخاخ والمحل
 والزعفران وصفو البيض وعكره من البر الكبيح
 ولعاب اكلبه وزر كنان والقروح والدرام
 يعالج بما يعالج به القروح والمثانة والرباح
 الغليظة والرحم فيعالج بطبيع السرور ودهن
 اخروع وبما يعالج به القوبح الرخ واخلق
 الرحم يعالج ما يدر الطمث وما يقبل المني
 قد ذكرنا في حاله النوبة بسم النساء المتبرج
 فم الرحم وذلك بهن الرنيق والنام واخلق

اختبار

اختبار

وعمر الولادة يعالج بالجلوس في الماء الحار
بالدهن الفاتر ويطبخ الكلبة والنم وما دها
وبالمرد الحار وبشر والسكرنج والغالبة اذا
ادفع من الشراب والتدخين بالكبريت
وكحولات الدواب والقول اذا صعدت
وعمر اجبل ينفع منه اذا لم يكن شحم كثير
ولد عقم كلما يستحق الرحم والعوارض المحمولة
المتخذة من الحجد بدشر والسكرنج والمقل
واحي وبشر واللبسور ودهن السوس والرجس
والزئبق والكردانه ونحوها وعلى المعقده
منها الشقاق وتزف الدم ويعالج بالجلوس
الدرهم من ندى ونحوها يعالج بالجلوس
في المياه الرقة طبخ فيه العفص وسور الزان
وورق الدس وحبت البلوط والكلباء
واللغيد ارج والكحل والبشيش عليه

بعد حقة بدهن ورد ويرد ثم يحبس في الماء العائض
 وكذلك يفعل بالدرهم الثانية فان ورم
 ولم يوجع فليكمه بالزاس الحار ويحبس بدهن
 قد طبع فيه شبت وبابونج والكمون والماء الحار
 يلين ثم يعالج ويوضع المحاجم او قدح كسر على
 الرية والنبواسير ويضرب تعالج مرة بالنعفس
 ومرة بالقطع ومرة بالحم ومرة سيكن الوجع
 فاذا كان الوجع لكثرة دم مال الى المعده نفع
 منه فتح ابواب النبواسير ويفعل ذلك عصارة
 البصل ومزاجه الثور وعصارة ارجس ولحاء
 وكوبا واذا كان لقطع النبواسير نفع البصل المسلو
 المدفون بسمن البقر واذا كان لورم نفع من
 المسكن للوجع كالبابونج والكمون والحلبة
 وزر كمان والمبنيج والزعفران ويطرح فيه

النبواسير

اقول عند سدة الوجع والنواصير وهر صنفان
 نافذة وغير نافذة واما النافذة فمخوم ثم يعالج
 بالادوية الترييب اللحم وغير النافذة يعالج
 بالعسل والرخار ثم الادوية المنقية للحم والنواصير
 المسماة بالتوث المدللة كاللذر وغيره يعالج
 بالدواء اكلاد فينديل ويسقط ويسكن الوجع الصا
 بالمقل والمبيح اذا صلد وزهر نوا الممش
 وينفع فربس الطبة لمن به علة والمفعدة
 المقل والادوية السود وما الكرات والكينج
 اذا اتخذ منه حب وتعمل بالليل والفتوق
 فيعالج ليل يري بالشد وكوز السرو والسعد
 والمز كوش والمر والاسد اب الكندر لبعض
 وغير السمك داخل تخد منه ضاد واما العقله
 فيعالج ما كان فيه مارع قتيغ ما فيه ثم يعود
 فان كوبر براد واما ما فيه ريج فيعالج بالفس

النواصير

الفتوق

الرياح وبتهم الداء الذي قد فن فيه جديته
 واما الذي في الماء فلذلك لانه لا يعلج صعب من
 علاج احدي لانه فن عظيم واما اوجاع المفاصل
 والتهتك وعرق النسا فيجوز علاج جميع انواعها
 ما اضغضه الادوية والعلاجات وبالعصا والقر
 والاسهل بطبخ الهليج وشرا الورد بالصوران
 احتجت الى ما هو اقرب من هذا اما السموم التي تحمض
 والترتد على نحو ما ترى ولطلاء ويوضع عليه فراول الدم
 ما يقو كالعسل والورد وسمك الماسك واصل
 والطيب الذي من اكله رومابيرد كالبزوطونا واكل
 وما الورد البرودين على الثلج شرب فوارة
 عليه وفيه وجه آخر لطلاء بالبيضاوية واكله
 والغرمول والمروالبر واكله واكله
 على اكله والبزوطونا واكله والبايج
 واكله ودقيق السحر والسحوم والامخاخ والاحتج

المفاصل
 اوجاع

الفضول قليلا لئلا يتغير الفضول والاعضا الشريفة
 ولا تحرق على سرعة التحليل بل يكون ملبس الى التشنج
 اكثر لئلا ينقع الاعضاء اكثر ثلثيا وترقيقها ويدع
 تحملها برفق و زمان اطول وتعينها ان رأتها حاملة
 احرارة فان التحم يكون الى اصاب اللذراع الباردة
 وينفع نوع الفضل لحياتة شديدة فان كان ^{جلد} الجلد
 اللينة جعل التدبير لطيفا وان كان معه حرارة فدون
 ذلك وينفع من هذا النوع اللدونة التدر البول اذا حد
 ايام الشتاء وكه وربما ساهلته خربة كالتحليل التشنج
 واما عرق الب، فيعالج في اللدونة انفسه الباي
 والفر ثم يعصد عرق الب، ويعصد الورك واللدونة
 بدقيق الشجر والبايونج واحظر مخضه بد من خل
 وما واخضه ان لم يكن الوجع وحال بالمر السطر
 احوال الص وما السمك المالح او ماء قد حل فيه ملح
 وتطبخ ثم اخضل خالص ولحمك وتعمل اللدع
 واعد ذلك خربسج ديسه وما فانه سوده
 ورق اخزل مع البين وضد به موضع الوجع

[illegible]

هذا هو الورد الذي ذكره في كتابه
 في علاج الورد في كتابه
 في علاج الورد في كتابه

خارج حاد كذا واما الورم الرخو فيجل ما وصفنا الله
 في علاج داء العيول والورم الصلب فالملح
 والكمادات الرقذ كذا ايضا واما السرطان
 معلوم انه ما يبرأ ويتعالج على حال ما ماله المادة
 عنه بالفضد وتقليل الدم واسهل البودا وتدر
 ليلا يتفرج كحكاكة الدسب وعصارة البقلة كحفا
 وكوداك مما قد كذا واما الخنازير فيعالج بالجد
 وكثيرا ما يجل بالذرة القوية التحليل نحو المراد
 طلي عليها ماء الذرة ورما الدسب في وقت اذا
 اضدها واما البثور واجراجات الحكة
 كالنمل والاك عية واكثر وكوما فيحتاج الال
 ماء آحين والقصويا ويطبخ الذهب واللبا
 والاك هرج والبنار الفارس فيحتاج الى
 ومن كثير جدا ثم يعالج بالمانعة المسكة واما
 اجراجات الطيرة فيعالج بالذرة الملحم

في وقت ان كان
 في وقت ان كان
 في وقت ان كان

اما السرطان

في وقت ان كان
 في وقت ان كان
 في وقت ان كان

المركب من الصبر والذرر وت والكندر وادام
واما السر تعالج بها القروح الحرة البروف وخنج
ارفتبا وزخار وتوال اكدية واداء اكد ولس
هذه شرعرب واما الادوية السر تعالج بها الحرب
فالزنج والكبريت والارني والكندر والقط
واللبس واغل والاشنان ودهن الورد واما الكفن
والاسهال بالصبر والذرر وت والادوية
والسابع واما ايجن واما الادوية السر تعالج
بها اجندام فرا تدايه فبايخج اخلط الاسود
واحكام الدائم والمخ بالهين والذغذبة الرطة
واللبس حاضه والسقوط بالذلال اللبنة وبع
العصه واسبال السودا مرة بعد مرة وشرب
الشراب الكثر المزاج والانتقال الى البلد
الطبي هو اجد او جزاير البحر فان اللبنة
يمكن ان يصنع دمه وطيب لحمه ويترك الكندر

والمغفل

الهناء
والبرهان

وتمتع بالراحة وأما الهنق الدقيق والرص فيجاء
بعد اللدونة المخرج البغم بالبطح والرجاء والكساح
والغوه وماء القنار السر وبالبلوس والكندش
وباللدونة الحادة الترخين البغم كالمنفل والكند
والركيل والعسل وأما الهنق الكود فيما يحج
وبما يربط الدم بعد ذلك ما قد ذكرنا عند ذكرنا
للجذام وأما الجوليا والبطلة بالكندش وزر العسل
والزيتج للدهن وماء الكثرة وأما أدوية الجذام
فالمش وأخطر الكوز والملح والصنع والنض الماش
والمر واللقاقيا والبصر والورد والصدل والدل
واكلبار والمقل والنجوم والبيعه واكلبه والتمر
والسم واللبس وعكرهين البرز وكوما تليين الشارب
فما حين يريد تولد الدسب له الجبار الكفر الهريس
والعصا يد بدينق الدرزر والدكرع وحلوة
اجداا وأكلدان موافقة وأما السموم وحش السموم

السموم
والسموم

فاني افرغ فضل الرقاق البكر في منى الله ^{اعزله}
عقله يدانية غيرة او بفضل عليه الله هذه الواحدة
والتي لا حب انما قد تنها لي استخرج دواء
واحد ينوب عنه الله اني لم اذكره لاني لم اجد
بعد حق التجربة وينفع منه ادوية كثيرة موجودة
دون الرقاق وتنفذ منها دقيق الكبريت
وطبخ الكبريت بالنظر والحب حبل ترح والغشيق
وهذا ادواء جيدة لذلك استعملت وفلفل وزراوند
مدحرج وجذبة يدستر معجون بالطللاد وليقمر منه
مقدار لوزة وينفع اكل اليوم وشراب
والله دية الرقاق وصفها في وجع القلب وينفع
من لدغ العقرب رقاق الدابة وينوب عنه
بل هو احدث منه اكلت والموالد اب
والفلفل والحموز اذا عجن بالعسل واخذت
بماء الدابة المرف وينفع منه الحموز

والسندق والكتف بالناز والظلمة بالسبع والد
 مع اخبز بدست والنونون واما عضد القلب
 القلب فينفع منه الرطوبات الهرة
 الهند والتضد بالجوز والثوم والاسهال مرق
 اللبك العتيق وبما يخرج السودا ويوسع موضع
 العضد ووضع المتحاج عليها وتضد بالصل
 والسمن وكذلك واما السع الزنور فينفع
 منه الطين واخذ واحمال الشبح والدلك بالباروج
 واما البيش فاني وجدت ترياق اللعاب
 نافع منه ووجدت حجر البادزهر الذي يشبه
 السهماني وسطا يخلص منه جلد صا عجيبا
 في لفته كثر تحجر منه من حسن فعله واما سائر السموم
 والهوام فاني ان اضرب عين ذر بالكلية
 يطول به الكتاب لاني قد ذكرت فانول علاج

عضد القلب

لحم الزنوب

السموم في كتاب المنصور وذكرته على تفصيل شرح
فراخ مع الكبر ويمكن ان يعالج كلها من سبائك
ملا دواء غريب ولا مجهول وليس لنقل ذلك الى
ههنا وجه لان الكلام فيه طويل جدا واما
احكامات واحكام واحكام ففقد كفا موه الكلام
فيها اذ كانت ليس ليعمل الاطباء في علاجها
الا للادوية المعروفة المشهورة كما في الشجر
وما في الفواكه والبقول والراحيين والطيب
الباردة والسكنج والخلاب والجلنجين
واقراض الورد واقراض الطباشير واقراض
الفاقت واحكامات اربع واذ قد وفيها
ما وعدنا في صدر هذه المقالة فليذكر الله الادوية
التي قد سقطت عن هذه المقالة الا اننا ذكرنا
فضلها وتوسعا وهراما من المكنة فتراق
عززه ومجول فونه والوسطا والدنور لطيف

و معجون اللارسطون والاندقويا والارامهران ^{والله در لطيف}
 و معجون ادرمانوكس و معجون هرس والداماسيا
 والبادمهر و دروركوس والمزودلوكس واحصنم
 والقومعا والغياث واصفهم واهودليم والشيلا
 والكفارغان والاكسكنج والسويوران
 والبرجات ودارقبر وكبير من ادوية الهند
 واللوعاديا والاركاناش وايارج روقس
 وايارج قطوس وايارج طقس وغير ذلك
 معجونات وحب و اقراص و مرهم قد ملئت
 بها الادوية باقيات بطول الكتاب - نذكرها
 واما من المفردة فالدرسا والدارون والاشنة
 والادريوس والاقنفور كرسنه او مال اطاط
 رزاوند سرنه اذ ان الحمار المقفل اذا راى
 ما يريد ان يرافيقه يلبان ما يادورد موراج
 بلبوس لوجنا سوس نوزيدان بسا

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في كل شيء دليلا على قدرته وقوته
ويعلم ان هذا الكتاب قد جمع فيه بعض ما وجدته في كتب
العلماء من الامثال والقصص والحكم التي هي نعمة على الخلق
كلهم وانه قد جمع فيه ما هو نافع لهم في الدنيا والآخرة
فمن كان له نصيب من هذه النعمان فليحفظها ويذكرها
في كل وقت ومن لم يكن له نصيب منها فليطلبها
وتجدد في نفسه حتى ياتي بها اليه
والله اعلم بالصواب

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في كل شيء دليلا على قدرته وقوته
ويعلم ان هذا الكتاب قد جمع فيه بعض ما وجدته في كتب
العلماء من الامثال والقصص والحكم التي هي نعمة على الخلق
كلهم وانه قد جمع فيه ما هو نافع لهم في الدنيا والآخرة
فمن كان له نصيب من هذه النعمان فليحفظها ويذكرها
في كل وقت ومن لم يكن له نصيب منها فليطلبها
وتجدد في نفسه حتى ياتي بها اليه
والله اعلم بالصواب

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في كل شيء
دلالة على قدرته وجلاله
وآياته العجيبة وقدرته العظيمة
والتي لا تحصى ولا تعد
والتي لا يفكر فيها العقل
ولا يحيط بها الخيال
والتي لا يدركها البصر
ولا يلمسها اللمس
والتي لا يدركها السمع
ولا يذوقها الذوق
والتي لا يدركها اللمس
ولا يلمسها اللمس
والتي لا يدركها السمع
ولا يذوقها الذوق
والتي لا يدركها اللمس
ولا يلمسها اللمس

قاتل القلب قاتل راسه قاتل النفس حاسن كاعز
سوران ساطل ماسول لسميح سل مافيا سبرق
حل رزد حور حرة نوم حاللون حرجطيا دنف اجل
ذير السكتة اللوراق ببض النمل دندج الكبان محقوتيا
سكر العشر لمن مسكط امشع هذا الى ما ليف يدرة من
المجولة والمختلفة فراساها والى ما يحمله ولدوا حد من
سقاط الصادله وعوام الناس مما يطول به الكتاب
حدوا الى ما ذكرناه فضلنا ووسعنا ما بين ان لقط
عن هذه المقالة عو وبالجمله فالى حسن الطب اصدق
محرر في جميع الددوية بهذه الددوية الزكرنا ملك
اللان وهرنده الملك والافوز الدفون والقر
احمد بيتر العقوبيا ونعم احفظ الصبر والافستون
الزبد العاقوق المقل الشوق السكتة الافستون
الغافث الكندش الكند الكند الكند الكند الكند
والى ما سغان بها وبعض الدواال ما يعرفه الناس
ولذلك لو انهم المطابع والادواق والقر والسكر

عسوا الى ههنا لم اجد الكتاب
وعن هذه الددوية والى ما يحمله
ولكن اسباب عن خطه عن حد
لذلك نقصت واد الكتاب فاني

صفت سیم در این صفت
در این صفت سیم در این صفت

صفت چهارم در این صفت
در این صفت چهارم در این صفت

صفت پنجم در این صفت
در این صفت پنجم در این صفت

صفت ششم در این صفت

صفت هفتم در این صفت
در این صفت هفتم در این صفت

صفت هشتم در این صفت
در این صفت هشتم در این صفت

صفت نهم در این صفت
در این صفت نهم در این صفت

صفت دهم در این صفت
در این صفت دهم در این صفت

صفت یازدهم در این صفت
در این صفت یازدهم در این صفت

صفت دوازدهم در این صفت
در این صفت دوازدهم در این صفت

صفت سیزدهم در این صفت
در این صفت سیزدهم در این صفت

صفت چهاردهم در این صفت
در این صفت چهاردهم در این صفت

صفت پانزدهم در این صفت
در این صفت پانزدهم در این صفت

صفت شانزدهم در این صفت
در این صفت شانزدهم در این صفت

صفت هجدهم در این صفت
در این صفت هجدهم در این صفت

صفت نوزدهم در این صفت
در این صفت نوزدهم در این صفت

صفت بیستم در این صفت
در این صفت بیستم در این صفت

صفت بیست و یکم در این صفت
در این صفت بیست و یکم در این صفت

صفت بیست و دوم در این صفت
در این صفت بیست و دوم در این صفت

صفت بیست و سوم در این صفت
در این صفت بیست و سوم در این صفت

صفت بیست و چهارم در این صفت
در این صفت بیست و چهارم در این صفت

今

الربيع ان برزفسه واحده لكنه لم يدركه
اللامجرته هو وحده وهو قليل ولم يدركه ايضا
اقام اللامراض وما يخص به منها ما ذكره من العلاج
فاندرت ان احمل كتابه كاستور وادرك ما لم يكن فيه
ما يجب ذكره وكان قد تظاهر على ذلك امر
من وجب على اطاعته وازمن العمل بما يقضيه
ارادته واذ قد حضر عند خزانة الكتب النصف
المحتاج اليها فهدى الباب مالا يكاد يجمع عند
احد شرعت في تاليف كتابي في اللامراض
بالفناء العاجل ورست على مقدمه ومنه
الواب فاوردت فيه جميع ما رست في
كتب المتقدمين والمتأخرين في هذا المعنى
ما سمعت من وثقت لقوله وما جرت به
اوشادت من عامرته ثم اني قد بالغت
في استقصاء معرفة كل واحد من تلك اللامراض

واقفها ما كان قابلا للعلاج بسرعة وما لم يكن
فلم اكله فيه وانما تريد لقابل العلاج بسرعة ما
يعالج في يوم واحد والى ثلثة ايام وسال افسد ان
يمن عني بالتوفيق على ذلك اجمع وهو حسي
ونعم الوكيل اما المقدمة فيها فصول كالهول
تخلص العليل عن مرضه رجا اما ان يكون
للمور خارجية كاستعمال المليم اولاد من نفسه
فان من الامراض ما هو سريع الزوال وان لم
لتعمل فيه الدوية العلاجات الباردة
المنج منها ما يكون ابرأوه للامراض بالكلية وذلك
اما المضادة ما لتعمل المرض تضادا لها او في صفة
اولا فاجه الماده الموجبة لبقوة قوته او تحليل
اياما وقد يجمع الامور فتكون اقوى ومنها ما
يكف عن المرض ولكن اذت المرض
وشدة اعراضه بل يبطئها بسرعة الداء لئلا
ي

نفس المرض سرانما لا يذكر خواص بعض اللدوة
مترجمة اياها مخالفة للكتبة فان افعال الطبقة
يقصر ايدى الوهم عنها لكن هذه الخواص اذا كانت
موافقة للكتبات زيد الوثوق عليها ما عوج
من اللدراض المادية بالزيادة والكتبة لم تكن اذ
بما جسم مادته فان اللدول عسر ان يعود والثاني بعد
ان يعود الاعضاء احيى است اكر على جاست
الرتبة النفع بالمخدرات لكن يجب تدار كها
اذا حصل ما يراود منها فانها والى كانت نافعة من
العاجلة فمحصاة واللدولة من راول الدن
يجب ان يحيد معرفة والصناعة فيكون عارفا
ذا حدس فورا فافهم اللدراض وعلاجاتها
ليعلم وقت استعمال اللدوة والقسم الذي يصلح
ذلك فيه فان ما ذكره اذا استعمل في غير وقته
ودون نوع المخصوص به لم يوجد اثر المطلوب منه

أكثر ما اشترط فيه الاستعمال بعد التفتيش
إذا استعمل قبلها أحدث أعراضاً رديّة أو الحركة
الساكنة من المواد أولاداً فيها كيفية رديّة
يكون أذيتها للبدن أشد من أذيتها هذه المواد
ما لم يحصل فيها تلك الكيفية قد يكون من العلاجات
ما يكون الصبر عليها أصعب من تحمل بعض المرض
لكن مدة هذه المشقة قصيرة فيؤثر على المرض
كقطع السن فوجع السن ورد العظم المتخلع
وجبر الكسر وكمن شير إلى صعوبة العلاجات
الصعبة فمواضعها كالتالي الأرض
المارة ما كان منها دأماً فهو أبعد عن البر
الواذج إلا أن يكون مادته قليلة جداً حتى
ولا يمكنه فرج العضد فيسهل اندفاعها
وإزالة سوء المزاج البارد بالروح الباردة
من تبريد الحار بالروح الباردة إذا عاونه الباردة

ودفع المارء المارء اصعب من اي رالمارء وطهر
اصعب من التبيس وليس كل مرض يمن

ان يعالج في يوم او يومين بل من الامراض ما يطول
نقاؤه ومنها ما لم يبرأ وان برأ فانما يكون نقول
المعالج بت فر المدد الطويله فذلك يدر بعض الامراض
وسركت بعضا ونسب من اعلل الرأس متفلا الى
القدم على البوال

الرب الاول

فصل الاول

الصداع

اعلل ما فوق الرقبه وفيه حته فضول

فر اعلل الرأس وهو الم فرأ

الرأس حدوثه اما من سباب مادية نظرا الى

البدن وتحتها ما ياكل ويشرب او بدنية كالمراة

هر الكاينة ففرض البدن فالذول ان كان من

احراق الشمس فقلد منه سيق مقارنتها والذها

فراي بن الذرقه حادها والضرب الشديد

والدور والعطش وحفاة الفم واخلى العلاج

الصداع الكاينة
الصداع البادية منه

بصرف لعاب و قطن و بخیل خل و بر دالنج
و نوضع علی الارض فیکس کفقه او ضد الضل
و ما در د بر د او بکس و بکس و الما و الما
الرطبه و بسم الضل و الکافور فبر د بر دالنج
خوفه کتان بخل خرد و هین و رد د بر دالنج
نوضع علی الارض فانه یکن و الوقت و یفقد
و الرطبه مقدم الارض و لدیور و خور و قال
صاحب الدرّه ان ماء الورد و حده ادا شمه
صاحب الصداغ احرار او طلی به جهته بکس الدم
و احوال محتر و کدک علدخ و نف نف
الی ما بخیل العلیل و مکان نایل الی الرد
و الرطبه ساعه زمانه نم بختل بالماء
و نزول عنه الصداغ علی الکمال محتر
علدخ الکساد و بکس در بند کک بالماء
و نطلی بالجهته و الصداغ و هو عجیب

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

صداع العارض
من الرية

والكان قد عرض بسبب دمارم الرأس فكأنه ماس
يعرف من الاستنداد الهواد الحار والاحتشاش بالهوا
وميل الوجع نحو موضع الرأس الطلج يعمل كين وكين
بالتجالة ثم سخن استخانا بلذنا ووضع على رأس العليل
بجبت ليلته كاللصه وينوم فانه يفتنه وقد زال
الصداع محجب او يكى على طبع بخار الباقج
والمرزكوش ويدثر فانه يعرق ويبرأ اذ ان الله
او على بخار السجم المطبوع وذلك ما بلغ وله علاج
ذكره الاستاد الطهرى رزاق حليه واكمل الملك وورق
المرزكوش والملح واخطم من كل واحد كف نخاله
كفان يطبخ فروع اذات انا بيب وكى العليل
على كباره ويغطر حبه وتنشق من ذلك
ويجعل اذنه محاذيه للابنوبة حتى ترفع اليها النجا
ولدى زوال كذا الى ان يسيل من انفه او اذنه
قطرات ماء او ينزل الى حكة فادرس الى
فقد راء والكان حدوته عن تعال الددوته

في علاج
الحمى الجارية

واللغزبية الحارة فخذ منة تقدم اخذها والسهر وحفا
الذئف والعطش وتغير الكواحل العلاج ببل خود كان
بلين جارية وبرد وتوضع على الراس ولسر حليب
بزر البقلة المبرد بالبنج مع قليل سكر سيماء أو اللبنة
الحامضة مثل شراب اللبنة مع الماء المبرد بالجمد
وتغير الصدر بالصدل والكم فوز والماء ورد
مع قليل خل ويشم منه ومن الشاهيق المبرد بالخل
عليه الماء ورد مع الصدل ونحو ذلك الشخير
المحمول مع الحصرم ويشم السيلوف وبنام والكواضع
المارة الرطبة وعلى اطراف الحلق فأن
هذا التدبير سيرة سريعة وقد تهيج صداع سر
شراب صوف قور وهو الحمار ويكول كحش^٢ ان
يؤخذ سياه نده الاشياء حمادة القوق والحمار وور
البنفسج واوراق الحلق المراكه الرسم قد اصر
والحمار وكحل في فارة مع سيرة الخلد ودهن
البنفسج والسيلوف والكورد وبلغفر القدر الذي

^٢ يراى بقليل نوم وقد يلمح
ولذلك يجمع فيه النوم فحسب
يجب فصر

عسل الحار
بالبنفسج والورد

في

فيه ماء ويغلي حتى يغلي ما فيها ثم تركت الى ان يبرد
 ثم لوخذ الصافى وهرق بالبلج من خارج ووضعه على
 الباقوى فيمكن وروى عنه من الزمان وقد يستد
 فحتاج الى مضد عرق الحكة لم يكن في الوقت وقد يكون
 بسبب اخذ اللغثة الباردة او شرب الماء البارد
 بالجلد وعلامة تقدم السبب في الاول ومعارضة
 في الثاني وتعالج ما حدث من اللغثة الباردة
 بتناول الرخيل المرى وما يطل بالرخيل واخولج
 مع ماء الورد فانه عاجل النفع والكاف عن شرب
 الماء البارد بعلاج بتناول السهم المهر حار او ب
 على كباره فبما في الوقت واما الصداغ
 احاد عن الاسباب الكبدية فقد يكون من
 فضل الدم وعلامة حمرة الوجه والعين وظهور
 خاللات حمراء ما واشتد اذا الوجع وتقدم
 الراس والعلج الى كخج الدم بالعقد او الحماة
 او باللعاف وهو الحشيش الذي

صداع حار
 من اللغثة الباردة

صداع حار في الدم

عرقه الشيخ بانه كالكبوت وبشره ارباب العباب
 او يوحذ العاصف فانه سكتة فاك الاري
 يوكل شمس الليرة الياسه قنيس على الكمال
 او بسم اللافين انجد المضر ويكمل منه فانه صداعه
 فبرار الوقت وتكون لعلته الصغراء ويدل
 على ذلك العطش واللاهت ومراره الغم وضفر
 اللون القلبيج سهل باء الاربين المعصور
 بجمها مع الشيفت فبرار من لويه او بزره
 البابونج او بسم الحمر او الرباس او اللابزلي
 او يوكل لب اخبار المخل وشم السلف فبرار في
 الوقت او يوضع على الراس خرقه كمان مسلوته
 بلبس اجارته وخل او يدلك بخل الراس
 البنفسج والملاح فيسكن على الكمال وقال
 جالينوس في الاعضاء اللامه الراس اذا صاحبه
 صداع من خلط او رافضه يتقيا ذلك

ارجو ان يكون
 في هذا الموضع

برك

ليسكن فينبغي ان يتوب بالكنجس والماء الحار ويكثرون
 الصداع من كثرة البلغم وعلامة الشغل والكسل
 واليؤم العرق ويطو البض وساخ لون البدن
 والتفرد ويعالج بتناول الهلنج أو اللامج المرين
 فيكن في الوقت على ما قال الرازي أو تفرغ ما ينج
 فيقرا فيه، وفي الوقت أو يطل الرأس بالبرق وطر
 المتخذ برهن الداء إلى بروج المدا في فيه
 وزن عشرة فرسول وجالينوس يعجل بالزيت
 وليكن بعد ذلك اللطاف والماء الحار كثيرا في
 سرجا أو بقا العليل فماء حار بالكنجس وماء
 الفجل ثم ماء الشب فانه يخرج بلغم كثيرا ويشفي في
 الوقت وزعم بعض اطباء الهند انه اذا سخن
 الزنجبل مع وزنه سكر سيماني بالماء على صلدة
 ثم يعطى بذلك فانه يكثر الصداع في الحال
 صفه سقوط آخر ذكره جالينوس وقال انه يفرغ

صداع الحاد
 من كثرة البلغم

وليكن الوجع والصداع من سبب عنه يجوز مريم باليس
 ثمانية اصول السوس البياضة اثنتان لورق
 احمر جزر سحج وتبغل ونقل من الكهنا ان كان
 تبغل والصداع البار دطلي كوش در بند مركبا
 مع جوز بوا وقرنفل وتبغل رغفران وماء ورد فتشع
 نفا سرعيا سببا ومن سبب الصداع سبب بعقب
 اللسان من النوم وعلله ان يتناول شيئا
 من اللطيفة فانه ليس في الحال واما الصداع
 احاديث بسبب الدخلة الصاعدة الى الدماغ
 فان كان عن المعدة فيدل عليه ضعفها مع علامات
 غلبته ما علب من الدخلة فيحتاج تقذف
 ما فيها وتناول الكثرة البياضة وان كان
 عن حر الكبد وعلته العطش والالتهاب
 وسخونة ما خا ذر الكبد من احل فيحتاج ما خذ
 خبز مسلوق بماء الزمان المر والفواكه الحامضة

صداع احل
 بعقب السوس

صداع احل
 بسبب الدخلة

صداع احل
 عن حر الكبد

فانه ليكنه سريعاً ومنه الصداع نوع صعب محيط بالراس
 واجهته سم السبعة وتعرض لصاحبه ان يكره الصنوع
 والكظم وفيه اكثر يكون عن الهضم وعلة جاعته ما قال
 جالسون ان يسطع تصارة قنار الحمار مع اللبن
 فانه سريع اللزالة لها واما ما كان منها يسبب علة
 الدم فعلة جاعته ضد القيقال ثم ضد اللانف ثم
 اجهته وشم النفيج واما واستشاق دهنه مع
 لبن الحبارية فان هذا التدبير يخرج سريعاً ما دل الصداع
 واما ما ينفع مطلق الصداع فحل الحلبين بالماز الذي
 قد طبع فيه البابونج والنفيج وسخالة الحنظل ونفل
 عن اللستار الطبر ان قوة الصنيع اذ يعلق فيه
 صداع سكتة من ساعته وذلك من خواص
 وهو صاحب الدرّة اللانفون اذا
 سحق بماء ورد وما سحقها مع ماء ثم طلى بالراس

السبعة

مطلق الصداع

الشفقة

سكن الصداع والضربان فواقه مجرب واما الدوا
المصنوع المسمى حمزة فانه اذا اخذ النسبة وحسب
بخل ومارد ثم طلى به الجهة او الراس سكن الصداع
لوقته النسبة واللؤلؤ المحلول كالماء اذا سعط به صا
الصداع كان شفاؤه في اول سعط والله اعلم بالشفقة
اذا حدث وجع في احد شتر الراس في شفقة وبعالج
يعالج الصداع بانواعه ولها علاج بالغ اذا
ازمنت يدخل العليل في الحمام ويكب على الماء
الحار جدا ثم يسط بدهن فستق فانه ينزل الوجع
في العنق من ساعة فان كان الازرير والحمى
فان وجد بعد ذلك يمسح فانسط بدهن فزع
وهو في الساعة علاج الشفقة ان
يعطى فانه يبرأ في الوقت او يخرجه من القلب
فيكن على المكان ودر بعضهم انما اذا طبخ

اصول

صداع من
السيف المنهك

اصول قنار الحمار وفتين زمار ورت طحاها
ثم ينظف الثقب الوجع بذلك الماء ويضمه بالمقل
فانه يبر الشقيقة السبه ولها والبض المنهك وكل
صداع من عالج ذكره الازهر الحار وخلق الاراك
ثم يجل الملح وزك نصف رطل ويطبخ في الماء
ويجفن به الحما ويختضب به الرأس ويدع ليلة
كاملة فانه يبر اذا دواء حاصر دماغ البوم اذا
ادخل به من النفج وقطر الدنف من
الحايتب الذي يشك منه فانه يبر الوجع
ساعة والسر السهر وهو افراط في
المفظة حدونه عن استيلاء البس على الدماغ
فالكان بسب غلبة الصفراء فعلة الكلب

اورنگی

در حال که می بیند از
باید کرده بخورد از
مهر ماه بر آن
کینه بدو بار بار
و بکشد آن خونی
در حال که می بیند از

آويزانتر احسن ثم يطعم فانه يئوم والوقت ومما عالجها
 الكائن والاحتياط به فطهر اثره رفعه رجا نقطه
 جارية والذلف ووضع خرقه كنان مسلوته به
 على الراس واجهته واللبات وهو نوم ثقيل
 جارج عن المجر الطبع وعلاجه ان يؤخذ لبن
 اللبان الفايق الصحيح ربع درهم ويخلط
 بمثل دهن زيتون ثم تغس فيه قبله وتجعل فانه
 ينفعه من عته والصرع وهو اسناد
 غير تام فمخارر روح الدماغ ويكون من الدماغ
 او مثاركة عضوا وجميع البدن اما الكائن
 مثاركة عضو فيعرف من احساس ما ارتفاع
 كحار رطب من العضو المثاركة الى الدماغ
 قبل انضال الصرع وعلاجه شد ما فوق العضو
 المصاعده منه المخارر ان لم يكن وكية ومنه

والصبر

والصبر

عن الالتحام فانه يبراه واما الدفان فحجب الـ
فيها ما ذكره الارز فرس الساعه وهو ان لوخذ
افيتون وعاقور حاد واسطوخودوس ولباج
يدق ويخل ويعجن بزبيب طيفر ونيادل منه قدر
حوزة وقت النوبة فانه يدفع الصرع والـ
الاسبوع ان يكتلى دواء دفع الصرع
وام الصبا من اسرار الـ اطباء الفه جاسون
عاقور حاد عشرة درهم سحق باعما ويخل بمسحوق
نابيا ونيادل حجر مع وزنه خل يغيب ويعجن
بعضرين درهما من غسل تقشره درهمين
مع عشرين درهما من الماء الحار وسفرة
واحدة فانه يشفى ان يكتلى في السنة
الدموية السكتة سدة مائة ويطول
الدماغ اذا عرضت للـ ان صار كالـ

كمن كرمه اذا شـ
سكن الفواق اذا
سكن الشراب افق
شرب مع الشراب
طردت السموم
والسنة العاشره

تبييض

الـ

ملا جس ولا حركة ولتقط النفس وتعرفانه
عرام ميت بان يوضع ريش لطيفة على مخزنه
فان حركته في او يفتح عينيه فان راس الناطر
صورتها فيها فهو سر وعقدة وموئها حمرة العين
جد او كذا الجبهة والراس وظهر انا حر ماليم
الى التفتيح في احد والعلج قصد القفا لمن
فان لم يفتق بعقد عرق اللانف وكجم على ق
فانه يفتق واحمال ويرا اذ ان الله تعالى
وان نقيت منها ادنى نقيته فكل من يحق ما فيه
قليل حدة واما السكة الردية الكاسية عن المواد
الغليظة البليغة اللدنة فقلما يراها وان
افاق العليل منها في النذرة يستفاد الحقن
احد المتخذة من الصمغ لموقع الفالج
وهو خارج عن هذا الكتاب في الشج

بسم الله

أما البابس منه فيعسر رده وقد لا يمكن وأما الـ طافـ
يعالج تناول شرب الحليب للحجر كالحندسة
وأحلتب المعجون بعسل قد رجوة فيه الكو
كما ذكره الشيخ الرسل وهو قد يكون
الشيخ مبارك المعدة فجب الـ بادر في
فانه ربما قام مرة حادة أو صلتا عفا ورا في
الوقت وأخبرني صديق من الأطباء بعرض
ماربطو وكان حسن المعرفة أنه اذا اخذت دجاجة
سوداء وخنفت ثم طحنت كما هو في قدر حرجا
مغطى بحجارة ليلية كاملة بقليل ماء فانه يحل
ويصير كالماء اذا انشرب من ذلك الماء
الشيخ رفر فوهم وذلك يادن الله تعالى
وذكر انه ساند هذا العلاج من انبه فرار او هو
موجب فاللقوة المادية اذا حازت

في بعض النسخ

اللقوة

اللقوة اربعين يوما ولم يجمع فيها الشفة محمد كمال
 لغزها قد طبع فيه البابو ج و الحذل والمركون
 ثم يكتب على طبع الصقر والعاقرة والشيخ والشيخ
 واحمل والبابو ج والكيل الملك وورق العار
 فاذا ظهر العرق وعلم ان الدعاء قد لا يعطى
 بالجلهت كما ذكره الرازي في اى حيث قال
 وماله خاصية عجيبه ايجلهت ليعط منه زنة
 بعد كل حرة باء قد قطرت من اسفل اكنب فان اكثرهم
 يراونه فرقة واحدة وان لم يراوه فرقة فرقة
 ففرقتين وهما فرادى الالة عند ذكره
 علدح الشفة اذا كانت الشفة مع اللقوة
 عولج بان لوخذ كوف من الشعر ويوضع تحت اكنب
 فيقطر الماء عليه ويلين ثم يعصر ولوخذ من ماء

نصف اوقية ويداف فيه نصف دانق اشق
 ودانق جاد بشره ويطبخ ذلك وزن دانق
 الى دانقين **فان** قال حدش في ذلك
 وجع في الراس صب على ماء بار شفا كان
 او صيفا فانه يذهب ونقل عن ابن البطريق
 انه قال ان قسرا الرية اللد على اذا سخن واسعط
 منه صاحب اللقوة بقدر فلفه كل يوم فانه يبرأ
 فثلاثة ايام تنبه وقد برأ اللقوة من سعال
 ماء اذا ان القار مع السكينج والرتك
والرغش وهو اتميز لادعاء بغير اذنة
 حدونها في الدكنر لخلية خلط بغير بارد والخلج
 البالغ لها تناول مشال من الترياق الكبير
 اجيد فانه يبرأ بها في يوم واحد اذا استعمل
 فريقة وهو عند نقار الكبد من اللد

زلزال

وحكي الطبرانية استعمل الرقاق فوجدته منجى فلو
 فر الكرام **فان** محمد بن ركبنا عذخ الرقام
 الذي هو اصعب العليل ان يفسد على راس
 العليل ما و حار سدة الحرارة فاذ احسن بالحرارة
 على دماغه راسه عنه **فان** علاجه الصيا
 ان يوضع حرقه كنان فيجمر على النار ويوضع على
 الباق فاذ احسن بالحرارة سكن والوقت
 واخبرني صديق من البحر ان كان قد عرض له
 رقام بحيث لم يكن الصبر عليه من كثرة الدروع
 و حرقه العين والالفة وكان عنده ما رشده
 احرقه عاه الاضطراب الى استنشق ذلك الماء
 فلما استنشق منه راسه من الرقام فاحال وصار
 كاللمر و قطعاً ضفة بندق نافعة من
 الرقام لوخذ كندر و سبعة يابسة وقط

وسندروس اخرا سواد العين ويندق ويخر الكرم
 منها يقع فانه يقطع الزلة السائلة في اللدغ على
 المكان ودر القرش ان الشويز المحص المنوع
 فاخل احدى يوماً بلبته مع قليل زيت عتيق
 يفتح استعاط الشدة واخل در بها بعرض
 الكفاح والصف الغايط ويكمن من حرارة
 وعكجه ان يبل خوفه كنان بهاء ورق الهندبا
 الرطب وتوضع على الكبد مردها فانه شفي
 واخل الفضل الثاني فاخل لال العين
 الرمد وهو ورم الطبقة الملتهج والقدمات
 حضضوه بالجير الدمور وبالجملة اذا دمعت
 العين واحمرت ونزقت الدماخ وحدها
 فيها وجع او ضراب فمر رمده فان كان
 على غلبة الدم وهو الاكثر وعكجه اخراج

فانه يقطع الزلة السائلة في اللدغ على

الرمد

الدم الكثير فانه ربما يراى به غللا حاسيا اذ اذ وقع
اول يوم قد عرض فيه الرمد وربما يحتاج مع ذلك
الى بعض الروداع فيقطر فيها ما من السخن
ويغسل فيمكن من لومه ولا تتعلل من الدودة
اللا بعد استفراغ المواد ثم يذوق العين زهر
الطحشوق الزرقاء المحففة السخوة فانه يمكن
جميع انواع الرمد واما استئصاله و
لمكن الوجع الشديد يدق احد الطرير الصند
به العين وحده او مع سوتى الشعر فانه يعجب
من غم نفعه وسرعة اثره وقيل يجب ان يمد
العين الرمد بالسفوفى باء حار فانه يحفف في
احال لكنه ربما يعود بعد ثباته في مكان
مجب حشيد ان يدخل الحام ويترس رايا
كثيرا ويوم فانه يراى ااما ودر حال السوس

انه ينفع من الرمد العظيم ان يطلى حول العين
هذه الطلاء وهو بالغ قطع سيلان الدم من
ساعة كحاش محرق وزعفران وصنع عرني
من كل واحد اربعة افيون وفلفل ابيض من كل
واحد اثنين يعجن بماء القطر ويستعمل ويتوارى
يدخل العين فانه يكي العين جدا وواحاوي
الكبر نفعه عن جالبوسن حبه في علاج الرمد
ان يستعمل باض البيض مع الكشاف الترميه
وقد ابرأنا هذه الكشاف بغيره الرمد -
فكته من يومها حتى ان صاحب الرمد دخل
الحمام عشاء ذلك اليوم وكلمناه من الغد
بالكشاف السبلي فبرأنا ما صلح الكشاف
اليوم ما مينا نانترا حوا انزروت فرحوا
وسعدوا ارج الزمان من كل واحد حوز افيون
لصف حوز يعجن بعد سحق البليغ ماء المطر

سنة ١٢٢٢

والبف

و ينفق **فان** جاليسون ان هذا الشا
يغلب عليه اللاديه القباضة فخلط منه السيرة
مع مقدار كثير من مياض البض و ما يبرر الرمد
فرؤية زرد و ملكايا اذا اشتغل عند ظهور النضج و
صفة انزروت جرابلين اللامان عشرة
و سكر و نبات من كل واحد ثلثة حشمتج واحد
يسحق كالغبار و يتعمل سيات عجب ذكره الا ان
فر احدى **فان** انه يكن الوجع الشديد
و ينوم العليل من ساعته لوخذ سيات مائيا
سته عشر غفران و اكثر من كل واحد ثمانية
اقبول سته جند ما ستر اثنان انزروت
اثنان عشر يدق كالغبار و ينفق و يخذ من اللاديه
و ما هو فيه اذا توهم كون الورم رجيا في
آخر ابلغ منه ينوم على المكان و هو مائيا
الى جاليسون مائيا سته و اربعون حبة

و زرد كحبا

سيرة

سيرة

مباحض البض واما الرمد لهنفراد من فعله ككسح
 صرناك شديد ووجع كاللكال وعلاجه
 اخراج الدم القليل اوله ثم استفرغ الصفا
 بمطوخ الهديج او البنفج او حب البنفج ثم استعمل
 ما ذكره الدور وشفه طلي اللذين حول الاحقان وقال
 جالينوس قد رأيت قوما كثيرا ابتدات ان يرم
 اعينهم براد اراتا ما في يوم واحد بالاسهال وحده
 وادكان فزادة الرمد قليل ثمغيبه وييل عليه انتفاخ
 الاحقان وكثرة ارمض والرق العين وليس
 الوجع ومله الصفا واحمره فجب ان يثبت
 شربة من القوقا ثم يستعمل الشاف المنيح مباحض
 البض الرقني فانه يبين الدم من لوبه ويغسل الورم
 من ساعته صفة الشاف المنيح خمس محرق مغول
 اربعة عشر ذرا اسفند ارج الصا ص المغول ثمانية
 اجزاء اقلية الفضة المحرقه لغول ستة اشد

لينة من بنفج

شاف المنيح

واقايا وسبل وحنف من كل واحد اربعة وحل
 بعضهم الدند والاقايا من كل واحد اربعون حرا
 واصناف اليه الصنع مثل واحد منها وهذا هو الذي
 مائة وصبر قوطر وامينون مصر وتقطر محرق من
 كل واحد اثنان يدق ويحق بالماء المغلي فيه الورد
 ويشف صنف ثبات ينفع من اللدواع الشديدة
 وليكنها من يوم لكتيا كثيرا وينفع من الرمد العتيق
 ايضا لو خذ كاش محرق معقول وامينون وضع على
 من كل واحد عشرة حرا امر كل اشعر غفران
 ثمانية فليبا اربعة كند رلثة ليحق ويحق بالحب
 ريشف ثم يحل سباح البض ويحل ويحل
 احمام بعد ساعتين فانه يلبغ صنف ثبات
 فاقيا النافع من اللدواع الشديدة والمواد
 الكثيرة وينفع ايضا القروح العائرة الوسخة
 والقرنية ومن احب واجب والقروح العتيقة

سابع
 اربعة اربعين

ثبات واقايا

ن

المرجع
المرجع

المرجع
المرجع

المرجع

وتصلح لمن اضربه كثرة الدكحال ومنفعته اخذ
باليد ثلثا مد برزغفران وقصور الحاش وكاش
محق وصنع من كل واحد انغرس حرذا مر وافيون
وشا رخ مغول وشل الطيب وورد يابس من كل واحد
اربعة فلفل ابيض نصف جزع من شيف وشتقل
بباض البض واما آرد احداث بسب حرارة الشمس
او الدخان او الغبار فقلد به السوم وذا النعنع من آرد
سردل من ثلثا رفته الى ثلثة ايام تبه ولده
الآوردنج وهو رمد عظيم يرم فيه الباض خرس
التمغيط جدوشه والاكتر عن استماع فونه عرق
من العروق المتصلة بالشبكة ويكون دمويا ومكثا
خروج دم رقيق مع الدموع وشدة الوجع وحمرة
العين وصفرا ديا ويعرف من صفرة العين وشدة
الضربان واحمره العليج بفض القيقال وسيل الدم

الى ان يتقارب الغشاء ويحل الطبقة بطبخ
 الهيليج والركمين ثم تقطر العين ماء القعدة
 وحرشيتة تسمر باليونانية سولوش وتختبر كثيرا
 بارض بعد اذ فيمكن الوردنج من ساعة وفي
 الحاد والكبريت حتى صفو البض مع خم الدب خالص
 كالماء ثم يطلى على خرقه ويوضع على العين
 فانه يمكن الوجد من ساعة وفي المعالجات السائدة
 بحق شفاف مائيا خالصا راما او يوضع منه
 درهمان ومن الكبريت او النشا درهم حتى كالغبار
 وينثر في العين فانه يزيل الوردنج من لونه اذا
 وافق مزاج العين صفة شفاف يزيله من
 يومه اذا اتى بعد الشفة يوضع بعد مزاج الصا
 المعقول ونشا وكثيرا او غدة تحففة وشفاف
 مائيا وشادنج غير عدد من كل واحد درهمان

شيف

صنع عربي وكهرا وطين قمر وحضض مكي من كل واحد
 درهم اثني عشر ثلثة زعفران دانقان افنون
 دانق بكل الحفص والافنون ولبن جارية وسمي
 به اللادوة مدقوقة مصولة وتخذ منه شافات
 مفطرة وعند الحاجة كيك سباض البض ونقطة
 في العين او كيك ماء عصر الازع كان له البطر
 فيكون اجد في الحرب جدونه عن مواد غليظة
 لا تخلو عن حدة ما وعلاجه ان يعقب الحفص في
 عليه رب الزمان الحامض ويكر ثلثة ايام فانه
 يعلو وير الحرب الذراعيا الكمالين علاجه
 وينفع من ان يعود او يعقب الحفص ويدر عليها الحفص
 المسحق كاللحم وكر ساقه ثم يام فانه يقطع
 اصله وما يعود ادا او يتجمل رما دسغ اللسان فانه
 ينفع عاجلا في الطرف من نقطة حمراء او سوداء بطر
 في العين بسبب انفجار عرق من العروق الى فيه

الابرار

في الطرف

العبدح يحجم على النفقة ثم يجعل الثمنان الخضر
 والسكك المملح فقدر مع الماء اخل الممزوجين
 وقيل دهن و يوضع تحت خراذ ارتفع البخار
 اكن المطرف عليه وفتح عينه بخدايه فندفع
 عنه ويزول الطرف في الوقت وحيات الطري
 اجود ما جربناه للطرفه ان يوضع الرش الطيبه تحت
 الفراخ ويصرف العين منه فانه رباريل الطرفه
 من وقتة وخاصة اذا كانت حديثه واما
 بها بسرعة الدكن ب على بخار ماء الورد واخل
 الممزوجين في السباض اما الكاين بسببه
 قد اندملت ففرك الكرا واما ما حدث براك
 فربما يراه به بسرعة هذا الدزور اذا ذر به بعد
 النقية سحقوا وزيد البحر وبع الصندل وورق
 ونبات البوية يعجن بماء قد طبخ في كل رطل منه

في العين

زقوة

عشرة دراهم ما يبرك وسلكه ورج وكحفي في الظل
 ثم يسخن ويرفع وهذا ادواء شريفة صفة دواء الفرس
 من ذلك يؤخذ بول الصبر ويطبخ في قدر نحاس
 حتى ينقى ثم يلقى فاذا حثي يسخن ويخلط ببلح
 ويعجن بماء الرغفران ويحبل في لو طقة من طين
 ولو قد تحته النار ثم يخلط معه من المكنك
 ويحبل به العين فانه لما وصل الساقض اكد
 والعين من غير ان يضر بالعين وذكر صاحب الدرة
 ان النخلة الدرس اذا تحفت وحلظت
 واكتحل بها فلتقت الساقض وازالة من ساعة
 وقد يعرض للعين بسبب كثرة الرزق والشمس
 الفاظ غداوة تسمى بالعين وعلاجه
 اعلى ما قاله الارزقان ينسج الدقون المصفي
 ويطلق به العين ~~مات~~ وقد يكون لعقب

باعت

أجلس عند النار قال كان بعقبه ثيابا
من الطعام المبلغم ويخجل من البهيلج الكاهن
فانه يراى الوقت والعش وهو
تعطيل البصر بالليل حدوث هذه العلة عن
سائرات غليظة والذكر العلدج يستفزع
بالقوتايا ويحجم على الساق ثم يتخجل بما يروى
الغش الذر قد عطف بالفت فيزول في
السرعة مدة وهو ما عاجل النفع ان لا يعرض
ويعطس ثم يوضع كبد الماعز المحرق ودارق
وحصص من كل واحد درهم رنج درهما
صبر قوطر درهم ونصف عجن بالجم الغني
ويطلى على آنية حاش وتترك حتى تجف ثم
يسحق ويغسل بماء الازواج ويصفى كما ذكر
ثم يصول ويخجل به العين فانه يزيل الحشا

في يومه وما قد حارب في العشاء، الاحتمال مرارة الله
 فانه يزيله من يومه ما ذل الله تعالى وما كان بعض
 اللطباء ان الوضوء كان له يصر الكواكب في القمر
 بالليل فاسط نوزل داني طباشير مع دهن
 البنفسج فزاد بعض الروية فركت اللبلة فاسط
 ثمانية ذرا ابراما ودر بعضهم انه اسط بعد
 من الكدش مع دهن البنفسج وهذا اقرب الى
 العيش في الرأق الاحفان بالليل قد را
 قد الدير في الله سره يستعمل في ذلك الشيا والدم
 اللين مع العلي المحكوكي على سباء ورد
 فكان براء من يومه في الكثرة وذلك انه ينفع
 من ابتداء الرمد حيث كان مكدرا بعد
 يمنع من ايضا المواد الى العين اعلى
 اللذن وودج اللذن اذا حدث وجع اللذن

في الرأق الاحفان
 بالليل

اعلى اللذن
 وودج اللذن

عن رودة ويدل عليه برد الملمس وثقل الرأس فالحل
ان يغلى اخف بزيت ويطبخ اللادن فانه سكن
وجها من ساعته ودر ان كبد احمار اراد ان
و حقت و خلطت بسبل هند و جعل منه في
للادن سكن وجع اللادن البارد على الكحل
وقيل زيت العفارب النفع الاثني لوجع
اللدن وعصارة الداب اذا خشت مع قشر
الرامان و قطر اللادن سكن وجها البتة واما
الكاهن بسبب الحرارة فربما يكون بسبب
ان احمل اذا قطر مراراً وتداول مقدار كثير
من اخشاش اللطيب نافع جداً بانزل ذلك
من ساعته بالترديد والتخدير معاً و اذا حش
وجع اللادن عن ضربة او قطة فالحل
ان ينقع قطعه كندر ابيض في اللبن حتى يغلي
و يقطر فيها فانه يسكن على المكان وقد

الحل
بالحل

احرار
الغليظة

كذلك وجع شديد والاذن يسير بالغليظة باردة
ليستن والصرائح وعلاجه ان يؤخذ تراب
فيطلى به ثقب الاذن ويترابا بقطنة فانه
يهديه من ساعة ودقته او يؤخذ من دهن الحنظل
والبا سمين او قية ويلقوه قلب الغنصل المشور
نصف درهم اسود رليون دانقان فلفل ابيض
دانق فلفل دانق بزر الداب دانقان ورد
درهم بابونج نصف درهم وفلفل المجموع الى ان يحمر
الدهن ثم يصفى ويجعل عليه مثله فدهن الناردين
ويلوث به فتيكه ويدخل في الاذن فانه يزيل
ذلك من يومه وما ليس ذلك عاجلا يخرج
المحرق اذا جعل في قطنة وادخل في الاذن
وقد كذب بسبب دخول الماء فيها وعلاجه
ما سذكره في موصف الطين وهو

الطين

يسمع الانسان من خارج يكون ذلك امان
 حاسة السمع وعلامة اشتداده عند اكوع
 واخوها وعلامة ينفق الدفون اجميد بالماز
 وتقطر من اللذان فانه يسكن في الوقت ويكون
 بسبب خلط ساذج وعلامة ان كبد
 يعقب النخم والتسلي والنوم على الدسل وعلامة
 السكند بخار الفوج وسفرداء الفوج ووضع
 فرقت اللذان فانه انفع الاشياء لذلك عند
 اللدقين وما يزيل الطين في وقت ترائي اللذان
 اذا قطر من اللذان مدا فاما الحلي اذا كان مزاج
 الحليل حارا وبالعسل السكون بارد او مال
 بعضهم ان رماذ الصراصير السود اذا اذغ
 ببول الخنزير او ببول البقر الراعية فانه يزيل
 الطين من وقت كنهه ربما احدث وجبا
 من اللذان في الصم اما الصم الحقيق وهو

في الصم

في الصم

المولود

والا لظن

المولود فخرج عن كتابنا واما الطرش المزمع والكا
ببب اسهاكت الدعشيه فليس بحيث يراه
هذه المعالجات الرحن دكر وما له محاله واما
براهماته ما كان من الطرش حديثا ومادته
ليست قوته جدا لكنه قد يتفوق كثير الان يتجمع هذه
الدودة في المناسبات ايضا قالوا اذا اعلی تحم
الدغفن في خنطله فارغة من سحها وقطر في اللذان
الصغار ازال القسم المزمع عنها واحد في سرعة
او يوحده شيئا في سقاوله من لورق وشن و
خزل ويدخل في ثقب اللذان ولدي يخرج الى ثلثة
ايام ثم يصوت في اللذان بصوت عال جاديل ويعقل
ذلك فطلة متواليا ثم يصوت فيها بصوات نفثه
وآخر اللد امر اخف فيها بالبوق فان السمع جع
ان ذلك عالي وقيل انه من المطوخ فيه اصل
اكتظلي اذا قطر في اللذان ثلثة مرات تنفع

ا
اصح

من الطرش وقد ينفع منه ماء الفجل المعصور وحده
 ومع الملح ونحم الحنظل الغير المملح بماء الموميا
 ممدوح جداً وكذا الدهن المستخرج من الدبيل
 المخل في دهن اخل الى ان ليود في مغرفة حديد
 واما الصم الكاين عقب الحيات الحادة فلهذا
 استعمال هذه اللدونة فيه ويكفر فيه بلبس الطبقة
 بمثل الحيار شبة والسما ولو عرض لصاحبه احد
 مرار زال بذلك صم على ما قال القواط دخول
 احيوان في اللذان علامة ذلك الحاس بيب
 احيوان وحركته وعلاجه على ما علم بعض
 ان يقطر في اللذان القطران فانه يكثر حركته
 احيوان في الحال ثم يموت فادس الوجع
 ان يعطس بمثل الكندش وميك الدنف
 فيخرج احيوان المست وذلك يخرج
 الكندش الواقع في اللذان من حجر وعنف وقت
 يخرج ما يوضع ثقب اللذان على دنف

حيا شبة

زحل احيوان في اللذان

وينقر عليه من أسفل نقرة بعد نقرة وذكر بعض الأطباء الهند
 أن لحم البقر إذا جعل منه سيرة وثقب اللذن صح
 منها أكلها وإن كان حال دخول الماء في اللذن علاج
 أن يوضع وثقب اللذن ابتوت من عضبان
 الأزيانج ويقتض فانه يخرج الماء سريعاً أو يقطر
 بخب بر در ويجعل طرفه وثقب اللذن ويشغل
 الطرف الآخر فيخرج الماء وقد ذكر بعض الأطباء
 أنه لم يجمع فعلاج ذلك المص تشيف سحر أن
 يصب فيها ماء خرميلي ثم يعلب فانه يخرج
 الماء الأول والثاني وقد رت وكتاب
 مجهول نقله عن ما برجويه أن تخم النخل إذا
 ديب وقطر في اللذن الترخل فيها الماء سكن
 وجهاً وإحمال اعلل اللنف والاعاف
 أما ما حدثت بسبب ضراع شال فقلما يبرأ
 ولا غير ذلك فإن كان في يوم ما جوز فلا يشتر

زحل الماء في اللذن

اعلل اللنف
 زحل الماء

ان يحبس اللاذا اذ افرط جدا وخفيف سوط القوة
فحينئذ يكب ان يوضع محج بالباركت يدي
المعروف من احيات الذر رغبته فانه
ليكن الوقت او يوضع على الراس الحصى السموي
المعجون بالجل مبردا فيقطع وحلوس المعروف
والماء البارد جدا ربما يقطع الرعاف سيما اذا كان
الزمان صيفا وذكر ان قنار الحمار اذا سحق مع
زعفران وكافور وعجن بالجل وعلقت فيه شامة
يشبه المعروف ينقطع عنه الرعاف من دونه وما
يقطع الرعاف في الحال ان يحرق عراة السمك
ويجمع مع مثله كافور وكميط بالجل ثم يلوث
به قسلة ويدخل في اللانف قبل لوحد في القصة
جاء رحر اذا شئت ذلك الحصى صاحب
الرعاف فحبه في الحال ولا يعود دام معه
ذلك الحصى كاس الزرنيخ واللاف

شيئا يابسا فانه يسكن في الوقت قالوا لو وجد خور الكبد
 ويخرج زهره ويرفع فركوز في حار جديد والى زهر عليه
 تراب الفخار فهو احدث وشد راس اللوز بحرف
 ثم يسخن كالسبا و ينفخ في اللانف فانه يحبس الرغاف
 على المكان ويكتسب الكواض اذا اخذ صنفذ او
 حلزون ويدق كما هو مع سله دقاق الكندر ثم
 طلى على اجهته والمنحرب انقطع الرغاف من
 ساعته يحول اللانف علاج ذلك ان يقر
 اللانف جدا من المخطوط ويغل نالزاس الى كافي
 ثم يعط فيه ثمن افراص اندر خورون محلولات
 طيب الريحه فانه يزيد ربحا او ينفخ في اللانف
 بعد غسله بسبل الطيب مسحوقا فانه نافع جدا
 اللانف يطلى على اجهته ومقدم الراس
 ماء يعله احما، بدس اللوز او دس القزع
 ويستثنى من ذلك فانه يلبغ النفع غاية
 اعدل الشف والغم واللسان واللسان

اجل اللانف

علاج اللانف

اعمال الشف والغم واللسان
واللسان

تثق الشفة حدوث ذلك من البسوة وعلته
 ان يطل الشفة بالورد والكثير المسحوق مع
 خم وجاج طرافة يزيله سرعة وينفع منه ان
 يد من المفخدة بمثل دهن النضج واللوز ويد
 الترة يد من اخضر خاصة نافع والصوران
 وهو شق والنفتين عند اللذين يمنع من
 ان يتفتح الفم على ما ينبغي ويولم علقه ان يكون
 الموضع كجبال ان احامض بال لونه احمر
 ويوضع على الشق ويصبر على احراقه فانه يبر
 به سرياً والنج يكون اما الف واللسنة
 متعاد او لا تأكل من اوتى تركه المعدة او الحمر
 اوله وراح حار والنفث اما الكان
 بسبب زلالته وغفها فقلدها
 القل فقول ليد به بالحم القاسد ثم
 التمنض بالجل المفلى فيه اطرافه لاس

والصوران

الزنج

الدم

25
 الاخضر مع دهن ورد وصفة الفلد منقول المانع
 فذلك لوخذ لوزة جبه ودر صاف من كل واحد
 ثلثة زنج احم واصفر و ملح اذرا الى واما قبا
 من كل واحد اثنان ونصف نبالى عزال
 لونا در ثلثة جزى سحى ناعما و سخن كل اللس
 اللس حلقا سخنا و محقق و الظل و سخن عند
 احاطه و استعماله بان ملق على اللصع عرقه
 كان و يغمر فخل عسقى و يلوث بالبداء ثم
 يدلك بها اللس و الغور رفق الى ان يدرك
 ثم يتمضمض ما ذكر فانه ينح فرقة او مرتين و قد ذكر
 ان القلى و صده اذا سخن و جعل على العقوة فلعها
 و استلهم الصم و اما البحر الذي ليس
 مشاكل فطلاجه و ملق ذلك الس و اما ما
 بسب حرارة المعدة فطلاجه فطلاجه اشتداد

من عوارضه

عند الوجع والجموع وسكونه عند تناول الطعام
 وعلاجه ينقر نقيع السمسم أو الكزبرة المنقع
 فانه يسكنه وان كان بسبب اجتماع البلغم في
 المعدة فعلاجه بقاؤه بعد الدمل وسكونه
 عند الجموع الشديد وعلاجه القرمالماذ والملح
 ثم تناول الزنجبيل المر أو الصخر المسحق المحرق
 بالزبيب وموضع الدار حنظل والدرمال فانه يقطع
 ونوبه واما الكاس من مشركه المحرور ويدل عليه
 حوض احلظ ما يله الى التقيض عند الشخخ والتشخخ
 فعلاجه ان يدق الزبيب مع اطراف الاسك
 وتناول منه قدر حوزة فانه يبرأ في الوقت
 واما البحر الذي يكون له فراح حار في القدم فعلاجه
 استناده بعد اطلاق الفم مدة وعلاجه
 السواك والمتمض بالجل وبماء الورد في

باصطالح

بل في الكلام

سبعة اشياء

الغنفل

الحصل صفة دواء مانع من جميع ضفاف البحر
جوز السرو وثمره العرعر يدق وبعجن بالزبيب
المدقوق مع عجمه ويزرب جوارش مانع للسلغم
اطراف الكس ثلثة آبلج ونبيل وسعد وقنور
اللاترج واذفر ومصطكى وكس موك وقنفل

من كل واحد جزء بعجن بالزبيب ويزرب **والفصل**
في المرض وهو خدر عرض الكلى سيما
عند تناول الشياء الحامضة وعلاج مضع ورق
المشش الرطب وان يدلك السن بابارج ففرا
فان يزيله فان لم يخف فيه كسيرة من
الرياق فبراء وكل ما يلبس ويضاد الحموضة مانع
والمليح اذا دلك به السن ازال المرض من
وقته وكذلك الثقله الحماة وفي **الطبر**
خبر ما يتعلل في المرض الثقله المباركة فانه
يزيل المرض من وقته وذكر بعض الدوايل

ان الصنع اذا دق مع ورق الدار ولبه
 ازال الصرع من رفته ومنع صفة البض السمير
 احارة جدارها به به سرعة ككالك العمور ووجهة
 بعض فاصول الانسان تحل في الانسان الصبر
 على المصنع ساعة وعلله بعد تنقية الانسان ان
 بالجل الذرق طحبت فيه اصول الحماض البربر فانه يزيله
 من غير كس فاصول الانسان قد يكون وجع
 الانسان لسوء مزاج فالس او اللثة من علة
 طهرته من مأكلي او تغير لون او دونه واللثة وقد
 يكون مع مأكلي وقد يتبدل اسن ايضا وانك
 ذلك اكثر الاطباء فاذا حدث وجع من دم
 يظهر معه مأكلي وكان على حرارة وعلته يكون
 عند تنفص البارد البارد فخلطه ان تنفص
 بالجل والماء ورد بترقا وان يوضع قطعة حمراء
 على اسن الوجع الى ان يحذر فيسكن الوجع

ككالك العمور

فاصول الانسان

هو حمراء اللون
 في الاطباء

ورثان حسن
في انما حسب عليه
في انما حسب عليه

سريعا وان كان عن برودة وتبدل عليه الاستراحة
الحارة فغلاصه على ما قال الرازي ان ياتخذ المورخ
وتلف فقطنه وتبل بالماء ويدق بين حجرين على
الجليل فانه يكن على المكان او يوضع وزل فراط
من السكر والعسل وتلف فقطنه وتوضع على السن
ويحفظ البوارق من وصول ذلك اليها قال صاحب الدرر
ان السموم اذا دخلت به النض والليان الوجع من
مادة ماردة سكن وجعها من ساعته وقال بعض
الاطباء انه يوجد في ريل اليد عظام اذا حدد
رؤسها وشدت به الالسن الوجع فريد مر فانه
يكن وجعها من ساعته ودر بعضهم ان ورق
الكبيج اذا اشدت به العضد الرزحان
السن الوجع سكن الوجع من ساعته غير انه
يقح العضد وزعم بعض البحريين انه اذا وضع
الثقل على السن الوجع سكن وجعها من حال

علاج النض والليان الوجع
من مادة ماردة

وكنيت الدرة اصل الكبر اذا غصه اللسان
 بسنة الترفها اللام سكن لوقتة صفة دواء مانع
 برز الهليون الموضوئ واصل الحماض المدقوق
 يعطيان تجل خروما وورد عليه خضفه ثم كطط معا
 قليل مبيحج ومضض يدك فانه يسكن وجع
 اللسان وراحال صفة دواء اخر يسكن وجع
 وراحال يؤخذ خمس هنان ثوم وكندر وكندر
 مشال وقضبان من اللسان طول كل واحد منها
 ثمان اصابع يدق ويلقى في قدر حديد و
 من اخل قو طول ويطبخ ويحرك بعقب صوب
 دهن خمر نذبه البضف بمسك والقم فارتا
 ويغفل ذلك الى ان يغزل الدواء فانه يسكن
 الوجع **في** الارز وراحال ووجع
 اصول الكسحج او ورقه واخلق اللسان في الموضع
 والعاقروك والطفل والكسحج والسبل

صفة دواء اخر
 اللسان من ساعه

28
والزرزراوند الطويل واللذخ وسنم الحنظل والسنك
والسك والمبيح ينفع سحقها ويزق ما يصلح للسنك
الوجه فمسك وجعها من عده غير انها نفعت
السن وكحلته تنوق كليله يزيل مهاثر الى التهن
وما يسكن وجع السنك فاسرع وقت كي السنك
بال بوضع ابنيه وبقعه من كعب الى السن
وكم الحديده الموضوعة كذلك ويدخل والدينويه
الى ان يصل الى السن وكر ذلك فانه سكت
ونفقت السن واداك مع وجع السنك
ماكل فافضل المعاليات القلع اما بالحديد
او بالدينويه التريزه صفة دواء ذكره محمد بن
كرزبا، لوخذ ماء عروق النوث الصيفر وبجند
والشمس وخام وتوضع على السن فانه
تقلع والوقت اود لك اصل السن
بالعاقرة المسحوق المعجون بكل حمصا دق

ما عجن دقیا بلسن الشیرم ودرعه حوالی السن شست فانه
 تعلع السن واما اداکان وجع اللسان بسبب الدود
 المتولد فیها ولسن کف بمسح فخلت شتاد
 الوجع مارة ولسونه افوز والکراحة بان یقتض
 ذلك السن بالکبتین قضا شیدا وعلل جبهه
 لوخذ مرکی جزء رماد الشیخ والقطران مرکی
 واحد جزء جوز مثل الحمص یدق ویعجن ویجعل فر
 الثقبه فیقتل الیدیان من دقته وایلع من
 ذلك ان لوخذ من الشیخ والرنج والرش
 والمراجز وادواء یدق ویغلی الی ان یسجن انخل
 ثم یجعل من ذلك والثقبه فیقتل الدود ویکال
 فزید السن ویهو غلط السن اکثر ما یسفر علی
 ذلك تناول النوم سبب الموش منه فانه یؤثر ویر
 اثر ابناً ثم یبر ابعده التکرار علی ما ذکره الطبر
 تغیر لون اللسان انه قد تغیر لون اللسان

تغیر لون اللسان

فرغ من وقتة فيصبر اصفر او اخضر او ياد بخانيا وعلقه
 ان لوخذ زبد البحر والملح والسكر احراده
 مساوية لتحق وتلك بها السن فيفضل اللسان
 من ساعته استرخاء اللثة هذا اذا كان من
 غير عفن فيذرع على اللثة فوفل وساق وبتقص
 بجلى العفصل وان كان مع عفن من دجاج
 ما قد ذكر في باب البحر تغسل به الفم قد
 يعوض للمخنة واللثة والتهفن واللسان
 انها اذا مرت عليه اليد تغسل عنها اظفار
 رقيقة من غير المظاير وذلك ما من ارباب
 مادية كثر بقاء البحر او بدنية كارتفاع
 بخار است احلظ لئلا تارة من الحدة وعلقه
 شرب نقيع الاجاص والمصنوع بالخل المعلى
 فيه الكس والكلبار والورد والطفل اذا
 له ذلك ينفذ علقه ذلك في علاج مسجون
 ثم عند بلبن المصنعة فانه يزيله فلو لم

استرخاء اللثة

تغسل به الفم

قوة اللسان

حرقه اللسان اما ما حدث في الحجاب اعادة فكلية
 المتخفف بالعصارات الباردة الرطبة واللحبات
 وان تمسك في الفم لوزا حار مع قليل من لحم
 واما اذا حدث حرقه اللسان بسبب دواء
 لذراع فكلية المتخفف باللبس الحامض فانه
 ليس كذلك في الحال ولو تورم اللسان ايضا
 عاد الى حجمه الطبعي اخلل في الكلام يكون في
 اللسان لعنة خلط بلغم واما الكامن من بين
 فخر البر وهو خارج عن هذا الكتاب قال
 بعض الاطباء انه اذا اخذ من لبس من المحول
 المعروف بانقر ديا وذلك به اللسان
 طهر اثر نفعه في الحال وليس له عدل في ذلك
 وقد رأينا في زماننا هذا من غرض عليه الملك
 واما يقطع لسانه فلما قطع لسانه فلما قطع
 لسانه ولم يمكنه الكلام طلب استخراج
 وقطع من اطراف لسانه فخر صار حاد

اخلل في الكلام

الباب الثاني

واختلاق

الرأس على هيئة لسان الطبقة فتكلم بافصح
ما يكون **الباب الثاني** في معالجات
امراض آله النفس والآله الغذاء اعتدال
أخلق واختلاق وهو خلق موضع في أخلق
سبب مادة ضاعطة موزقة أو غير موزقة
وعلاجه ضد الغفلة فإن لم يخف ضد الغفلة
الذات تحت اللسان ثم يؤخر رزق التوت المحل
أو بصارة أكلت فإن عظم الدم يؤخر رزق الكلب
الذي يفضله الذي قد أكل العظام مع رزق الثوث
فبما سرعان ويخلص من الموت وهو عجيب
أن يحبس الكلب في بيت يومين أو ثلثة حتى
لدا ياكل شيئا من العظم ثم يأخذ حظه ويستعمل فإنه
أن لكل لحوم الدواب والهوام كان لا يؤخر
حظه فأنه دابة جالسون الحبوط
بالأرواح التي تصيد النجس إذا اختفت
بها شبع أفاعل ثم طوى بها عنق من الخواشق
الأن

بر سر منة العجب العجیب و قد ذکر ان لحم الخفاف المقد
المسحوق اذا تمزقه وزن درهم فانه يبر الخفاق
ما تسمى عین یحی اذا علقفت علی صاحب
الخفاق خفف ارجته قد حوزت فجلد غیر مدبوع
ابيض بر قبل عند الخفاق برعة قال ثم یحیی الخفاق
الخفاه علیه کلود عنق قد سحقت و خلط بها
شمن کافور و ورق الدلب فانه یبر ابرعة و ذکر
جالبینوس ان الطایر المسمر صواعول اذا احرق
و خلط بماده بعض العصارات القابضة و غیره
خلل الخفاق لوقته ریحاً و كذلك ان طلی من جرح
الغنق فعل مثل ذلك و قد یزد مد لب کثیر من
کالتافق و المالمق و خلل الخلق و الخلق علة ذلك
غم و ارب و زرف رم و خصوصاً ان یوض تعقیبه
که رعالق التعلیج ان امکن اخذه بالاصبع
و اکلبتین فعل فان کان یبعدا عن الطایر فعمله

و خلل الخلق و الخلق

ان يدخل الحمام الحار جدا او يدثر فيه ويصار للكلب
والعطش الشديد ثم يوضع في الغم قطعة ملح و
لا يبلغ ماؤه هذا العلق الى خارج طلبا للبرد
او تبغ غز بالجل او يوضع وزن درهم من الزباد
التراب الباقي ويدق ويغري به مع خل حمرة فانه يحذر
في الوقت او يجمع اخلا مع البودرة فيقطف في
الوقت الى الغدة ثم يهلك ليعطى الحرارة وذلك
الدرة العلق اذا نشأ واخلق فذخنة كبرت
واستشقت ذخانة فانه ليقط ذوقه وكيفية الخس
به ان يوضع قصبه خضراء طويته ويجعل في طرفها
بيرة الكبريت فيوضع على النار والطرف
الآخر في الغم وتنفس الى داخل حتى يدخل الدخان
اخلق فان الحلقة ساعة بغير الكبريت تقط
محبوبه وان الطر ليس الاصلح في
قله ايرسا يمتحن منه وشرب اما بالدهن
او بالجل فانه اذا وصل اليه ذلك مات

وتقل عن الفاضل الى ما بهر انه قال اذا اهرق البصر ^{خلط}
بمنه من البصر الخير المحرق ومثله ملح وعجن ما به ورق
اللازاد وحنت ومك ذلك في الفم ساعة فانه يموت
العلق من ساعته وفاكوا ما لقط العلق من ساعته
لتعمل تراب السارده اذا جعل في الماء واسعط منه
وذلك من احوال الغريبه في الزايش والخلق
انه قد ينبت في اخلق سوك او نبطه عظم ويولم احد
علاج ذلك ان لوخذ لقم كبره لينه وبيع فانه
ربما يخلص الناس ويدفعه الى المعدة فيخرج
النفط وافضل من ذلك ان يربط في كبط
قوة وبيع فاذا حاورت الناس في قليل
ما حار فاذا رت الكس في خذت ربعه فيخرج
الناس معلقا عليها واد اكان الناس غري
سطا با فحلاجه لطات قويه على القفا ويخرج
الماء الفاتر اعديل الية في انقطاع النوى

في الزايش والخلق

اعديل الية في انقطاع النوى

علاج ذلك ان لوخذ عصارة الكرم فيطبخها مع العسل

ويعلق بها فان هذا دواء منج يرفع من ساعته

والسعال من بعض الأطباء انه اذا دهن

السعال

المفردة ما ترد دهن كان يسكن السعال البتة وادأ

حدث عن الرطوبة فعلاجه ان يشرب قليل

من اكلنت الطيب مع صفة بعض ثمرات

منه سريعا او بزر ورن درهم قد دنا

فانه يرفع والكافور عن الصنف العالج يتناول

القراصيا وصفه فبراء وراسع مدة واصل

اذا عرض لهم سعال فعلاجهم ان يشربوا من

الضلع المحففة المسحوقه فانها يسكن سعالهم

عاجلا او يطوا قليلا مع ماء قشور الخشخاش

فيشفي سريعا ونيل الصباغين محمود فيهم

وحسب المنة والسعال المغلق بالليل وهو

ما يرفع من ساعته صفة مريضة

والاقل

والاقل

وافضل وبارز بالسيه كجب كالمش وشراب
 وهو صاحب الدرّة انه اذا اخذ بالسان
 المنور قدر اوقيتين وقرع على النار وطرح فيه
 اميض ويترسب فانه يكن له حال القوي في وقت
 وتبطل عند حدوث الحال صفة دواء ينفع من
 الحال الرطب هو منج من شفقة من ساعة
 بارز وبيع واصل السوس اليابسة وقشر الصوب
 من كل واحد اوقيتين راس وافضل من كل واحد
 اوقية يعجن بعسل مطبوخ وليقر منه مقدار حبة
 مثلت قواش من ماء الحسل فانه ينفع عاجلاً وكس
 في الربو وضيق النفس وانتصابه قد كثر امثال
 هذه الامراض من غلبة الدم وكثرة علاجها العصد
 واكثر ما كثر من الاطلة بالباردة العنيفة
 وليس هتاتها هنا وانما كثر من غلجها
 ما كفف عن المرض شدة اعراضها ليس العلاج

في الامراض الحادة

الناس البالغ لها فانه لا يليق بهذا الكتاب قال
الشيخ الرئيس اشتد ضيق النفس والربو وضيق الصدر
ينخذل لوخذ من البورق اربعة درهم ومن الحمر
درهمان ويشرب مع خمسين اوقا ماء العسل فانه
ينفع من ساعته وما هو بالغ النفع عاجل التأثير
شراب القزوين وكذا انشر الحلبه وصفته ان
لوخذ من الحلبه رطل ومن الزبيب المنزوع النوى
يغسلان تحت اصافهما من الماء الى تهرأ ثم
يصفى وترى منه قدر اوقته و نصف كل مرة
بعد ان تسجن فانه ينفع نفعاً شديداً
بجوز يوسع النفس من ساعته رزنج اصفر
وزر او نذ طول بالبوته يدقان ويحبال بسمن
البقر ويندق وينجز يدق فرقع و يصفى
الغم خردخل دخانه اكلق صفة اوراق
الرزنج النافعة والربو الموسعة للنفس من
ساعته رز او نذ و مر و صفة سائلة من

من كل واحد جزء زنج مثل الخمس يدق وملت
 بسمن البقر وحب كالعدس وبنجر واحدة وبنجر
 الصا فينفع سعالاً وفتح الدم وهو خروج
 الدم من فوق اما بالسعال او بالتخفق او غير ذلك
 العلوي يفتح السلق ثم يترى ما يعلقه الكحل
 فر يوم واحد مرات كثيرة بان تضع وبيع ما
 فبرا فر يوم او يومين محرب ورايحس في الحال
 او يوضع القصار المرقط و يوضع كف من سال
 اكل وكف من الحبة الهيس و يغلى خمره و يوضع
 ذلك الماء اربع اواق و يترى مع منكه شاقيل
 من هذا السوف كبريا وطين ارز و قير و محموم
 كل واحد درهمين طين شاموس ملته و رد و انا قيا
 و زربان اكل من كل واحد ثلث درهم كندر و ز
 الارمان البر من كل واحد درهم ونصف يدق
 و يخل و يرفع فانه دواء بالغ يقطع نفث الدم

نفث الدم

من يومه ^{عضاه} استعدا ^{عنه} اذا لم يكن معه حواصة ^{عنه} من
 الباطنة ^{عنه} واما اذا كان مع حواصة ^{عنه} فلا يتغير ^{عنه}
 اللدونة بل يقتصر على الحليات ^{عنه} كالنفس ^{عنه}
 والدهن ^{عنه} وامثالها ^{عنه} واما الكاين ^{عنه} من العلق ^{عنه}
 ما من ^{عنه} العلق ^{عنه} اعلل القلب ^{عنه} فالحقل
 احر اذا حدث خفقان ^{عنه} وطهرت ^{عنه} مع علاماته
 غلبت الدم ^{عنه} فخلجه ^{عنه} العضد ^{عنه} واخرج ^{عنه} الدم ^{عنه}
 وضد الصدر ^{عنه} بالصل ^{عنه} والماء ^{عنه} ورد ^{عنه} الكافور
 ماء التفاح ^{عنه} برد ^{عنه} او حلو ^{عنه} الحش ^{عنه} والمواضع
 الرطبة ^{عنه} الطيبة ^{عنه} الهواء ^{عنه} وتناول ^{عنه} اللدنة ^{عنه}
 العطرة ^{عنه} كالزكش ^{عنه} الملق ^{عنه} فيها ^{عنه} الفرح ^{عنه} والتفاح
 والتوعية ^{عنه} المعولة ^{عنه} بالكرتة ^{عنه} وماء ^{عنه} النعومة ^{عنه}
 بسرعة ^{عنه} وما ينفع ^{عنه} عاجلا ^{عنه} اخذ ^{عنه} المفرج ^{عنه} على ^{عنه}
 الصفة ^{عنه} ورد ^{عنه} وطب ^{عنه} ولولو ^{عنه} من كل ^{عنه} واحدة ^{عنه}
 ينلوف ^{عنه} ويزر ^{عنه} القبله ^{عنه} وكرز ^{عنه} بابه ^{عنه} وكرز ^{عنه}

من يومه استعدا
 الباطنة واما اذا كان مع حواصة
 اللدونة بل يقتصر على الحليات
 والدهن وامثالها واما الكاين من العلق
 ما من العلق اعلل القلب فالحقل
 احر اذا حدث خفقان وطهرت مع علاماته
 غلبت الدم فخلجه العضد واخرج الدم
 وضد الصدر بالصل والماء ورد الكافور
 ماء التفاح برد او حلو الحش والمواضع
 الرطبة الطيبة الهواء وتناول اللدنة
 العطرة كالزكش الملق فيها الفرح والتفاح
 والتوعية المعولة بالكرتة وماء النعومة
 بسرعة وما ينفع عاجلا اخذ المفرج على
 الصفة ورد وطب ولولو من كل واحدة
 ينلوف ويزر القبله وكرز بابه وكرز

من كل واحد اثنين عصارة ابن سينا
كافور مثله كحج بشار التفاح والسكر الطرذ
فانه غايه واما اخفان اكاره عن الصفرا
فعلجه ذلك العلج بعينه الداء كحب الين يكون
افراج الدم فيه اقل والغرض انه ليس جميع
النواع الغرض ما يقبل العلج فصله عن ان يكون
قابلا للعلج بسرعة واما يعالج سريعا ما حدث
بسبب جوع شديد او استفراغ لا فرغته الدور
وعلجه تناول الغذية اللذيذة المتعشة
الروائح كاللحم المشوي المالح واللذينة السريعة
الانضمام الصالح للحموس المقوية مثل اللحم
وشم الطين المدخن المسلول مما ورد وخرج
الماء البارد جدا وشه مع الوجه وتناول
الحلابة الباردة وشم العود وورد والمهك واللبنة

الغرض

المتخذة بالدفاوية فان هذا التدبير سرية عاجلة ان
 وذكر صاحب الدرّة ان احمار اداشم الخضر عليه
 انتفش من وقته اعلال المعدة واطاع المعدة
 اذ كان وجع المعدة بسبب راح غليظة او
 احلظ بلغمه فعلاجه ان يوضع حجر النازك
 على الرّة بحيث يشمل على شتر كثير من نواحي
 الرّة فانها تسكن واما ال سكتيا عجا واما اذا
 حدث وجع المعدة بسبب تناول اللد فقول
 فعلاجه ان تقر نصف درهم فتغل فاكه
 بوساغة واما اذا حدث عن احمراره فعلاجه
 سقر الارب احامض مر داف الغاية ونوع
 او جاع المعدة صعب بعض عند تناول الغذاء
 ويكون مع اتوع وغشيان وعطش ولا تسكن
 اللد بالقر وعلاجه تناول سكتين جالسون
 وصفته ماء الفجل من سكر من خل

في وجع المعدة

صون سكتين جالسون

ربع من فلفل ودار فلفل ورنجيل من كل واحد اوقية
 يطبخ على اريق ويزيد واما هو يبيع النفع
 عديم المثل سعوف لما ركبناه لاجل من التوراد كما
 قد عرض له السبب ثم ما غلظت على عطش شديد
 ناله فربعض الدخار ضعف فمعدته ثم عرض له
 هذا العارض وازمن فاشربنا اليه ان يتناول من
 هذا السعوف كل يوم مثقالين وصدده او يرب
 السفرجل فبما من علة في اليوم الثاني ثم انما
 صفة رنجيل ودار جبر ومصطكى من كل واحد
 خمسة حبات وقرور الدرر والفتق
 من كل واحد ثلثة سعد كوف وبارون وشل
 وقرنفل وفاقله ووج وعود من كل واحد اثنان
 يدق ويرفع في القرو السعوف والغشيان و
 احده ثلثة هذه الدوا عرض عند حلا والمعدة من
 الغذاء فلهذا استعمال ما يطفئ الصفرا كرت
 الارمان والسفرجل احياء مصين والنفذ

صفة السعوف

في التوراد السعوف والغشيان

فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان
فمنه في فم الانسان

ما رزقته واحصيته وامساها واما الكاهن
عند الاملاء فله لخبنة البغم وعلجه مضغ
الكبابه مع السعد وتناول سكجن حالموش
والنفوس المذكور فواضع المده ودر
جاليشون انه اذا عرض للسان ان الشقي
شئنا سور الدنيا احماده احرصه وكلما اكل شئنا
هنوع ووجع معدته احيانا وحمض الطعام في
معدته كثيرا فجب ان يقبض ماء الفجل والسكجن
فانه يبرئ من ساعته واما والدم فخلطه بالنعيم
ذكره فرب يغث الدم والعطش قد يكون
العطش بسبب حرارة الكبد او المعدة او
العطش الصادق وعلامة سكونه عند شرب
الماء البارد وعلامة ان لم يجلب من الفرج
المبرد بالبنج مع قليل سكر فانه يكثر الوقت
او يقرعير السطح او التنازع اكله مصطنع
فبرار سريعا او يورثه فان النوم نعم العلاج

فما رزقته واحصيته وامساها واما الكاهن
عند الاملاء فله لخبنة البغم وعلجه مضغ
الكبابه مع السعد وتناول سكجن حالموش
والنفوس المذكور فواضع المده ودر
جاليشون انه اذا عرض للسان ان الشقي
شئنا سور الدنيا احماده احرصه وكلما اكل شئنا
هنوع ووجع معدته احيانا وحمض الطعام في
معدته كثيرا فجب ان يقبض ماء الفجل والسكجن
فانه يبرئ من ساعته واما والدم فخلطه بالنعيم
ذكره فرب يغث الدم والعطش قد يكون
العطش بسبب حرارة الكبد او المعدة او
العطش الصادق وعلامة سكونه عند شرب
الماء البارد وعلامة ان لم يجلب من الفرج
المبرد بالبنج مع قليل سكر فانه يكثر الوقت
او يقرعير السطح او التنازع اكله مصطنع
فبرار سريعا او يورثه فان النوم نعم العلاج

المنز

الملك
اذا اوتى ريقا
يولد في الفم
سبب غنة ذلك

والشئ الباس الذي فيه ادنى حموضة اذا اكل في
الغم واستلغ فاده كان مسكنا للعطش كسبا بالغاً
هذا وقد يكون لحرارة القلب وعلامة ان يكون
سكونه ما هو اكر منه بالماء وعلجه اللين الى
المساكن الباردة الرطبة الطيبة الهواء ونم الكافور
والصندل وتفيد الصدر بها مع الماء ورد مرذا
وقد يكون بسبب تلغم ما لم يجمع في المعدة او
تحت في الماء سارياً وهو العطش الكاذب وعلته
ازدياد العطش كلما شرب الماء البارد وعلجه القرم
بالماء الحار والبصر على العطش والفواق اما
الكان من اليبس ومع احتمات الكاه والادرام
فليس كلاماً فيه واما الاحداث عن الرطوبة
والامثلة فعلجه القرفة فانه يكتسب ريقاً ويحصر
فانه محلل قور لمادته او لحوق العليل مما
يحرك النفس حركه مشرعة كما هو مشهور بين العامة
لوش على بدن العليل ما بارد على عقله منه

بارد
ان دنا البارد في موضع
تقيد ذلك في الفم
عقوب اراد ان يكون
بافزع لطارة البارد في
مع موضع اللثة من فم الفم
يكنى في

الفواق

افراض الكبد اذ كان الدهال ابيض وشرا لوان
المنفع اذ كان القرا ابيض والنوم نافع والاحمال
قاطع لهذه وما ذكرناه من الكبد يخرج من يوم اربعة
اعلال الكبد والمرارة والطحال فزوج الكبد
علاج ذلك على ما نرى بعضهم ان يشرط الحسل
شبا من لب رز الدبا مع رز اخضر مدقوقا
فانه يكثر في الاحمال او يرب ماء الهندبا
واحماجم فانه ممدوح جدا وقد يفسد الزمان
الذي بين الدهال والبابة فيمكن من يومه
وندا علاج قد اهتم به جالينوس في الاستفاد
الزفر كلاما في ذلك من قبل ما قلناه
فربا الربو فانه ليس يمكن ان يبرئ منه
العله بالكلية دفعة على انه قد زعم اكثر اطباء
انها اذا شحمت فلذرو لها اصل الدهال
اما حديث عقيب سوء مزاج في الكبد يحكم

اعلال الكبد والمرارة
والطحال

الاستفاد

رد رجباً وعلامة هذا النوع من الاستفاد
 ببيع حفصة الماء فحرف العليل عند ثقله
 وحركة العليل جاك اسطوطا ليس
 ان حجر الافر وقد سحر رقبته وهو حجر يكون ملبدا
 الهند وافرقيه الزهر من معادن الكبريت
 اللد حر اذا كسرت وحدثت وخوفه عقرب
 تظهر فحاشيه من نحوه اذا استقرت وزن اربع
 شعرات بعد حقه للاستفاد الافر اسهل
 الماء الاصفر وازالته من ساعة باذن الله
 والرفاق ان للرفاق اقاكثر بعضها
 يعقل العليل بسرعة كالحادث من غليان
 الصفا وكثرها حدا والكائن عقب الحيات
 على سهل البحار ان احيد وهو الذي يكون
 بعد السبع وما حدث بسببه
 خفيفه وتبعها بجر سراجا كالحادث

والرفاق

بببسة لؤلؤلية والمخارير الرنين الكبد المرارة
ومن الطحال والكبد وعقدة الرقان الحاد
عن عليان الصفراء وصرار الرئة والقارورة
وسلقة الرجع واحاد من كزاه الصفراء
بببلي المرارة والكبد فوامة الكبد الشديدة
والعطش والعذف والاسهال الصفراء اما
الكاف من السده فوامة احاطة به من
الرجع وعروض الحمر ثم انفعال الطبع
العلاج اما احاد عن عليان الصفراء
وكثرتها فنجلة براد وهر هذا المبطوح مبلج
اصفر سقمون عشرين ذراهما ثم يند منقوع
الليف واحب ثلثين اجاص ثلثين وحب
وسبان وكزبرة يابسة وزهر السفيح وورد
وبزر الهندباء وبزر الكتوث من كل واحد

يرطخ بالماء على الرسم ثم يعصر منه سحون
ويجعل فيه عسرون درهمين السحون النافع
ومن انطاكى المهور وزن دانق وكيف يعال
سبر والشرية ما يفعل فانه قال الطبر الى قد
راسيت من شرب هذه الشرية وبه هذا
النوع من اليرقان وضار يقوم محلها
واليرقان تنيا قض فلما انقضى الدواء
صار كانه لم يكن به يرقان قط ووجد
الباسليق وزد من النوعين واداكال
العروق واراوا الكبد محتليا من الدم
فانه شفر من يومه نشف اليه واما الكبد
عقب الحماة فمخبال كليس في الدبر
الغائر ليميل المادة كلها الى طاهر
البدن ولا يزال منه فانه سريول

من ثماره في نفسه في يوم آدبوس داما الحار عن
 السدة واما يعالج برز السرق والبخل وولي
 طسوح من الكسش فانه يفتح السدة سرعا
 فاذا الصبح البراز بعد ما كان ابيض فقد
 زال الرقان واما الرقان السدر وهو الذي
 يثبته لون صاحبه لون اهل السدر فقد قال
 قوم ان تناول الكبريت المدقوق مع اللوز
 المر الرز منه عاجل ولا يخلط فيما علق منه جدا
 واما الصغار الذي يقر في احد وحاصه
 في الوجه والعين يعالج بالبحرقات وخصوصا
 هذا الدواء يعرف اصول الحماض ويمسح الشمس
 الى ان يحرق ويعطش جدا ثم يوصد
 برساوتان وفودج نهر وفوه الصبح
 يعلى بالبار وتبقر منه مقدار قوطو الى

فانه يفر من ساعة بالوقد الصغر قال ابو
 عيسى بن بكر الكبير انه اذا اخذ من احماس حرو
 ومن اخروج اللود حرو من المرداج حرو حرو
 ناعما ثم بقر منه صاحب الرقاب نصف درهم
 او قنيس سكتين ارأه وهاصل الرقاب
 فان سقر شربة اخر لم تعد اليه الرقاب النبة
 قالوا اخراطين المحففة اذا تحقت وشربت
 ذهبت الرقاب في الحال وشربت سكتين
 قالوا الا في الحال بهليلج والدار فلفل مسحوقين
 المفترقين من اكل مقدار ارضا الحما بما نزل
 الرقاب من يومه والمراد بهذه البقية هي البنية
 والعنق وعظم الطحال وصلاته قد نقل
 عن الكندي انه قال اذا شرب المطول وركب
 ستة دراهم اقتنوا مع او قنيس سكتين
 فانه يسهل السعال كثيرا ويراو من يومه

سنة ١١٠٠
 كوكب
 ١١٠٠

لكن هذا العذر من الذاشمون لا يحمله أكثر الناس
 وهاك بعضهم انه اذا فر صاحب الطحال العظيم
 كل يوم وزن درهم من اقراص اللسان الكخن
 المزور را براده فربوسين فان تفرادني تقيه سحر
 منه في اليوم الثالث ايضا فبراء بالبطه ودرج حوله
 انه سقرند الدودا خنزرا ثلثة ايام متواليه ثم شق
 بطنه فلم يجد فيه طحال صفة اقراص اللسان
 النافعة من وجع الطحال وعطه اصل السون
 اللد سماكوني اربعة دراهم ففعل ابنض وسبل
 وشق من كل واحد اثنان تقص وشرب
 بالكخن وما عوج به المظول الكخن المشخن
 مع وزن داني نظول ودراني لورق وندا
 الدواء سريه عاجلا انه ربما اعقت سخي حسنة
 يعالج ببلدغ السخ اعذل الدماز من
 القولنج وهو ثلثة فتم ربح وتغلي ودرمر

اعذل الدماز
 بالقولنج

اما الورم فليس كله منافيه واما اللدوران فالرعي
منها يعرف من انتقال الوجع من موضع الى
موضع واما الثقل فيعرف من انتقال الطبع
والتهدير المتقدم وعدم انتقال الوجع التخلخ
انه يجب ان يعلم ان حلة علاج القوارج على
ثلاثة انواع مخدبر تحس ما لمخدرات وازالة السبب
الموجب له واما ما يمكن الوجع بالخاصية
اما اللدول فاما يفرغ به عند الاضطراب الشديد
وخوف الهلاك فمنه الوجع وينفع عام انواع
القوارج حر الورم واما الثاني فهو العلاج الحق
وختلف ما خلف انواع المرض فالرعي
يعالج بغير وزن درهم من القليل الدود
بما دحار وتناول مرقه الديك الهرم فمكن
عاجله وذكر اوسهل ان زيل الذهب
الجميع الادوية ان سقر منه صاحب القوارج
شبابه امع قليل قليل حل القوارج اوقية

و قد نسخ فيه وضع المحام بالبار على البطن
المسخة كالملح والكاو بس المسخن وتناول معجون حب
الغار بالغ النفع عديم المثل والبارزر المكون
درهم لسابندق درهمين يدق بالعائذ ونثر
بما صار فيخل القولنج في حال واما المغلي فدلجه
على ما قال محمد بن زكريا ان لوخذ من المعجون الملوک
وزن داني فانه سهل الوقت لوخذ حنطه
فيستخرج سمها ويعمل قتيله وتحميها العليل فيخل
القولنج في الوقت لكنه كثر منه معض وكره
شده محمد لوخذ كزبرة يابسه وصغره وانخله
وحب الزمان من كل واحد كوف ويطبخ بالماء
مع قليل لکون وکرويا طيما بالعائم لوخذ من
مايه نصف رطل ويجعل فيه عشرة دراهم من
دشيه فانه يسكن ذلك المعض في الوقت ان
ومن العلاجات المحرمة للقولنج المغلي ان
يقرا ريقه شاقيل من خواش السمز فانه

حاضر النفع كل من ساعته وليس له غايه وكذا
الحياره شبر وحافه عند ما يكون له حواره صفة
جوارش التمر تمره منقار ربع اوراق
فخل جزوا بلبيله ثم نزل بنجل شبر وتعمل فيه
فلفل وزنجبل من كل واحد اربعة مثاقيل سداس
يابس ولب اللوز اكلون من كل واحد ستة
سقمونيا انطاكي جند اربعة مثاقيل ثم يعجن بالمجموع
بعل وزبد وما كل القولنج سريعا عاخذ
ان لوخذ ملح وخط من كل واحد حوزة تجعل شيئا
وتجمل كما ما ينفع جميع انواع القولنج عند
اشتداد الوجع فقد قال قوم ان احتمال
من جند ما كثر وافضل ليس الوجع من
والصا دوا صفة فلفل ابيض اربعون
مثقاله من زنج عسرون اقلون وقشور اصل
الببروح من كل واحد عشرة مثاقيل زعفران
ستة عمل مقدار ما يعجن به الدودة والشر

بندقه باو حار و بستیقل دکن عند الانتهار فانه
لیکن الوجع من ساعته و اما الکلیا الفاعله
بالخاصه عنها فرق الدلیل المحرق اذا سقر عند
اشد آد الوجع فانه لیکنه من ساعته محرق و اطباء
الهند یرون ان الریه الطفل و خاصه الذکر اذا
علی صاحب القولنج حل دکن عنه و احوال دهر
عجب و اذا جعل تحت فخذ خاتم دهن او فضه
و کتب الصبح لم یعرض له القولنج ابدا ما دام
معه دکن و کبد اکثر المخفض اذا سقر کان باضا
برغه و ذکر صاحب الدرّه انه اذا اخذ من رطل
الذیب قدر ما قلده و جعل ففضه و علق علی
صاحب القولنج بر الوقت محرق و المفض اکثر
ما ینفع القولنج بالخاصه فهو مانع من المفض
و لکنه اطر لیل فی خاصه عجمه اذا سقر فذلک
درهم سکن المفض الذی یدری عا حاله محرق
فر الذی ان العلامات الداله علی وجود الذی
رداة اللول و الغیان سیماعند الجوع

و انقص

و الذی یزال

وسلائك اللعاب من الغم واذا اريد ان يحقق
فيجوع العليل ثم تضع سيرة الكلب وتضع
ما رده ولد اكل بعدة تسرفا نه كس كركها وطرها
وتتبعها وتلدح ذلك ان تناول الاشياء
العالمه للدد منع ما سهل البطن وتخيال ان
سفر الدود منها سر واخلطه احمدة وذلك ان
تغذير العليل يومين باللبين وتترك فقط
وليسر بعد اجموع الشد يد ثم في اليوم الثاني
يحل في اللبن قليل من القليل والبرج اكل
والرخس والقرش والعطلم واحرف والرد
الدمض حب البيل والشج وجموع العليل في
الكر وتجز ان يسر العليل راحة هذه الادوية
بال لا يعمل ذلك بين يديه وبان تسد منخريه
بقطنه ثم يسر حشر ذلك مقدار اربعة ايام
شرب مقدار اربعة ايام من اللبن الصالح وبصره
على العطش والعيان فانه يحج الدم الى في
ذلك اليوم يادك الله وما قد نقل عن بعض
المحققين انه لو خذ من المردنج بعد ان يلبث
بدهن ايجوز ويشرفا في غسل اليد ان في البطن
والله اعلم

و افلا تون

ابو جریح

ابو جریح

ابو جریح

ابو جریح

ابو جریح

ابو جریح

ابو جریح

ابو جریح

ابو جریح

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة على خير خلقه محمد وآله
أما بعد بدان از غرض که این رساله است
و اختصار بجاست فواید بسیار خودیه که افضل حکما
ساخته است سلطان محمود بن غزنوی در مطالعه
این نسخه انواع فواید حاصل آید که بقیه عالمیه
جمیع علمها از خوردن بسیار و کفایت بسیار
و مجامع بسیار بدید آید از خوردن بسیار
و جگر ضعیف شود و در شکم و کرده بدید آید و کواکب
و بارها زشت و تخم وستی عصابود و ارجاع
بسیار زردی روی و کرانی تن مایل و مغز
کرد و چشم بیامد و در اغلب شود و از بسیار
در در و شقیقه بود و حرارت صفرا و زردی رخ
و باغری علمها صعب عارض شود و از مجامع

کردن بسیار کرده ضعیف شود و تن لایع گردد چشم تاریک و مخ
خفت شود و لذت سهوت در نیاید و مویش زرد سفید شود
و پوست بدن درشت گردد عادت را در عجز باید داشت
و اگر تا آخر عادت کند هم نقصان نباشد که در عمل بدید
و بر سر و در سکنی و کرم در روی هوا و غضب و تغیر
اشتیاق سهوت نباید کرد و در حلم و برابری است و در
حسبید و بر بهلو و سر برهنه جماع کند که انواع ضرر
یابد بلکه بر سر باقیم نشت نباید و باید که از طعامها
سر در نور و ترشها برهنه نماید و از بخوابی و تسبیح
رفتن و در سکنی بسیار و کثیر نگاه داشتن و حمل بار
برهنه نماید تا در جماعت و نقصان بول نیاید
و از دخول عموده ضرر کلی باید تا اول
در علاج جنس بداند که نامرزشها چشم از کثرت
جماع و بخوابی و در لیس و در د و حواست بسیار

و با بر سر این رفیق در کرمه و آب سرد را بر سر کفن
پدید آید منقش شود السورانه و بر سر بید در چشم
کشد دفع عوارث کند و اگر آب سرد از نایه را بر سر
کشد و در چشم کشد دفع عوارث کند و شکور را بر سر
و اگر آب کشد با کلبه در چشم کشد آبله چشم را بر سر
و اگر دانه خوا سورانه و با آب گیسو کشد در چشم کشد
اگر سبیل را بر سر و دست را بر سر و منقب می کند
با کلبه صاف کشد و در چشم نهند اماں و در چشم را
دفع کند از عطف بسیار اگر چشم در کشد و اماں کشد
سرکه و روغن سرکه دفع شود تو با در چشم کشد آب
رفیق چشم دفع کند و نصارت افزاید و میل زین
در چشم کشد و تو چشم افزاید و میل تنها زین
فایده کند و اگر گیسو را خف کشد و بید و با
بچشم در کشد و با رو بایند و رویشی افزاید خون
خون علی در چشم کشد سبب چشم بر در چشم
اول

تانی
در علاج در دندان

آدم را در چشم کنند سفید کرکینه را بر دهن چهل روز بشیر
بچشم گوید که چشم کشند با چشم نو چشم فرخند
بر کشند که در چشم داشته باشد در حال سبک شود
تا باقی در علاج در دندان اگر در دندان
از باد بود سه اسب بگویند و در زیر دندان کشند در
سود اگر کسی منقح خاکی دود کند زیر دهن در حال
عاف و در دندان سفید است آن العصفور
عمل کند چون بجا شد اگر پنج بلیون بر دندان
بی ریخ دندان را برول آورد که باید کند و اگر در
نخ چهار روز بر دندان کشد معده بود و اگر گوشت
دندان بسیار روییده باشد زخم را غسل معجون کند در
باز کتان سجد و در آنجا بگذارد گوشت را دفع کند
هر که زخم در دندان مالید دفع خون آمدن کند
از دندان و اگر شیر تازه منقح کند دفع خون آید
من دندان بکشد و اگر زخم بجا بود بر دندان

در میان دریا

کند و اگر زنج سنج در دهان کند و در دهان خوش کند
هر که از حوضه دندان لودر که شغالو خوش کند و بگوید
و در دهان نگاه دارد حوضه دندان رفع کند و اگر زنج
کوساند و با عمل کوزد دفع بلغم و آب رقیق کند
باشد ناله در میان دریا و معده مصطکی
و اسهول با کوساند و کوزد در حال در معده
سوز دفع و آمدن را زنج کند رگ کشنده در درم
کل از میان آب است کوزد در حال دفع و آمدن کند
و اگر نودنه با کوزد بهتر باشد در میان و آمدن
مفوح است با کوزد در حال در معده کوزد در حال
استخراج آید و معده با کوزد و آب رقیق کند
و هر که اسهول آید و کوزد و آب رقیق در دهان اندازد
کوزد و معده و بلبله بعد از جسم با هم
و کوزد با غایت معده است هر که باز کوزد بسیار
کوزد دفع بلغم کند و نودنه با بالان حوزدن معده
از زنج

درشت کند و باد و بزم دفع کند ششم کتبه میشتا خورند
دفع سرد کنند و سرفه و سینه نرم کند و اگر آنچیز خشک را
بجو ساند و این را بخورد سرفه دفع کند و اگر از ترشک شاید
و سهوت میفراید **باب** رابع دفع کرم و کدو دانه
و دانه کدو کان را کوبانند با سرکه و درز مار کوبند
کرم بنیدارند هر که کسی با سرکه بخورد دفع عوارث کند و اگر کسی
بکته مالکند یا بخورد کرم شکم بکشد و بنیدارند دفع آبله
نیوفر روی مالند دفع شود دفع قولنج کلم جوشیده بسیار
مفید است و در رتک شکم و در شکم بن بست فایده
دهد و سرکه و خوش در زیر خود رود کند بهتر بود و اگر کرم ترش
با آب است و عمل بخورد و فرزند بهیج ده ساله را برادر
و اگر برونه یا باز بخورند و پنج سبزه آن با مویز بگوید و بخورد
دفع کند کرم معده را دفع خول شکم تا هضم و کرم
بروغن بریان کرده هر روز بمشغال از آن کوزد معده
و اگر بمشغال که با باغی مشغال صنم عربی بگوید همین عمل کند
و اگر مغز فندق بریان کند و با صنم عربی برابر بگوید یا

رابع دفع
کرم و کدو دانه

دفع آبله

دفع فندق

دفع درد زنا

دفع کلف

دفع کول

دفع کول

دفع کول

دفع کول

کاه آواز

بایزد بجایت مفید است دفع درد ناف و زمار
تر با عمل کوبانند و خورد در حال درد بگفته دفع کلف
آب ترب کبر و دیگر بایزد و بر روی مالده کلف بایزد
و اگر روغن بگفته در حمام بر روی مالده همین عمل کند باب
خارش در دفع است که باشد دور دم کس بگفته
با کشته خورد است را دفع کند حبه زنجبیل
سند ان سفید بایزد خورد مفید است دفع حجام
بگفته آب بایزد بر عمل در حمام خورد و فرگشته
بجایت مفید است دفع سبب بودنه را بایزد
و بر بهلو خوب بطلد کند سبب ز کمال درد دفع کول بایزد
و سرکه در حمام خورد مالده دفع شود دفع خارش اندام
هر که رگ کز و خورد خورد در مالده دفع کند دفع زین
اندام هر که زهره کا و با بکل خطر مرهم کند و با بکل کند
مفید است در کاه آواز خایه مرغ نیمه شش
بایشت خورد و دیگر بخت بن آهین فایده دهد و سرکه
نیز مفید است و اگر آب است با کاه غره کند
آواز و سرکه و معده و بغم زاید را فایده دهد

دفع آواز

دفع مارگزیده گوشت موش بر ارجا نهند در حال زنده
و اگر نه بپزند و بر ارجا نهند که مرا گرفته شود و چون بپزد
و جوز با هم کوزه ترافت و اگر نهند آن سرج خانه دودند
مارها بگریزند دفع کبک گزیده کنندم بخاید و بر ارجا نهند
مک شود و اگر نه آب جوشانده و تن در مالده گزیده در جا
و تن او ماند و اگر بوزنه صحرای بگویند و با آب بپایزند
و در خانه بپزند که ببرد و اگر نهند ما با سر که آید
و در خانه نهند هم گمان رود و جمع آید خون آدم خون
در خانه نهند همین عمل کند دفع موش اگر مرد مسک زنده
بگوید و در طعام کند هر موش که از آن کوزه ببرد و اگر سم
است یا آستانه خانه نهند هر چه موشان بگریزند اگر گشت آید
در خانه دود کنند گردم و موش بگریزد البته هر که شیر خور
در حالتی که زبانش داده باشند خون و کنند بشیر خور
رود و کار کنند دفع مورخه مورخه خورده سوزاند
و خاکش را در روغن زیت بپایزند و در مومالده
سخت بود و اگر بوبت سیر سوزاند و خاکش را

دفع مارگزیده

دفع موش

دفع مورخه

روغن زیت بیامیزند و زیر مومالند سخت شود
 و اگر کسی که موز قته باشد برآید هر که نیاز باشد برآید
 کند و روغن کاه و بیامیزد و بر ماسور کند و نه دفعه
 و خون باز آید دفع هر روز آمدن معده
 است به منم نکوبد و بخاید و در معده مالک کمال خورد
 دفع کوبه سیر مورد باید و در کوبه سیر بندد بخت
 دفع جوجه هم خوردن فایده دهد دفع آکاش رگ خنده
 دفع آکاش بکشد و در آکاش بندد می شود دفع در راه
 دفع رگ و دیال باد بخان خشک کند و نرم باند و با مسام
 کند و بر آکاش بندد در دو آکاش دفع شود اگر نیاز
 روغن بریان کند و با سکر کوبد و باد از چاه بران کند
 اگر زهره کاه و در چاه مالند در دفعه اگر حکم گاشی
 با سبب بخورند که کوفته باشند دفع خون آمدن
 قضیه کنند و تر سیر خوردن بهتر باشد
 و اگر باینها مالند شود علقه دیگر باید کرد با سیر
 س کس در میان قوت باه چون سیر

روغن زیت
 روغن کاه
 روغن کوبه سیر

روغن زیت

روغن زیت

در بیان قوت ماه

در بیان قوت ماه

کودک جن

در بیان قوت ماه

در بیان قوت ماه

بار و عن بریان کند و خورد و سرد کرد و قوت تمام کرد
اگر و عن بر گشت و در کمال از ما هر قدر قوت بهتر باشد
اگر تخم ماهی بهشت خورد و در قوت شود و اگر از کس
بگوید و بر زدن طلک کند مرد است و دود بماند
سابع دفع استقا تخم حلیه ماس که بخورند و خورد
می شود باز ایسان شیرینان حلیه بسیار بگوید
و آب برگند و بر سر بند دباست کسوزان حلیه
بکدرم آب که است یا بکدرم روغن کل گرم کند و خورد
حلیه بکشد دفع خون آید از زنان لعلت زمان
بر ساق زن حمایت کند دیگر علت زمان نه بند اگر زهره
هر گوش مار و عن مادام به ایند و بر باره لبم خورد کرد
و بعد از یک غت بران زن جمع شود در حال بار کرد
اگر زن حامله رخصت بار بهند تخم کز در زرد و دود کند
در حال بار بهند اگر زنی را کمی شیر باشد تخم حلیه
بگوید و بیاست تا بخورد و معید بود هر زن که از در می

کند آنه خورد یک سال حمل میکرد و اگر دوازده خورد در سال
 و اگر سه دوازده خورد در سال و عیبهذا العیال هر زن
 که بر یکمیر کودکی بگیرد البتة حامله نشود هر زن که نه
 کا و ر خود که در موضع او بجاست تنگ شود مثل
 دختران اگر زن خواهد که بداند که حامله است
 یا نه دو درم اکنین خورد اگر شکم در دکنه حامله باشد
 و اگر در دکنه نباشد و اگر از رواجی خون بار باشد
 خون کا و بر اجا بماند یا کثیر را بجا بدور اجا بماند
 خون باز است یا نه ثامن دفع در پشت
 روغن حوزه بط و ماکیان و قاز و ولد و ال ای
 روغنهار آب تن نرم به هم میامیزد و در پشت کند
 و بوقت ذر در پشت را کش کند و مالید و گرم
 که در حال میگوید در آستان زمان اگر
 بوقت میمحت مرد باره قطرات بزرگ
 در مالک و با آن زن هیچ نشود البتة بار کرد
 هر زن که خواهد که حامله شود هرگاه که از حق

نهم
 دفع زردشت

در آستان زمان

بار کرد

باک شود باز به چشم کوفته آید ایستد کند
و بخود بر گیرد حل بکشد و اگر سفید بگوید و باز
گرگ میامزد و قیله بدال باز و بخود بر دارد
بکلیه بسته شود حوالت موصغ زنان و زنده از
شاه معوم بگوید و شایف کند و شب
بخود بر دارد بجانب گرم شود برهنه میفت
بناید کرد که نقصان کلی یابد و نفع مکنش
رکش باز زنج بگوید و آب میامزد و در خانه
بمفت اند بگرزند و هم میرند بداند هر که لعن
سکاه تیر آید دهد آن تیر هر که زند در حال
بمیرد ملاک بدین قدر
اختصار یافت
و الله اعلم بحقیق الامور
محمد

حکایت منصف زنان
و زنده از

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد نامحدود حکیم را که بقانون حکمت و در
 رحمت رافع الوباء امراض و دافع
 اعراض است حلت اللامه و غت لغاه و در
 نامحدود در سولی را که کجا و سالی و زنده
 طبیب عیوب نه و شفای صد و ملت حبیب
 اجمعین الیوم الدن و بعد
 نند ضعیف و کسب تخفیف المستشفی بقای العالی
 المحیب یوفی بحرف الطبیب
 عیوب و غفران و نه که جان توفیق حضرت ضایع
 الامراض که علاج هر مرض و در ای هر عمل
 در او مرسوم و مذکور است صوت التیموت

النظام

و سمت انتظام یافت بشرق مطالعه بعضی از فضیله
ماند ار که این را با بایست بضعیف سمع از انفعالی
مربود مشرف گردید ثمرات و نمودند که کتابی
شرح مخطات و طریقی ترتیب مرکباتی که در آن
رساله مسیح و عیسی شده باز و باید فراید و فراید
فوائد از علامات امراض و امارات اغراض
در غر ما باید نوشت ما از مطالعه آن کافه نام
از خواص و عوام مستفید و بهره مند گردید لاجرم
عنان قبل مصوب این و قوم که جامع النوا
مردودت مصروف گشت امیدوار تعبیه
بعلت بار غرضانه آنست که بغراض صفا
و عیسی رضا مغرر و منور گردد و اللان
الشرع و المعصود و دعوان الملک المعصود

علاج امراض

علاج امراض مطلق صداع

خواه سیسختی خلط از اخلاط بود و خواه خردید
اسروده زرد در دل رنج و عذاب و حرکت و طلب خوراک

صفت یا شویه

خط و بنفشه و سوس کندم مجموع کوبان و درش
صفت یا شویه مذکوره کل خط و بنفشه از هر یکی
سوس کندم مشت همه را در رنج کاسه آب کوشانند

صداع دوی

باب نیمه آید نیم گرم یا شویه کنند صداع دوی
بغیر درد سر که از خون باشد عسل و سرخس و در
و شیر دمانست اسروده در روگشته از خون

صفت یا شویه

که متوالی رک سرار دوی شربت رطل و نبات
ترتیب کن و باغ و عسل صفت یا شویه مذکوره
قد عده ده مثقال در بنفشه فاش آب حل کرده
نیم فاش کلاب و بنفشه آب لیمو اضافه نمایند

الکلی

صدای صفراوی

و نماند غبت نماید صداع صفراوی یعنی
در در سر که از صفرا بود علتش از تخم زمان در ریح
حشم و روی آید که در در سر تو خود بود از صفرا
صدل سکن آید کثیر طلا از آن تر مصلحتش از سنج
وز افند کثیر و مال از صفرا طلا اند کور صدل سفید
بیم شغال در نیم ساله آید کثیر تر حل کرده بلبه گان
که نه زمان زمان طلا کنند صفرا سفید سنج
قد سفید هشتاد شغال صاف کرده بولفر سفید
بجوشانند مانند غلیظ شود و بکرا فرو گیرند
و بیت شغال آب سنج اضافه نمایند و صبح
یک قاشق در هفت قاشق آب حل کرده
نماند میل نمایند اشارت بمسولانی
که در مرضهای صفراوی مایه دارد بعد
از دفع صفرا و ظهور اثر آن از صفرا

صفرا طلا

صفرا سنج

صفحه
منصف

و غیره صفت منصف و پرنده صفرا منصف و کل
و تخم گاهی نیم کوفته از هر یک دو مثقال الوی
بخار پنج عدد و پستان هفت عدد هر را
در یک پیاله آب جوشانند بکوبند نیمه آب صاف
و تغذیه شیرین کرده بپاشانند عدد آن خود
نیم کوفته مثل منصف مرغ حوال یا گوشت نقل
کشیز تر یا اسفنج قشوق آب بپزند و کشند
و در روز داری قشوق جویند چهار مرتبه
رضوا پیدا باید که حوز در بند دفع صفرا
یا حبثه یا نفوق سهل یا آب انار و خربزه
صفت حبثه منصفه دو درم محموده منصفی
ترید یک درم رنفس و پوست هلیله مرز
هر یک نیم درم محموده سوس و انیسون از هر

صفحه
منصف

دانه

۳
 ۱
 دانی هم را کوفته و بخته باب خمیر کند و جهاخته
 فروزند صفت نفوع مهمل بسیار یکی خاصه
 پنج مثقال پوست طبله زرد سه مثقال محم کاسی
 نیم کوفته و کل نیلوفر دریا را از هر یک دو مثقال
 ترهند سه مثقال سپستان سر عدد و هم را یکروز
 و یکشب در جندال آب که بالایش بگذرد
 که آتش سحر صاف کنند و پست مثقال زخمت
 شیره دار در آب آن حل کرده و صاف کرده
 نیم گرم رغبت نمایند صفت برب اماز
 و شیر خشت زخمت پست مثقال در مثقال
 کلاب کرده و صاف کرده چهل مثقال آب
 انار میخوش که با تخم آن فشرده باشند اصفه
 نمایند و سحر نیم گرم بنامند صد اع غیر

صد اع غیر

بفر در دسر که از بلغم باشد علتش که از آنی بسیاری
 خواب و سستی عصبانیت از آنکه صداع
 بلغم شده پیدا شود و عن قسط و فصول سائر طله
 تر است از طبع باریان رسیده طیار کند کبوتر از هر غذا
 طبع باریان عبارت از آنی بود که باریان را در دود
 باشند صفت روغن قسط قسط چهار مثقال
 سیخ و فلفل و عا و رجا و فصول از هر یک
 سه مثقال جنبه پسته دو مثقال همه را نیم کوب
 ساخته در یک سماکه آب جوشانند با به نیمه
 صاف کنند و هشتاد مثقال روغن ریش
 یا کنجد اضافه نموده بجوشانند تا روغن بماند
 صفت روغن و فصول و فصول قسط و رجا
 کوبه از هر یک دو مثقال جنبه پسته و عا و رجا
 از هر یک مثقال کنش و میوزج از هر یک

صفت طبع باریان

صفت روغن قسط

صفت روغن و فصول

نیم مثقال هر را نیم کوب خسته در یک ساله آب
یا آب جوشانند بآب نیم آید صاف کنند و بنهند
مثقال روغن زیت با کجند اضافه نموده بپوشانند
کار روغن بماند سیاه سهلانی که در ساریهای غم
دهند بعد از تنجیع بلغم و ظهور اثر آن از اعدال
قوام فارورده و غیره صفت منفع برنده بلغم
بادیان و باد بخوبیه و بنیون و پرسیاوشان از
هر یک دو مثقال انجیر محجود و هر را در یک ساله
آب جوشانند بآب نیم آید صاف کنند و بنهند
کلفند عسل در آب آن حل کرده و صاف کرده
نیم گرم اختیار فرمائید و غذا نخورد آب کنند
صفت کلفند عسل بر کل سرفه نازده نیم
کوفته بیک مغز عسل آمیزند و چهل روز در آب بپوشانند

باین سبب که در ساریهای غم

صفت منفع بلغم

صفت کوفته

تا بر کل جگه شود مستی بگویند و بطلب
 کرده نزدیک بدو عبت بگذارند و بیک ساله
 عمل آمیخته دوسه خوش دهند از بغم
 اگر ترا مرض شد پیدا زان شکل افکندند ترا را
 اخراج کنش اصطناف یا جب ایاره یا حوقایا
 صفت جب اصطناف تریب و صبر قوی
 و جب النیل از هر یک نیم درم بفاعج و کوبه
 رز د از هر یک ربع درم تخم خنظل و محموده از هر
 نیمه انگ هر را بگویند و به پزند و نیم درم
 بگویند پز که را نیده اضافه نموده باب کفر
 یا بادیان برشند و جها ساخته و فرزند
 صفت جب ایاره تریب یک درم حب النیل
 و انیون از هر یک نیم درم تخم خنظل و انیون
 مکن پند رود انگ هر را کوفته و نمخته

اصطناف
 صفت

ایاره
 صفت

درم

نیز درم غار بقول بگویند نیز کد را بنده و بکدرم
ایارج صفرا اضافه و ده و باب یا دمان گشته
و جهاسا خده و و برند صفی ایارج صفی امصطلی

و زعفران و سبیل و حب لبان و عود لبان

و اسارون و سیخه و دار چین از هر یک مثقالی

صبر سقوی هشت مثقال و بعضی از ده مثقال

میکنند هم را کوفته و نخته در شیشه گاه دارند

صفت حب قویا صبر سقوی و عصاره انیسون

با برک او و مصطلی از هر یک درم محموده و تخم

حنظل از هر یک دانگی هم را کوفته و نخته با

کرفس یا بادمان بپوشند و جهاسا خده و و برند

صداع سوداوی بغیر در سر که از سودا باشد

صفی ایارج

صفی ایارج

صداع سوداوی

علامتش ترکی رند روی و فکر فاست کرد
ترا بسببش بیدار دلت مدد شرب اضمحلال
از سرحد و اگر او بخود نماند و ز روغن بابونه و مادام طللا
صفت شرب اضمحلال اضمحلال هفت مثال
بگوشانند و صاف کنند و بنفشه و مثال قند سفید
صاف کرده آمیخته بقوام آرند صفت روغن
بابونه بابونه تازه مثال روغن کنجد مثال
درشت کنند و چهل روز در آفتاب بپزند بابونه
خشت مثنی در یک ساله آب بگوشانند مابین آن
صاف کنند و نیم ساله روغن کنجد ضم خسته
بگوشانند مابین آن روغن ماند صفت روغن مادام
مغز مادام مقشر مثال قند سفید پنج مثال
بگوشند و قطره چند آب گرم روی باشند

اضمحلال
صفت شرب

صفت روغن

اضمحلال
صفت روغن

در دهن

و در طبق مسین که بر روی آتش گذاشته باشند مالند
نار و غنی که داشته باشند بیرون آید اشارت
مسهلان که در علتها سوداوی فحش بعد از صبح
سودا و ظهور اثر آن از اجتماع درد و بار و رده
دیگره صفت منضج و پزنده سودا و اسطوخودوس
و باد رنجویه و کاه و زغال و پرسیاوشان و بادمان
و اصل سوس منقش نیم کوفته از هر یک دو مثقال
هم را در یک ساله آب بخورسانند تا به نیمه آید
صاف کنند و بقیه سفید شیرین کرده نیم گرم کرده
رغبت نمایند غذا آب بخور نیم کوفته کوشش
مالکان فربه در حین غفوان استفاج کنند
کرد و مرض توخول نبوده باشد که ننداید شود از سودا
مخول کجاج با جب افتمون با جب طوطی و سبب و زغال
صفت مخول کجاج بلبله سیاه و پوست بلبله کالی
صفت مخول کجاج

اسطوخودوس
 و پوست بلیله و آمله از هر یک هفت مثقال
 و افستیمون و لبفاج و تربد از هر یک سه مثقال و نیم
 همه را بکوبند و به پزند و لک زور داشته و غار نقول
 بمونیه پز که زانیده از هر یک دو درم اضافه
 و بد و چند ال عمل کشند سرتی از سه مثقال
 یا پنج مثقال غلوهها کرده و زور بند صفح
 افستیمون یک مثقال لبفاج نیم درم غرق سباده
 هندی از هر یک ربع درم اسطوخودوس دو درم
 ایارج فیتور که صفقتش در صد اع ملغیر کنند
 بمونیه پز که زانیده از هر یک نیم درم اضافه
 باب چم کنند و جها ساخته و زور بند صفح
 اسطوخودوس اسطوخودوس و افستیمون و لبفاج
 از هر یک ربع تربد و پوست بلیله کاملی و پوست
 بلیله زرد و صبر قوطر از هر یک نیم درم تخم حنظل

صفحه افستیمون

صفحه اسطوخودوس

دانی

دانستی همه را بگویند و به پیرند و در دکان عاریت
 بخوبی به پیر گذرانند و اضافه نموده بایست می کنند
 وجهها ساخته و فرو برند صدراع که اگر مرافقت
 حادث شود علتش لعدم معارفت آفات
 در مزرعه و جنگلی دانست اگر مرافقت هر که
 برکت مزاج و در درشند آب کل خطره و سیول
 آینه نیکو کرد و مساز طلعه صدراع که از سردی
 هوا عارض شود علتش تقدم ملاقات هوا
 و سردی و سفید پوست کرد و متاثر حوزی
 هوا را آن که از آن شود و سفید مرکی و غیر
 و لادن و مشک در روغن ریت حل کن و طلعه
 صفت ترتیب طلعه سرد کور مرکی کوفته نیم منقال
 غیر لادن که آفته یک منقال روغن ریت
 با کجند گرم کرده دو منقال همه را بهم آمیزند

صدراع

صدراع از سردی هوا

صفحه بیست و چهار

و صلا بیه کرده نیم گرم طلا کنند علامت صداع
 هر کس صداع رنج دارد او را بر قطرات در دماغ
 از نیش او جویم آید یا خون البه صداع و اگر از او
 آمدن ریم و خون از نیش در صداع از علامت
 جمیده است بر بضع ماده و دفع طبع است آنرا
 در شقیقه بخوریم سر از در شقیقه ای
 که ما شقیقه است کف از رخ علاج و نیش
 ما صبح بگوید زعفران و از طلا حشر نیش
 صفت نیش طلا مذکور صبح عربی تکمال
 اینون نیم منقال زعفران نیم است هر راقبه
 و نخته بکتاب حشر کنند و بر روی کاغذ
 بر شقیقه حباند است م نغنه آهلی
 از برده که در روی مغز کشیده شده عکس
 در دمای است دائم و خنده و پال

در شقیقه

صفت نیش طلا مذکور

نیم

در نیش

در خزانست سرم کسر را که بود از احسان
باشد چو خون بده ترا عیسا از ماش و جوش غدا که و لحن ساز
از صندل و آب سیب و کنگر و صفت تربت لحنی مد کور
صندل سفید نیم مثقال در هفت مثقال آب سیب و ده مثقال
آکشیتر و پنج مثقال کلاب حل کرده در شش
کنند و زمان زمان دارند صفت شربت
عنا ب عذاب مشتی در یک ساله آرخند
کابه نیمه آید صاف کنند و سبب مثقال قند سفید
صاف کرده آمیزند و بچونانند تا بقوام آید

صفت شربت لحنی مد کور

هستم در علاج سرم حون از صفرا بود
علتش است دایمی و بهمان و بد خوی باشد
سرم حون عارض شود در هر آن صفرا و غشوش بود از احسان
باید که خورن نفوع آلوئی در آب کل و نفوع و فیتنه
نفوع آلوکلیت از آبی بود که آلو را بشوید

هستم در علاج سرم حون

صفت شربت لحنی مد کور

کدشته باشند و صبح صاف کرده بپا کنند هم علاج
سرم چون از بلغم باشد علامتش تب نرم دایمی
و نه یانت از بلغم اگر بد شد رسامست
از دردی غمناک است ترتیب بلغمیت باید کرد
باشد که ز دفع آن بر آید ترتیب بلغم از علاج
بها خواهد آمدش علامت بد در سرم
هر کس که سرم دلیل آمده است بر بستر بخوابد علیل آمده است
بولش جویمان شده بصورت بر آمدن مرک دلیل آمده است
مانیت بول در سرم دلیل است رموت توسطه انکه است
سرم توجه داده بجانب دماغ علامت است در سرم
سرم کند چوخته علامت است بنده پستان و پستان گوت
گرفتگی آید عروقی معده بهبود همان زمان نماید
انتفاخ آکس کردن و مادر قفس است سنان یعنی و اموی
علامتش در بلغم کرانی سرد و پوست بنز و آب قفس
سنان و بسیار خواب است سنان چو شود منقص است

تو از حق و رعونی است در کار تو زین عارضه صد گشته
 میخور که از آن بلای خوارتر هر روز بخوان **در درمی**
 نفل و قط و دوج و شونیز از هر یک ده مثقال سداب
 و حیطان و زرا دند مد صحر و حب الفار و جندبیه
 و شیطح و فودل از هر یک پنج مثقال همه را بگویند
 و به نهند و بدوست و بنج و مثقال عمل که اخذ کرده
 مثقال روغن جوز و چهار مثقال و نیم عمل ملادر
 شش هر صبح یکدرم غلکه کنند و در برند و غذا
 مغر خور **صفه در روغن** بکباب خورند **صفه در روغن جوز**
 چند مک آب رو باشند و بطریق روغن ملادر
 کیفیت گرفتن عمل ملادر طرف ملادر اگر از
 جانب درخت بوده ببرند چنانکه غلش

نمایان شود پس بشیر گرم کرده بگیرند و بلد در را
سکون داشته دست را فشرده دارند تا عملی
که داشته باشد بیرون آید جمود که گنایت
از باطل شدن حس و حرکت بیاد و باقی
ماندن و بر شکلی که قبل ازین حال بوده خون
پنجمرت جمود کرد حادث رخبر که ترا بنود کرد حادث
که اهل مداد عملی نمایند صحت دائم که زود گردد

هم در علاج جمود

هر که که بر جمود از جسم رواج
ارزی شود متاع صحت رواج آنها که مباشرت علاج نتوانند
باید که کنند خلط سودا رواج اخراج سودا در بیغوری
مخفیه کنند که مذکور شود در حین شور سکی از سگله
که در صداع سوداوی کنند صفت حقنه که اخراج
سودا کند سار مکی خاصه پنج مثقال بفاع نیم
سه مثقال بنفشه و بادیان و پرسیاوشان و مالونه
و ساق نیلوفر از هر یک دو مثقال پستان

صورت حقنه که اخراج
سودا کند

همه را در یک کاس آب جوشانند بانه آید
 صاف کنند و سکر رخ و مغز فلوکس از هر یک
 ده مثقال در آب آن حل کرده و صاف کرده
 دو مثقال روغن بادام و سه مثقال روغن
 بابونه اضافه نمایند و نیم گرم حبه کهنه صفت
 مادام و بابونه در صد اع سودا دی داشته
 سبب است که خالی است در عت کرانی
 علتش در غلبه آب رفتن دهن و تپش
 و زردی و سفید لوب است هر کس که بود این
 از راه صلاح باید که در هنگام در شام و صبح
 از لوره و مقل شاف ز که بود ادر از برای
 صفت ف مدکور مقل زرق کشفال لوره
 از منی مانده نیم مثقال بکوبند و به بند و باب
 بادیان سرشته صاف کنند هم در علاج
 سبب است از غرض سبب است که در جوی

سبب است

صفت ف

کرد درخت فسرده و درخت ترتیب عمل گرفته بهر گویند
باید زغم نمود و ستار اذخ در عملی که سبب و جمیع
علتها بلغم را مفید بود ستار یکی پنج مثقال قطر
دقیق و پرسیاوشان و بادایان و شبت و حله و بابونه
از هر یک دو مثقال انجمه بچند دهر را در یک
کاس آب جوشانند مابین آید صاف کنند
و دو مثقال فانیه ماسک سرخ و دو مثقال مقل
از زرق و دو درم پورده ارمنی ماسک یا آبل
حل کرده و صاف کرده و بمشقال تربید و نیم مثقال
رنجیل کوفه و بخت و پنج مثقال روغن کنجد صاف
نمایند و نیم گرم عمل کنند سه سه که بچوب
از حد اعتدال در گذشت چون از صفا بود
عده شش حشلی چغیم و بنر و زردی قاروره آ
صفا چون بود بیکه چوب باید که میل شود مهمل آید

در عملی که سبب
و جمیع علتها بلغم را مفید بود

هر که بخواهد

نظول

بسم در علاج

صفت نفثه

علامه در علاج

نصف

چون تنقیه کرد در این حال هر روز آب جو نطو باید
نظول عبارت از آبی بود که اردیه را در و جوشانند
و بر عضو ریزند بسم در علاج هر بخوای تو چونکه
فزون شد ارخه اینون که بود سپند عده اهل خود
هر شب قدر بمال از آن خود در دهشت حل کن و بهر علاج
صفت روعن نفثه بر کحل نفثه تازه بازده
منقال روعن مادام که صفتش در جمود کند منقال
درشت کنند و چهل روز در آفتاب بپزند تا کحل
نفثه خشک مشتی در یک پیاله آب جوشانند
تا به نیمه آید صاف کنند و نیم پیاله روعن مادام
اضافه نموده بپوشانند تا روعن بماند علامه به
در بخوای بهار تو هر وقت که خواش باید کردی
دفع آن شوهر شاید با بخوای اگر بود سر و دست
بکند ار که خوار اجلس باید جنون یعنی دیوانگی
در ورطه دیوانگی انگش که فساد اول باید مهمل بود اول داد

و آنکه ز مصلحت باید داد چنانکه بر دلم ز دل و سار داد
 معدلات مفرقه در فراج را مثال نمود و غیبت
 و گرم فراج را نظایر صندل و کافور هم در علاج
 جنون هر آن که از بدیده عقل بخود آثار عکس است
 جنون باید بود چشمتان هر صورت زیبا بر سر
 کوشش هر بر صدها جنب و بی خود هر دم در علاج
 جنون چون در بدن تو خلط سودا افزود و کوبت
 از آن بسبب روی نمود باید که مداومت کبر بر عقل
 کردی رود این مرض چو آتش بود عشق که صفت
 و سوا مشبه با جویا که مردم بوند و بکار را بواسطه
 کثرت اختلاف جوانان و افراط مکر در حسن ثانی
 از آن عارض شود عده اش زردی و خشکی دهان
 و پنهانی و گریه و آه و اختلاف نبض خاصه
 در وقتی که معشوق را بیند بایام او را کشود

جنون
 در علاج

عشق

بم قص ووت رسی

هر کس که راه صدق عاشق باشد در طور و طریق عشق صادق باشد
نزدیک طبیب حافی الی غیره و صحت علی هر که موافق باشد
و اگر وصل می شود که از این کار نماند ما از معشوق و جمال
زیست ما پسندیده که عاشق را از ازل تنفس شود در او کنند
یا عاشق را بقید ما اهل مقید سازند که مباشرت و محبت
مزیل و دافع اندیش مغفرت و قور از اهل ادراک
این مرض حادث گردد که در آئینه صورت حیوان
مشاهده جمال نمکنند و مبعوض اعارض شود که صورت
نیز در میان نه بیند در بغیر ما یک نشین
چشم بوقت برخواستن جوان از بجا رغبه بود و غلبه
ستی اعضا و کما اهل و فراموشی آنرا که در این
او بخار انگیزد تا یک شود چشم چو پیاخیزد بایک
کباب باقلیه خشک و زنجیر و باز و مثل آن بریزد
دوازده غیر کردین سرچون از بخار بغیر باشد
عده مثل کرانی سر و رطوبت نیز و در بعضی است
الذکر

از دست بخار چون بگردد مرد اطریفل خورد میل میگرد
از اثر به بایدش شرا لیمو و زراغنه اش کبابی خورد
صفت اطریفل خورد که اطریفل صغیر میگویند بلبله
سیاه و آمله و پوست بلبله کابلی و پوست بلبله
زرد و پوست بلبله از هر یک ده مثقال
هم را بگویند و به پزند و پوست مثقال روغن
ما دوام که صفتش در هر کشت ضم نامه بدست
مالند و بصد و بی مثقال عمل شده هر روز
دو مثقال غلو که کنند و فرورند صغیر لیمو
قند سفید هشتاد مثقال صاف کرده بپوشند
تا یک غلیظ شود و یک را فرو گیرند و مثقال
آب لیمو اضافه نمایند صرع که معود میسر است
علتش در جمیع قه م کرای سر و شری
زیر زبانت اگر که قضا علت صرع است

صفت اطریفل صغیر

صفت شرا لیمو

ل

۱۰۰

اورا عبد الجنه گویند علتش در دهنش خیمه
و ترکی ریش و کفایت چون حکایت
نمود عارض مرد آسایش و خواب بر دلش گردد
سرد هر ماده که موجب آن شده است
آن ماده را از تن بر دین باید کرد بخور اگر ماده
چون بود و مضه باید کرد و اگر خلط دیگر باشد
مناسب آن مهمل باید داد علامت بد
در کابوس هر کس که بسیار کابوس بود و در کم
خوابش علتش برود با طبع کند پدید می آید
در او کار را نمود و روانه حذر بخور خندان
عضو چون از ماده سرد و تر بود علتش سردی
بمس و رطوبت دهن و کاهلی و در آن
چون عضو کس را فرو رفتن از در علاج باید فرمود
باید مالید بعد از آن روغن جندب که در محنتش بر آید

علت کابوس

حذر

صفت در کتب
صفت در کتب

صفت روغن قسط در صداع بلغم کور
صفت دارو که بلغم را بقر دفع کند کرم
رتب و شبت و پنج مخ ترشیده نیم کوفته
و پانزگ سر زده کرده از هر یک ده مثقال
همه را در یک کاسه آب جوشانند تا بماند
آید صاف کنند و پانزده مثقال عمل میدارند
پانزده از من زانک در آب آن حل کرده
و صاف کرده و یک هاشق سرکه اضافه
موزده نیم گرم بیاض من و کرم را البته بکنند
که قشود قاج بغیر باطل شدن حسن و حرکت
لصف بدن در طول عملش در بعضی
سعد و رطوبت بنزد و فراموشی است
چون عیش زنج کر کرد در دس و نصف بدنش

قاج

ادویه

از حرکت آید و از زور خست کار و در حمام
فرمان عمل می نماید و در صفت ماء الجمل
عمل نمین در ده من آب جوشانند تا به معکوب
هستم در علاج فالج چون صاحب فالج را بزم
آید از راه اصول پیش بر باید از گرم کنیز
و آب نخود از زیره و زعفران غذا بر باید
صفت ماء الاصول پوست پنج بادیهان صفت ماء الاصول
پوست پنج کرفس و پوست پنج کبر و پنج اذخر
از هر یک دو مثقال همه را در یک پیاله آب
جوشانند تا به نیمه آید صاف کنند و بده
عمل پیش کرده نیم گرم بنامند هضم در
علاج فالج چون روز چهارده رواج کند
باید که معالج بعمل دستبرد و انگاه دهد دارد

سهل

در عملی که فایده

دو سه بار باشد که مرض را بصحت برگرداند
در عملی که فایده و جمیع مرض را بمرغز انافع بود
سند یکی خاصه پنج مثقال بفاعج نیم کوفته
و قنطاریون دقیق از هر یک سه مثقال
تخم کرفس و سیون و بابونه و شت از هر یک
دو مثقال تخم حنظل دو درم هر را در یک گاه
آب جوشانند ماه نیم آید صاف کنند و درم
بوره از مرزبانیک و پانزده درم عمل در آب
حل کرده و صاف کرده پنج مثقال روغن بابونه
که صفتش در حدود تحریفات اضافه نمایند
هم در عملی که فایده و نیم گرم عمل کند هم در عملی که فایده
سورخا چون از آن رسد و زرافض و مهمل عمل و فایده
از روغن قسط و زیتون بر حسب آنکه دهد و بسیار فایده

صفت روغن قط و فوین در صداع مغیر

دانسته شد صفت روغن شونیز شونیز کوسیه
دانه پستقال مغز بادام تلخ مقویر سرشغال
قند سفید پنج مثقال همه را بکوبند و بدستور

روغن جوز که در لسان گزشت روغن کنند

لغوه

لغوه بغیر کج شده چشم وردی لوب

اما که در شان فرض لغوه حرق صحر و دام پشال برسد
که جوز بود در دهان جویدند دارند نگاه خواهد افتاد

هم در علاج لغوه لغوه چوبی بکر روی شده هم در علاج لغوه

صحت رود از در فوین باید که خورده با بار و در بار

باشد که ازین فرض بکار برده صفت حبابی بار در صفاغ

مغیر مذکور شد هم در علاج لغوه آنرا که رسد

از عرض لغوه کنند باید که باد دارد ازین این

آب خربزه نظر آورده در خانه باریک نشسته بچند

صفحه آنیست

اینه چیز عبارت از آنیست که از مال ساخته
عنه بغیر از بدن عضو چون از ماده سرد بود
علاقتش لیسان و کرانی اعضا و عدم شکلی است
و چون از شراب یا جام بود عکس وجودش
از حرکت بدست آمده در عینه سهل میشد باید داد
در شراب یا جام نیست باید نرم و مبارک باشد
اختلاج بغیر از بدن عضو چون دایمی شود اگر در روی
بود مقدمه لغوه باشد و اگر در شکم بود مقدمه صرع
و اگر در ریه بود مقدمه آسمان برده که در نواحی
سینه است و اگر در جمیع بدن بود مقدمه سکته بود
چون عضو که در بدن باشد باید عکس مبرال عضوها
و دفع کند و بطریق مذکور حرکت بدین بکشد باید داد
صفت حرکت بدین را از خطهای عکس ماکه اند
صبر سقوط مکنفالی ترتیب مکرر حبل النیل و نخول

عنه

اختلاج

صفحه آنیست
و دفع کند

از هر یک در مریخ شحم حنظل و عسل و مصل
و کیره از هر یک دانی همه را بکوبند و به پزند
و در درم غاریقون بپوشند پز که زاننده اضافه نمایند
و باب کرفس یا یا و بان رشته جها کنند و در
تشنج سرد در هم کشیده شدن عضودر معنی
کراتی اعضا و فراموش و غلبه بولست رهاست
حول عضودر تشنج از بستم آفرودر محنت و حرکت
در تنقه کوش زودتر از آنکه علاج مشکل گردد و فصل محکم
تشنج بفرست مانند عضودر آنرا سرد و تر بود
علاجش سردی و کراتی اعضا و در مصل است
هر کس که گرفتار شد در دود و آنکه خوب مسهل فایده
اند زدنش روغن کفیر یا روغن به خش یا عسل
علاج امراض چشم بگوید که دانه اسه در اندک
بلک موضعی که قره رودید از چشم نوبه ببرد

تدبیر نبرد یک تو تدبیر خود بکنیج طبعیت و اشتیاق
 بر دیده اگر نبی بر در این سر منقلب و شعرزاید
 که معنی کج را آمدن مرده و مرده را تدبیر ربانیت
 که شعر بود منقلب و کزاید در تنقید و داغ و مایش کج
 چون تنقید تمام حاصل کرد تشریح کن آنکه از خدا آمد
 تشریح بر بدن پاک را گویند چنانکه کمال دانند
 سلاق که کنایت از غلظت و حرمت کرانه پاک
 و ریختن مرده در پاک تو اگر کرده غلظت بنیاد
 از من سخن مفید میدار بنیاد افغده خم مرغ و در کوفه
 آینه بر روغن گل و ساز صفا صفت بر روغن گل برک
 گل سرخ تازه بازده متعال بر روغن کنجد متعال
 در شیشه کنند و چهل روز در آفتاب کنند پاک
 حنک مشتی در یک سال که آب جوشانند بمانند
 آید صاف کنند و نیم سال بر روغن کنجد اضافه
 : کمال

تنقید و شعرزاید

تشریح

سلاق

صفت و روغن گل

بجوشانند مار و عن مانند شریاق که زیادتی به
در یک بالست علامتش که انی یک در وقت
بار کردن چشم است در یک تو شریاق جوید اگر
غمد دل غمخوار تو مودا کرد تا آن وقت که
مادر باشد اگر مودا کرد غیب که رشتی در گوشه
چشم از جانب به علامت و سر آن بود که
حول آنست بر موضعش فشارند ریم هر و آن
حول کرد و در کم گوشه چشم خود مثل غیب آمد از
که مثل بخانید و بر و بگذارند امید بود که رو نماید
چوب که در رشتی اندرون یک است و سبل
که برده آنست شبهه سر که در هم یافته بر غدی
چشم حدود چوب از رطوبت و رفته است
و توله سبل از امسکه ی دماغ و زری رگهای
در رفع جوش و اخیره و ز بهر سبل نشاء اجزاء

بسیار

صفحه شایسته

باشد چو بیل چو بیلگر با نفع دهد در دریا غمر ناید
صفحه شایسته احقر رکنار سه درم اقلیم لغره وضع
عربی و صفیه از هر یک از هر یک دو درم هر را بگویند
دو به پزند و بآب سرد که دو درم و نیم است در
حل کرده باشد و صاف کرده در رو بپزند و شافها
کنند صفه شایسته احقر سادج مفصول
درم صمغ عربی پنج درم رو سوخته در آن ریزد
سوخته از هر یک دو درم رکنار دو درم و نیم غفران
و مرکی از هر یک دانگی و نیم صبر صغیر و اضول
از هر یک نه دانگ هر را بگویند و به پزند و با
رشته شافها کنند در دریا غمر تو سالی شسته
و شج سوخته از هر یک دو درم نبات مصری
پنج درم هر را کوفته و بخته صلا کنند ما اجمو
عبار شود آمد بعذر چشم چون از زرد
گویند زرد در زرد چوبه ما اجمو صحت در آید

در دریا غمر

امد

تج

نصف از ریه و ریه در ریه
نصف از ریه و ریه در ریه
نصف از ریه و ریه در ریه
نصف از ریه و ریه در ریه

جسم و بهار و دما میر باید جو غبار کرده در چشم
صفت ترتیب ادریه مذکوره جسمی متغیر و متغیر
نمات مصر و دما میران چشم را اندزوت که یک
روز در ریه فرود آمده باشد و در سایه جنت
ساخته از هر یک متغالی هم را کوفته و بجهت
کنند تا همچو غبار شود طرفه که نقطه سرخ
یا کبود بود بر بینه چشم در چشم تو از هر طرفه ظاهر
زین نقطه را غبار حاطره چون دیده خود بد و در گذر
کدفع کرد از نوادر باشد قطره بغارخانه
در چشم تو نافه جوید اما از هر توشن مهیا باشد
حزین که درین مرض بوداید نزدیک حکیم رشتا باشد
صفت روشنا مس سوخته و سادج معول از
هر یک دو درم فلفل و دار فلفل و زغوان و سحم
از هر یک ربع درم زکاکار و صبر سقراط و لوره
از هر یک نیم درم اقلیم از هر یک درم هم
را کوفته و بجهت صلا کنند تا همچو غبار شود

صفت ترتیب ادریه مذکوره

طرفه

قطره

صفت

دمعه

صفحه سی و نهم

قرصه العين

صفحه سی و نهم

دمعه بغیر آب رفس چشم چون اگر مر بود عسلش
 سرفه چشم است و چون از مر بود سفید سرائ
 و اما مرض دمعه حواری درید و آنکه که بهر آن بود مر
 و در دیده که سر در ز چشم است در دیده بغیر سلیقون
 صفیاء سلیقون بغیر سلیقون بانه زده در دم کف
 و ریاد اقلیم از زدنک نش بور و شادنج معیول
 و چند بدتر و سر و سنبل از هر یک دو درم و لعل
 و آشنه از هر یک در مر صبر سقوطر و مامنا از هر
 یک بخورم مرکی و نوشادر و زرد جوهر از هر یک
 سه درم پوست بلبله زرد چهار درم بهر را کوفه
 و بخته صلا کینند تا بهجوبنا شود قرصه العين
 بغیر آب چشم قرصه که بود چشم ترا موجب درد
 از درد کند عارض کلکوز از حواله که شود زنده از هر
 ترتیبش فکند بر باید کرد مده کبیر نیم و تشدید دال
 به نقطه ریم و زرد آب صفیاء و کندی

الاندر

ملیه رز از هر یک در شرح خطی و عقل
و مصطلکی و کثیره از هر یک و اکنی مکینه

یکه ایک و نیم هر را بگویند و به هر دو نیم درم
عاریتقول بگویند هر یک را بنده اضافه نموده
باب بادیاں خمر کرده جها ساحه فروید

صنق احدی لغزشیدن ثقبه حون
از غلبه رطوبت بود غلبه رطوبت بینی
و عدم ظهور رکها خشم است صنق حدی اگر بود

عارض مرد گویم که چه چیز باشد او را در خورد
که غیر رطوبت نبود عین دفعش و غول
باید کرد صنق فیه غول ز غول

از هر یک در هر مایه و کل رخ و صبر
و مرکبی زشت و صمغ عربی از هر یک
در هر نیم هر را بگویند و به هر دو نیم و بابی
که دو درم این در وصل کرده بنده نشانه

صنق احدی

صنق و غول

خیالات که بخود جزئیات مثل کس و شبه در حتم
چون از بخار معده باشد علتش زیاده شدن
از امتداد معده و تصور نهضت است چنانچه
که خیالات ترش می شود صد آف وقت در کس باشد
هر که که بخار معده باشد سهل طلب و در کس باشد
صفت سهل که معده را از احاطه مختلف پاک
کرد اند صبر قوی گرفته و بجه نیم مثقال
عاریقون بویسه پیر کدر اند و کسقال اطل
صغیر که صفتش در دوار داشته شد و کسقال
هر را بهم برشته غلوه ها کنند و فرو برند
نزدل الماء یغفر و در آمدن آب در طبع
رختا حشیم آنچه رقیق و صاف باشد در
استه ایدار و دوز و دیکتار دفع شود
اما آنچه سیاه و سرخ و سبز و زرد و گنود
و غلیظ و تیره در کس کج بودند بدار و

خیالات

صفت سهل

نزدل الماء

در این کتاب که در این باب
 از این کتاب که در این باب
 در این کتاب که در این باب
 در این کتاب که در این باب

علاج ببرد و نه بدستگار هر که که نزل
 بنیاد شود صبر دل مستمند بر باد شود کرب
 آن میل کند حریف صحت آید خاطر او سعاد
 صفت حریف صبر عفو و کفایت
 طایفه نرزد و مصطفی و کثیره و محموده و عرو
 از هر یک را یکی کل سرخ دودانک هم را
 کوفته و پنجه بآب میزنند و جهاخته
 فرو برند عشوه بغیر سبک و ریشتر مردگر
 عارض و حادث کرد که چشم ایشان سیاه باشد
 از غلظت پخته چو کور زاده صد گونه غم و الم بدل
 که شد آرایش باغ بکشد بر دیک خود مفید خواهد
 راز باغ با دیانت چهره بغیر و رگور سرش
 مردم را عارض شود که چشم ایشان از رزق بود
 حوال عارض چهره باغ از رزق روح با صبر بود
 در از در علاج ضایع از لم تقو و هر یک باید بود

صفت حریف

در سخن دیگر نوشته شده
 سفینا هم یکبار

عشوه

حریف

صفت

ضعف البصر

ضعف البصر بعينه نقصان بدنه فتن قوه بینا چون
 از رطوبت بفرموده عده متش سفید چشم
 با سایر علامات غلبه بلغم است ضعف است
 چو از رطوبت زیاد که سهل الان بیل کف باشد
 کرد و در دماغ دیده پاک غلط دیگر توکل روشن نماید
 صفت کل روشن و در دیده نرفته کمثال مایل
 چشم کمثال و نیم نوره ارمنی دو مثقال قر نعل
 و زعفران و سرکه از هر یک نیم مثقال مشک قراطر
 همه را کوفته و بچینه صلا کی کنند با همو عصار شود
 علاج امراض گوش بفرمانی گوش حوال از بلغم باشد
 عده متش که درت حواس و کرانی و بسیاری
 خواب است اگر آنکه ترا کرانی گوش بود کوم سخی
 اگر ترا هوش بود باشد سببش چو بلغم از بهر علاج
 کردار وی دغش خور و شوش بود صفت داروی

صفت کل روشن

علاج امراض گوش

دافع بلغم بود صبر سقوط ریح مثقال تخم فلفل و مرید
 و محمود و قفل از رزق از هر یک دانگی همه را بگویند
 و بپزند و بخورم غار یقون بگویند بزرگدراوند اضافه
 نموده بآب کرفس جگر کنند و جها ساخته و دروزند
 بعد از دفع بلغم روغن ترب را صبح و شام
 نیم گرم در گوش بچکانند صفت روغن ترب را
 ترب سیاه یا سفید بشوید و مثقال روغن ترب یک
 بیت مثقال بهیم آمیخته بپوشانند تا روغن مانده
 تخم ترب را بدستور روغن بکشد و کهنین
 بغیر او از گوش چون از قوت حس بود عکس ضعیف
 حواس است و چون از ضعف دماغ باشد که در آن
 از قوت حس اگر طنین کشید نزدیک مغز مغلطه مفید
 و آن لحظه که مایل است ضعف سر بر رفقا بایستد
 مغز خضر را بگویند که ماده روغن بکشد و در آن
 خشیش و کاه بود و مقوی خضر را که مزاج عضو را

صفت روغن ترب
 دافع بلغم بود صبر سقوط ریح مثقال تخم فلفل و مرید
 و محمود و قفل از رزق از هر یک دانگی همه را بگویند
 و بپزند و بخورم غار یقون بگویند بزرگدراوند اضافه
 نموده بآب کرفس جگر کنند و جها ساخته و دروزند

صفت روغن ترب
 دافع بلغم بود صبر سقوط ریح مثقال تخم فلفل و مرید
 و محمود و قفل از رزق از هر یک دانگی همه را بگویند
 و بپزند و بخورم غار یقون بگویند بزرگدراوند اضافه
 نموده بآب کرفس جگر کنند و جها ساخته و دروزند

کهنین

صفت مغز

باعتدال

باعث ال اگر در ماقبول فضول کنند چون روغن کل
و مورد صفت روغن کل در سلاق مدکوشه صفت
روغن مورد آب برگ مورد تازه شغال روغن
کنند دو مثقال بپوشانند تا روغن مانده با برگ مورد
خشک نیمشت در یک ساله آب بپوشانند تا نیمه
آید و صاف کنند و نیم ساله روغن کنند ضم ساخته
بپوشانند تا روغن مانده و جمع اللذان بغیر رو
کوش در در کوش اگر صفت از در سراج و چشم بود آید
که حقیقت بعد منفع بخور از رو عسلخ خور و ساله
صفت حقیقت و منفع صفا در صدا ع صفا
کدشت قرصه اللذان بغیر کوش اگر آید
بود قرصه ریش توجید کرم جسم اسفط طلین بعد
و آنکه که بود قرصه مذکور قدیم خبر بنود جوهره کا و منفع
صفت کرم جسم اسفط موم کا فوز در درم چهار
درم روغن که صفتش در طین دانسته

صفت روغن مورد

و جمع اللذان

قرصه اللذان

صفت کرم جسم اسفط

حل کرده شش درم سفیده کاجوشی است اضافه نمایند
 و صلا به کنند تا ورم هم شود کیفیت استحال زهره گاه
 آنست که زهره گاه و در وجود و غسل که اخته بخورد
 به هم آمیخته گشته که نه شسته را قیله کنند و در آن
 ساخته صبح و شب در گوش نهانند دخول احوال
 فاللادن و تولد الدود و منها یغیر در آمدن جانور در گوش
 و پدید شدن کرم در و و عسل مسکه که در صاف هر
 قسم از حرکت و بود عسل است خاصه قناری
 عروجن احياء در گوش تو هر که بتغیر و دود
 حیوان آمد بیا که پدید آید در کبریا شمع یا آب کبر
 نقطه کن روزی نماید بهبود دخول الماء فاللادن
 یغیر در آمدن آب در گوش عسلش تقدم ملاکات
 آب و در عظیم است حول آب در و در و در
 در گوش تو اسر دل کو چرخ در گوش بوجوب یادمان گزینند
 و آنکه مکنند آب بر و آنکه عسلج امراض یعنی

سجاد
 سجاد

دخول احوال فاللادن

دخول الماء فاللادن

علاج امراض

مابل شده حس که بویها را در نیاید چون از غوازل علیط
 علیطش که در دست حواس و کرانی سر و غلیظ بول آ
 ارا که ترا فوتم مابلش حاس بود برب و مصلی
 احاطه غلیظ که بود حواس ار از او مصلی توان دل
 صفت مصلی که احاطه غلیظ را دفع کند صغیر که صفت مصلی
 یکدم تخم غلیظ که ای مصلی و ز غوازل و در هر
 و اسار دل و حب لبان و مصطکی و فستق
 و محمود و ترب و سلخی از هر یک نیم دانک
 هر را کوفته و خنجه باب چم کنند و جها ساخته
 و ورند نشن اللف غیر بوی منی چون آ
 نقص غلیظ بود که در محو مصلی باشد علیطش است
 که در رسانی و سیر کم و زیاد نشود از مصلی
 نشن و زیدان کرد طبع همه کس از او مصلی کرد
 باید که طبع مصلی کوفته از روی و واد و مصلی کرد
 بیاید داشت که در نشن اللف خنجه و زیدان

نشن اللف

حفظ الله

رحمة الله

رحمة الله

بعد از آن باید دید که بنابر آنچه بول حمار شده
حفظ الله نوحی بنحو آن اگر مرصفا باشد
عندش سوزش دماغ و پخال و بسیار میل بکشت
اگرش از مرصفا بر طبع و نوحی بنحو آن آمده و از
پیش سر تو بر آب صفت مار و عن مادام طلبه باید کرد
صفت روغن مادام در دو و از اند کور شد و رقه الله
بغیرش بنحو خواه مبداء تولدش نفس دماغ بود و خواه
غیر آن بنحو رقه جو خواهد بود حال تو ازین مرض خواهد بود
دار چوبی و مرهم ایضاً شام مرض ترا سحر خواهد بود
صفت مرهم ایضاً در رقه اللذان مذکور شد
رعاف نوحی رفتن از بنحو آن از بحران
عندش آن بود که در بحران چون چهارم و پنجم
و ششم و هفتم و چهاردهم و هجدهم امراض حادة عارض
شد خون رفتن بنحو آن که کشد از آن خطر حاصل
واندم که بحران نبود و از حکم بستن بدق کشد آن
بستن خون بدق کشد و غیر آن از ادویه

صفحه ۸۵

که بعد از این خواهد آمد چنان باشد که کوفه و نچه در زیر
دمنه بادر آب کشتن تر حل کرده بچکانند بآینه کهنه را
فتله کنند و بعبیده تخم مرغ آلوده سازند و در
سوراخ بپاشند بعد ادادویه ریختن داروی
رعاف آنچه مشهور بود که با کونکوم رو فادور بود
افسوس و دفاق کنه روزی یک کفن را و اما و کا فو بود
رکام بغیر فود آمدن رطوبت از دماغ می کشند
یا کلو و بعضی آنرا که می کشند کلو فود مر آنرا که گویند
چون از کرم بود عذمتش کرم را از دماغ و رود آمدن
و نوشش کلو و برشت آنرا که رکام کرم حاد کرده
بس فایده کشیده است و در چون صاحبش از شراب و غذا
از امش و جوهرش از مغذی صفت شراب بنویسند
کل بنویسند در ریای چهار مشال در یک ساله آب
جوشانند تا به نیمه آید صاف کنند و کحل مشال
فند صاف کرده آمیخته و بچکانند تا بقوام آید

حداد ادویه ریختن

اکام

صفحه ۸۶

هتم در علاج رگام عکس سر در آنچه از رگام
 و کانی پرو رویت دانا چو رگام را از سر در
 از اشریه خوشتر زوفا خورد و زانند تیرتیب باید خورد
 مانفع دهند و این صفت است زوفا
 زوفا و متقال پوست خج بادیان و سبب کوش و اس
 و پرسیا و نشان از هر یک متقال انجیر دو عدد و هر را
 در یک بباله آب جوشانند تا به نیمه آید صاف کنند
 و هفتاد متقال قند سفید صاف کرده آمیزد و بجا
 با بقوام آید ماشر اغیر کاس سرخ که تمام روی را
 و کرد عکس تشکیوت و اندیست

صفت زوفا

ماشر

باشر خوباشر انباشت باید باشد که رند صحت رود و
 خون کم کن و مهمل خور و ماشر میب طلده ضدل سرخ
 صفت طلده مذکور ضدل سرخ و سفید از هر یک
 متقال در بیت متقال ارکشیتر حل کرده بکنان
 که نه زمان زمان طلده کنند صفت مهمل ماشر
 و جمیع مرصهای صفادیر امفید بود و معروف بود

صفت طلده ضدل
در ماشر

صفت مهمل ماشر

چهار شربت ترهند و آلودی بخار از هر یک ^{مشقال}
بست در چند ال آب که نشسته که از بالایش
بگذرد و صاف کنند و بست مشقال خیرست
که در ده مشقال کلاب حل کرده باشند و صاف
کرده اضافه نمایند و نیم گرم بپاشند ما دوشتم
بغیر فرمایند که در رت که در روی عارض شود
و حدوث این مرض از حد و شغل خود است
آنها که گرفتار بپاشند اگر گزینند در جوار
مطبوع هلیله بعد از آن که بخورند در طور طریق
نخچه کار خاند صفت مطبوع هلیله سیاه
نیم کوفته و پوست هلیله زرد و پوست هلیله
کابی از هر یک چهار درم منقش و کل
سرخ و حکم زدن و حکم کاشنی نیم کوفته از هر یک
دو درم غنای و سپال از هر یک یک عدد

پادشاه

صفت مطبوع هلیله

شفا

باز در شفا

نمهند و الو بخارا از هر یک پانزده درم هم
در یک گاه آب جوشانند مابین کمر آید
صاف کنند و بست شفا شیرین در آب
حل کرده و صاف کرده نیم گرم رغبت نمایند
و غدا آن خود کوفته و ماش مقشر و مرغ
و کشیز تر کنند شفا الشفا بغیر شدن
لب چون از صفرا بود علتش بخوردن
و حکی لب در رشتی زیادت ابر که
شفا قریب است ظاهرش باید ببلج آن
ترا حاضرش که ماده صفرا بود از سهل آن
بر دفع جنین مرض توان قادرش میان
که شفا را دفع کند هر که شفا لبش
آزارد هر حوزنی گرم زایش دارد باید که
زنبه مرغ و پهنه او مرهم کند و بر لب خورند

والله

درم الشفه

درم الشفه یعنی اماس لب چون از خون باشد علقش
خامیازه و شیر دندان در بر رکبات بر کس که لبش
ز خون ورم خواهد کرد صد کوه شکات از الم خواهد کرد
که کم کند خون و مین خورد بر خون درین مرض ستم خواهد کرد
صفت طنیر که جمیع مرضها در موی و صفرا و برا مانع
نمودن ترند ریخته مثقال عسلاب سنجاده عدد دانه در آب
که آینه صباغ صاف کنند و بعد شیرین کرده
با اهیجان لی قند میل فرمایند و غذا اماس مقطر
و اگر او کثیر تر فوق آب ترند کنند طلع
یعنی خوشش دهان چون اگر کم بود علقش در موی
سرخ خوشش است و در صفراوی زرد در آن
اگر کم اگر طلع گردید پدید از راه علق بر نماید
کله رو کل سرخ و سماجوده رو که و بکاه نباید
بسم در علق طلع چون از سردی باشد علقش
در غمیر سفید خوشش است و در سودا و اسهال
از سردی اگر طلع پدید آید با آب سردی میسازد
با شیر چوب در آن ریخته بود علقش را که ادا کرد

صفت طنیر از جمیع امراض

قلع

الماء والقسم
سیدان

صفت کوارش

صفت کوارش

سیدان الماء والقسم
بلغم بود علامتش لکنتی با بر علامت علیه علم است
چون آب سرد در دهان ^{تورود} چرخ کرد و سرد معده شود
باید که حور کوارش ^{تورود} با آن و قوت این موضع
صفت کوارش ریزه و قند سفید یا نبات صاف کرده
صد شقال کوبانند مانند غلیظ شود و رنگ را
فرو گیرند و ده شقال ریزه که یکسانه روز در بر که
که آتش مانند دریا به جگه ساخته و تف دانه
چهار شقال رخیل و سه شقال فلفل و یک شقال ^{پوره}
ارمنی همه را کوفته و پنجه اضافه نمایند و بکنند
تا به هم برشته شود پس رو بسک بریزند و بپزند
و کوارش عود را مثل کوارش ریزه سازند و اجزا
اینست عود قمار ^{درم} و پوست ^{درم} و ترنج ^{درم} چهارم
قرنفل و زرباز و مصطکی از هر یک ^{درم} مافله
کبار و سنبل و زعفران از هر یک ^{درم} و درم

الغلی

انج

در تخیل و دار فلفل و جوز و از هر یک در مقدار
 بیانات صد مثقال بخورید و بپزد و آن عسل
 در صندل و تشکی و سرکه بنفش است و در مغز و
 بن و سفید بول چون بپزد از دانه آن که
 از همدیش خلق برساند از خوردن مسهل که خلط
 اخراج کند علاج آن که بعد از اخراج خلط
 حالم را صبح و شام در دانه آن که کند و آب
 آنرا فروزند صفت حالم که کتیه و سول
 و پوست ترنج و خولجان از هر یک مثقال و فلفل
 و سعد و قرفه از هر یک دو مثقال و تخیل و فلفل
 و نیم مک ته دانه که را کوفته و نیمه
 هفت مثقال آب بهر و پنج مثقال کلاب
 که دو مثقال صمغ عربی را در آن حل کرده
 باشند برشند و جها کنند هر یک مقدار
 کوثری و در سینه خشک سازند

صفت حالم

در دندانی
 در باره دندانی
 در دندانی

وجع

صفحه

وجع السن بعد دردندان چون اگر مرگود علی
 راحت یافتن از آب سرد است دندان ترا
 چو گیرد اگر مرگود در سر که بکشد مضمضه باید کرد
 از ارشیه اسکناس که از ارغنده اش با شکر بپزد
 صفت کچن پس فندغید صاف کرده صفا
 بپوشانند تا یک غلیظ شود در شفا آب که
 اضافه نموده در سه جوش دیگر دهند و هر
 یک کاشق در دهفت کاشق آب حل کرده
 میل کنند و چون از سردی باشد عسل
 نفع یافتن از خربهر کرم و تنفسیدن
 از خربهر سرد است عسل از تخم و فلفل
 با خردل کوفه و بخته و شش نموده امحه
 اضافه نمایند و در دندان باشند با کچن
 و فلفل با بویه نیم کوب ختم بپوشانند

وصاف کنند و قدر سرکه و مقد ار کلاه
 اضافه نموده نیم گرم مضمضه کنند و غذا خورد
 با کبوترچه یا تیهو یا دراج یا گربه یا خر
 و زعفران حوزند حش پیکر کنند شدن
 دندان تو چون کنده شود بی درد و در باشد
 نخم شیدن از مالیده از خوردن تخم خرم
 رود علاج زانو که بدست اگر مرض محمد شد
 دود الس پیکر م دندان حدوث این
 مرض از نقص رطوبت است دندان ترا
 رسد چو توش رود بویید باشد از بخت
 و دود ماهر چه بود در دود قط کرد به بودم
 کند ما میکن دود استرخاء اللش پیکر شدن
 بیخ دندان از رطوبت خون بود علتش
 رطوبت دندان و سر غریبان و بزرگی بعض

فلسی

دودی

استرخاء اللش

اگرستی لثه هر که شد چنان بد بحالی او مانده

نکردد ممتد باید که بگوید کل و کلنا را از این هر

قد در برین دندان باشد لثه دامیه که خلصه

مغشیش خون رفتن پنج دانه است توله این از

کشت رطوبت خون لثه دامیه شود عارض

مرد از بهر سنون بست باید آورد عقیق

واقفا و کندر کلنا و شب بایانی و بذر الورد

سنون دارد در دندان و عقیق را رویش

بایانی و بلور و بذر الورد و کرم کل ورم لثه

بغیر آمل کوشه پنج دندان عقیق در روی

شیر دندانست و در صفاوی سوزش و سوز

رزان و در بغیر سفید و زرد آمل و در دندان

سیاه و محکم آن است آنرا که ز خون شد ورم لثه

بید که اگر بزرگ نرسد به الم خواهد دید و ل

لثه در آید

سنون و در دندان

ورم لثه

مکمل

ماکل اللثه بغیر حوزده شدن گوشه بیچ در دهان
 حدوث این علت از ماده حاده حوزده است
 چون حوزده شود لثه است از سکو عهد بشنو تورم
 بهر طایفه از سر حیدر کند رگهای آورده بگویند این
 از آن تخم کنش بر که غرض و سهند صفت
 که غرض بیا غرض بکین ریزه کنند و سهند
 گذارند یا ریزه کرده در سر که حوشانند اما مهر
 صاف کنند و در شش کفاه دارند بطلان
 الذوق بغیر باطل شدن حرکه مزه جوار در
 نباید چون از سرد و تر بود غده شش رطوبت
 دهان در مریض و بی رگنی فارورده است
 هرگاه که حس ذوق باطل گردد در یافتن هر چه
 مشکل گردد افواج که حوصله غالب برین
 اندیشه مکن که روزی ایل گردد نقل اللسان
 بغیر آن زبان چون از بغم باشد غده شش

صفت غرض

بطلان الذوق

نقل اللسان

عدم تشنگی و آب رفتن دهان و سفید زبانت
 اگر آنکه گران زبانت در حیره زبانت
 باید که کمر غره از خود دل خند آنکه درین مرض
 صفت غره مذکوره خردل مذکور که محرر آهوی
 نیر کوبیده مثقال و نیم کوفته سازند و در یک ساله
 آب جوشانند یا نیمه آید صا و کنند و یکبار
 سرکه اضافه نموده زمان زمان نیم گرم غره کنند
 و غده اسور با کسوت آب بخورد و در حیره و
 حوزند و درم لسان بغیر آهس زبان آهال
 زبان اگر زخمت باشد زعفران زرد و
 باشد کرک زنی و نشو قول حکیم بر دنگ خردند
 جنون باشد تقی اللسان بوشند
 زبان چو از ماده گرم جوش بود غلش
 حکنی دهان و تشنگی ولی رغبت بهر کس که
 تقی زبانت نشویش بهر سخن از آهس
 باید که کبیره در لسان حل کرده مداوم در دهان

صفت غره مذکوره

درم لسان

تقی لسان

خون نهن

خون آلسان بغیر سورش زبان حول از غلبه
صفرا بود علتش تلخ دهان و درشتی زبان
و سرقه نبض است هرگاه که سورش نرسد
آتش بدل خسته از آتش نبض باید که آب بخم
به پوسته با شیره خورده در دهانت باشد

جفاف آلسان بغیر خشکی زبان حول اگر مرده
و خشکی بود علتش بسیر میل بآب و محکم نبض
ورزیدی و آرواره است چون حال خشکی زبانت
بدست که باعث آن حواست بچشد از مضغه
کردن بلع پس با شیره خورده بر طوطی
علیج آموخت خلق مراد بخلق قصه که در دهانت
و لوزنتن و در قصبه شش بود ورم آلسان
بغیر آتس ملذزه و آن حسی است از بلع خلق
اوخته شبیه به پرده از آروم ملذزه

علیج آروم

در آلسان

احوال تو به کرده خون بود رکت باید زد
 و آنکه رساق باید غرغره خست چند انگشتی
 خلاص زین علت بد صفت غرغره مذکوره
 ساق نیم شست در یک ساله آب جوشانند بانه
 آید صاف کنند و در کلاب ضم خسته نیم گرم
 غرغره کنند استرخاء الهات بفرستند
 ملازه سستی ملازه کتر اعراضند بلغم خود داده
 بی رودرد باید ز برای غرغره ز حکیم خردل
 بکنجینست از مالاب صفت غرغره مذکوره
 خردل دو مثقال نیم کوب خسته در یک ساله
 آب جوشانند تا به نیمه آید صاف کنند و بدو
 مثقال سکنجین که صفتش در وجع الس گفته
 اینجه نیم گرم غرغره کنند استرخاء اللورین
 بفرستند دو کوده دمان چون
 لسی

صفت غرغره ساق

استرخاء الهات

صفت غرغره مذکوره

استرخاء اللورین

سستی لوزین حادث گردد احوال تو از حد و
 آن بگذرد اگر غرغره ساز از کلاب بارد
 طاهر شود فایده بحد و حد صف غرغره
 ماروده عدد نیم گفته ساخته در یک ساله آن
 حشاند با به نیمه آید صاف کنند و در زیر
 اضافه بود نیم گرم غرغره کنند خنق بود
 کلوچون از خون باشد غلظت سرخ چشم در
 رکبات و زرد کلوچو مضد که در بخور آب
 آلود شربت نیلوفر از آب سماق مثل آن
 غرغره است هر چند که بیشتر بود بکوتر
 صفت شربت نیلوفر در کلام مذکور شد
 بیاید داشت که در خنق و است که مضد را
 بد ففات کنند تا موجب زیادتی صحت شود
 و مایه کنند مضد رکی که در زیر بابت است و است

خنق

قبل از فصد از غرغره حذر کنند که غرغره در ابتدا
 مومست و الم حده بازه زاید کند و بعد از فصد
 آب سماق و امثال آن از آب نهاده و شاسته
 و غوره و سرکه و اما ریش و غیر اینها نیم گرم غرغره
 کنند و غذا ماش مقشر و رشته اگر او کثرت
 یاب - تمرهند سر آب آلو یا آب نارنج خورند
 و لیکن طبیعت کفنه که در شوصه خواهد آمد کنند
 و نزدیک بانهاده مشال مغرغره و ادرک سیاه
 شیرکاه و بایشه بسوزانند و حل کرده و صاف نموده
 و مشال روغن بادام که صفتش در صداع
 معلوم شد اضافه نموده زمان زمان نیم گرم
 کنند و غذا آب نخود نیم کوفته و آب مرغ
 جوال و ماش مقشر و اسفنج لی قشق خورند
 و خول العلوی را خلق بفر در کدن زلود خلق

و خول العلوی را خلق

علتش اندوه و عرق خون رقیق از حلق آید
 از خون کلوب از زوداده خبر خون آمده دم
 رنگور تویدر کر غره ساز آب خردل بکشد
 خبر بنود از آن ترافع تر صفت غره و کوزه
 خردل نیم کوفته ده مثقال در یک ساله آب حوشند
 بانه آید صاف کنند و بمقال بکشد در آب آن
 حل کرده نیم گرم غره کنند و ده اعلیٰ نوزش کل
 علتش در دوپرون آمدن ریم به تخم است
 چون نه کلو تویش از نقد بزرگویم بخار سخم
 در مکرز تخم کل از زودت میگوید و از آن
 اندک اندک موم روغن مخور و از موم روغن
 موم روغن که از موم کافور و روغن کل خفته
 باشند و طریق تریش آنست که بکدرم و نیم

صفت غره و کوزه
 و از آن

اعلیٰ

صفت دوم غن

موم کافور را در سه درم و نیم روغن گل که صفتش
در قرصه الالذک گذشت حل کرده اندز و در درم
و حکم کل یک درم کوفته و سخته اضافه نمایند و غلوطها
کرده یکبار را بر زرده تخم مرغ آلوده سازند و در
و غدا از زرده تخم مرغ نیم ریخت کنند نشاء العظم
والکون و اهلحق بغیرند بدن آخوال باخار در کلو
حون زرده آخوال مانند باخا در حوض کلو کس با مرقار
بر لغه که سجد از فروردن آن تنوش رسیده باشد
ملح اللاده بغیر و فروردن سوزن علاج این مرض
خاصه ماظم است سوزن چو فروردن کردی بخور
تدبیر توانا باشد از حکمت دور باید درم سوخته معالیه
خوردن زنی دوا باک الکور طریق اختیار کردن
مصلحتی است که سنگ آهن را یک درم بگویند

نشاء العظم والکون
و اهلحق

ملح اللاده

ملح اللاده
و اهلحق

و بریزند و صلا کرده بلیقاف شراب الکوری
 آفرند و بنشانیل کنند و چون نزدیک به نیم
 ساعت بخورند بگذرد سنا، مکی بجمشال کل سرخ
 و نفث از هر یک ده مثقال سپستان عدد
 هم را در یک ساله آب خوبانند بآب نیه آید
 صاف کنند و شیرخت شیردار بپا زده مثقال
 در آب آل حل کرده صاف کرده نیم گرم بپا
 تا چند مجلس طبعیت احاطت کند و سوزن را که
 مفاطیس بوده بخود جذب کرده بشیر و اطرا
 و جواب را باذن الله سبحانه و تعالی بر دل آرد بعد
 از خروج سوزن قند و کلب و تخم ریحان غریب
 نمایند و غذا بخورند و آب بخورند و درم المریغی
 آس مجرب طعام از خلق معده عکاش در جمیع

درم المریغی

اقام در میان دو خانه است و در دوی و ری
 رک است و در بنفش و در صفراوی است و در غده
 بنفش و زردی مازور است و در بنفش و سیربول
 و رطوبت نیز در سوداوی حشکی دهان و تری
 رکن روی مجرای غذا بجانب معده اگر آهسته کند
 موجب آهسته کردن موجب آهسته کردن
 تدبیر میباش کن ارشادش در بحوثه الصلوة یعنی
 اگر فکلی آواز چون ارگ و حشکی بود علامت بسیاری
 میل بآب حشکی دهان و درشتی ریه است آواز
 نو چون گرفت بنده پذیر حوز زینات و حوزی از
 مسکه بکیر آفرین بکیر و میش و نای کوشش اقبال
 تو از غصه بپرسه حال بغیر سرفه در سرفه ترا بقول
 اهل تدبیر میکن طلب طبع زدها کبر و حشک

بحوثه الصلوة

تعال

سرفه شراب خشاش رتبه کن و روشن بار یک
 صفت طبع زودا و زودا و پنج فرم شده
 و نیم کوفته از هر یک دو درم بر سبزه و تخم
 کرفس و پوست پنج بادیه و تخم انجیر و درم
 از هر یک درم سه را در یک پیاله جوشانند
 با به نیمه آید صاف کرده و به مثقال نبات مصر شیرین
 که در نیم گرم پیاسانند و غذا نخورده آنگه کنند
 صفت شراب خشاش رتبه خشاش و تخم خشاش
 از هر یک دو مثقال و نیم در یک پیاله آب
 جوشانند با به نیمه آید صاف کنند و به مثقال
 قند سفید صاف کرده آفرینند و جوشانند
 با بقوام آید هر روز از هفت مثقال تا ده مثقال
 نیم گرم بپسیند و غذا مرغ حوالی و غذا مقوی و اگر

صفت طبع زودا
 و تخم انجیر

و کثیر تر قی شیره حیثی کنند ربو نفی نفس
چون از بغم باشد عقلتش عدم کشی و میسرش

ربو

از هوای سرد و نفع یافتن از هوای گرم است
سکلی نفس ترا حواس خود باید از وی صحت یافت
از بغم اگر بود ده آنچه که در عارضه رخام بارد
آسارت با چه سکلی نفس امضت سکلی نفس

آسارت

اگر پس کرد و یار دشمن بودش بورد و دود و عصار
از بوی بد و دود و عصارش آب حنظل و امثل و نوم

نفث الدم بغیر طاهر شدن خون رسوا از
تنخج و اخ و نفث از نفث دست جوکار کرد

نفث الدم

از آب جو و عدس و عدس و زرشک و انجیر و عسل
با سوده صمغ و کهر و طلا صفت شربت انجیر

صفت شربت انجیر

انجیر نیم کوفته شش مثقال قند سفید صاف کرده
در یک پالک آب جوشانند با بر نه آید صاف
کنند و در مثقال قند سفید صاف کرده افزند

علیه اوراق سینه

و کویا نند ما بقوام آید علاج اوراق سینه
و شش و دل بغیر حیات شش علتش سینه بوم
دایم در آید بوم و بلیغ است که چون بوم
بر آتش افکند و بر سینه شود چون بر روی آب
اندازند تب نشند از علت سینه که کشته راز
در آید آب جو و شیر خورده او را از نهار هر چند
که این مرض مداوم بود از هر سلی زد و استوار

دانت الیه

دانت الیه بغیر آتش شش علتش سینه دایمی
و سلی نفس و عدم قدرت بر تمکین کردن اللیث
در دانت الیه آب کلسفر مخرج بشر شش بخور
و ان لحظه که خاطر که غذا از آب جو و مانی و عسل

صفحه شش

صفت شش بقیه شش شش شغال و غده
شغال در سینه شش است انجا که صفتش در
نفت الدم گذشت بپزند سوسه که در آینه

و غده

گویند بغیر آکس برده که در نواحی هر سبک است
 علتش است دایم و سبکی نفس و خلط است
 احوال تو ام مخصوصه چون داده خبر گویم که چون
 ما هر از خوف و خطر بکار مایلیق و غلبه
 آید و تریت نیلوفر مایلیق رکی را گویند
 ۱ که از رکی هفت اندام و تریت صفت تریت
 نیلوفر در خاق مذکور شد ذات الصدر
 بغیر آکس برده که در نواحی سینه بود علتش
 است دایم و در کسینه است اسر در نواحی
 زانده در از علت ذات صدر درین خط
 از اغذیه جو را گند جو دماش و از اثره
 خواه تریت نیلوفر صفت تریت نیلوفر
 بحر صفت آفتاب است بلکه در نواحی
 و ذات الزیه و ذات الصدر احوال ما

ذات الصدر

اشارت

مسهل نباید کرد و بجهت آنکه باید نمود ابرار آنکه
کنز نقوت علم و نظر اخلط ز ماده از جن بدست
در نوصه و ذات الیه و ذات الصدر حقین
و نام داروی کار بر صفت حقنه که در نوصه
و ذات الیه و ذات الصدر سودمند بود
منقبه و ساق نیلوفر و غنای الثعلب و کل
حظ از هر یک دو مثقال عذاب و سبیل
از هر یک سر عدد الکوی بخار اربع عدد و غیر
کا جره نیم کوفته هفت مثقال آب حنظل نیم
همه را در یک کاس آب حنظل با به نیم
صاف کنند و بیت مثقال شیخ در آب
آن حل کرده و صاف کرده بممثقال روغن
کا و اضاف نمایند و نیم گرم حکینند ارضی

صفت حقنه ز نوصه

از افاضی

خفقال

آن
دل و خفقال بغیر طبع دل خواه مادر بود و خواه
از در خفقال نه طریق پیر بشنود این کلمه حکم است
بر حکم قضا انس علم فروزد بر خیر و مثال دودار بخار
هم در علاج خفقال چون از غلبه صفات
عقلش خشکی دهان و گشایی و عریض
ورزوی فارور است از خفقال گرم تر
از آتش نیز آبی رزوه دوا برین آتش بر کافور
و کلاب و آب سبب و صندل از مهر طلا بیکد گرم
صفت طلا آمد نور صندل سفید نیم مثقال
کافور دودانک در ده مثقال آب سبب و پنج
مثقال کلاب حل کرده بکته کنان که در قوی
که معده از طعام خالی باشد مالدی دل طلا کنند
هم در علاج خفقال چون از شدت حوائج

خفقال
هم در علاج

صفت طلا
کافور

عقلش

علتش نرسد کی نبض وری رکبست و در هر جمیع
 از خون جگر اطباء دل بدست شیرین ضمیر طلب ما
 شور اکبر خوش خوش پیش در کش و انکه کبر در
 خفته او شاح و جان نیز هم در علاج خفقان
 چون از سردی باشد علتش در غم و مرض است
 و در سودای محکم آن اگر کرده ز سردی خفقان
 بشنودن من و ز جود باز مبر و شور اترج و غم
 و ز غایب بر سینه طلسم انداخته صفات غایب
 نکه از اند فند سفید و کس از هر یک نیم مشال
 بایند همه را چهار مشال روغن حب البان
 نار و غن بلور آمخته صلا کنند صفات
 حب البان مفرح البان که بسته غایب
 مشهور است در مشال فند سفید و حب البان
 و دستور روغن جوز که در حق و در غم است

خفقان
در علاج

صفه عالی

صفه حب البان

صفت نلوف
مذکور شد کنند روغن در روغن صفت روغن نلوف

برک کل نلوف در بای با پزده مثقال روغن
مادام که صفتش در دو ارکنت صفت
در نیت کنند و جل روز در آفتاب نهند یا بر
کل نلوف نیم مثقال در یک بهاله آب جوشانند
یا به نیم آید صاف کنند و نیم بهاله روغن
مادام اضافه نموده جوشانند تا روغن بماند
غن که بعضی مشهور است در علت غش دیده
دانش کن باز بیک که سببست مکن دور در آن
رخون سببست و المثل با صیف اما ماده در
بدن بعضی برداز جسم در علاج غش از غش
دل کس کند چستی آغاز بر نیت کش در خط
کردمان باید که زنی کلاب سرش بر روی
مانند که روان تر شود آید باز علاج امر

غن

علاج امراض

لبان و درم الندی بغیر آب لبان عسل
 در دمای و ضوادی سرخ و زردی آب است
 و در بغم و سوداوی سفید لبان جوهر کند
 بدفعش بر داز غافل مشو و مکن بخود دور دراز
 روزی دوسه بار با قلی را میگوید و آنکه چن
 صفاش میاز صفت کجین در استخار الله
 گذشت فله اللبن بغیر کمی سر حول کم
 سوزش بیشتر شود طعمش نیز مستی نماید در طریقی
 به نیز آب جو خور شیرت بنویز و خور که
 هر چه گرم باشد بگز صفت شیرت بنویز
 در ذات الصدر دانسته شد علاج امراض
 معده و وجع المعده بغیر در معده حول
 از باد بود علتش انتقال در دکه فوضه

فله اللبن

علاج امراض

از باد چو دردمعده عارض کس بشنود زمین اگر گدازد

پاس نفس روینده به بستر است دیارش بر این

دهش ز مثل اگر او عدس صفت سرت دیار

تخم کاسی نیم کوفته و کل سرخ از هر یک ده مثقال

پوست پنج کاسی و کاه و زبان و کسوت از هر یک مثقال

همه را در یک ساله آب جوشانند تا به نیمه آید صاف کنند

و بر مثقال قند سفید صاف کرده آمیزند و بخورند

تا بقوام آید هر صبح دوازده مثقال در آب کله

حل کرده کم مثقال رویند چنان کوفته اضافه نمایند و نیم

گرم رغبت فرمایند و غذا نخورد آب نزنند و بعد

از استسک در در معجون کمونی مداومت نمایند

صفت معجون کمونی زیره که بکشان روز در سه

که آشته باشند و در سیاه خست ساخته و بریان کرد

مثقال

صفت معجون زیره

صفت معجون کمونی

صد مثقال فنفل و صد مثقال زنجبیل و صد مثقال بونه
 باغرا از هر یک چهل مثقال نوزده ارمنی بماند ده
 مثقال هر را کوفته و پیخته بعل که خسته روزان
 ادویه برشند و از یک مثقال ماد و مثقال علو که کرده
 و ورزند هم در علاج در دمه حوان از غلبه
 صفرا باشد علامت تشنگی و تندی دانت و حوان
 از تشنگی بدم بوی آب رفتن دمان و عدم تشنگی
 که موجب در دمه صفرا شد و پس از مهل آن بقصد
 صحت در رس و رعایت آن در ای بوم بود
 اخراج کن و مداومت کن و زود رس صفت
 رس و زنجبیل و فنفل و در فنفل از هر یک
 دو مثقال و نبات شش مثقال مسکنند و با و را
 موقوف میدارند هر را کوفته و پیخته صاف
 یک سر انگشت میل کنند هم در علاج

هم در علاج در دمه

و عافیت و بوی آب رفتن
 و عافیت و بوی آب رفتن
 و عافیت و بوی آب رفتن

در دمه حوال از سوداهاند عکسش ترش دهانست
 و سوزش فم معده در علت در دمه حوال اند
 کس کین رنج را نصیب شود اشد و پس باید که
 حوزد سهل و بهیتر کند از لحم قدید و شبنم آبل
 عسل و بعد از تنقیه تعدیل مزاج بدو و آنکه
 حلویا نوش دارو کنند صفت دوا و آنکه حلویا
 مر و اریه یا سفید و کبریا و مر جان سفید و ابریم
 و زرباد و درونج عقری از هر یک مثقال هفت
 سرخ و سفید و شنبلی و قاقله و قنقل و ساج سه
 و اشنه و چند بیدستر و از قنقل و زنجبیل از هر
 نیم مثقال یک دانه ای همه را کوفته و بخته و بعل
 خام تا که اخته بر وزن ادویه باشند و از نیم
 مثقال تا یک مثقال غلوه کرده و ورزند صفت

صفت دوا و آنکه حلویا

صفت نوش دارد

نوش دارد و شیر آمله که عبارت از آمله است
که یکشنبه روز در شیر کا و کد آنست شنبه و در سه
خفت ساخته صد مثقال در نه صد مثقال آب
خوبانند تا سید مثقال بماند صاف کنند
و در دلت مثقال قند سفید صاف کرده و بشاد
مثقال عسل که اخته کن بقوام آرند و مرکب کل
سرخ نش مثقال عسل که سعد کوفی بمثل و نعل
و مصطکی و اسارون از هر یک صد مثقال
و قاقله صغیر و کبار و بر باز و قرفه و جوز نو اول
وزرب از هر یک دو مثقال کوفه و نخته
همه را بهم آمیزند و بمثل مغفران و نیم مثقال
مک را که ماند قندی صلا به کرده باشند
در قدر کباب حل کنند و اضافه نمایند و از هر

در معده

مشقال باید و مشقال غلظ که کرده و زور بند ورم المعده
یغیر آماس معده علتش در دمودی است و در
و شیرینی زیادت و در صفراوی است و بیرون
ولی رغبت است و در یغم زهر آماس و در سوداوی
آن چون معده کند از سبب خلط آماس خلط کم
ورده معده بخود بهم و هر اس و ماده ورم بود خلط در
جو تنقیه بدن مد او شناس قر که کنایت از وقت
معده است مع دفع خمر لوی خارج از طریق فم
علتش در صفراوی زردی آنچه بقدر دفع شود
و در یغم سفید و در سوداوی سیاه است در
علت قر که کنی حوز زردی حاس خمر حوز آب
و آلودگی و خلط در یغم بر آید بود بهتر
ز شراب بر یغم و آب که صفت شراب است

حق

صفت شراب

صفت شراب

صفت شراب

صفت شراب

آب بهی یکین کوشانند تا چهار صد مثقال فصدی
 مثقال کوشانند تا قوام آید هشتاد مثقال فصدی
 صاف کنند و به بیت مثقال آب بهر آنجه تا قوام
 صفت رب به آب بهر یکین کوشانند تا چهار
 یکی مانند صفت شراب لیمو در علاج دوار که
 صفت شراب بر سر زنجیل و قاقه و قنطاری و عود
 از هر یک در هر نیم کوب ختم در لته به بندند
 و در صد مثقال آب بهی و پنجاه مثقال شراب
 کوشانند تا به نیمه آید صاف کنند و هشتاد مثقال
 فصدی قوام آرند پس مصطکی و مشک و زعفران
 از هر یک دانه در عذاب یاد آب حل کرده اضافه
 نمایند و در سه خوش دیگر به بند صفت شراب
 حب اللسی حب اللسی که بکار میورد در آب کوبند
 بیت مثقال در یک پیاله و نیم آب کوشانند

صفت شراب

والدم

باید نیم ساله آید صاف کنند و هشتاد مثقال تصفیه
صاف کرده آفرینند و چو شانند با بقوام آید و در لایم
بغیر سر آمد به خون ارمیده یا عضو دیگر بقر ارمیده
کننده در هم و هر آن گویم سختی که سختی دارم با پس
صنع عربی و کهرمای بوده رعنت میکنی بربت جلاله
صفت حب اللس در علاج و کدشت و زنجیر حکمی
علیش در اسلای تقدم حوزن طعنا غلیظ
و کراخی معده است و در استفراغ تقدم و اسهال
و امثال آن از اسلای آنکه حکمی شده باشد
باید که گنی بقدر کاش و از آنکه بود حکمی استفراغی
بگذر از علاج او بخود از ارش تغذیه علاج حکمی
لوابطه تغذیه اعاده رطوبت اصلیه است
که استفراغ دفع شده ضعف المعده که بخار

صفحه المعده

الغفر

از ضعف قوه الهیه علتش دشوار و در کدش طعام
 از قوه معده است چون معده شود و ضعف گردد از پیش
 تحقیق مواد کرده در تنگ کدش چون تنفیض حاصل کردی
 تعدیل مزاج کن معدل مشوش معدل خیر الکونین
 که مزاج سرد با گرم را مثلاً با عتد الی آورده چون علی
 و کد و جوع البقر که گنایه اگر سکنی جمیع اعضاء
 با شرف معده از طعام چون از نفیض حاصل بود که بجم
 ریزد علتش دشوار و عدم سکنی و رطوبت
 دهانت هر کس که بود علت جوع البقرش لحظه
 شود ضعف بدن پیشش خوشحالی آن فروماند
 روز روز مسوس اگر دهند نام و سحرش
 صفت مسوس کل مسوس چهل عدد و قطعه نیم کوفته
 و قرنفل نیم کوفته و صفت ارزیره نیم کوفته
 و بنبل و مصطکی از هر یک دو درم و بلخ اندر

صفت مسوس

و سیخه نیم کوفته از هر یک سه درم عود بلال نیم کوفته
 چهار درم رغنفران نیم درم مسک دودانک رغن
 بلال مار وغن یکدرم و نیم مثلث شرع که شربت کمال
 گویند چهار من شرع هر را در شیشه گشند و شش ماه
 بگذارند صفت مثلث مدکور بشیر اکور و کور
 بگویند و کف سردارند ماده منجانبه بیت من
 اصفه نموده یک دو جوش دیگر دهند و درم کرده
 بپوشند با بجوش آید و از جوش بارشند سه شوت
 کلیه که عبارت از لب و ریش و لب و اودم سیری
 از است چون از لب و ریش و لب و اودم سیری
 عملش ترکی رنک و خشکی دهان و ترش آروغ است
 در سه شوت کلیه ترا گویند آب بخورد و شربت و اگر اخلاص
 هر چه که شود با شربت بایست از خوردن آن خبر هر آن مریض

صفت مثلث کور

سه شوت

و دهنوت

همیشه

علاج ادویه

فساد دهنوت که کنایت از میل کردن کل
 و امثال آنست آنرا که بود میل کل و امثالین
 پیوسته مرض در کونالش هر خلطی که عکس شده است
 از معده بدین کن بفرستد همیشه نوع حرکت مواد
 فاسده که بقواسهال دفع شود از همیشه کسی
 که نشد قواسهالش شد از قواسهال در کونالش
 از امثال برنج و مال غش دهواز از رحمت اس عارضه عیش
 علاج امراض جگر و درم الکیده لغز امس حکم عیش
 در رموی است دایم و در دو کرای و سرفه
 حنث و حکمیه است و در صفراوی تب تیز
 و زردی زبان و برآمدن صفرا و در رموی
 نرم امس و در سوداوی محکم آن هر کس
 که حکم ورم کند از خوش رک زن که رسد دفع
 رعد افروزش ورماده اش خلط درآمده است

عشقه

مسهل طلب و کن ریدن پروش عظم مغوط یعنی
از حد اعتدال بگذرد و چون گرم گردد یا جگر باشد
عده تشنه است که بآب سرد ریاده از هوای سرد
راحت یابد و چون اگر گرم دل بود آنکه هوای سرد
ریاده از آب سرد متعفن شود اگر گرم بود عظم
از راه علاج آن قدم باریک از اغذیه آن عوده
میکن و در اثره رشت اما نموش صفت امار
بمخوش مذکور اما نموش کین قند سفید نیم
جوشانند تا بقوام آید یا قند سفید مثقال
صاف کرده جوشانند تا غلیظ شود و سبب مثقال
امار نموش اضافه نموده و جوش دیگر دهند
صفت رب امار نموش هشتاد مثقال جوشانند
تا سبب مثقال بماند صغف الکله نصف
حد عده تشنه رز دی روی و برکی رگه و لی

صفت امار نموش

صفت امار نموش

صغف الکله

دلی رغبت است صغف جگر آنکه برده صبر ارجا
 از شربت زرک ساز کن در مانش ترتیب
 غذا کن چو خورد شربت را از مرغ و غوز و جگر
 رمانش شربت راک و رب راک چون
 شربت انار و رب انار که صفتش در عطر مفوظ
 بد کور شد بنزد هم در عالج صغف جگر
 هر کس که شود بد صغف جگرش از صغف جگر ببرد
 بنفشه اش فرا که خورد انار لیکن بخورد مارنج
 که بی شبهه رساند مرضش سوء القینه که معده
 استفاست سفید رنگ بایل برزدی و اما
 دست و پا و تر و سگم است هر کس که رسوای قینه
 بنفشه اش و زای را مضی بطریق سفوف
 چون منار این مریض بود صغف جگر باید که دهی
 مقوات حکایت مقوی جگر خیر را گویند

صغف جگر
 در عالج

سوء القینه

مقوات

سنگ

که تقویت جز کند بجایست با عطریت با عیر آن
چون کاسنی و دارچین استفا که معز و مسوس
عده نش در طهر آماش جمع اعصا و در زنی آن
که چون دست رنگم حبش زنند آواز مکنی کند
که بر آب بود و در طبلی آنکه آواز طبل دهد
منشق اگر طلب کند در مانش روید و کنگرین
دانش در راج و کبوتر بچه اش از غذا و ز موه
با فراطیده رمانش صفت کنگرین در ورم الدی
مذکور شد و بیاید دهنش که شربت بروری نیز
در استفا کثیر النفع است بعضی گفته اند که بکروز حط
ورم بروری کرم دهند و بکروز ملاحطه نشانی بروری
سرد و بعضی گفته اند بروری کرم و سرد را ملاحطه
ورم و نشانی مزوج دهند صفت شربت بروری
کرم بادیان رس و بادیان رود و کرم کزن از هر
یک پنج مثقال بوبست پنج بادیان و بوبست پنج

کف از هر یک دو مثقال هر را در یک کاس
 جوشانند بآب نیم کمر آید صاف کنند و مفاد
 مثقال فند سفید صاف کرده بقوام آرند
 و در صبح یکقاش در هفت قاشق عرق
 کاسنی حل کرده میل کنند صفت شربت روزی
 سردخم کاسنی نیم کوفته و تخم خیار نیم کوفته و تخم
 مادرک نیم کوفته و تخم خربزه حکاکی نیم کوفته
 از هر یک بمقدار لوت یک چغ کاسنی دو مثقال
 فند سفید هشتاد مثقال دستور روزی گرم
 بپزند و هر یک قاشق در هفت قاشق عرق
 بادیهان حل کرده رغبت نمایند و اگر مفرح
 خواهند نیم قاشق از روزی سرد در قاشق
 و نیم عرق کاسنی و سه قاشق و نیم عرق
 بادیهان حل کرده اختیار فرمایند هم

بسم در علاج استفا

در علاج استفا هر کس که بود علت استفا
آبش ده و بیشتر فرمائش از رزوی دو الی اگر

میسر کرد و ایم بمیان شتران ده جائش

برقال اصغر بغیر رزوی که بسببش کز ضوفا

با امتناع استغراق ضوفاست هر کس برقال

نمود صبر از فاش اسهال و ذوق موافق

دانش هر روز پس از آب لایزین بده مرغ

و بخود و متق حبر مانش ایضا در علاج برقال

اصغر در علت رزوی چه عوام و چه خواص

چونند بآب کاشنی راه خلط و زرا که خلط می

نمود حاصل از او نوشند سنگین و نیاز حاض

صفه سنگین و نیاز بر رکت و بر الزور دم

کوفته از هر یک است درم تخم کاشنی نیم کوفه

برقال اصغر

ار بود

بسم در علاج برقال

صفه سنگین

پنج درم بویست پنج کاسنی و بویست پنج کرفس و بویست
 پنج بادیان از هر یک سه درم هم را در او است
 و هشتاد مثقال آب و سر مثقال سرکه یک روز
 و یک شب که آشفته بچوبانند با به نیمه آید صاف
 کنند و بسبب مثقال قند سفید صاف کرده
 آفریند و بچوبانند تا بقوام آید و هر صبح
 یک قاشق در نیمعت قاشق عرق کاسنی
 با آب حل کرده رغبت نمایند و غذا آرد
 بخورد نیم کوفته و مرغ حوال و ماش مقطر
 و کشمش ترش و آب رزق مالار مالت
 اندر کنند باید دهنست که بر فای او
 نیز مرماند و بیش کزت سودا اما متناع
 اسفراغ سوداست و علا حسن اخراج سودا
 و لغت بل مزاج بر وجه که دانسته شد

با بویستان او

الطحال
علاج امراض

علاج امراض ورم الطحال بعد آماک سبز زردی
آن بود که جوان دست بر موضعش نهد و در
ریشه شود آماک سبز اگر تراشه عارض بر نه
زهره باشد فایض با قرص کبر سنجبین جوهر که بود
بر جان توفیق شده رستی فایض صفت قرص کبر
پوست بچ کبر بخورم و زراوند طویل دو درم
صفت و فلفل سیاه از هر یک شش درم هر را
نخته و کوفته بر درم سرکه که گند و چهار درم
در آن حل کرده باشند برشند و قرصها کنند هر
صبح یکتال در ده مثقال شربت سنجبین
که در استفا تحریر یافت و بت مثقال عرق
بادیان ماک بادیان حل کرده میل نمایند
و غده اخوذ آن قنق که گندند صفت
سنجبین در استفا تحریر یافت نفخ الطحال

صفت قرص کبر

نفخ الطحال

نغز باد سبز علامت آنست که چون دست بر موضع
 فشارند درد کم شود چون باد سبز رشد دلت را عطا
 از باد ترا بقدر قرا به غایت باید که خور شراب
 دنیا را زان پیش که قوت کوکردد ساقط
 امر آرض روده و مطلق اسهال خواه پیش صفرا بود
 و خواه خلط دیگر دار خود را اسهال مدارا ملحوظ
 مید از باد سرد و خود را محفوظ از غل یا آب سرد هم
 دوری جوی باشد که نت نشود رخصت محفوظ
 اسهال صفراوی نوسان را حاجت طبیعت که
 که از صفرا بود علامتش زردی آنچه دفع شود
 و لنگی و سوز اندر دلت اسهال ترا که شد
 ز صفرا واقع بهتر ز شراب زردی نمود و دفع
 از اغذیه که برنج نف داده خور مزه جرب
 زردی باشد نافع صفت زردی زردی در آب

علاج اولی روده
 و مطلق اسهال

اسهال صفراوی

سج

در علاج ضعف جگر است سج نیز پیش روده

عده نش طاهر شدن خون با جاست طبقت و در

حوالی ناف است اسرجه روده از دل برد فرغ

روزت شده از شب مرض چون برزاع از زیر کی شب من

دور شود از شربت انجبار افزوز جواغ نفت آدم

صفه شربت انجبار در

دانسته هم در علاج سج در روزه روده ای

زدانش زده لاف خشی ش کوشان و کوسا ش صا

و انکه شرب آب آن شربت کین میل که در منفعت

صفه شرب آب آن در علاج و الدم مذکور است

شربت سبب آب سبب شربت شغال

صفه شربت سبب
مغص

سفيد شغال کوبانند تا بقوام آب مغص بغي

در روده و گرد ناف عده نش در روزه و شکم

و انتفاخ کوفج رحمت و در صفادی شکم

و زشت در و در مغص حفرج بغم و در صفادی

ظهور سودا باشد چو ترا باد سجدن باشد هر تو بود
 شربت دینار کفاف ورماده بخت یا خلط در
 ارداروی کاسته شود داشت معاف صفت
 شربت دینار در نفخ الطحال کشت قولنج
 بغیر در دروده که با قبض طبع بود قولنج ترا
 تحت از نه شاف باشد که بود لوره و فاسد
 کفاف ظاهر شود چو از شاف عمل خورار عمل
 میسوان داشت معاف در عملی که انواع قولنج
 مانع بود سنا و مکی نج مشال آهون و باد
 و حم کرفس و شت و صلبه از هر یک مشال
 نفثه و کل خطمی از هر یک دو مشال معکوب
 نیم کوفته ده مشال آب خنجر نیم سباله
 هر را در یک کاس آب جوشانند تا بپزد
 آید صاف کنند و سکنجبین و مغز فلوکس

قولنج

در عملی که انواع قولنج را
 مانع است

از هر یک ده مثقال پوزه از منی مائیکه هفت درم
آن حل کرده و صاف کرده و در روغن مادام و مثقال
اضافه نموده نیم گرم حقه کنند و شور با بخور منی بخورند
صفت روغن مادام در حفات اللانف تحریک
حیات که گرم معده گویند علتش نفور از طعام
و دلشور او سجدن ناف و خشکی لبها در سرداری
و آب رفتن از زبان در خواب است از هر یک نیم گرم
معده جو سلف قنبل و برنج و حب نیل از یک
با ترب و قسط و حش و ترش و شیخ میگویند بشیرک
میخورد زخف صفت ترب ادویه مذکوره قنبل
و برنج و حش و ترش از هر یک در حب نیل
و ترب و شیخ از هر یک نیم درم همه را کوفته و تخمه
بیک باله بشیرکادامیند و بشیرکادامیند

حیات

صفت
بشیرکادامیند

درمان

حب الفزع

صفحه اول

الدود الذي يشبه

بهم

حب الفزع که دودانه خوانند علتش خروج بجا
طبیعت و غیر آنست از بهر که دودانه بدستور کف
خواب و برکت و مغرور اگر کف معجون کن و وقت
خواب میلش و برای کس ادویه را درین مرض نیست
حلف صفت ادویه مذکوره رکن مقدر و مثال
و این در سوزی که از بهت و خود رفته احد دیده مثال
ترید اضافه نموده نفع عظیم می رسد هم را احد احد
کوفه بهم آمیزند و در وقت خواب میل کنند
الدود الذي يشبه دود اکل بعوض که شبیه بود
بکرم که علتش حاریدن سرسره و ظهور وی
ما جابت طبیعت است در روده اگر بد شد
کرم صغیف حار و هم دم موضع مخصوص کوفه
چون شاف کنز و غیره و نیز رید از کرم صغیف
جسم پاره کف رخی صادق بغیر کما

و استن عذتش آن بود که بعد از این طبع عارض شود
 اگر امر اگر بود در خیر صادق رب هر و رنج باشد لایق
 باشد جوهر نردی نتوان مانع که رنجش و طبع صادق
 صفت رب ہی در علاج و تحریر یافت صفت
 فضل سفید و زبر النج از هر یک است مثال انون
 ده مثال رغفران نج مثال سنبل و عاق و حاد
 که از هر یک مثال هر را بگویند و به پند و لصد
 و شفت مثال عمل رشته بر صبح و اکی علوله
 کرده و زور بند و غدا بر رخ تلف داده و زبر تلف
 داده کنند زخیر کادب لغز گاسر در عین
 عذتش است که بعد از تمیض طبع عارض شود
 عارض جوهر نرد در خیر و صادق میبد آن که
 نرد یک طبع صادق از حوزدن معجون بفتح
 کرد بر ماده مرض طبع فایق صفت معول

صفت

زخیر کادب

نرد

صفت بیهوش

بنفش بنفش ده مثقال تربد سمبھال رسو کن
 ده مثقال محمود یکدرم بادیان و آنون از هر یک
 نیم درم همه را بکوبند و بپزند و ده مثقال عسل و
 مثقال قند سفید صاف کرده بقوام آورد و بشنند
 شیرینی سه مثقال غلوه کرده فرو برند و غذا
 ماش مقدر اگر او اسفنج کنند علیل او را
 مقدر لو اسیر که دانه خند بود بر سر فرو درخ
 لو اسیر طبیب صادق هم خنزه هم انار داند
 لاق و صند صاف کند ماید بکوب مرغ و اگر
 و آب زرشک فاق هم در علیل لو اسیر
 درخ لو اسیر علیل صادق چون کوش کشته طبیب
 صادق محوطه کب عقل خند ان کرد کرد
 حال در خود عاشق صفت حب عقل بویست
 بلیله کابی و بلیله سیاه از هر یک ده درم

علیل امراضی دیگر

هم در علیل دیگر

صفت عقل

درم درم آب کند تا که بازده درم فعل از رزق در آن
 حل کرده باشد سرشته جدا کنند و هر صبح دو درم
 فرورنده غذا آب مرغ حوال و ماش مغسول و اگر
 و سفنج کنند تشنق المعقد نخی شوشن
 مسفره در معقد اگر پدید می آید سرخ شقاق بهار
 تر که شد بعضی شقاق باید که ز قالیفات بر نهی کند
 حوال میب و بهی و در رک و لیمو و سماق میان مرهی
 که شقاق معقد را دفع کند هر که که مسفره کس
 کرد رشتن کوهان شتر باید و فعل از رزق هر روز
 بموم زرد مرهم کردن صحت پس از آن طلب نمودن
 از رخ صفت مرهم بد کور موم زرد و کشمال
 و نیم در روغن کوهان شتر یا نروده شغال حل

تشنه

شقاق

صفت مرهم

در المعده

کرده و دره مثقال آب کند تا که سه مثقال مصل ازرق
 در و حل کرده باشند آنخته صلا کنند تا مرهم شود و درم
 المعده بغیر آن سفوف عسلش در دوی در در آن معده
 و در صفراوی خلیدن و تیرگی زدن آن معده جوهر کند
 سبب که تحقیق رک زدن جوهر چون بود که اینست طریق
 در جوهر آن مهمل جوهر صفرا باشد تقصیر مکن بقول یاری
 شفیق صفت مهمل که اسهال صفرا کند سار می
 مثقال ترشندی ده مثقال بنفشه و حل سرخ و تخم
 کاسنی نیم کوفته از هر یک دو مثقال سبب آن عدد
 هم را در کاس آب جوشانند بایه نیم آب بپزند
 کنند و بت مثقال شیر خشک در آب حل کرده
 صاف کرده نیم گرم بپاشند منده عسلج اراض کرد
 و مثانه و حصاة الکلی بغیر کنند کرده عسلش
 ظهور زیکه سرخ بایزد بایسبز در دولت رنگ

صفت مهمل که اسهال
صفرا کندصفت اسهال که اسهال
صفرا کند

چون سنگ درون کرده گردد در از در زند کرده خواب
 باید که بشنا خورد صاحب خاکستری و یک در آن
 ریح الکلیه یغمار کرده علقش انتقال در در صغی
 موضع عدم کرانت در کرده کس خواب کرده در
 مانع باشد که دهنش هر روز بشنا خورد با اصول
 بیمار درین مرض چنانچه صفت ما و الاصول
 در علاج فالج کت صغف الکلیه نفعی
 کرده علقش است که رنگ بول منابه آبی بود
 که کت باز در روی شسته شده چون کرده
 صغیف کی کت در رنگ از بهر دو اظفار
 بکشد از شستی اگر قصب چون موم بود از
 قوت معده سخت کرد چون سنگ صغف فلونیا
 فلفل و نذر النج از هر یک است درم افیون

ریح الکلیه

صغف الکلیه

صغف فلونیا

درم

ده درم زعفران چندم سبیل و عا و و حاد و
از هر یک دو درم چند سبیل زرباد و در و ج
عقوبی از هر یک چندم سبیل و مر و اریفته
از هر یک نیم مثقال هر را بگویند و به پزند
و به نود مثقال غسل برشته هر روز
دانی غلوه کرده فرو رند و رزده حمع
نیم رشت بصری عربی حوزند و درم
القلبه یغیر آکس کرده علهش در دمای
سب و در دوی رکا و نر منض است
و در صفادی سب نیز و دماوشی و پنجالی
و رزی فار و رة و در لغمر کالی و قلت دراد
و در سودای رقت و قلت بول خون
کرده درم کند ناسر غناک کارت چو بود
سبم اهل ادراک گر ماده خون بود و خلط

وام لکله

از در تن خویش بایدت کردن پاک ^{و حره اهل}

و حره اهل

بغیر زیش کرده علتش عروج ریم و خون طهور

قشر لحم در بولبت اگر اندک زیش کرده باشی

دلکش و زبول تو قشره بود لحم رنگ

تا چند تنگ کند نصبت است بکچند

رشته اگر از چوب ورم المثنی یعنی

و المثنی

آماس مثنی علتش در صبیغ قلم عسول است

و در رموی تب دایم و در دعانه و در صغادانی

تب نیز و نه بای و در درمار و جگر کوی

که سوزن فرزند است در ورم مثنی در غش

زوال رخ عارضه تو عسول آمد دال است

بغیر خون و ضغوا بیش اخراج مواد

حصه بک

لغظه و اسهال خصا المثنی بغیر مثنی

علت

علائق طهور رکنه سفید یا کمر رنگ در بول
 از سفید مانند است چوبه کرد حال هر دم المیت
 بجان کند انتقال از هر علاج این مرض بزرگ
 بنود حجر الیهود رسته و مثال طریق خنجر کردن
 حجر الیهود آنست که تخم خنجر و کرفس و شنبلیله از هر یک
 مثقال بچونند و صاف کنند و نیم مثقال شکر آلو
 یا صندل عربی در آب آن حل کرده و بقیه سفید
 شیرین کرده سه دانگ حجر الیهود سوده
 اضافه نمایند و نیم گرم نبات منه و غده اخوذ
 آب کنند قرصه المانیه بخریش مانند عسلین
 حوض ریم و خون و سوزاک و بد بوی آن
 از ریش مانند است چوبه کرد حاصل دردی که
 علاج آن نماید مفضل خون مابین و مانند از بده
 در شربت ریویج سفوف مرمل صفت

طریق اختصار کردن
 حجر الیهود

قرصه المانیه

صنوف

صنوف برعل متفرخ حصار و متفرخ مادی و متفرخ
 از هر یک دو مثال کل از هر یک و کثیره و شسته
 و شلم آلود و تخم خورده و طما شیر از هر یک نیم مثال
 ریونده جنس یک مثال هر را کوفته و خفته هر روز
 دو مثال در ده مثال شربت ریواج حل کرده
 میل کننده و شربت ریواج را مثل شربت امان
 که صفین در علاج عطنش تحریفات سازند
 ریح المئانه بخر بادشانه عطنش در د و عسل
 و درم و کر شربت حوبن در د شانه شد در د شربت
 حاصل سکدم شود از طریق حکمت غافل با با اصول
 روغن بید انجیر در کن که خداده شفا حاصل
 صفت ماء الاصول در علاج ریح الکبد که شربت
 صفت روغن بید انجیر مغز بید انجیر را کوفته و در
 حوض باند با روغن حوض امان در د و عطنش امان

شربت ریواج
مثل امان

ریح المئانه

صفت روغن بید انجیر

جواب المنة

ایک از روی آب بردارند جواب المنة بحر کرمه
عکسش حاریدن مانه و بدبوی بول و نور اکست

ار از جواب مانه کرد بول باید سخن مرا بجان کرد بول
میخورد پس اللان دادیم مامول نواز علیج مقول

خلع المنة

محصول خلع المنة نواز رضای رقت مانه عکس
عس بولت بعد از وقوع سقط باضیه برشت باید

جوشان نواز خلع خلل نزدیک جواب گند ذغال
خاکستر حلقوم خورست چوبند دایم شود از زره

نقطه البول

مداد انجل نقطه البول نقره قطره قطره آمدن
بول چون از سردی مانه باشد عکسش ماض

بول و متفر شدن از خردی سرد و نفع ماض
از خردی گرم است اگر کشته رفت بنقطه البول
زاندیش این مرض است اندر بول میخوردنی

صفت اطرینفل

علاج اطرینفل در شام و صبح و یاد مید از این قول
در ادب اطرینفل اطرینفل کبر است و گفت ستمش است
که بویت بلبله فایلی بویت بلبله سیاه و بویت بلبله
و آله و فلفل و دار فلفل از هر یک درم زنجبیل
و بوزیدان و بنار و بنطرح هند و شفاقل مصری
و بودری رزد و کلکون و بهمن سرخ و سفید و
العصافیه و تخم خشیل از هر یک ده درم هر را
کوفته و نخته و روغن بادام که صفتش در قولنج
گذاشت خوب کنند و بجهت ان عمل کنند
گرفته بپوشند و شربت از این شفاقل باد و شفاقل
عنلو که کرده فرو برند و غذا بپاشند عسر البول
بغیر شوار آمدن بول حوله از سردی مزاج
بود علامتش عدم کشتن و در حین منض و منضی
نوبت هر یک که عسر بول کرد دلیل بر سردی

عسر البول

مزاج سردیابد چو دلیل بولش بکشد آندم ارزا
 علاج کرده از منهند در اخیل بغیر سورخ
 در کنگه دارند نادره دانه حلیت که انگوره کوسید
 در نیم ساله شیر فصل کرده نیم گرم ریخت نمایند
 و مایه در آب نیم گرم نشیند یا آب نیم گرم
 زمان بر زمار و قضیب و حصیه ریزند و غده آب
 مرغ حواله باب که نیم کوفته و بشیره مغز کاهند
 و هرگاه که بول تقاضا کند برای خیر دما کبک دادند
 حقه البول بغیر سورخ خواه بیش گزشت هنوا
 بود و خواه غیر آن آنرا که رسد زنج سوزاک الم
 پسند الم را رنجب آن مردم باید که خورد بشیره
 و خورد خورده و قند هر روز زرق کاکج بکند و درم
 صفت و قرض کاکج مغز تخم خمار و مغز تخم مادر بکند
 و مغز مادام مغز و ریس و کس و نشا سکه
 و صنع عربی و کبره و خون سیاهان و کندر

حقه البول

صفت و قرض کاکج

در یاس و کاج که عودک در برده گویند از آن
 دو درم حکم کرفس و دو درم انیسون بگیرم هر را بگویند
 و به پزند و باب بادیان برشته و قهقهه و زرد
 دو درم در نیم ساله سینه خورده که بقصد نفی
 کرده باشد حل کنند و میل فرمایند و غذا آسان
 و اگر او کثیر تر باشد چاشنی خورند سکن البول
 یعنی اختار آمدن بول چوب از سردر میانه بود
 عذمتش عدم نشنی و خروج بول بی بورس است
 چوب در سلس البول زکندر دو درم و سفید بر این
 نه افزون و نه کم سار و بقصد سوده اش میل کنی
 اسوده شور ای صحت از غم البول و الفرائ
 یعنی اختار آمدن بول در خواب چوب
 از سستی عضله میانه بود بواسطه غلبه
 بود عذمتش سرد زمار و پسر کنی فار و ده آ

سکن البول

البول الغش

در خواب کن چو بول آل که مدام بر نیز گز ز گزشت
 میل طعام و ز رشقا بهر مد او انخور در اکنی دم صبح
 و اند دیگر که شام صفت بر شقا در علدج رخص
 تحریر یافت دیا بیطس که عبارت از عطش
 موقوف و آب خوردن دایم و خویش در اندر زان
 بی آنکه منغیر شود از بوده بی علدج رخص دایم که آمده
 بعلم و حکمت عالم و زانی که صاحب دیا بیطس را قلیه
 که و دهند از بصرم صفت از بصرم
 غوره ترش شیرین را فرود صاف کنند و بگویند
 تا غلیظ شود بول آدم بنی آدم بول بطریق
 بول بول از ضعف جگر باشد علتش مال بول
 بول رقت باشد چو ضعف حرکت بول آدم
 ضعف تو از آن ریاده کرد در مردم که شربت زکات
 و آب غوره چو ز میسد آن که برود بر این مرض آدم

دیا بیطس

صفت از بصرم

بول آدم

صفت سیرت زرک در علاج اسهال مذکور شد
علاج امراضی که حاست بردان صنف الباه یعنی
نقصان قدرت بر صحت چون از سردی و آلت
باید علتش دشوار خروج می است باشد
باده دلمه مدام کارت برزد بوقت صحت تمام
هرگاه که خاطر کند سوختن مغز عصفور خور
و بیض حمام عصفور کجاست و بیض حمام
کمتر کثرت الا حلقم بغیر بسیار از آل در حلق
حکم است که این مرض از ایجاد نیست در کثرت
خوار حلقم خواهر حوطی م بازیره و کخیل خور و رخ
حمام از یاس و حار میل میکنم مردم و ز
بارد و رطب مختل باشد مدام فرج حمام کمتر
کجاست و یاس حار امثال کخیل و بارد
نظر حرفه اینست که اگر علت منج کونند
علتش حکم و اجتهت یافتن از جاع دانست

العلل

تتمه ح
در بیان صفات و احوال معلوم محمود بود علیج ارموم
که بکدره با حب صبرندند موجود شود صحت و علت
صفت حب صبر صبر بود که درم ترب و حب السبل
و اینون از هر یک میزدیم تخم منطل و مکنند
و قتل از رقی و کینه از هر یک میزدیم
بگویند و به نهند و میزدیم غار بقول بگویند
افاده نمایند و باب کف و خیر کرده جها سازند
و فرو برند و غدا بخورند کنند غلط نعلی
که چون صاحبش میمیت کند غایبش نوقت
انزال دفع شود حدوث این علت است
مقعد و کثرت تلذذ است هر کس که از غلط
کرد معلوم بر لوح بیان کنم علتش مرقوم مگو
کن که مازون بهر شرف مرقوم شود علت
و صحت مضموم صفت شاد مرقوم مازون
که سوراخ نه داشته باشد بعد حاجت بکیند

صفت صبر

عذیبت

عفتی شاد

سنة

ورم اخضر

القصر

ش

مثقال روغن کل که ضیقش در روده اخلق مذکور شد
و سه مثقال آب سرکه حل کنند و حب الزمان مغلو
بغیر دانه انار بریان کرده و مرکب بغیر مردار سگ از
هر یک چهار مثقال کوفته و بخته اضافه نمایند و صلابه
کنند تا مرهم شود مغطیات الکتر بغیر ضرعی که در آنرا
برکت گردانند چون زفت نیز سرد را بر نه عظم گردد
عظمش بدید لیاریج و الم و ز زفت می نشود هر طلله
محو علی و خواطین مرهم طریق طلله کردن زفت
بر در آنست که زفت را بعد رجبت بکیند و بکار گرم
روده ای که باس آب یارنید و طلله کنند و بگذارند که سرد
شود و پس بکیند سرد دارند و باز نیم گرم
طلله کنند همچون هر روز ده نوبت طلله کنند
و در دارند تا وقت که عظم به شود و طریق طلله کردن
علی که زکو و شکو نیز گویند و خواطین که گرم سرج
و در آنست که در میان کل می باشد آنکه باب پاک

نقطات الکتر

طریق طلله کردن زفت

طریق طلله کردن علی

بشویند و در سایه خشک کرده بگویند و به بزند و بر
 کتف ریشنه صبح و شام طلا کنند تا وقت که بدعا
 بزرگ شود علقه از اراضی که خاصیت زکات
 کثرت در طبع بفرستد آید حیض چون از
 غلبه خون بود علقه شش سرخ شش و بر رگهاست
 و چون اندر وقت خون باشد سرعت خروج دم قابل
 بودن و سرریزی در کثرت طبع خون بود و عین
 خیز شود و جوفه و شد بدین مارت دم مغلطش
 کند هی بسیار شود سیل دم و گردن شدن
 است و شد بسیار و مغلط خیز را گویند
 که ماده را غلیظ کند چون در ریه و گوشت کاف
 احسان الطبع بفرستد حیض چون از افراط
 سمن بود علقه شش سستی اعضا و در حین حیض
 و بر یکی فارور است چون حیض شود نسبت
 زافراط سمن باید که کثرت بکوبد تنزلی بدن

علقه از هر که خواهد

است

احسان الطبع

علقه شش و جوفه و جوفه
 از زنده که بیش از غیر

از سده اگر بودی تفتیش سیده ز معنی در سر و عین
 سمن فریبست و نه زیل لاغر کرد ایندن و نفع جز را
 گویند که دفع کند ماده را که سبب است چون کرس
 و کاسنی رقیق بغیر زده که بر دهن فرج حادث شود
 و مانع طبع شود هر که که ز رقیق مالو آن کرد در زن
 مردش نتواند که شود صربت زن میدان که علاج
 آن نیز دیک حکیم ممکن نبود هیچ غیر از آهن سوز
 الرحم بغیرش آمدن زنده آن علتش در عظیم و غانه
 و مقعد و تهرگاه و بخت و از زیدک اعصاب هر
 که تورمش کنش عیان باشد حور طوت رحم ماعت آن
 از بهر از آنکه این مرد و زرد و سبزه میکل قتلش را غایبه
 غایبه دالان صفت غایبه در خفاک سر و مرقوم
 رجا که حبش مشابه زن حامله بود از بزرگی
 ستم و بستی فیض و غیر آن از باد غلیظ اگر جا

مفعول

الوقت

نمود الرحم

اجا

گفت عیان بشنو سختم که بود بنهر زریان کردت در ده که

در کثرت ماء اصول بنزد واره مرض را با بایان صفت

ماء اصول در علاج ریج الممانه دانسته آستان

احتیاق الرحم الرحم که چون صرع هر چند وقت عارض شود از وی بپاید

دست ده چون از خبیثی غلبه اش جهت یافتن

از سبیلان رطوبت رحم در وقت ظهور غلبه است

و فرق میان این علت و صرع است که در این علت

عقل زایل نشود زیرا چون از خبیثی مزدر زردان

بخیر که ز خود رود هر چند از آن او را زنی جماع در

گاه مرد بر باید قوی و پر زور و جوان نفخ الرحم

بغیر از زردان غلبه اش در در زریاف و متفر

شدن از جبهه مراد انکه چون با قله ولو بیا و نفع

یافتن از جبهه مراد بگش چون با بایان و است

از باد رحم جو مضطرب که در آن که زرد باد پسین

باید

احتیاق الرحم

نفخ الرحم

باید که بکفل غنچه رتیب کند بر زکر بود چو بادیان مادر کش
 صفت بر زکر که مادر رحم را بسکند بادیان و استون و تخم
 کرفس و سداب و عترالویه کوفته و خخته نعل
 برشند و بر زکر سازند حکم الارحم بغیر حارید
 زنده ان خون از صفرا بود علتش که مر رحم سایر
 علامات غلبه صفحت هر که که بسیار صفرا درش
 حار در رحم زن بیک قوتل و انگاه بقدر قوتش مهمل
 تا باز زرد دلش تصحیح شود بواسطه الارحم که دانه چینه
 بود بر کنار زنده ان کرد چو بواسطه رحم عارض زن
 در دم بی مضه او طلب که بر زن و انکه زنی دهن ده
 رحمش میکش ز لبوب خوج و شمش روغن دهن
 بفتح دال لی نقطه مالیدن روغن است و آب مغز
 و خوج شفا نو و شمش زردا کو شفق الارحم
 بغیر شق شدن زنده ان علتش در دایم و کحول
 اکوده شدن در روغن میوه است زرا رحم

صفت بر زکر که مادر
 رحم را بسکند

حکم الارحم

بواسطه الارحم

بفتح دال

صفت بکین شقاق

شقاق کرد و چو میان بند المکره در نیاید به میان
سودش دارد ملین از هر چه لیکن رنند ز جانش غریز
صفت ملین که شقاق رحم را سودمند بود بخت
و تخم حط و تخم خاثر از هر یک درم سبتان
سر عدد هر را در یک ساله آب جوشانند بانه نیم
آید صاف کنند و بده مثقال زنجبین شیرین کرده
نیم گرم بپاشند و غذا اگر او سفناج یا به بکین
بایط کنند و رحم را غریزش زنده ان عکاش
در دو حوض ریم و زرد کبک از ریش رحم زنی
که آید بفعال زان بیش که از تنش رود تا بپایان
چون بکشد از مد پیش فرزند ار کند و کلدار
و قشور ارقان بغیر است اما از هر یک نیم مثقال
هم را کوفته و بخت بآب رشته فرزند سازند
و در میان بشم سجده در فرج نهند و درم الم
بغیر آن زنده ان عکاش در جمیع امم عمر

فرج الم

صفت زنج

درم الم

درم

لوت و درد مورست و سرخ فارده و در صفا
تب نیز و شدت درد و در غم زمر اماس و در دوا
محکم آن اماس رحم اگر زخول کند عسل و صافن
همان زمان مافع دال و ال لحظ که حلط در
آید بیش مافع نبجا اگر در ارفع صافن
از ک طه است از جانب اند زول است
بد و اگر که حول زن بعد از طهر دارد او را ورنه
شود اگر انفی بعد طهر دارد زن آگاه رسد
بر مرد و حسن حول در زن زمر دره باید
نبود عجز که زن شود کشتن انفی یکسر همه و فتح
فانیر مایه است و طریق سرد شدن آنست که در
حالت سخته بگویند و به بنزد و سبب رفته
و زوجه کنند و بعد از آنکه از حصن پاک شود
بردارند همان داره که حول تجوز زن
دهند او را هرگز فرزند شود در منع قبول

زشت

طایفه کائنات انفی

حاج

عبدالله بن محمد

天

غرض از این کتاب
 و از افتخار اماره لفظیه
 و از صفت و احسنه بعد از لفظیه
 و از جاست عاقله است بوجه اول
 و از جفت و جفتی و جفتی و جفتی
 و از جفت و جفتی و جفتی و جفتی
 و از جفت و جفتی و جفتی و جفتی
 و از جفت و جفتی و جفتی و جفتی

اشارت به پسران
 حامله

است اشارت به پسران حامله اگر گوی
 سخن بوجه اول گویم بتو پسران البت
 باید که وقت حل بر بگردند از آن روز
 سهل خوردن میان پسران که دشوار را
 کرد چوبست چوب زن آتش مسکی که نصبت
 رباید آهین نزدیک موضع حل اگر باشد رود و ریزد
 بیاید و در پهل زخون علاج امری که در شب
 و بیرون و دست و پای حادث گردد رجا که
 همیشه را عک خوانند چون از رطوبت مولد است
 است کنند بود عکشان را ای اعضا و سر در موضع
 امر از عدم قد توخم همچو کمان بر پشت تو قبضه از ورم
 کشد عیان میکنی قصب الزیره هر روز طلا بکشد

میان پسرانی که دشوار را

(علاج امری که در شب
 دین

جا

مژده ای نواید نشان قصب الزیره ای است باریک
 سببه بوی کج و کلفت طلا در آن است که بگویند

طلا در آن

وجع الظهر

و به پزند و بعل رشته نیم گرم بر موضع درم کنند و جمع
بغیر در دشت چون از بلغم بود علتش سردی است و اشتغال
بجگر است و چون از باران بر دشت بود علتش سردی است
از بلغم اگر شد و جمع الظهر عیان باید که در علیل و مهمل
باشد چو بر دشت باران مالیدن روغن کشد و دفع
صفت روغن کل در زوجه القیضه دانند و جمع المفاصل

وجع المفاصل

بغیر در دشت علتش درد مور و صفاوی سرخ و زردی
موضع در دست و در بلغم و سوداوی سفید و تریکی
چون در مفاصل شود از خون خون کن بطریق ضد
و در حلقه که باعث اعراض است بجز بر تنقیه عارضی
طریق اختیار کردن عارضی در وجع المفاصل مایه خواه
مفرد و خواه مرکب است که سار کلی خاصه بمشغال

طریق اختیار کردن عارضی

نمک و دریا و کل سرخ و بر ساد و نان و بادیان و نم
کاشنی نیم کوفته از هر یک دو مثقال و سرخی نیم کوفته
یک مثقال و نیم سبزان سر عدد الکوی بخار آید

همه را در یک کاس آب جوشانند مابین آید صاف کنند
 و شانه زده شغال شست در آب آن حل کرده و صاف
 کرده و بمشال غار بقول سفید بپوشند بر کدر اندیده اضافه
 نموده نیم گرم بپاشانند و غذا آب بخوریم گفته و مرغ حوا
 و ماش مقطر و کشیز بکنند و جع الورک بخورد در سرون
 خون از خون بود علتش گرم موضع درد و سرخ چشم
 و روی مابا سر علامت غلبه خونت ارزد در سرون مکرر
 که گردید زبون کرد در بدنش خون بود از خد افزون ارزد
 به ادای تو صحت باید کرد و چوبی صفتش راه خون
 بنم در علاج و جع الورک خون از بطن مابین
 سردی ملس و کرانی سرون و زیاده شدن در درد
 و کم شدن در روز مابا سر علامت غلبه غمت ارگنت
 عیان ز غمت در در سرون حالت شده ارزد در سرون
 مافع بود از سر تو اطر نفل را هر که که در تقویت از غار
 مراد باطر نفل اطر نفل صغیر است که صفتش در خال است

وجع الورک

نعم در علاج و جع الورک

تغیبه لغوی بنیاد لغوی

گذاشت و کیفیت لغویش بنیاد لغوی است که بکمال

بمؤینه بنیاد گذاشته بدو متقال از وی آفریند و غلو لها

کرده فرو برند و غذا بخود آکسند عرق این لغو در در

که آنرا در در خلکوک خوانند و توین نیز گویند از عرق

که کرده در محزون ماد میشش الم نکر در افزون خلط که

شدت این عارضه را باید که گزاردند او برین لغو

که لغو بود در بند با انگشت با حدوث این علت بنیاد

از ماده خار و ریخته سازم بعلج لغو است از آن

باشد که این در وسط بر راه بود قریب و در میان

که ماده صفر بود و ملغم و خون دانه الفیل لغو بنابر که

با خون با فیل بر لب شود علتش در سودا در حنث

و در غنیم عدم آن اگر کشه رز از فیل حنث محزون

هر دم غلط با سر کور دیده خون خون از تن خود بفضه

میکن بر دل و در خلط غلیظ با آب مساز در دل

عرق

نفس

دانه الفیل

دو آلی بغیر علت که رکها ساق قور کرد و در درگاه ددالی
 ظاهر شود چون از خون سودا دمی غلظت سرخ فایلی
 بسیار است و چون از بلغم بود بعد از یک مایل سرخ
 کرد و در جدول توارد دالی محض زان پس که راهی
 لغضه از کثرت خون که بر فقر و بطریق اسهال ممکن
 زدن بلغم و سودا بر زون غلج تنها حریم سوخوش
 بغیرت مکرزه و ترکه از علایان خون باشد غلظت
 حریم که در غم حادث کرد و فویش بعد از غم طفت
 و علامت سوخوش است دایم در خشم و روی
 و عدم بد بویر بول از غم است بویست جویدین
 شد در طلب و مثل زنها غمین و اندم که بدید کرد
 سوخوش رزان که علامت بود بهتر ازین حریم طبقه
 لغیرت که از غفونت خون بود غلظت است دایمی
 و سرخ رنگ روی و کرای اعصاب و بد بویر بول است
 از از تب مطبقه و کشته غمین آنار دم از رخ و جبین نو

علاج نهاده حریم و ددالی

حریم طبقه

صفت یکین از مطبقه

عنب

صفت یکین از مطبقه

باید زدنت رک و چنان که مازورسم که رسم و عادت این
صفت یکین که در رب مطبقه موافق بود ترند و آلودی
یکار او کشته ترش از هر یک مانده مثال عنب و سیب
از هر یک بر عدد دشت در آب که شش صبح از آب شسته
و عذای اهل مقصد و اگر او کشته تر قن آب ترند کنند
عنب لغت صغری خواه لازم و خواه دار
عذایش سنگی مغوط و در در و خالی و زردی قار و ده
از عنب دل خسته است جو در عین مزین سنگین و نفع
در اول اگر طبعیت قبض بود از خسته ماست بایست
صفت یکین در ورم الطحال معلوم شد صفت خفته که
در ابتدا عنب مناسب آید نفث و خمر و خاری
و ساق ملوف و عنب الغلب از هر یک دو مثال
عنب و سیب از هر یک یک مثقال و در هر یک
نیم کوفته ده درم بهر را در کاه آب جوشانند
تا به نیمه آید صاف کنند و قراوت پنج مثال

در این

و در چنین سبب متقال در آب آن حل کرده و صاف کرده
 ده درم روغن کاه اضافه نمایند و نیم گرم جعکینند و غذا
 ماش مقتر و اگر او که و کشیر تر باب تر شد خورند
 و در هضم مایه مایه در از هم مایه نر از هم متسهل
 خورند صفت مهلی که در عین مایه ترین مهله
 تر شد در متقال مقتر و در متقال عین مایه
 آب که نشسته صاف کنند و در متقال
 شیرخت و ده متقال مغرطوس در آب آن
 حل کرده و صاف کرده و در متقال روغن مایه
 که صفتش در نقطه البول دهنده ضم ساخته
 میل کنند و چون عمل مهلی آخر شود غذا آب بخورد
 و مرغ حوال و ماش مقتر و کشیر تر بی قوی خورند
 حمیم یعنی بغیرتی که از هم بود خواه لازم و نشسته
 بود و خواه مایه و مواطبه غلظتش بر مرغ مقتر بی

صفت مهلی که
 در عین مایه
 ترین مهله

حمیم

فارورده و کرایه اعضا و قلت لشکی و کثرت خولت اکا
 ملغمه دلکشه عین کریده و غنت بجان عمده و زن مانع
 بود که بکین سیر کریم که ز شیر افستین صفت
 افستین افستین چهار درم تخم کرفس سه درم سلیج نیم کوفه
 دو درم هر را در یک ساله آب جوشانند با به نیم آید
 صاف کنند و هفتاد مثقال قند سفید صاف کرده
 آیزند و بچوشانند تا بقوام آید و ازین شربت هر
 صباح بمحفل و از شربت بکین صفت در غن
 گذشت بمحفل در هفت فاشق آب حل کرده میل
 نمایند و غذا آب نخود نیم کوفه و ماش مقشر و بادبان
 و فلفل و هفتاج کنند و اگر خوف ضعف باشد مرغ
 حواله اضافه نمایند و بعد از رضج ماده اعراض
 کنند صفت سهیلی که هر ملغمه را مانع بود بسیار
 یکی خاصه بمحفل لبجای نیم کوفه و تخم کاسنی نیم کوفه
 و برسیا و شان و بادبان و تخم کرفس از هر یک

صفت افستین

صفت لبجای

ادویه

دو مثقال زر یک سه مثقال سبزال سر عدد ده را در یک
 گاه آب جوشانند بآب نه آید صاف کنند و تخمین
 و سکر و مغر قنوس از هر یک ده مثقال در آب آن
 حل کرده و صاف کرده نیم مثقال عاز بقول بمویند
 کدر آید و یک مثقال روغن بادام که صفتش
 در غب گذشت ضم ساخته نیم گرم بپاشند حرمتی
 بغیرتی که از سودا باشد حواه ربع بود و حواه غیر آن
 علتش محکم بنض و تری بول و کراتی اعضا و فک باشد
 سودا و اگر بویست از کاد و بول و زرقه و کل و نفه و حواس
 هر روز یکی فاشق از آن آید است حل میکنی و بخورشی تخم کدو
 بیاید دانست که ماده حر سوداوی اگر سوداوی و موی
 فصد باید کرد و اگر صفراوی و غیر آن بود مهلی که فصد
 آن باشد باید داد صفت مهلی که در حر سودا و در
 سفا و مکی خاصه بممثال لب عاج نیم کوفته از
 هر یک دو مثقال عنب سبب عدد دال و سبب

حر سوداوی

صفحه سبب حر سوداوی

ده عدد هر را در یک کاسه آب حوضانند باده نهند
 صاف کنند و چهارده مثقال شیر خشک و ده مثقال مغز
 فلوکس در آب آن حل کرده و صاف کرده و نیم مثقال
 عار بقول بمونیه بنر گذرانند و یک مثقال روغن بادام
 که صفتش در هر مضمون تحریر یافت اضافه نموده نیم گرم
 نمایند و عند آب بخود نیم کوفته و مرغ حوال و ماش مضمون
 و دار جنبر و سفنج کنند حردقی بغیرت دق
 عذمتش است نرم دایم و محکم و باریکی و بزرگی کار دارد
 و برافروختن چاره بعد از عدت اگر که ردل رود
 بدقی ماب و توان میده زلی علیج آن ماستوان
 قرص کافور و شیر خفه و قند آب حوض و ماش و عدل
 و مرغ حوال صفت قرص کافور و مخم که و دقت
 مخم خیار و مخم خربزه و مخم نهر از هر یک سجدم
 کل سرخ و رب سوس و طباشیر از هر یک سه درم
 صمغ عربی و صندل سفید و ناسته از هر یک دو درم

حردقی

صفت قرص کافور

بادبان و کافور از هر یک در هر هر را بگویند و به پزند و بجا
 استغول رشته قرصا کنند و هر صبح بکشیقال در نیم شبانه
 شیر و خونه که بقبضه سفید شیرین کرده باشد علاج اوافضی
 که رطاب را عصابید آید و در ام بغیر اما سها غصوت
 جو درم کند چوبست و هلو چه دست وجه بابر وجه مالکوش
 و جوی کر ماده خون بود رک خود بکشد و رخلط در کوبد
 بیش مهمل جوهر فلفغونی که آما سر بود در غایت سرخر
 عدهش سبب تیز و درد و دیگر زردت آنرا که نمود
 فلفغونی اش رو باید که کفنه او بر طبع و ز از اسهال
 و هر شراب باریج و زراغذیه اش آب جو و مال و کدو
 صفت شراب باریج در صد اوع صفا و در استند
 حره بجا بغیر سرخ باد عدهش سرخ و کدو که چون است
 رو در سهند مایل شود بر زدی و چون سردارند باز
 سرخ گردد حره جو شود عارض کس مهمل جو با مالک
 شود رخلط صفا آن او و شام و صبحش پی تعدیل

علاج اوافضی
 اعضاء

فلفغونی

حره بجا

شربت سنگین کن دار کدو صفت شربت سنگین در حقی
 مذکور شد و کیفیت گرفتن آب که دانست که در درج
 گرفته در زیر آتش نهند بآب بزد بپزد و آن که آتش
 باشد بگیرند و درم ریخته آغاس که از باد بود عذش
 انتفاع با روغ و خروج ریح است ریح که بود ورم
 ز نفاخ مده که در شود سازگی مادر که میده ز نطفه و زهر
 کلیل خاکستر کرم کرده در بر سر نفاخ حشر الوند
 که از وی نفخ تولد کند چون لوبیا و نطفه حشر الوند
 که ماده را رقیق گرداند چون روزا ورم ریخته آغاس
 نرم تولد این علت از نفخ رقیق چون با ورم
 ریخته شود همچنان به ران نبود کز مسانه و انگاه
 طلا کز زحل و بطرون مزوج باب مورد باد و لانه
 صفت طلا مذکور بطرون بخورده از سر بمشغال
 بگویند و به نهند و بد و چند آن آب بپزد و آب مورد
 یا آب دولانه و قدر غسل ریشه نیم گرم طلا کنند
 خنایر که آما بپزد و خورد و محکم ریش افتاد و بگوشت

شربت سنگین
 ورم بحر

ورم ریخته

صفت طلا مذکور

خنایر

چندین

جسده حدوث این مرض از املا و تصور مضمر
 هر گاه که رفتار خیار ریشه در مانده این مرض بقدر ریشه
 چون کرده ضامه فلفل و حبه در کارش بره علاج و تدبیر شده
 صفت ضامه کور فلفل ده مثقال کل خط یک مثقال بگویند
 و به پزند و رفت ده درم بگذارند و همه را هم بپزند
 ضامه کنند سکه که آما سر بود بکحل خیار اما گوشت
 جسده نباشد و گاه شکر که مقدار عذره تولد این علت
 از بلغم غلیظ است هر خسته دلی که سکه پدید آمده
 در دایره خسته دلال جا کرده چون ادویه معفنه کرده طلایه
 آورده بکف آنچه تمنا کرده در ادویه معفنه و صفت
 طلایه کردن آن آب مار سیده و توفال مس از هر یک
 دو مثقال زرنیج و بوبکه از هر یک مثقال بگویند
 و به پزند و بده مثقال روغن کل که صفتش در وجع الطم
 معلوم شد نیم گرم طلایه کنند عذره که آما سر بود شکر
 سکه اما مقدار رفتی زیاده نشود عذره

صفت ضامه کور

سکه

در ادویه معفنه و صفت طلایه

عذره

خ

خدا

افستون

درم عجب و سبک

درم عجب و سبک

که بود سبله در شکل شبه چون عارض کس شود چو جاهل فقه
 باید که مالی و بند را بر بر موضع بقول اهل تنبه
 سرطان که آما سر بود در شکل مایل بسیر و ترکی و حوالی آنرا
 رکهار خسته و تمثلی رخ سرطان که کمره کرده اندوه
 و عیش بجان و دل جا کرده دفعش بنوال و لی و بنود
 در تنقه سر کرده و مارده فایده تنقه مشع و رازر آید
 خدام که آنرا سرطان جمع اعضا گویند علتش سرحی
 رنگ مایل بسیار و ترکی و سکی نفس و کفکی آواز
 و بسیار عط و لبه شدن منفذ بنر و طهور غذا
 در اعضا است آنرا که بود رنج خدام ار که و به بند
 غرضش کربن مرض کرده بماند جو علت فرونی و دفعش
 کما برک و طنج افستون ده صفت طنج افستون
 سار یکی خاصه هفت درم پوست طبله کابی و
 افستون از هر یک پنج درم بقیاج نیم کوفه از هر یک
 درم عجب و سبک از هر یک سبب عدد

والی

والوی سبزا بچند هم را در یک کاس آب حنانه
تا به نیمه آید صاف کنند و بهت مشال تر بنشیند و ده
مشال مغز فلوین در آب گشاده حل کرده و صاف کرده
لیکن فال روغن بادام که صفقتش در هر سودا و در رقوم شده
افزاید نمایند و نیم گرم رغبت نمایند و غده آب بخورند و گوشت
و گوشت مالکیان فریه و زعفران و دارچین و اسفناج
کنند جمره حکیم بفرستد علامت آن بود که گوشت
مخورد و سوزاند و اندکی گوشت و زرد و جوش
شود و اینها سیاه نمایند از جمره تن تو جوش شود و خورد
بشنو که ابوعلی چنین فرموده باید که بی طللا ز بعد مهمل
ممنوع کنزیه که عقیص بوده نمک بغیر خوشنما بریزد
که ما خارش و سوزش بود جد و ث این علت از علت
صفرای حریف لطیف است است از بروز نمک آ
فرموده توش بود بهدم از آن افزوده صفرا جو
برون کنزیه بهل رندان سودت کند و سوز از آن آ
لفاظ که جوشش بود بر آب شیه باید که از جوش

جمره

نمک

عصاره

آنش حادث گردد بولد این مرض از تصد مائمه
 و محبت شدن در تحت جلد است گردد و خورنفاظ
 منت و رسوده رک زن که بهمان زمان شود آسوده
 میسازد شکاف یکیش را و برود مرایش و دالی از او
 رسوده شد که آنرا اولم گویند چون از غلبه
 خون بود علتش نیز حرکت است اگرشته دل تو
 از دلم از رسوده از رذکیت از دم طغیان کرده با هم
 بصحت جوینم ترا بکساده رک خود و ملین خورده
 صفت ملین که شکر و صمغ و صندل و صوی را مانع
 عذاب و پسان از هر یک بجا به عدد میزنند و الوی
 کار از هر یک درم هم را در یک پیاله آب
 حوالتند بآب نیمه آید صاف کنند و چهارده منقار
 ترنجبین در آب حل گردد نیم گرم باشد و غذا عدس
 مقه و اگر او کثیر تر قوی تر باشد کنند نصف
 لغو جوینمها سر زده و زنج که عصاره بگذرد چنانکه گویند
 سوزن میزنند حد و ث این علت است از بخار دمی

شده

صفت

صفت

عظمت بر سر آنرا که حصف بود چه در وی وجه

باید که حمام رود بیکه و گاه در خارج حمام رسد فایده آن

از غسل آب سرد است ۴۰ نبات اللیل بعد خوشنمای

خورد که با خارش و سوزش بود و شبها سرد و واسطه

بسته شدن ماسم عارض شود چون عارضه باشد

لیلت ماکاه آید لظهور دارد و سهل حواد و آنکه

بکلاب و سرکه و روغن کل میال دقیق مابعد بیکه و گاه

صفت بر سب ادویه مذکوره آرد مابعد بازده

مثقال کلاب و آب سرکه قدر سه را هم

آمیخته نیم گرم مالند سعه بغیر خوشنمای که اکثر نیز

باید آید و از در سیم طاهر شود بکل غسل و گاه باشد

که رقیقه بود و گاه باشد که حنک شود و قمر که از

در سیم رقیق طاهر شود شیر خ کوبند از علت

سعه است چون حال تپا کر منل بصحبت سحر حواد

سهل جو بود خورده زراک شال مابعد که صاف سازد بیکه

بنای اللیل

صفت بر سب ادویه مذکوره

سعه

صفت ضار کور

صفت ضار کور رنگ سیاه در مشال نشان ^{مشال} شج

بگویند و به نبرد و باب سر که ضار کنند بکنند که از

جنس سفید و از اشته خورانی گویند بکنند

ترا چو عارض آید مگانه رنج و المت بحال و دل باید

باید که پس از تنقه ارضه و اشق با سر که کفر ضار در سیکه و

صفت ضار کور اشق ده مشال ارضه مشال

آب سر که حل کرده بمچال صبر قوطر اضافه

نماید و ضار کنند و رنگه بغیر آبله و رنگ علدش

چو ششها اعضا و در دند مات در آبله

ار صاحب جاه بر رنج غم و قوت خود ازلک

و میکن و افراط مکن در محبت میخور هم خبر فر

طعام بیکاه هم در علدج آبله و رنگ از آبله

و رنگ حال تو ساه دست نه از دامن صحیح کوه

در هر دوه ماه فصد میکن علت ارضه شود دفع

بوجه دلخواه جسم در علدج آبله و رنگ دفع

بکنند

صفت ضار کور

و رنگه

اولا

۷۲
 ۴
 رنگه چور ویش و شاد باید بکیش بند که مگو حواه
 یاز حبیب خوراد کوفه یاد دکنده حوه سخن شد کوتاه
 صفت حبیب فلفل چار مثقال بلبله رنگی
 سه مثقال کوفه و پنجه سیاه هفت مثقال قند
 سیاه بازده مثقال آر دمیده و روغن کاه و ازهر
 یک شش مثقال هر را بهم آمیزند و کف مال کنند
 تا سیاه کنسته شود پس چارده مثقال بخش را غلوه
 کرده یک بخش را اصباح و یک بخش را آغز و روز و روز
 و حور اما عقبه ال بر بوشند تا دو که صحت شود شریج
 بی ملک و آنچه برده یا مرغاله بی ملک حوزند صفت
 سفوف سیاه بلبله رنگی بوبت بلبله زرد و کوبت
 بلبله کابلی و بوبت بلبله و فلفل از هر یک دو مثقال
 و پنجه سیاه هفت مثقال کشر شازده مثقال
 هر را بهم آمیزند و کف مال کنند تا سیاه کنسته شود
 پس چارده قسم سازند هر روز دو و اصباح

صفت حبیب
 صفت حبیب

صفت حبیب
 صفت حبیب

و یک قسم را آغز و زکفه زنند و قدر کله از عقاب آن
 بیاضا منند و خود را ماعتبه الی بپوشند تا و فر که صبی باشد
 غده ای مد کور خورند صفت در در دل جوده جوده
 بغیر سببایشن متقال بخش کنند و هر روز بخش را
 در ظرف آهنین کرده در زیر آتش دو در کنند و خود را
 ماعتبه الی بپوشند و پیش از خوردن بپارچه کرناک
 بزرگ در سبیل و کردن خود بچند تادود اگر سبیل باغ
 سرود و قوت بسیار را ضرر زنند و تا و فر که صحت
 یابند غده ای مد کور خورند هم در عسلج آبله در کنند
 از زنج و کنه سحر حانه گویم سخن در دل خود را کف
 در در اعضا کت بود رفع کند و قوط و جوده ات لوجه
 صفت قوط جوده موم نیم متقال در در متقال
 روغن کا و ونج متقال روغن کرده پیه بزرگ به
 آریشته باشند حل کرده و شش متقال سبب و چهار
 متقال حنا سوده اضافه نموده کف مال کنند

صفت در آتش جوده

صفت در عسلج آبله

صفت قوط جوده

باز

تا بجا نرسد نوذ پس بکشد هر روز یک بخش را بر موضع
 در مالند و به پس کوش و زربغل و کش را ان رسانند
 و در زمان اعتدال بپوشند تا و در که صحت یابند شربت
 با کلد و تخم زریحان میل کنند و غده آب بخورند کوفته
 لکین در آبی که خطه و حنظل و زینب و در دونه
 باشند و صاف کرده زمان زمان در دانه کردند
 و آخر که لعاب فتن دانه کمتر شود حبت در جمع شدن حبت در جمع شدن
 خرفه و طباشیر و سماق را مال بوی کوفته و سخته
 صبح و شام بر موضع خوش باشند قوا بکیر کون
 چون از ماده رقیق بود علتش ظهور زرد است
 از از قوباره خلد حسته حسته تن خوش را رطبت
 رسته از خردل و خل صا دیکن که شود در باغ
 امل نهال صی رسته صفت صا در کور خردل بحقیق
 بگویند و به بزنند و در وجه ان آب که بزنند صا
 چوب بکیر خواه حش و خواه ترجمه باشد

صفت صا در کور

حاج

کرد خورخت جود لخته باید که بحام رود بر پوسته
سرشته صحت بکف طلب گوگرد و قوت درین کجاست
صفت طلا آمد نور گوگرد ده مثقال و قوت بحمال بگوید
و به نهند و به وجه ان روغن رشته است طلک نهند
و صبح بحام روند حکم الاغصا من عرق جرب حارید
اعضا که کی کرماند از خارش اعضا حوشر و لخته
توش رسد از ان تراست بر این کن از غول است صفا
چون شد و شراب خلود و هم در خارش اعضا
بی رخت کرار که درین مکنه حارید ان اعضا تراست که
از مهمل در پی و حام دوام رین و رطوبت جرب صحت
تولول مغز رخ تولد این مرض از ماده علیظ لعی
یا سوداوی یا مرکب از هر دو در علت تولول مشکله
دار بر بی فتم ان اگر حمله ساز جو فله بهر حال
شام مرض تراود مشعله دجین بوزم و ان
مرض نواد بر دیک ماخن مایل بر خمر که در دقلم کند

صفت طلا

حکم الاغصا

بسم رضاش

تولول

دجین

[illegible]

در کوزه ات جان کنم قاعده
بکنار و مهمل خور می طلعه از نسیمه و افقون که در قاعده

دلیل که بدنبال مشهور است بدترین ائویش آن بود
که غور بشیر داشته باشد بدنبال آن است غنی صفت شده
دستی نوره بکمی نهاده تصفیه کن از خود دل و آنچه
از قند عرض را بر سر آراوده صفت صفا مذکور آنچه

صفحه ۱۰۰

تراحت خوشایند مهر شده ده عدد موز را
بر دل کرده هفت مثقال بگویند تا بهیو در دست شود
سه مثقال خردل کوفته و بخت اضافه نمایند و نیم

219

کرم رمان زمان ضار کند جراح بفرمان
کرم که بخته شود و ریم کند هر کس که بی خراج رک
بکند در راه عرض داد و داداده باید که

صوفیہ

صفا و انجیر بود از خوردن ملح نیز بار آساده
صفت صفا مذکور انجیر تر یا حش خوشامند
تا مهر آید به قدر حاجت بکند و بگوید

یا همچو مردم شود پس نیم گرم رمان رمان نهاد کنند و بنکه
 که آما سب بود کرد شکل بزرگتر از بنیل مایه حور و بنکه در
 افتاده از زر و عسل صبر از کف داده لعین کن
 از نوره و صابون و عسل که سر کنند بخوش پیش سده
 صفت صناد مگوره نوره و صابون از هر یک چهار
 مثقال بگویند و به پزند و بده مثقال عسل رشته
 نیم گرم نهاد کنند آنگاه نفعی که عصاره خود از
 آنگاه هر که نتوان کردیده هر لحظه را فروشنش رسیده
 باید که کل از من و سر که مدام بر کرد و جوشش بود مالیده
 ط عول بعد از آن سیاه بپزند با جاستر رنگ باز
 مایه رخ که در پیش کوش با زیر بغل بایش را آن حاد
 در ط عول چه شود عارضت از غمخواره صبر
 ز دل خسته شود آواره خواهد که نود و نود در صحت باز
 کشاف که غیر از این شده چاره بپزیند که روی
 حوازه منور است و آن خوشتر سفید ریزه بود
 که چون بپزند هرا نچه آید از آنها بر دل بهشت

دنبله

صفت صناد مگوره

آنگاه

ط عول

بپزیند

و شکل بود چون دانه خشک مانده تر از آنکه موز
 لیزند انوه گردیده از این مرض دلش بر اندزه
 که از این تنقیه زخل و توتیر نصیحت که رحمت آید گوی
 صفت هادم کور توتیر بغیر سیاه دانه بعد
 حاجت بگیرد کوفته و خفته با آب سرکه بر سر
 و شب ضار کرده صبح با آب نیم گرم بخورد
 عرق مدنی نیز عسل گشته اردیده ز ریشه در دانه
 اندازه اخراج عسل رانده چون شیرازه کرک
 دانه سهیل کرد کرد تو عهد تنگستی تازه و بعد
 از آن کتاب دارد سهیل و صند نیز اگر عسل است زبانی
 خون مانده بقلیل و قطیف غده کرده بر آب خود نیم
 دیش مقطر و سیر نیز زرد کرده چغندر کوفته روغن
 کاه و افقار نماید و آب دریا شستن که جمیع این
 صفات بیشتر با بعضی که سبب و نیز دود و
 دور و رسد با حاکم پاک صاف و از بکند سستی
 و از جنوب بخاست شمال تا از غروب بخاست شرق

صفت هادم کور

دانه

باید از آن غله که در آن بکشد
 به درون آن بکشد

رود و نشسته بر سر روز در ظرف که نشسته باشد با او
 از خاک آن تپه نشسته باشد بکوزند و بهر چهار بکمال
 سیر سبز یا خشت بکمال جدا جدا کوفته بهم آمیزند
 و صلایه کرده بر موضع حواش بکشند تا جراح بسته
 از آنکه رشته تمام بیرون آید بکند از آنکه درهم آید
 و صبح و شام روغن کاه و راکه سیر سبز بریزد که حاش
 کوفته را در روغن حاش داده باشد و صاف کرده عضو
 مایه مالند تا وقت که رشته فرو گردد و مایه مری
 بی مشقت و دردی تمام بیرون آید حذر بر بغیر آید
 نخلجان علقه شست با آب و در دیت و از حذر
 آمدن حواش از آن حذر در دره حبال او را بر مایه
 و عدس بر آن حذر از شریت عذاب بود بهبود
 با آب و کلاب عنت از فرما صفت شریت عذاب
 در سبم دارند خصبه بغیر ترخه علقه شست
 دایم و دیو بر نفس و اندوه و اضطراب و حوال
 و گشایی است در سر حجه بعد روز نالت ترشی

حذر

حصبه

زنده ده و گرنه بارش در تنقه سخن روز اول
 رکب زن چوردم شود اگر برپوشن هم در علاج خصه
 از علت خصه اگر خون چکر برار بودن این رض
 مایه ده در رسید ال که علاج نشن تر حکیم در نشن
 و در غده اعلی جدر کلف که ناس کشنده و رش
 که کجده خوانند که مثابه کلف بود الا انکه از خلد بکشد
 باشد و منن که نقطه سرخ رنگ بود بر پا حله
 که با مرض کلف و کربار برش و با خیل و اگر با منش
 تا مکتب دارد و مصلحت از ختام دوا نشن ضعیف
 و بعد از ارتکاب دارم مصلحت بر پهلوی برورده
 مانند و بخود آب حوزند و هر شب نشن و با جلد
 تخم مرغ و صدف سوخته و مردار کف و تخم ترب
 و مغز تخم خوزه و مغز ادم مقشر با بویه بگویند و به
 پزند و با بکشت حوشه طلک کنند و صبح
 بحام روند بهن که سفید بر پاید و در پا حله

خصه
 در علاج

کلف
 نشن

و حیلان

نشن

صفات دارم مصلحت

بنی

و گاه باشد که در کوفت نفوذ کرده است علامت و بر آن
 که چون سوزن در موضعش فرو ریزد خون بیرون آید
 کرد چو بقی پدید و مالی بود بر تیز آب ز بجه سهل در پی
 علت ز غلیل روئند سو عدم صحت آید با طغم در کوفت
 مراد به تیز آب تیز آب فاروق است و کیفیت
 آنست که یکین زنه بلور و نیم من شوره را بگویند
 و بقرع و اسحق و قابله بچکانند چنانکه کیمیا کاران دانند
 رخص که سفید را سیاه است که از طاهر حلد در کوفت
 نفوذ کرده است و باخوان رسیده و علتش ضد علت
 من است اگر آنکه بی دفع مرض نوشتر در صف
 و خوان و در بار و در زیر این عارضه قابل دوا شود
 بود در سبب راه حلد در روی قحطام بغیر چهار
 ماست تولد این مرض از بعضی رطوبت است
 اگر آنکه گرفتار غم از قحطام از ساعه غم مذام در در
 صحت طلب و در دکان از زینت مایه مرض و در راه ماکر

حقیقت
 رخص

قحطام

صفحه طلا در کوزه

صفحه طلا در کوزه زین نوری بسیار مشال
 باب دهن رشته بختیالی روغن زیت مارون
 کاوده مشال به راهیم آنچه کف مال کنند بسیار
 کشته شود و شب در اعضا مالند و احتیاط کنند که از
 بغل و کش ران و ساکوش ریشه و صباغ بجام روده
 که زیت العرق بخرانند بیا عرق کند اگر آنکه
 که زیت عرق مرانی عارض شده زین عارضه چالی
 بدو چون باشد عرق میاید که صندل و آب عوده درین
 صیان بخرند بوی بغل حدوث این علت از
 نفعل خلطیت که در حوالی قلب است بشور
 اگر که از صیان بی مایه مهمل حوز و آب سیب و آبی
 با مرکب و لوپا پیافیر و مال باشد که ازین مرض خلاص
 حرق النار نفع و خن عصاره از آتش از آتش اگر
 دست تو سوزد که نای و در عصاره در بیکر کا فوز و پای
 آینه بر که و بهیج زخمید و انگاه زمان زمان طلا در

کمر از العرق

صیان ۱۱

در کوزه

خون

سر در خون کا هو و خوف و متضرر شد دل از هر
کرم و حنک خون ز خچیل و عمل است از آنکه بود
معدودت شغیر کرد در دلش از علاج شیب
کور و غن بادام و لعاب سپوش میان رو و دنت در بفسر
صفت ز غن بادام در محرم بود او که گشت تشق و لشق و شفق
بفرش شد ن شو چون از شک و حراج باشد عکاش عدم طوب
میزد خا و دانت چون شد دل از تشق شو نور
کوم سخن گویند شغیر بس که لعاب خط اندر و مال
که چنین در غن حنک و فیهال مغرط یغیر بسیار خوا
سببش که خون بود و خواه غن آن ای شمعین لاغیر بسیار
در راه مداومت اختیار باید که بعیت کند و بگوید
با کثر صحبت نباشد اگر افراط السمن یغیر بسیار
از آنکه السمن

نولد این مرض اکثر رطوبت اکثر فیهر سهار
 خود را بر علاج کن غمخوار چون عیش درین مرض نماید
 باید ز تو جام خطیر از عسل کنیدن نورانی
 الحینه بغیر کنیدن باشد چو ز لعل حبیب عسل
 که حاصل صحت است و فواید شسته حجت کند
 شان پس کشند ضغوش را با لدع العقوب فی
 گردین کردم هر که کشد عقوب از پیر زخم که
 دلت را کند از عیش بر چون قصد و پیود بود سیر و
 مینا طلا که به مقصود بر اشارت باشد خوردن از عقوب
 کننده را مملکت از آنکه بشیوه خورده بر در
 گویم تو که بر در خور در عقوب خور اگر بدست
 شد که اگر خور در در منش التیلا بقدر

نوع اول

نوع دوم

نوع سوم

نوع چهارم

دلمبه بدترین الوغش مفرب که منابه مکرر بود
که کرد شمع و چراغ گردد آنرا که زرد دلمبه از بهر
بهر باید که سفوف کرده و نیز دهر و افکانه باشد
کرم و اشجار و کند معمول کن و بنوعی من نهر
سفوف دارد در سوده را گویند که گفته زنند یا شبنم
از شربت یا آغشته میل کنند کسح از بنور نهر
کزیدن طبع از جمله خواص و مر آنست که چون بر روی
مرده نشیند و بگذرانسان را در همان روز مملک کند
آنرا که زرد چینه اگر بر بهر باید که زرد در دهر و بهر
سببش و کجین و برین از آن بر موضع زخم درد کی
مگر که نهر صفت کجین در حره کجا مسطور کند عص
کلب طبع نهر کزیدن سک دوانه علامه سک
دوانه آنست که چشمتل سرخ گردد و لعل از دهان
رفتن که در دهر پیش افکنده و دم در میان

سفوف نهر

کسح از بنور

عص کلب طبع

از خواسته و به غرض از این و نیزه است
 در این و نیزه است و نیزه است و نیزه است
 در این و نیزه است و نیزه است و نیزه است

هر دو بار در دنده در زمین کند و در رقص مثل
 مسکن بود و هر چه رسد حمله کند و آواز کند
 و کمان از دست بگریزند و چون باورند تعلق کنند
 حرکت دم و غیره چنانچه رسم کلد است و گزیده
 سک و بوانه را بعد از کشفیه حاکم عارض شود
 مثل دیوانگی از دوست دشمن تنهائی و کاران
 بودن از روشای و رسیدن از هر چه بیند خانه
 از آن هر که تن ترا درین حشمت حای
 زخم سک و بوانه کند غم و سانی از هر طلافی
 و بروش از آن خاکستر پاک و سر که زدی افزای
 علاج که از این هر داده شد زهره نوع بود
 معدنی و نباتی و حیوانی معدنی چون سیماسم
 الفار و مردار سف و زنگار و زاک و امک و زهره
 و بلور و نباتی چون شش و ملد در و زهره سیاه
 و امینول و هر یک و لغت کرد و حیوانی چون

علاج که از این هر داده شد

Handwritten text in a cursive script, likely Persian or Arabic, arranged in a grid-like structure with horizontal and vertical lines. The text is written on aged, yellowed paper. The script is dense and fills most of the page, with some lines extending beyond the grid boundaries. The text appears to be a continuous passage, possibly a poem or a prose work, written in a highly stylized, cursive hand. The grid lines are thin and dark, creating a structured layout for the text. The paper shows signs of wear, including discoloration and some staining, particularly along the right edge and bottom.

[illegible]

[illegible]

تقديم الدب

[illegible]

[illegible]

تتها عقوق و بت دق	علامت	مداد اوله سهل
غلبه حاله	سرا و سخت و متبرکرم و قاروره نازم و درشتی و اگر بتلدم بود بدال دهند	بکتاب اوله و شوره و اگر بتلدم بود بدال دهند
شطر الحب	بتلدم بود که درخت باشد و یا سلا نو و دیگر روز از این شسته	بتلدم بود که درخت باشد و یا سلا نو و دیگر روز از این شسته
سبع	ارزه لغایت سخت و سلا از این بک تر کند و کالو عظم نیز بوزر و مر است	ارزه لغایت سخت و سلا از این بک تر کند و کالو عظم نیز بوزر و مر است
سبع	قاروره و رفوق و شوره و که غلط بود با صبح و سوز از اطراف و سوز	قاروره و رفوق و شوره و که غلط بود با صبح و سوز از اطراف و سوز
سبع رموی	نصف عظم خنک و در حلق و نشانی و کلمه و دم از این موثر و سلا	نصف عظم خنک و در حلق و نشانی و کلمه و دم از این موثر و سلا
تتها عقوق و بت دق	علامت آن خلط که غالبی ظاهر بود	دارد که در ریه ماده کند که خوب است باشد
بت دق	علامت متبها عقوق و در ریه و شوره و سلا که غلط بود با صبح	علامت متبها عقوق و در ریه و شوره و سلا که غلط بود با صبح
دق	حشمت خوانده و انما الذی یؤد و کونی و در کون و سلا	حشمت خوانده و انما الذی یؤد و کونی و در کون و سلا

الولع آما	علاست	مداوایه سهل
درم خون	سورش و درازش و کاهش که خارش کند	بنویسند و بکشند در عرق بریدند و بکشند تور و جوش طرا کنند
صغیرای بلغمی درم	آمالی مادر در بوضان درم الموضع و در بولک	نیکو دانه آسکونی کنند با طلیح و بنویسند و بکشند کنند و مادر بولک در طرا کنند
درم سوداوی آ بلغمی	سغندر الموضع زعفران آن دار آنکه بر خنجر با طلیح شست و در ک	شش مازده روغن کاه بگو در در و در دانه شست و در ک در ک و در ک
درم سوداوی	آما سخت باشد و شوره در کخانه باشد و زنده ما بر کدنگ بود و در دانه	موم ز روغن شست کهن
جمره	در دوزخ و در موصف درم مانند که اگر آتش را نند و در آتش و در آتش	نور و آب کنند طرا کنند
سطح	آما سخت بطل سطح	روغن و موم و کل از منی
دبیله	دبیله سخت تر از دوزخ یاریم باشد	نان کوفته در روغن ریت کنند و طرا کنند
سله خنایر	آما سخت و اگر ساربت آب با بولک	از دوزخ و در موصف ساربت آب با بولک

بیمار بهایکه عام بود سطح بدن را	علامت	مداوای سهل
آبله و حصه	نخستین کرم بود چشم و روزه سرخ اگر از دانش که دور که گردان	لباس سبک و آبله و فرود از نینو و کاش و مغز به دارم
جذام	چشم که روشد و سفید آن تیره بود و دید آفرین و کمان بریند و این طوطی	سکینه و لوبه و کرم باید و طوطی کند آن کرم را
برص	انفوخ سفید کرد و مور که بر آید سفید باشد اگر نور آن و در طوطی	شون و نوره کرم باید و طوطی کند اگر نور آن
هلق	سید سر آن که از بینی برص بود و در سر و این سید سر آن که از بینی	آبک شستنی رشد و طوطی کند و این سید سر آن که از بینی
یرم	خالی رطاب زین که میل باید و در سر باره فاندر زین زین فرود	سکینه و مار که باید و طوطی کند و در سر و در ساعت زین طوطی کند
کرو خارش	دانه خرد سرخ رنگ باریم و خارش و خارش در میان انگشتها و فرقی	آبک شستنی رشد و طوطی کند در میان انگشتها و فرقی
طریقین پوست	معروف	سرکین در سر که باید
پیش که در این افتد	معروف	قطره و در سر که باید بجای ریش و طوطی کند

شستنی از زهره چنان
و بدان غرغره

این کتاب در بیان بیماریها و علائم آنها و در بیان اسباب و احوال و در بیان اسباب و احوال و در بیان اسباب و احوال

سما را به یک عارضه سطح بدن شود	علائم	مد اوزان سهل
شری	دانهها را بر سطح افتد از صورت و بر سج بود و از بدن و در سج بود و در بدن	آب جوات رغش نشینند و ماکند
بشر با حوزد	از خلط تن بود و دانهها از اندام خوشه بود و در علیف بود و دانهها این	حما و ماکند و این سرکه بشیند و طلا کنند
حصص	دانهها خرد مانند کا و در سن	حما و ماکند و این سرکه بشیند و طلا کنند
تولول و سایر	تولول دانهها خشک و بی می خسته و در سج در اندام فرو رفته بود	سرکه بشیند و طلا کنند و سرکه بشیند و طلا کنند
آتش فارس	آتش فارس دانهها سخت و این دانهها و در آتش فارس دانهها	بیا به شفاف و بنوش و در آتش فارس دانهها
ریشها از حوص	دانهها سر سر بطرف و سر سر سر سر	بنوش و بنوش و بنوش و در سر سر سر
ام الدم و غیره	ام الدم و غیره دانهها و در کمال با بر سر و در کمال با بر سر	ورق مورد و کل بر آن موضع بپزند
عرق بسیار رقیق	مرد و دست	روغن کل و خدیج و مار و طلا کنند

بهارها که بر طاهر وروی سپید انشور	علاسه	مدل و آه اسل
داده خلیه و دانه آیه	مور بریزد و در کد انموصع برکت خلط پیش که غالب بود	جو جوخته و کف دریا و و بادام تلخ بر کد آیه
سحق	بر سر لیا رو براج که مانبد دانه آبجو در آن سر و آبجو	طاعذ سوخته و در آن و سرکه ارشد و طلعند
بر کشتن کما در دندل آن	سر زکتر از آن شود که عادت نموده است	سر زکتر در حوسه و در عن بادام تلخ مانبد
سبک که در رفته	هرگاه که سر کاردمانند نخاله و ورزید	بوره و باقلی کوفته در سر مانبد
اکس نرم که زیر کوه بر آید	چون انکتان ان نمند و قوت کنند بگو و ورود	پوست انار و جوز و سرکه ارشد و طلعند
کلف نمش که روی افند	معروف	ما در تلخ و بنونج در آن که آبجو در آن کخته باشند نمند و آبجو ارشد
تونه و مور عد سرکه روی افند	مور عد سر مانبد بنونج مانند و تونه در آن مانبد	کس نخارند در زرد که در آن کشته ما خون برود
طرقین کوهی و سورتش آن	دانه بنونج تیره ارشد مانند سحق	مردمک و زرد حوسه و در عن کج مانبد و طلعند

چهاره یا که بر ظاهر است و یا بر پدید آشور	علیه	مداد آه سسل
عروق مدنی	زیر پوست چون رگی پدید آید و مانند حرکت میکند	اندر کرامه مرمانند
دار الفیل	باز میار مانند ق پهل بود	اقاقیا و راکه و صبر طلا میکنند
دوال	رگهاست ق حجه عظیم و سیر رگهاست	آبایش در کرامه
طریقین که پای در بین بن ران	معروف	ناب است اندر روعن ریت حل کنند و طلی کنند
در حس	آهس نزدیک ناحیه و در دست	بگو اندر رگ که کنند و بر کنند
آهس که گشتند و جانش و خورشید که بر سینه	چون سواد با آهس و خورشید کنند	بکنی که اندر آهس و ملک بر بند و بر آهس
کبر شدن ناحیه و شدن آهس	معروف	موم روعن که طلا کنند
سید راجن درش باشد یسیر	سفید که بر راجن هست	کبود در در و سرخ سرخ بر کوب بند و طلا

جراحیها و قرحها	علت و مست	مداوای سهل
جراحی مزه	معروف	لحم جراحی فراهم کرنند و چهار سر فاده از تالک و زعفران و جاج
قرص مزه	جراحی درین	کل ثنای سوخته بالا در جو و کند
قرص باریک و بلی	رطوبت و بلی	عمل در آن می مالند
قرص با سوای المزاج	درد عظیم و رخسار	کیمی و انار موضع در آن
قرص با سوای المزاج	تیرگی کون عضو	روزمره چند آنکس نیم گرم بکشد میکشند
قرص با سوای المزاج	قرص نرم بود و رطوبت	کندر و کدر جو و لوتیا در عمل کشند و طلک کشند
قرص با سوای المزاج	خشکی قرص	نابدا و شاکل قرص روغن جرت میکشند و غذا از ده خارج
قرص با سوای المزاج	کوبیده ریاضه	مرهم سحرده رخ طلک میکشند

آوردن

مداد آه سبیل	عکس	رقعه و سول دو سگتی این در که جوبه آه باشند
بیکشت استند سرو فروگند و سالی نویم بگویند و در آن کنند	از خون از جراحه و از زهرمان باشد و بجانیت سرخ باشد	رقعه با شفا و از زهرمان باشد و بجانیت سرخ باشد
بش باده بر وزن نم کرم چوب بکشد و در آن کنند	معروف	حرا حبش عصب
اگر بر سر نو در از اند بگویند و آب کز در آن	آن عضو کج گردد و آن خول بکشد ظاهر	رقعه بکشد و آن خول بکشد ظاهر
اصول بایند و طاعت	معروف	رقعه دارد
ورق خط و کالی بر وزن کل بار و غنم بگویند و در آن کنند	رقعه سیاه باشد	رقعه لبید
چلی روز را حرا بکشد و کونش بکشد و در آن بگویند	معروف	ماصور
رخ می تر بگویند و مال بکشد و در آن کنند	معروف	برون آوردن بیک و مداد آه که جوبه آه باشند
بنفشه سرخ بکشد و بگویند و در آن کنند	معروف	نوش آتش

کرنیدن جانور	علمه	مداواست
کرنیدن کسکه	نمخ خور بگویند و کحل جراحی است بپوشند و مرغ دهند اگر کمر دگر دلاوانه	جراحی است بپوشند و خورل کوفته بر روغن کاو و غسل بپوشند در آن
کرنیدن آدم و حیوانات که دلاوانه نباشند	از مجروح بپایند رسید	ساز بکین بگویند و بر آن ماسکه کشند و بر آن بپوشند
کرنیدن رگ و کسکه	در رخت خنجره مجروح بطافه شود و دندان کریک در موضع زخم بماند	سیر و بپا بگویند و بر آن بپوشند
کرنیدن رگ و دیگر تارال	اکس کام و بر خور آن و آبها مانده آنکه از رگ در رگ بماند و از رگ بماند	سیر و بپا و کندن نامر خور
کرنیدن کرم	در درم فانی در درم نموده بپوشد آنکه در رگ بماند و اگر در رگ بماند	چندین بار در رگ بر روغن بپوشد و حل کند و بپوشد و بپوشد و بپوشد
کرنیدن زخم و کس عمل	بیشتر بکسل در رگ بماند و اکس و در درم بپوشد و مانده که غش و عرق بماند	کحل خنجره نموده و بپوشد و بپوشد و بپوشد و بپوشد
کرنیدن رگ و کسکه	طوطی نموده بر آید مانده خانه عسکون و در درم بپوشد و بپوشد و بپوشد	کحل و در درم بپوشد و بپوشد و بپوشد و بپوشد و بپوشد
کرنیدن کرم حوراره	بخت در دما بپوشد و در رگ اکس کشد و عفان و غش و در درم بپوشد	سیر و بپا و بپوشد و بپوشد و بپوشد و بپوشد

دارد و قاتل	علله	مداد آه سهل
کسر را که داروی کرم قاتل دارد باشد	سوزش معده و درد و تشنگی و خستگی دهان دلی آرامی	شیر تازه و گلاب در روغن بادام
کسر را که داروی سرد قاتل دارد	آرامی و تسوی ورمان	سیر و سبزه و سداب
کسر را که قوت شکل پیش دارد	آرامی و تسوی جسم بگو و غش در آب	لوسه و تخم کبر و آب سداب
کسر را که در اریح دارد باشد	در رخت در خانه و در در آب یا خن و بول خن و تخم کبر	لوسه و تخم کبر و آب سداب
کسر را که طرد بگوید دارد	در شکم عالجیت	انجیر
کسر را که عرق چهار دارد باشد	آرامی و تسوی سوزش معده و درد و تشنگی و خستگی دهان دلی آرامی	شیر تازه و گلاب در روغن بادام
کسر را که سینه و یا بکشد یا بکشد	جسم بگو و غش در آب در رخت در خانه و در در آب یا خن و بول خن و تخم کبر	لوسه و تخم کبر و آب سداب
کسر را که اسهال یا پیش کرات دارد	خواب سوزش و سوزش اسهال و خن و بول خن و تخم کبر	سیر و سبزه و سداب

دارو در قتال	علامه است	مد ادا آه سهل
کر که رخ داده باشد	سهموده کفش و بری عقلی	شیر بازه
کر که تنگیست	دوار بر روی آب	بر که در اولیم
یا خون مارش داده باشد	بیار و بر خشم	بخته باشد
کر که بنگو گرفته	نکلی نفس و غم و مات	مرق اسفید باج
یا که شیر تر داده باشد	ضعف و ت	ما حلیت و نفل
کر که فطر ما چاه	نکلی نفس و عرق	رست نیز طعم
خوزه باشد	سرد و غشی	
کر که ارنج	منش کشن و در دل	کشت
بجر داده باشد	و خنکی اندام و بری	
کر که ضعف	منش کشن و در دل	اسفید باج ثبت
داده باشد	و خنکی اندام	و در از حشر
کر که خند	کشتن و ت و نوری	شیر بازه
بیشتر داده باشد	عقل و بر خشم	
کر که بلادر	ت نیز و سیم و بری	شیر ترش یا شیر بازه
داده باشد	دخان و قهوه و در اندام	

دارد قتال	عده	مداوایه
که او را فرزند دارد باشد	بیمه بود	مرقه و روغن کافور
که او را بیمار در کس داده باشد	در درو کمال بدیدار	سجده خایه مغ
که او را مردار سنگ داده باشد	اطلاقی و کشتن و کشتن بول و کشتن	طبخ و انچه و لوره
که او را حیوه داده باشد در کس آورده	در درو و کشتن مافحت بود	مبختج
که او را سنجید مخاص داده باشد	زبان سنجید کرد و سنجید و قوام سختی اندام بود	طبخ از بایه و اسینون
که او را کت مازج باز کت مازج	روده و کت مازج مختی و کت مازج	مختی و کت مازج باز کت مازج
که او را کرم یا مایه کرم سر کت مازج	دو ابرو و کت مازج و کت مازج	طبخ بزره
که او را شیر در معده در کت مازج	غده و عرق سرد و کت مازج	دانشی و کت مازج یا اندک سرکه

انواع در کرم	علله	مداوای سهل
در کرم ماده	کرم سرد و قاروره معتدل و در تابض از غده ای حنظل	روغن کل و اندکی سرکه و آب حیار بر بزنند
در در سری ماده	از طلی کرم رحمت یاب و کرم در سری مابند	مرزنگوش و یا بونه و اکلیل الملک صمد نازد
در کرم ارضوا یا خون	علله خون سرد و غریز در جانش رگها و کارد و منقش و علقه و صغیر کحل و دانه و منقش و از دانه	مزوره از بنومرغ و ما بر نازه بکره بخت
در در سر از ماده بلغم و سوداوی	علله بلغم کالی سرد و حار و کال خواله و کارد و کارد و علقه و سودا و کارد و کارد	دخمه مزوره از دانه و علقه و سودا و کارد و کارد
در در سر از زخمی یا از جراحتی	از زخم و جریب و مانند که است و از آن که در سر است	باش و مغز و کل از منی صمد کنند
در در سر از تنفرغ بسیار	حنکی دانه و روی و سبکی سر	زرد زه خایه مرغ بنمبر شست
در در نیمه سر	در دخت در نیمه و حنظل و حنظل روغن زیتون طلک کنند	بیش از وقت بخت روغن زیتون طلک کنند
در در سر از ضعف فم معده	خون و کارد را حنظل و از وقت کارد را حنظل و از دانه و کارد	اسهال مار و حو از دانه پاکیزه

سجاریه در دماغ	علم است	مد او آه سهل
سجاریه	ست لذت و شوریدگی عقل و حیوان و در دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه
ماشا	در در سخت جنبه که کوبیده و سوزانند و از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه
حمزه	ظاهر و در سوزانند و در دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه
فرا مشای	سوزیدگی عقل و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه
خواب طبیعی	خواب بسیار و سوزیدگی عقل و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه
سبب سیری	خواب بسیار و سوزیدگی عقل و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه
جمود	خواب بسیار و سوزیدگی عقل و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه
تبدیل شدن فکر و ذکر	خواب بسیار و سوزیدگی عقل و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت و دماغی که از این خصلت	سجاریه

پارهای دماغ	علیه	مداوایه
در	خداوند این علیّه	مصلحتی و کند در
در	درست است آن باشد	خاید و این کار
در	و هر که در خرد در او ببرد	بشت و فریبش
در	اصطرا بیدید آید	سکینه عین
در	و کفر در آن آید	باید دارد
دوار	خندان باید که بر او مگرد	نخود است دهند
در	و جهان کرد آو مگرد	در هر یک گوش فرویند
در	و خال بهار خیزد سفته	در هر یک گوش فرویند
کابوس	در خواب خیال کنند	نخود است
در	نخعی بر لب افتاده	باید دارد اندک
در	و خواب که آواز دهد	نخود است
سکه	بهار میخندد حس و حرکت	بعد از سه روز
در	او باطل شود و مانده	سکینه در طبع از
در	و خفته در خلق و زان	در لبان و دهان
مالجولیب	سوز مدی عقل و سهوده	ماهر بازه و زرده
در	کس و غم و حال است	جایه میباید
در	آفتاب	حیات و حیات و کدو
قطر	کوثر زردماند قلم	ماهر بازه و زرده
در	افتاده در دین	جایه میباید
در	و در دین	جایه میباید
در	و در دین	جایه میباید
عشق	خشم کو افتاده و سار	ارغش میباید
در	و در دین	جایه میباید
در	و در دین	جایه میباید

جایه میباید

سپارها رخاع	علاست	مداد و اسهل
فالج و صذر	کسی که بدست کرد پس از چهار روز حسن و کمال طبع خوب بد را حس شود شود و از سبب خون و ناخشنودند	
استرخا	در حال که بوی ناز جز صبر و اقامت نور آید و سر را از اجازت برشته بخواند و بوی ناز را و بر آن نهند	
لقوه	بوی که چشم فرو کرد چشم که در نیمه رو کرد بوی که در نیمه ماند	
سپار مرکز استرخا	نیمه در استرخا نه که افتد و نیمه در استرخا نه که نور و سبب خون و ناخشنودند	
تشیج مقلدی	بوی که به آید و در استرخا افتد و نیمه در استرخا نه که نور و سبب خون و ناخشنودند	
تشیج ارشکی	از استرخا نه که بوی که به آید و در استرخا افتد و نیمه در استرخا نه که	
عنه و اخلاص	بوی که به آید و در استرخا افتد و نیمه در استرخا نه که نور و سبب خون و ناخشنودند	
حده	بوی که به آید و در استرخا افتد و نیمه در استرخا نه که نور و سبب خون و ناخشنودند	

ادعای ناز
مرکز استرخا

[illegible]

بیمارهای یک چشم	عکس	مداوای سهل
عقده که یک چشم افتد	درین مرقان سوسه بپزند آید و باشد که زینش کرزد	مردی که سوسه را می باید و طلا کنند
نمل که اندر یک چشم	بعضی مرقه که بر زنده گندیدند چنان نماید که هر طرفه فروخ زنده بماند	شافت و میباید طلا کنند
سلحه که اندر یک چشم افتد	حسیر فونی بود که یک که باده آن رقیق بود که زخم باشد	از دود و از درختان بروغن زیتون کنند طلا کنند
پیش که در هر دو چشم افتد	پیش درین مرقان طاهر بارز و آنچه که در زخم باشد از آن مقام	باب کرم و میباید یا بوزه مرشوشند
مور فونی و مور منقلب که در هر دو چشم	مور فونی که پس آن با خوار بود و بعضی که آید و بعضی که زرد و	از کرم مور بود یا بخ موی دیگر از آن مصلی در موی اصله زود باشد
سج	استخوان زرد و طلا در یک چشم که زخم زده باشد و با آنکه زخم زده باشد	حفظ و شایف میباید طلا کنند
سلاق	کناره یک طرفه و رخ زرد و باشد که اندکی خورده شود	سخن از آره و بنورج بود که زخم زده باشد و با آنکه زخم زده باشد
شراب	چشم که این توان است و هرگاه که در دواست از هم	ضمیمه با سوسه در زخم زده باشد و طلا کنند و سوسه و لوتی
	تند و بر یک چشم نهند و قوی کنند شراب از این	باید و برین کنند

و قوی کنند شراب از این
کنند بر آید

سارها طبعه	علاست	مداوای سهل
آمد	اماں و سرخ و زرد و اگر باد خونی چشم سرخ	اگر باد خونی چشم سرخ در آن با آب صندل بچکانند
استفاح طعمه	اگر اندک اندک نهند در دانه و لون او	چشم و سبب ما بین طلا کنند
جاسار طعمه	طعمه سخت و خایه بر که اگر خواستند	ز زده خایه مرغ و در عنق کل چشم نهند
خاریدین طعمه	چشم بد و زرد بسیار چشم را	و با بکرم بپوشند
سب	بسیار و آن بند و چون افتادند عظمه افتد	برود حرم
ظفره	چشم فزونی که کوهر او عصه چشم خون ماخن	توتیا و بوش در و کک اندازد و در چشم
دفع	اگر صدف غصه باشد برون غنده باشد	برود حرم
طرفه و در و صغری	چشم فزونی که کوهر او عصه چشم خون ماخن	اگر اماں و حار است ریزه بچکانند و در آن
که در چشم افتد	طرفه سرخ بود	

مداد آه سبیل	عکس	چهارمیا طبقه قرینه
در چشم که رسیده چشم بدیده ازین خدو باشد چنانکه گفته اند محل و پوست خدو	قرص	
بشود که بر قرینه افتد اگر در زبر پوست مرد باشد سیاه نماید و اگر در پوست نسیم باشد سیاه		
سبده که در چشم افتد وسیده که در چشم از رقی باشد		
سرطان که بر قرینه افتد اگر در چشم افتد و در چشم و در زبر و مایل شود و طعام بعضی چون سرخ و زرد و بعضی چون سرخ و زرد باشد و مانند که در چشم و زبر و مایل باشد		
خفه که بر قرینه افتد چون از قرینه نیاید در و بر موضع کور رسیده باشد		
کمنه یا زمانه که در زبر قرینه باشد		
سنگ که بر قرینه افتد بعضی از پوست بر روی بریده شود		

سارها کوشه چشم	عده	مداد واه سهل
طبقه غنیه و بهاری		
طبقه فزیه و خلیفه		
عرب	کوشه چشم و کوشه خراج	کوشه چشم و کوشه خراج
	کوشه چشم و کوشه خراج	کوشه چشم و کوشه خراج
سیدان	آب کوشه روان کرد	صبر و صبح عربی
		سینه طلعه کند
عده در کوشه چشم	کوشه فزونی در کوشه چشم	مرهم زکهار
سنگ شدن تعبیه	چون بر آفتاب است	اگر سبک بود
	نقشه خوان دید و هر خبر	را میشت معبد قوت
	بر زکهار از آن بند و کاه	چشم و سرور و بر قوت
فراخ شدن	چون بر آفتاب است	رو بر آفتاب
نقشه صدق	فراخ نماید و هر خبر	کوشه مرئوس و خندان
	از آن بند و بند	همه سبک و مراله
فرو آمدن چشم	آب چشم کوشه چشم	عسل و آفتاب
	دار زرق و در کوشه چشم	در چشم مرئوس
	آب تمام فرواید	بنا سازد با ما سبک بود
خیاله که چشم چشم	چون مکتوب چشم چشم	چشم چشم
آید و عده آید	چون عده خالی بود	کند پس سر
	و چون بر بود	را به کوشه
حالات که چشم چشم	چون مکتوب چشم چشم	کوشه چشم
آید از بی عده	چون مکتوب چشم چشم	کوشه چشم
	بر بود	را به کوشه

بهار بهار عصبی	عند	مداو آهسته
و بهار بهار کوشش	بروز عید و شب	جگر و زان و اندام
شکوری	نه عید	و این تر که در آرد و از فلول که در آرد
روز کوری	ش عید و روز	روغن بلور
در کوشش از کرم	راحت و فتن از طلا	سبده جابج
	در در کرم در سر	ساعت و کوشش
	در جرم و روی	میکنند و در شمشیر
در کوشش از سر	از طلا کرم در دست	کنند و در آب
	و در دست باشد و در سر	و در دست باشد
آهن کرم در کوشش	کوانی سر و دست	در در دست
	سخت و ضایع و در	در کوشش باشد
	و املا در در و در	
آهن سرد در کوشش	کوانی در سر بود	روغن کل مار و کل
	بی در در و ضایع	بکاشند
خون آمدن از کوشش	نخست به خمی	آب کینه مار و کل
	فرو افتادی باشد	منزح کاشند
ریم آمدن از کوشش	ریم از کوشش	کوز در روغن
	کل کل کل کل	کوشش چکانند

سارهای کوش دینی	علله	ند او آه سهل
سده در کوش	اگر حیوان در کوش رفته اگر شوخ باشد باشد از حرکت او بیرون بگردد بهر که حل کنند و آنست تا قوت سارهای کوش در رنجها کنند	
آوارده در دفع در کوش	اگر بداند کوش طوطی روغن ترش سود و از خلط بود کوش و آب سیاه را بخورند	
کوش و ناخاک	اگر کسی دارد در وضو آب اگر بکشد باشد از کوش باشد و خواست و صدمه و جود بگویند و قیلند طاهر باشد	
آب کرم و حور است در دینی	اگر کسی دارد در وضو آب غرقه بوق وضو و اگر کرم عال بود از غلی تر کشته و بر پشت خونده و سخته باید بهر بهر	
ریشها در دینی	حول در آفت کفاه اگر ریش خشک باشد کند طاهر باشد و قیلند و روغن و موم بکنند و نه سده از آلوده و سخته	
گوشت فرونی در دینی	اگر کج نم باشد در آفت نشان و زهرها است تواند دیکه و آنچه سخته بگویند و قیلند بهر که تر بهر بکشد و ماله بود کشته و ماله در سخته	
کند دینی	کند از سیر آید بودند دانی بایند نرم و در سخته	
خون آمدن از دینی	اگر کج کالی باشد در روز بخوان بدید بکشد و اطرافه بکشد	

سپارهای است	علله	مداد آه سبیل
بویایی و دندان و زبان		
مایا فتن بویها	خانی بود و اگر کویت فتن باشد سوال دید و ما و طایفه	اشی که سر و ماند از آن شونیز نرم گوشت در زبان استرقل گشت و در زبان جکانه
رکام	در رکام کرم چشم و در رخ باش و ماده کرم و تر ناله آید و از سر درانی سر و ماده غلبه	بر و ناول و عرق غرقه کند و در دندان آید کساید جوزد
آکسی کرم در زبان	دانه زبان با حمله دندان برانند و بعضی سفید مزه و بعضی سیاه	مرد و سنگ گالند و فوق بدان بیا لکند و زبان نمونه
آکسی کرم در زبان	آکسی زبان و در سر ان	میسوخ و کل در آب بر نرند و آن آب در زبان نمیدارند
آکسی سخت در زبان	آکسی سفید و سخت و حاف گند و در زبان	انجیر در آب بر نرند و حاف گند و در زبان
ماخوشت طعم دهان از خلط کرم	اگر خون بود طعم دهان شیرین بود و اگر صفا باشد و تلخ	شیره آه کرم نور و آب انار
ماخوشت طعم دهان از خلط سرد	طعم دهان ترش باشد یا شور	مصطکی در آب بخوشد و بخورد و غذا مرد و با کرم و سرکه
کنکی و خلل در سخت گفتن	سخت تهائی نمواند گفت	زنان از آن خردل مرا لند

بهارها لر و دندان	عند	مداد داده است
طریق لب	معروف	کثیر از در لب حل کرد و طلا کنند و آن کوبند که در اندر دندان باشد بر آن بپاشند
کونست زونی لر	مانند دانه انکود تیره رنگ بر آید اند	خاکستر لوز بر روغن حنظل و فستق کوبند بر لب بپاشند
دانه که لر بر آید	دانه بر لب بپاشند	روغن کل و موم زرد که دارند و مار و حور که گرم بگویند و در آن کشند و طلا کنند
لر دندان اگر گرم	از خرد بر درخت باید دانه از جگر گرم در زرد مادت شود	که در عرق در آن می کشند
لر دندان اگر سردی	از خرد بر درخت باید دانه از جگر سرد در زرد مادت شود	استه زرد آلو و کنگر و بگویند و در سر که حال کنند و در آن کشند
خود شک دندان	معروف	سکه کوفته در آن موقع بپاشند
سبب شک دندان	دندانها بسیار در سبب باشند	سیر بگویند و در دندان کشند
گند شک دندان	معروف	نوک سبک بپاشند

کتاب طب

از

چهارها مردند ال و مله و گوشت بن دندان	علامت	مداد آه سبیل
جنبیدن دندانه	معروف	ساق و کل جویت بلوط بگویند و در دندان
آهک کرم در گوشت	در دوفضای در گوشت بن دندان	بوست آهک بن دندان در آب بپزند و در دندان
ریم کردن گوشت بن دندان و دندانه	ریم بالیده و بوی ناخوش کند	فستقون در سرکه قش کند و در این مرا کند پس روغن کل
کند دندان	آهک در دندان بوی باید و آهک از غده چون طعم خورده کند	مصلی مرخاید و بعد مسواک کند
آهک بن از دهن در جواب	معروف	مصلی و کند مرخاید
گوشت فروان در میان دندان	گوشت فروان دندان طاهر شد	گوشت فروان بباید برید
آهک کرم در ملدزه	در دوفضای در حلق باشد	آهک ساق غرغره نیکنند
کشتن ملدزه	جان بن دندان از خلق و بن دندان و چون دندان باز کند	نوش در دوفضای و کل بگویند و در خلق دهند

در از باند

سارهای خلق و حجه و نش	علامه	مرا و آه سهل
خاق و در بکه	دشوار در دم بزن و چری فروردن و در خشم فرودی	کشت و عتاب یا بینو سنج
خار و انچه در خلق ماند	از بیمار برسد که چند	لقمه بر کشیم خاییده فرورد
عزتی و محنوق	معروف	اندکی فلفل در سرکه کوشانند و در خلق بزنند
زله	اگر از گرم بود ماده بزن بالاید و خلق در میانند و اگر از سرد بود بزن که	کشت و عتاب دشوار خشم دهند
سرفه	انچه از سینه و دل بماند طاهر بود و سوزا الماخ گرم ماندنی تر و سرد را بپزند	زردیه خاییده و مسکه تازه بماند
ربو	نفس متواتر ماند و سرفه کند و از دم زدن در حین از آن ماده از هوا بکشد	سوزن کوفته با عسل میامزند و بدینند
ضیق نفس	نفس متواتر ماند و سرفه بعضا خسته بماند و سرفه و جگر را با سرکه بپزند	خود است با خنجر و فوید و پیش از غذا را با صند بپزند و بپزند
دلت آریه	تنه سرفه و در سینه و بزرگ و در و در حین از هوا بکشد و بپزند	مروارید را بپزند و انفخاخ و خنجر دهند

مداد آه سبیل	عده	چار خلق و دل حجاب آن
آر ساق و لاجر سبیل و شسته وضع علی بزرگ بیشتر خم نموده در آفتاب	اگر از شستن بپوشید بر آید باید بپوشید و اگر از خلق بپوشید باید بپوشید و اگر از بپوشید باید بپوشید و اگر از بپوشید	بر آمدن خنجر از خلق
مان با کوزه با شیر یا زرده خایه نیمه	نخستین شسته و در آن نیمه که آتش بود و زان مانده و اگر شسته بود که نیست در آن انداخته و تر بر زرد	بر آمدن ریم از خلق
کندر او شسته وضع علی در شسته بپوشید مان با کوزه با شیر	باید لازم بود که آتش بود و در آن بپوشید و اگر در آن بپوشید و اگر در آن بپوشید بپوشید و اگر در آن بپوشید	سل
کندر او شسته و جمع عربی	باید لازم و شسته غرض و شسته و در آن بپوشید سوزن	دانت کجیب
لباس بپوشد در آن خنجر	اگر در آن بپوشد و در آن بپوشد و در آن بپوشد و در آن بپوشد و در آن بپوشد	ریشا سینه
شسته و خم نموده در آن خنجر و مرافقه از آن و سفال ج کشته	سوزن و در آن بپوشد علت قور کردی و در آن و در آن بپوشد و در آن بپوشد	رسم
لباس بپوشد از رو کفایت آن	نبض غظیم باشد	سوره المراج کرم در آن
رشته و بپوشد و عرق نموده و بپوشد و صاف نموده و بپوشد	نبض صغیف باشد	سوره المراج سرد در آن

جاریه بر دل	علقه	مداوآه سهل
سوء المزاج در دل	بعض نرم بود چنانکه انگشت در آن نشاند	سوء المزاج در دل و غول و آنگاه
سوء المزاج در دل	بعض صلب و صغیر بود	سوء المزاج در دل شیر کاه
خفقان	خداوند رطوبت حاصل سند ارد که دل و زردی بسیار حسد و آنگاه بسیار رطوبت و غول	خفقان و مصطلی گشت
غیر استفرغ	نخست سرفراغ بسیار رفته بود	غیر استفرغ باقی باز در ریه و نفس باز نمیکند سرد در ریه میزند
غیر استقل	نخست استقل با بخر بوده باشد	غیر استقل بوده نریند و آب آن بند و غذا خورد آن در ریه و باز میزند
غیر از سوء المزاج	نخست علقه سوء المزاج باشد	غیر از سوء المزاج انچه سوء المزاج باشد
غیر از سوء المزاج	علامت آن در بهار و حر و معده و کفنه آید	غیر از سوء المزاج انچه سوء المزاج باشد
غیر که در ریه باشد	نخست حرار عظم باشد با بهار حسن آن باید که ماده در ریه	غیر که در ریه باشد و بکند از ریه که در ریه

بهار بهار مرمر	عقدت	مداد آه سهل
در خم معده		
سود المزاج گرم	تشنگی بسیار بود	لباب بکوشه
در مری	در آب احتیاج دارد	خم کمر دهند
سود المزاج سرد	تشنگی نماند و از	انیسون و مصطکی
در مری	خفه سرگرم زحتیاج دارد	ور از بایه در آب
		پزند و بدهند
سود المزاج خشک	خشکی دهان	حوض شیرازه
در مری	باشد	و آب بهدانه
سود المزاج تر	آب دهن بسیار	دیبا رکلی خشک نیم
در مری	باشد	بکوشند در خلق دهند
		و آب کاه میزنند
آماس گرم در مری	تشنگی سخت و پیچ دهان	شیره تخم کمر
	ور در میان برود	و آب کاه می
آماس سرد در مری	کرای لی در میان	عطره فواید بای که
	بر دو کتف باشد	سنت حطیه در آن خفته
		باشد غذا خورد آرد دهند
گرم در خم معده	تشنگی و گرم در خم معده و	آب انار ترش
	زحتیاج یافتن اگر آرد	و شیرین
	خوردن در خم معده در کف دست	
صفر که در خم	مش کشن و بلخی	آب انار ترش
معده ریزد	دهان و غنی	و شیرین

سجده	علاج	مداد و آه سبیل
در معده	راحت یافتن از خردی	کرم کرفس و سبیل و
رطوبت در ریه	کرم خوراک در معده	مصلک و لودنه در آب
سرکشان معده	طعم دهان ترش	سبیل و کرم کرفس
از بلغم یا سودا	ماست	و زعفران و نعناع و گلاب
سودا مزاج خشک	خشکی اندامها و	ساقه و بیدهند
در معده	دهان و کد اشک	شیر تازه
اسهال کرم در معده	سبیل و خشکی و ضریان	گلاب یا سبیل
	و منش کشیدن و حلق	ترش و شیرین
	بر موضع حار است غلیظ	
اسهال سرد در معده	کرمی در معده باشد	خود آریست
	و کشنی و کرم سبیل	و در ریه جینی
از روی کلی	از روی کلی و مخم	کرم کرفس و سبیل و نعناع
و مانند آن	و ج و ج و شیر و ترش	خسب و سبیل و نعناع
		درم در آب گرم بدهند
شهو - طعام	از روی ناخوش بوی	کیو و کاشنی
یا بودن	و کشنی بسیار و آریست	و نفرا
	در ریه یافتن	
جمع البقر	کد اشک و سبیل و ریه	کرم کرفس و سبیل و نعناع
	در معده و حلق و ریه	و سبیل و نعناع و مال در
	بر آن نهند و از روی طعام	می کشند و بدهند

بهارها بر معده	علماست	مد او آه سهل
سوزش کلی	بسیار سوزش و اگر خلط بد در معده از رفع سوزش بود	خامیر معده سوزش
وجع فواید یعنی درد	اگر حرارت باشد از خلط سرد در جفت باشد و اگر صفرا بیم معده برزخ و غشوی و غشوی	از سوزش سوزش و شیرین و سوزش جو
تشنگی بسیار	اگر حرارت باشد از خلط بهار در جفت باشد و اگر حرارت معده باشد از آن سوزش	از سوزش سوزش و آب بگوشت سوزش
ماکولاریه طعام از کرم	از رفع دهانی و دوی و دهن و همچون بوی بهار باشد	شراب انار
ماکولاریه طعام از سوزش	سوزش نماید و از رفع سوزش بود و از طعام رم رحمت باشد	رزه و مصطکی و نفع حبه و ایندوان و ایندوان بیم درم بگوشت و باغی
ماکولاریه طعام از صفرا	با خورش بوی دهان و از رفع دهانی و دوی و اسهال صفراوی	شراب انار بغضت
ماکولاریه طعام بسیار بلغم	از رزوی طعام باشد و از رفع سوزش آن بود و قریب بلغم باشد	سوزش و کرم و ماکولاریه در معده و بد و بد
ماکولاریه طعام از سودا	از رفع سوزش و قریب سوداوی	لغشاع و بوی و بالکون بد و بد

بیماریها و معده	علل مست	مداوای سهل
ماطل شدن بعض طعام	غذا بسیار خورده باشد و از رفیع و خانی بدید نور و اگر ایشان بود در آن	
هیض	بختی از ارام و گشتی و منین گشتن بدید پس و و اسهال باشد که باشد	
در تب	اگر خلط شور بود و طعم سوز باشد و اگر تر باشد سوزش در معده بود و اگر تر باشد	دانه موز و کل از منی و مرزور و از نساق
زلق الامعاء	اگر ریش و دانه بود عالم بود و ریش در ریش هم بر آید و اگر از ریش در ریش	خون و کلزار و کل رخ دهند
منین گشتن و قرک	اگر بسیار غذا باشد علا مستان طام بود و اگر سباده باشد از لوان و دانه	آسله ترش ترش و غوره از دانه
فواق از استفراغ	بخت اسهال بسیار بوده باشد	آب خمر و نه و جلد
فواق از متلا	علل مست آن طام باشد	قتله از کاغذ در بهر گشتن عطا آید
باد و نفخ در معده	اگر از ضیق هوا است باشد در وقت بعضی و اگر از غده بود و زود جلیل بود	زیره و نمک و جاور کم کرده و معده

مداد و اسهل	عذرست	بهارها رو ده ل و نقد
نقاشا بر جاستی باشد با سبج در هر بار جگر است با جوج حد استود	آسم گرم سبک میزد و در او غن بقته در سبک مواله	ربخبر
در در ناف و جالی دان بود و در ناف و جالی دان و نقد از آن خواجه آمد	سبج بریان کرده با سبک سبک بر جسته با سبک در ناف و جالی دان	اسهال خون که از رو ده آید
اگر از اسهال و خون باشد بکار بدینا به دست و طعام باشد و از آن خواجه آمد	نقاشا بر جاستی باشد با سبج در هر بار جگر است با جوج حد استود	اسهال که از جگر است
طبع لبه باشد و از روی غضبه باشد و از روی سورج گشته و از روی	سبک گرم کرده از روی ناف باشد	قویج
اگر در اسهال و جگر است مست سوزان گشته و از روی باشد در دماغه از آن بود و با اسهال	سبک گرم کرده از روی ناف باشد	ایلهوس
گرم خور و کد و دانه با نعل برون از روی و از روی در وقت سبک و جگر است	نقاشا بر جاستی باشد با سبج در هر بار جگر است با جوج حد استود	کرمان در از رو ده و کد و دانه
اگر با دانه در دماغه جانی نجاستی نعل گشته	سبک گرم کرده از روی ناف باشد	بجیدل فیه
گرم خور و کد و دانه با نعل برون از روی و از روی در وقت سبک و جگر است	سبک گرم کرده از روی ناف باشد	لو اسه و اسه گرم در نقد و خاق و برون

مداد آه سهل	عده	سوار بهار چکر
کشت بیک	سود المراج گرم در چکر	سود المراج گرم در چکر
کشت بیک	سود المراج سرد در چکر	سود المراج سرد در چکر
کشت بیک	سود المراج خشک در چکر	سود المراج خشک در چکر
کشت بیک	آهک گرم در چکر	آهک گرم در چکر
کشت بیک	آهک سرد در چکر	آهک سرد در چکر
کشت بیک	سود المراج تر در چکر	سود المراج تر در چکر
کشت بیک	آهک باریم در چکر	آهک باریم در چکر
کشت بیک	سده در چکر	سده در چکر

در آهک باریم

استفا و رقان	علامت	مدا و آه سسل
و بیمارها سبز	اما س نرم چون گشت	بر کسکی و کسکی صبر کردن
استفا رجمی	را آن نهند و قوت کنند	و مایه در دست گرم رقیق
استفا و زرق	چون سکه بچاند نهند	بر کسین بز قوت نهند
استفا و طبعی	چون دست سکه نهند	کندر سخته مر حاشند
استفا با کرم	تنب و کسکی و کار روده	لیمونک روده
ریقان ریزد	عفا و عده خنم از قوت	آسک گنی و آب
ریقان سیاه	عفا ساه کرد و روده	ریاضت کردن و
سوء المزاج کرم	کسکی نبار و قوت دای	آسک بار و آب
در سبزه	و اندک شهور طعم	زریک
اما س کرم در سبزه	کسکی و کرم عفا	آسک گنی و آب
	و از آن غلیظ وضع	رو باه سرب در

بهار بهار کرده	عدد -	مداوایه سهل
سود الملاح سرد	شکل اندک باشد و هم	مغذ در بخردن
در سینه	در آن سینه بود و در آن	در کجا به سینه
اگس سرد در سینه	اگر سودای بود بکوبن بر	خودل بکوبند و بهان
	باشد و اگس بخند از	بکوبند و کجا عد
	بکوبند و کجا عد	بکوبند و کجا عد
سنگ در یک در کرده	اگر در کوبن باشد طایفه	کندم سوخته در زرد
	و بول اندک باید و کوبن	اگر
	بود و در در در کرده باشد	
اگس گرم در کرده	شکل در در در در در	جلد سکو و سینه
	صورت در در در در در	خم نقره
	در در در در در در در	
اگس در کرده	اگر آن در موضع	را سنج و مغز و ساق
	کرده و در در در در	در آب کم حل کنند
بول خون	اگر به سحر باشد	کلی از سینه تا ساق
	بول خون مادر باشد	بیشتره خم نقره
بول ریم	اگر اگس در کرده باشد	مزرده و ساق و ساق
	در در در در در در در	یا خا میع نمبر
سل البول	شکل سار و ساق و ساق	اگر کاسان باشد در
	منور و بول نشید و	آب سرد غسل کنند
	اگر قی سینه و ساق و ساق	عدا خا میع نمبر

مد آواه سمل	علا مست	چار بهار مشانه وصافی وضا
عقر سخته	ریک در لولن ظاهر بود در در در مشانه و نوا ان ماست	ریک در مشانه
اسکوداه نزدیک ان و لکسی و کسکی طبع در نوار آب حسن	در در مشانه و نوا ان و لکسی و کسکی طبع در نوار آب حسن	اکس کرم در مشانه
کلی از من حصول و نش کننده آید و ماوشش و نش و نوار آب حسن	سیاه زیا و نش کننده آید و ماوشش و نش و نوار آب حسن	قرص در مشانه
از صف غنا باشد وان غنا باشد بکلاست بد نشند	از صف غنا باشد وان غنا باشد بکلاست بد نشند	عمر البول و قرص البول
بودند و سفید از هر دیار بریدند و غدا رزد و طایفه نشند	بولی از راد است و باشد که روح است رزد و طایفه نشند	بولی از راد است بولی از راد است
لوت از آن و مارو در سرش بران نشند	چون بعماد از چند ما به آلود چون بر خیزد ظاهر شود	فتق
طبله از راد است روانه و کس و نوا خارج نشند و طبله	از مر اکس و سر فغان در راد عظیم	اکس کرم در مشانه
محم کتاب و اطلال ملک و نشند و نشند در مشانه بولی و اکس کرم	بسیار بول و در مر اکس از مر اکس و سر فغان بولی و اکس کرم	اکس کرم در مشانه

مبارها بر خایه	علم است	مداد آه سبیل
مرو آمدن آ	حاله برکت و برافین	لونه - انار و سریش
در خانه	و لونه سفید بود و اگر کبود و زرد بود هم میشد	برال - میند آن کجاست و بر آن با نخل
قرود و الی خانه	باید دید که چه باشد	لونه - انار و سریش
	از پیش رفته است	و زرد بود هم میشد و بر آن با نخل
خارش و دانه	عذرش ظاهر باشد	صبر و فزونی در موم
که بجا افتد	روغن کل حل کنند	و طهر کنند
ضعیف فونت	باید دید که چه باشد	ساز و بر و مایه
می محبت	از پیش رفته است	مازه بریان کرده
لبا بر سبوت	عذرش ظاهر باشد	مینو رخ و جادویش
می خند و فن	هم بخند و لونه و خارزه	
نقوط دگر	اگر باد از شمال بود	تخم نقره و کل رخ
بی سبوت	نقوطی اختلاج باشد	اگر باد از جنوب بود
اختلاج فضیب	آما سرزم و نقوطی	مزوره از آب
	و باشد که کشنج بدید	عوزه و مغز بادام
فسه در	و سوار بر آینه با حق	لعل و سیکو و سیر
	و سوزش آن و خون	تخم نقره و کل رخ
	و بریم در کار و در طاهر	

نقشه از خانه و درختان

نقشه از خانه و درختان

سپارها رحم	عده	مداو اول
سپار قش جان حصن	اگر جان سپار آید ضعیف شود شش طعام در روز در است و با کمال احتیاط	صدقه و کمال ارمن و در طبع کمال و احتیاط
بارش دلی حصن	ضعیف شود طعام و نقل در بر شش و کمال بدن و با کمال احتیاط	عرق و طبع کمال و با کمال احتیاط
سیلک رحم	لوان خلطها بندید تا اگر کدام نوع است بدن و با کمال احتیاط	دودا کمال و با کمال احتیاط
احتیاط رحم	سوزیدگی عقل و شش و باطل شد حسن و ضعف و در چند بویست با کمال احتیاط	لوره و زره و با کمال احتیاط
ماده غلیظه رحم	اگر کرم در رحم است از آن این و اگر است از زهره زنده و با کمال احتیاط	کرم کفش و با کمال و با کمال احتیاط
اگر کرم در رحم	تشنه و در در رحم و کرم و کرم و کرم و کرم و کرم و کرم	بسته رحم و با کمال احتیاط
اگر کرم در رحم	سختی در رحم و کرم رحم و با کمال احتیاط خاضع در حرکت شش	مغشاق کاه و با کمال احتیاط
دبلیه در رحم	قشریه در بدن لود و عده شش و کرم و کرم و کرم و کرم	زهره و کرم و با کمال احتیاط

بهار بهار رحم	علیه	مد او سه شل
سرطان در رحم	در دخت و صلا در خم معده و کون خدای این علته سیاه بود	ورق حلیم تازه و در دوام بر آن پخته
قیرصا	بمس سخت و صاها بدید آید حواله حال	روغن کاه طلد کنند
نوبه در رحم	حواله دانه انگور باشد و زطوتر مر یا لایه	مرهم از مرده و زرد جوهر و روغن بزرگ کهن و آملی باشد
شقاق در رحم	در د و بهر و له آمدن و اگر در رحم نگاه کنند شقاق تمام آید	بجاست در روغن حل کنند و بخور دارند
دانه که در رحم رحم بدید آید	اگر در رحم نگاه کنند دانه نو آن آید و اگر در کنند از تخم در نایه	مسحوق صا صا و مرده است و روغن حل بپزند و طلاء کنند
فصد در رحم	زطوتر مر یا لایه و اگر در رحم نگاه کنند فصد آید	آزنی که لایق بود بکاف دارند
بهرون آمده رحم	رحم بهرون آمده باشد	آزنی که لایق بود بکاف دارند
میل کردن رحم بسیک	رحم بسند که میل میکند کرده باشد	روغن جو بپزند و سرفق نایه و بپزند دهند

مفاصل و بیماری‌های سر	عده مست	مداد و استیل
عرق النسا	در در روی ران از جبهه زخمی	کمی در دهان بگویند و در موضع آن بکشند و طلا کشند
نوش از گرمی	در دست قرار در جبهه ماقش از طلا کشند و از جوان کشند کون او سرخ بود و از صبر از ران	مروزه یا انار
در مفاصل از سردی	در آستینه و موصوع در دست و کون سینه از کون آستینه و سینه از موصوع	منق و صبر و سر و زیره ضامک از ران
در مفاصل از گرمی	در دست قرار در جبهه از طلا کشند از ران بود کون آستینه و موصوع و طلا کشند و از کون آستینه کشند	بیلورخ و اردجو و پاش و کون آستینه و طلا کشند و از کون آستینه کشند
سخت شدن مفاصل و بسته شدن آن	سخت شدن بندگاه لی آنکه در دانه و ماه از کون آستینه و موصوع و طلا کشند	کمی بگویند و ماه و از کون آستینه کشند و طلا کشند
نوش از سردی	در آستینه و موصوع سخت بود از کون آستینه بود کون سینه و موصوع	مخود آب
خود را نگاه داشتن از بید آمدن مفاصل از سردی	بسیار بید آمدن در مفاصل از فاده گرم	مخود آب بزرگ و سحر
خود را نگاه داشتن از مفاصل از گرمی	بسیار بید آمدن مفاصل از فاده گرم	باص و فاده بکند و پاش و پشورخ

[illegible]

محفوظ علیہ السلام

YALE
MEDICAL LIBRARY

HISTORICAL
LIBRARY

